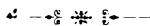

J. Příloha ku časopisu „Skola B. S. P.“

Výklad malého a středního katechismu blah. Kanisia.

Vzdělal

JAKUB PROCHÁZKA,

čestný konsistorní rada, professor katechetiky při bohosloveckém
ústavu v Brně.

Díl I.

Výklad malého katechismu.

V Brně 1885.

Tiskem a nákladem papežské knihtiskárny benediktinů rajhradských.

Výklad malého a středního katechismu blah. Kanisia.

Vzdělal

JAKUB PROCHÁZKA,

čestný konsistorní rada, professor katechetiky při bohosloveckém
ústavu v Brně.

Díl I.

Výklad malého katechismu.

V Brně 1885.

Tiskem a nákladem papežské knihtiskárny benediktinů rajhradských.

Předmluva.

O důležitosti vyučování náboženství křesťanskému netřeba řeči šířiti; vždyť známost pravd Bohem zjevených a plnění povinností, jež náboženství křesťanské ukládá, jest základem pravého blaha a žádoucí spokojenosti zde na zemi a podstatnou výminkou k dosažení blaženosti věčné. Má-li však sv. náboženství k dosažení časné i věčné blaženosti s větším prospěchem napomáhati, třeba, aby již v útlá srdce dílek vštěpováno bylo. Horlivý duchovní správce bude tedy jistě k tomu vždy přihlédati, aby dítky péči jeho svěřené, již záhy ve škole v pravdách sv. náboženství vyučovány, ku křesťanskému životu vedeny a vůbec tak připravovány byly, aby pak v pozdějším životě svém kázání se žádoucím prospěchem poslouchati mohly.

Ale konání díla katechetického spojeno jest s nemalými nesnázemi a obtížnostmi. Jak Ohler ve výtečném spisu svém o »výchově a vyučování« praví, mají některé z obtíží těchto příčinu svou v katechumenech, jiné v katechetovi a opět jiné v učení samém, v pravdách náboženských, v nichžto dítky vyučovány býti mají.

Dítky bývají obvykle v myšlení ještě nevycvičeny, a při tom tékavy; za tou příčinou se stává, že učení těžce chápávají a je snadno zase zapomínají.

Katecheta, který po mnohá leta jiným způsobem vzděláván, a k povolání svému připravován byl, nedovede tak snadno, snížit se k dítkám a mluvit s nimi v řeči jim srozumitelné.

A pravdy sv. náboženství, které dítkám vysvětlovány býti mají, jsou tak vznešeny, že jich nelze snadno postihnouti.

Chtěje tedy pp. katechetům, zvláště pak začátečníkům v úřadu katechetickém, nesnadnou úlohu jejich poněkud usnadniti, odhodlal jsem se podati jim přítomnou rukověť, dle níž by se mohli spravovati, kdyby jim snad někdy pro množství školních tříd, v nichžto jim vyučovati jest, anebo pro nával jiných prací ve správě duchovní k důkladnější přípravě nedostávalo se potřebné chvíle.

Mnohé z výkladů v rukověti této obsažených jsou obsírnější, nežli by pp. katechetové sobě snad přáli. Vzhledem k tomu však připomínám, že tyto obsírnější výklady určeny jsou pro děti již dospělejší, a že se zde toliko za tou příčinou podávají, aby nebylo třeba, při vykládání středního katechismu, který pro 3. a 4. třídu předepsán jest, je znovu opakovati.

K výkladům těmto náleží na př. pojednání o utrpení Páně, o pozdravení andělském, o způsobu dělání kříže a o významu jeho, o očistci, o modlitbě atd. Jiné věci probírají se při výkladu malého katechismu zase za tou příčinou, že pak ve středním katechismu neboli ve výtahu z velikého katechismu zmínka se již o nich nečiní: na př. o rozšiřování učení Ježíšova po Jeho na nebe vstoupení. Totéž platí i o výkladech středního katechismu, z nichžto mnohých užití lze snad teprva ve školách šestitřídních při vykládání velikého katechismu, který v naší diecési pro 5. a 6. třídu takových škol předepsán jest. Některé z těchto obsírnějších, pro vyšší stupeň určených výkladů, označeny jsou hranatými závorkami ([—]). Ale i mimo ty bude třeba, podávati některé věci stručněji, zvláště ve školách, v nichžto jsou méně příznivé poměry!

Že sem tam přidány některé události z biblického dějepisu, které jindy až dospělejším dítkám se předkládají,

nestalo se bez příčiny. Mluví se na př. o zvolení sv. Matěje za apoštola, ježto dítky spatřují na obraze ukazujícím seslání Ducha sv. dvanácte apoštolů, ač jim známo, že Jidáš mezi nimi již nebyl. — Mluví se o volbě jahňů a o působení jejich, zejména pak o mučennické smrti sv. Štěpána, poněvadž se brzy na to zmínka činí o mučennících a později také o jahnech. — Vypravuje se o zázračném obrácení sv. Pavla a o povolání jeho k úřadu apoštolskému, aby děti věděly, proč sv. Pavel apoštolem sluje, ač mezi dvanácti od Krista Pána zvolenými apoštoly nebyl. — Udávají se též jména dvanácti apoštolů, jež Kristus Pán zvolil, ale neděje se to za účelem, aby sobě děti jména ta pamatovaly.

Že při učení o svátostech uvádí a vysvětluje se vždy napřed viditedlné znamení, nestává se toliko za tou příčinou, že ve výměru svátosti viditelné znamení dle našeho katechismu též první místo zaujímá, nýbrž také z příčin didaktických.

Důvodů, za kterými při vykládání katechismu na mnohých místech zření obráceno i k liturgice a k písním, jichžto při bohoslužbě a jiných pobožnostech se užívá, netřeba snad ani vykládati.

Konečně ještě sluší podotknouti, že k vysvětlování katechismu volena methoda analytická (rozborná), poněvadž methoda tato lépe se hodí k vysvětlování pravd zjevených a více se srovnává se způsobem, jímžto Církev sv. pravdy víry svaté obyčejně předkládá. Vzhledem k tomu vhodně uvádí Dr. Blanda ve svém spisu: »Pastorálka ve škole,« slova biskupa Kettelera, kterýž v jednom ze svých pastýřských listů psal: »Vyučování křesťanskému náboženství není pokus o vynalezení nové posud neznámé pravdy, nýbrž jest učení pravdám, jež Bůh lidem zjevil; jest to podávání chleba, ježto jsme z rukou Božích obdrželi s rozkazem, abychom ho dítkám lámali.«

Namítá se totiž, že analytická metoda mylí školní děti, kteréžto při jiných předmětech opáchnou, totiž synthetickou (soubornou) cestou k poznání látky učebné vedeny bývají; tu však sluší povážiti, že látka jiných předmětů liší se podstatně od látky, kterážto se při vyučování náboženském podává; a nad to jsou obě tyto metody úzce spojeny, vespolek se doplňující.

Vzhledem ke způsobu vyučování použito tu z větší části formy akroamatické, bez nížto se při vyučování vůbec obejiti nelze. Ale katecheta nesmí, zvláště u menších dětí, vypravovali mnoho na jednou, nýbrž musí, kdykoli děti seznámil s nějakou pravdou, která jim neznáma byla, otázkami se přesvědčiti, zdali a kterak tomu děti porozuměly; avšak při vypravování příběhů, zvláště biblických, nejednal by správně, kdyby po každém sebe menším odstavci hned se vyptával, a během tím vypravování častěji přetrhoval; neboť by tím oslabil dojem, jakéhož souvislým vypravováním lze docíliti; vyptávání následuje tu teprva po skončeném vypravování, kteréžto však, jak již podotknuto, zvláště u menších dětí dlouhé býti nesmí.

U vykládání takových věcí, které se vztahují více k rozumu a jichžto větší děti samy mohou se již domysli, lze s prospěchem užiti formy heuristické a dialogické; ale tam, kde běží více o to, aby srdce dojata a vůle k plnění vysvětlených pravd pohnuta byla, sluší také u větších dětí přednost dáti formě akroamatické. Vůbec třeba, aby katecheta při vyučování svém vždy měl na zřeteli známá slova sv. Augustina: »Ut veritas pateat, placeat et moveat.«

V Brně, na den obrácení sv. Pavla 1885.

Ú v o d.

Milé děti! Začínáme zase nový rok školní. Již minulý školní rok jsem vám mnoho vypravoval o Pánu Bohu; slyšely jste, že Bůh jest nejvyšším Pánem celého světa a že máme všechno od Něho; také jste se učily, jak se máte k Pánu Bohu modliti, a co máte činiti, jak se chovati, abyste se Pánu Bohu líbily a někdy se k Němu do nebe dostaly. Tento rok se budete ještě více o Pánu Bohu učit, abyste Ho dobře poznaly a věděly, jak Mu máte sloužiti, chcete-li přijíti do nebe. Ale napřed bych rád věděl, zdali jste si dobře pamatovaly, čemu jste se o Pánu Bohu posud již učily. Dávejte tedy pozor! budu se vás na to vptávati; ale napřed se pomodlíme »Otče náš a Zdravas Maria.« Vstaňte tedy, udělejte pořádně kříž, neohlédejte se při modlitbě, ale hleďte na Krista Pána tam na kříži a modlete se náležitě, jak jste se tomu již v minulém školním roku učily...

(Po skončené modlitbě táže se katecheta:)

Zda-li pak jest více než jeden Bůh? N.!

N. (Vyvolaný žák neb žačka odpovídá:) Jeden toliko Bůh jest.

(Katecheta:.) Ano jen jeden jest Bůh; více jich není. Ale kolik pak jest božských osob? N.!

N. Tři jsou božské osoby.

K. Jak pak se jmenuje první božská osoba? N.!

N. První božská osoba jmenuje se Otec.

K. A jak se jmenuje druhá božská osoba? N.!

N. Druhá božská osoba jmenuje se Bůh Syn.

K. Jak se jmenuje třetí božská osoba? N.!

N. Třetí božská osoba jmenuje se Bůh Duch svatý.

K. Kdo pak tě stvořil? N.!

N. Bůh Otec (mne stvořil.)

K. A kdo tě vykoupil? N.!

N. Bůh Syn (mne vykoupil.)

K. A kdo tě posvětil? N.!

N. Bůh Duch svatý (mne posvětil.)

(Tímto způsobem opakuje katecheta pomocí otázek i jiné důležité pravdy katolického náboženství, jak obsaženy jsou zejména ve snešení apoštolském, ačkoli děti v prvním školním roku snešení tomuto ještě z paměti se neučí. Katechetický výklad pravd těchto obsažen jest ve přítomné rukověti; ale dítkám na prvním stupni podává se toliko u větší nebo menší stručnosti dle rozličných poměrů školních. — Již při tomto opakování bude katecheta na to naléhati, aby děti při vyučování seděly vždy tiše, majíce oči naň obráceny, aby vždy dávaly pozor a vyvolány byvše aby povstaly a odpovídaly vždy zřetelně a s přirozeným přízvukem; aby mluvily hlasitě, ale ne křiklavě, ne příliš spěšně, ale také ne příliš zdlouhavě; totéž platí jistou měrou také o modlitbě. I k tomu třeba přiblížati, aby děti odpovědi příliš nezkracovaly, aby neodpovídaly vždy toliko slovy „ano“ nebo „ne“ — ale z pravidla úplnými větami. Všechny potřebné otázky a odpovědi na ně nebudou v rukověti této vždy zevrubně se klásti, aby kniha příliš obšírnou se nestala a tím nezdrazila.)

(Po skončeném tom opakování:)

Toto všechno musíte si, milé děti, dobře zapamatovati; budu se vás ještě často na to tázati; ale tento rok vám budu ještě více vypravovati o Pánu Bohu, o Kristu Pánu, o Duchu sv., o Matce Boží Panně Marii, o andělech a svatých atd. Připomenu vám také znovu, jak se

máte modliti, že máte obzvláště v neděli a ve svátky do kostela choditi, jak se máte chovati v kostele, ve škole, doma, na ulici a na každém jiném místě. A toto všechno, čemu vás budu tento rok učit, jest obsaženo krátce ve knížečce, která se jmenuje katechismus; z té se tento rok budete učit. Některé z vás knížečku tuto snad již mají. Které ji máte? Ukažte mi ji! Jak se jmenuje knížečka tato? . . . Vy děti, které katechismu tohoto ještě nemáte, poprosíte rodičů, aby vám ji zaopatřili. Knížečku tuto přinesete vždycky s sebou, když k vám budu míti přijíti. (Oznámí, kdy bude obyčejně přicházeti.) Nyní vstaňte a pomodlete se opět se mnou »Otčenáš a Zdravas Maria.«

I. hlavní částka.

O víře.

(Po vykonání modlitby:) Ot. Děti, jak se jmenuje knížečka, ze které se budete o Pánu Bohu učit? . . . Odp. Knížečka . . . Máte ho již všechny? Vyndejte si ho! (Třeba dětem připomenouti, aby katech. jen tenkrát před rukama měly, když toho bude třeba; tu se jim však nesmí dovoliti, aby si jim snad hrály a bez potřeby v něm se přemítaly.) Učení o Pánu Bohu, které jest v tomto katechismu obsaženo, dělí se na tři hlavní částky. Podívejte se na druhý lístek! Co tam nahoře čtete? . . . Pod tím pak jsou dvě písmena, totiž: Ot. — To jest zkrácené slovo: Otázka. Pod touto otázkou pak stojí zase Odp. to znamená: Odpověď. — Co znamená Ot.? N.! a co Odp.? N.! Čtete tedy, jak zní ta první otázka. — Kdo všechno stvořil? A odpověď? — Bůh nebe i zemi, i všechno, cokoli jest, stvořil. Tedy dávejte pozor! budu vám to vykládati, abyste tomu dobře rozuměly a pak si to dobře zapamatovaly. Podíváte-li se, milé děti, zde ve škole kolem sebe, vidíte rozličné věci (stůl, lavice, kříž, tabulu atd.) A co vidíváte, když jste venku? (Domy, lidi, zvířata, stromy, louky, role, lesy, květiny atd.) A podíváte-li se vzhůru, co vidíte nad sebou, když jest jasno? (Nebe.) A co vidíváte na nebi? (Slunce, měsíc, hvězdy.) — Pohledte sem; co pak jest to zde? (ukazuje na kříž.) A co zde? (ukazuje na obraz.)

Co pak myslíte, udělal se ten kříž zde sám? (Lidé ho udělali.) A ten obraz tam, — udělal ten se sám? (Malíř ho namaloval.) — A když se ohlédnete venku, a vidíte lidi, zvířata, stromy, vody atd., a na nebi slunce, měsíc, hvězdy, mohli to všechno také lidé udělati? — Jistě ne; to všechno učinil nebo stvořil Bůh, jak čtete i v katechismu. Bůh stvořil tedy nebe i zemi; On stvořil také všechno, co na nebi i na zemi jest. Co pak jest na nebi? — Co jest na zemi? A kdo to všechno stvořil? Opakuj tedy ještě, co Bůh stvořil? N.! Bůh stvořil nebe i zemi. A co stvořil ještě? — Řekni to tedy, jak to máte v katechismu. Bůh atd. Opakuj to ještě N.! — ty — ty — řekněte to všichni! — Opakujte to ještě jednou! — Nyní to řekne zase sám N. N. atd.

A toto všechno, co Bůh stvořil, tedy nebe, země, a všechno, co na nebi i na zemi jest, jmenuje se také jedním slovem: svět. Jak se jmenuje nebe, země a všechno, co na nebi i na zemi jest? . . .

Můžeme tedy také v krátkce říci, že Bůh stvořil celý svět. Jak . . .

Vidíte, milé děti, Bůh nám tak krásné věci stvořil, a stvořil je také pro nás, abychom se z nich radovali; tak nás má tedy rád; proto i my Ho máme mítí rádi; máme se rádi k Němu modlití a ničeho nečiniti, co se Pánu Bohu nelíbí.

Nyní si to ještě jednou přečtete, abyste věděly, jak máte odpovídati, když se vás budu tázati: Kdo všechno stvořil? — Čti N.! — Jak tedy budete odpovídati? . . . Ale kdyby někdo odpověděl: »Bůh stvořil celý svět« — nebo kdyby jen řekl: »Bůh všechno stvořil« — — to by sice také bylo dobře; ale budete vždycky tak odpovídati, jak to máte v katechismu. Jak tedy odpovíš? N.! Tak se tomu tedy doma uče! Odříkávejte si to tak dlouho, až

si to dobře zapamatujete, abyste mi to pak, až zase přijdu, pořádně z paměti mohly odříkávati. Nyní vyučování toto skončíme zase modlitbou . . . Ve jménu Otce . . .

(Podobným způsobem může sobě katecheta i v dalším vyučování počínati. Obzvláště s počátku nesmí dětem mnoho ukládati, a při vysvětlování musí častěji otázky klásti, aby děti v katech. obsažené odpovědi náležitě rozuměly a ji aspoň poněkud již ve škole v paměť sobě vtiskly. Ale na tom nesmí katecheta přestávati; budeť mu i k tomu přihlídati, aby jeho vyučování také srdce dítek dojalo a vůli jejich ku plnění učení toho povzbuzovalo a nakloňovalo. Za tím účelem bude při vyučování dětem připomínati, kdy, při které příležitosti by sobě učení to v mysl uvéstí a kterak by dle něho v životě svém řídití se měly; bude mluvití vždy srdečně a srozumitelně, s jakousi nadšeností, jistotou a přesvědčeností; nebude snad při vysvětlování některých pravd sv. náboženství činiti nějaké námítky, by je pak opět vyvrátil; toť bývá často nebezpečno; stáváť se totiž nezřídka, že dítky, ano i dospělí, zapamatují sobě takové námítky, ale zapomínají, jakým způsobem byly vyvráceny.

Aby však katecheta vždy náležitým způsobem a se žádoucím výsledkem sv. náboženství vyučovati mohl, jest potřebí, aby ku každému vyučování bedlivě se připravil. Ale při tom nesmí také nikdy zapomínati, že by všechno namáhání jeho neprospívalo, kdyby ho Bůh nesprovázel svým požehnáním; bude se tedy zároveň často modlití, aby Bůh pracím jeho žehnal a také dítky jemu svěřené osvěcoval a je ku plnění křesťanských povinností jejich vzbuzoval a silil; vzhledem k tomu bude vždy pamětliv slov sv. Augustina: „sit orator antequam doctor.“ A ježto vyučování dítek s nemalými obtížemi spojeno bývá, nespustí katecheta nikdy s myslí slov sv. apoštola: „Patientia vobis necessaria est“ — a bude vždy Boha za potřebnou trpělivost vzývati.)

(Katecheta přišed příští hodinu do školy a pomodliv se s dítkami hledí se přesvědčiti, zdali se všechny dítky úloze své naučily a zdali také slovům katechismu náležitě rozumějí. Vypytává se jich tedy a pak pokračuje dále.)

Pravíte, že Bůh všecko stvořil. Ale co pak znamená slovo stvořiti? Jak zní k tomu odpověď v katechismu?

»Slovo stvořiti znamená, z ničeho něco vyvésti.«

Stvořiti jest tedy tolik jako: vyvésti nebo učiniti něco z ničeho. I lidé mohou něco učiniti, na př. co může učiniti nebo zhotoviti krejčí? (Kabát.) Co stolař? Co zámečník? Co může učiniti zedník? (Může vystaviti dům.) Ale může krejčí zhotoviti kabát, nebo stolař udělati stůl — nebo zámečník zámek z ničeho? Nemůže. Co potřebuje krejčí, chce-li ušiti kabát? (Sukno.) Co stolař, chce-li zhotoviti stůl? (Dřevo.) Co zámečník? atd. — Věcem, ze kterých se něco dělá nebo zhotovuje, říkáme látka. Jak říkáme . . . Když tedy někdo chce něco zhotoviti, potřebuje k tomu nějaké látky. Na př. kovář? zedník? — Ale m. d. Pán Bůh nepotřeboval látky, když stvořil svět. On celý ten svět stvořil nebo učinil z ničeho. A dále; má-li krejčí, stolař atd. nějakou látku, jest již kabát nebo stůl atd. zhotoven? (Musí teprve stříhati, šiti atd.) A čeho pak k tomu potřebuje? (Musí mítí jehlu, nůžky atd.) Čím se něco zhotovuje, jmenuje se nástroj (náradí, náčiní.) Jaké nástroje má stolař? atd. — Ale Pán Bůh, když stvořil nebe, zemi a všecko, co jest, nepotřeboval nástrojů; P. Bůh učinil všecko beze všech nástrojů. — A když krejčí, nebo jiný řemeslník má látku a nástroje, jest ta věc, kterou chce učiniti, hned hotova? — Jistě ne; musí ještě pracovati, a často dlouho pracovati, než ji zhotoví. Viděly jste na př. když se staví nějaký dům; jak dlouho tu pracují zedníci, než jest dostaven! — Ale Pán Bůh, milé dítky, nepotřeboval mnoho času, když svět stvořil; On jen chtěl, jen řekl, a hned bylo všecko, co chtěl učiniti; On tedy stvořil svět pouze svou vůlí, svým slovem; jen chtěl a řekl, a hned všechno bylo. On učinil tedy celý svět z ničeho, a proto říkáme, že svět stvořil. — Mohou-li

pak lidé také něco stvořiti? . . . Proč ne? . . . Jen Bůh může tedy něco stvořiti. — A co pak stvořil Bůh? — Nebe, zemi atd. — Proto jmenujeme Pána Boha také stvořitelem. Jak jmenujeme také Pána Boha? . . . A proč Ho jmenujeme stvořitelem? Některé z vás se již modlivají doma: »Věřím v Pána Boha.« — Které se tak modliváte? — Jak pak to říkáš? — »Věřím . . . stvořitele nebe i země.« Kdo jest to ten stvořitel? — Proč se tak nazývá? . . . Pán Bůh jest stvořitel; — a co Pán Bůh stvořil jmenuje se stvoření, a jednotlivé stvořené věci jmenují se tvorové Boží. Jmenuj mi něco, co Pán Bůh stvořil. (Člověk jest tedy tvor, zvíře jest tvor atd.)

Učily jste se již, že Pán Bůh stvořil nebe a zemi a všechno, cokoli jest. Dejte nyní pozor! budu vám vypravovati, jak Bůh nebe i zemi a všechno, co na nebi i na zemi jest, stvořil. Pán Bůh nám to sám oznámil, a jest to napsáno v knize, která se jmenuje svatou knihou nebo svatým písmem. V této sv. knize se vypravuje, že na počátku stvořil Pán Bůh nebe a zemi. Před tím, než Pán Bůh nebe a zemi stvořil, nebylo ještě ničeho; nebylo ani lidí, ani zvířat, ani slunce, ani stromů, nebylo nic, jen Pán Bůh byl sám. Ale Bůh chtěl, aby bylo nebe a aby byla země; a jak to Pán Bůh chtěl, hned se to stalo. Bůh tedy nebe i zemi z ničeho učinil, On nebe a zemi stvořil. — Ale na nebi a na zemi všechno ještě tak nebylo, jak to nyní vidíme; na nebi ještě nebylo ani slunce, ani měsíce, ani hvězd. A země byla pustá; nebylo na ní ani lidí, ani zvířat, ani stromů; všude byla jen voda, a na celé zemi bylo tma, jak bývá v noci, když jest zamračeno. Tu by se nám to nebylo líbilo. Pán Bůh tedy chtěl napřed zemi tak krásně uspořádati, jak ji nyní vidíme; a to učinil v šesti dnech. Prvního dne Pán Bůh stvořil světlo. — Vidíváte, že i vaši rodičové ráno

nebo večer, když jest tma, dělávají světlo, aby mohli pracovati. — Jak pak dělávají světlo? — Tak to Pán Bůh neučinil: On jen řekl: »Budiž světlo!« a hned bylo světlo; On učinil tedy světlo z ničeho. On světlo stvořil, a to se stalo prvního dne. — (Opakování.) Co stvořil Bůh na počátku? Byla země již hned tak uspořádána, jak ji nyní vidíme? — Jaká byla země? — Co bylo na zemi? — A bylo na ní světlo? — Co tedy učinil Bůh napřed? atd.

Světlo již tedy bylo stvořeno; ale země byla ještě plna vody. Tu Bůh chtěl, aby část té vody vystoupila vzhůru (vidíváte někdy, že z vody, když jest horká, vystupují páry; z těchto pak povstávají oblaky, mračna) a chtěl, aby nad zemí vznášela se krásná modrá obloha. A jak to Pán Bůh chtěl, hned se to stalo. To bylo druhého dne. Bůh tedy stvořil druhého dne oblohu. — Co stvořil Bůh druhého dne? — Řekni N.! co stvořil Bůh prvního dne? — Co druhého? —

Druhého dne vystoupila tedy část vody, kterou byla země naplněna, vzhůru; ale voda byla přece ještě po celé zemi rozlita; ještě by tedy ani lidé, ani všechna zvířata nebyli na ní mohli bývati; Pán Bůh tedy třetího dne chtěl, aby voda oddělila se od země; a jak to Pán Bůh chtěl, hned se to stalo. Na některých místech shromáždila se voda, a taková místa jmenují se moře, jezera, rybníky, řeky, potoky, studnice atd. — Na jiných místech ukázala se pak suchá země, a Bůh chtěl, aby na této suché zemi rostly stromy, křoví, kvítí, tráva atd. A jak to Bůh chtěl, tak se to i stalo. Co učinil Pán Bůh třetího dne? — Jak se nazývají místa, na kterých se shromáždila voda? atd.

Čtvrtého dne chtěl Pán Bůh, aby ve dne na obloze svítilo slunce, a v noci aby svítily hvězdy a

měsíc. A jak to Pán Bůh chtěl, tak se to ihned stalo. Na nebi se objevilo krásné slunce, v noci pak svítil měsíc a třpýtilo se mnoho hvězd, jak to vidíváte, když není zamračeno. Bůh tedy čtvrtého dne stvořil slunce, měsíc a hvězdy. — Co stvořil Bůh čtvrtého dne? — Co prvního, druhého, třetího? — Opakuj všechno ještě jednou N.!

Ale posud tu nebylo ještě nic živého; Bůh tedy chtěl pátého dne, aby byla zvířata ve vodě a v povětří. A tak se to ihned stalo. Ve vodě plovalo ihned množství ryb a jiných živočichů; a ve vzduchu (v povětří) poletovali a prozpěvovali rozliční ptáci. — Co stvořil Pán Bůh pátého dne? — Jaká pak zvířata žijí ve vodě? (Ryby.) Ovšem, ryby a také ještě jiní živočichové neboli zvířátka. — A která zvířata stvořil Bůh ještě pátého dne? Zvířata v povětří. — A která zvířata vídáváme v povětří neboli ve vzduchu? Ptáky. Znáte-li pak nějaké ptáky? . . . Opakuj ještě jednou — co Bůh stvořil pátého dne, N.! A co stvořil prvního dne? Co druhého? atd.

Ale Bůh chtěl, aby i na zemi žila rozličná zvířata čtvernohá a jiná, která se plazí po zemi; a taková zvířata stvořil šestého dne. Jaká zvířata stvořil Bůh šestého dne? Jmenujte mi nějaká čtvernohá zvířata! — Jmenujte nějaké živočichy, kteří se plazí po zemi. Kterého pak dne stvořil Bůh tato zvířata? (Opakuje se, co Bůh v šesti dnech byl posud stvořil.)

Milé děti! Bůh mohl všechny ty věci ve světě také najednou, pouhým, slovem učiniti; ale On to chtěl stvořiti v šesti dnech. Když to všechno pozorujeme, co v těch šesti dnech stvořil, poznáváme tím lépe, jak velice mocný jest, a jak krásně to všechno na světě uspořádal. Když

někdo učiní něco krásného, bývá za to chválen; na př. žák — když se něčemu dobře naučil, něco dobře napsal atd. — Čím více tedy máme chváliti Pána Boha, který tak mnohé krásné věci stvořil a všecko tak krásně v tomto světě uspořádal. Podívejte se jen na tu krásnou oblohu! Anebo podívejte se na slunce! Naše země jest velmi, velmi veliká; jak dlouho by to trvalo, kdybychom ji chtěli celou objeti! A hle! slunce svítí přece všudy na celé zemi. Toto slunce není tak malé, jak se nám býti zdá; ono jest velmi veliké; ale zdá se nám býti tak malé, protože jest velice od nás vzdáleno, jest velmi vysoko na obloze nebeské (srov. báně na věži.) Bůh chtěl, aby bylo tak vysoko nad zemí, by ho bylo všude viděti a aby celou tu velikou zemi mohlo osvěcovati. Kdybychom udělali večer, když je tma, světlo a postavili ho na podlahu, tu bychom neviděli všechno dobře po celé světnici; proto bývá světlo postaveno na stůl anebo někde výše zavěšeno, aby svítilo po celé světnici. A proto Bůh učinil, že slunce jest tak vysoko, aby mohlo svítiti po celé zemi. A toto krásné slunce celou zemi také zahřívá; kdyby toho nebylo, nemohlo by ani na zemi nic růsti. (Podobným způsobem může se také ukázati na krázu stromů, květin — zvířat a jiných tvorů, jakož i na užitek, jaký nám poskytují.)

Nyní víte, m. d., jací tvorové byli již šestého dne na zemi. Ale lidí ještě tu nebylo. Bůh tedy šestého dne mimo čtvernohá zvířata stvořil naposledy také ještě člověka; člověk jest nejvzácnější tvor zde na zemi. Jistě byste rády věděly, jak Bůh člověka stvořil. — Dávejte tedy dobře pozor, chci vám to nyní vypravovati.

Když Bůh chtěl stvořiti člověka, řekl: »Učiňme člověka k podobenství svému! [Ať panuje nade všemi zvířaty a nade vší zemí!]* Potom vzal

hlínu a udělal tělo, jak mají lidé. (Co tělo jest, známo dětem z názorného vyučování.) To tělo mělo oči, ale nevidělo, mělo uši, ale neslyšelo; mělo ruce, ale nemohlo jimi pracovati, mělo nohy, ale nemohlo ještě choditi, nemohlo se pohybovati; bylo ještě mrtvé. Snad jste již viděly mrtvého člověka. I mrtvý člověk má oči, ale již nevidí . . . a tak bylo i tělo prvního člověka; bylo mrtvé. Ale Bůh chtěl, aby tělo to bylo živo; proto do něho vdechnul duši; tu tělo hned oživnulo, počalo dýchat a se pohybovati; člověk byl živ. Hned tedy vstal, viděl, slyšel, chodil, mluvil. Tomuto prvnímu člověku dal Bůh jméno Adam, to jest tolik, jako muž ze země vzatý, neboli z hlíny učiněný. (Opakování.) Kdy stvořil Bůh prvního člověka? Co řekl Pán Bůh, než člověka stvořil? A jak ho stvořil? Z čeho udělal tělo jeho? A jaké bylo to tělo? Mohlo se již hýbati — mohlo viděti? atd. Bylo mrtvé. A co pak Pán Bůh potom do něho vdechl, aby bylo živo? — Duše nevidíme (srovnej: dech), ale ona to činí, že člověk jest živ. A jaké jméno dal Bůh prvnímu člověku? — Co znamená slovo Adam?

Adam byl posud jediným člověkem na světě, jiného ještě nebylo. Ale Bůh nechtěl, aby Adam zůstal sám, nýbrž chtěl, aby bylo na zemi mnoho lidí; stvořil tedy i druhého člověka, stvořil ženu. — A jak ji stvořil? — Bůh dopustil na Adama tvrdý spánek; když Adam usnul, vyňal Bůh jedno ze žebíř jeho. (Vysvětlí se v krátce, co žebro jest.) Ze žebra toho vzdělal Bůh ženu. Když pak Adam procitl ze sna, přivedl Bůh ženu k němu. Adam se radoval a nazval jméno ženy své Eva, což znamená tolik jako Matka všech živých. Adam a Eva byli tedy dva první lidé na zemi, a od těchto dvou prvních lidí pocházejí všickni ostatní lidé na celém světě, tedy i my; proto se říká, že Adam a Eva jsou naši první rodičové.

— (Opakování.) Zůstal Adam sám na zemi? A z čeho učinil Bůh druhého člověka? A jaké jméno bylo ženě té dáno? Co znamená jméno Eva? A proč jmenujeme Adama a Evu svými prvními rodiči? —

Slyšely jste, m. d., že Bůh dal člověku duši; bez duše bylo tělo mrtvo; duše tedy činí, že člověk jest živ; ale pamatujte si, co vám již zde řeknu o duši. Duše netoliko činí, že člověk jest živ; ale duše také činí, že člověk může mysliti, že může o něčem přemýšleti. Pozorujeme-li na př. jak slunce krásně svítí a jak hřeje, můžeme sobě pomysli, že to Pán Bůh tak učinil, a můžeme za to Pána Boha chváliti; a když nám někdo o tom slunci nebo o jiných věcech něco vypravuje, můžeme tomu rozuměti; proto říkáme, že naše duše má rozum, a že lidé jsou rozumní tvorové. Rozumem poznáváme Pána Boha a Jeho vůli, rozumem rozeznáváme dobré od zlého, rozumem poznáváme, co se Pánu Bohu líbí a co se Mu nelíbí, co máme činiti a čeho se máme varovati. Zvířata rozumu nemají, jsou tedy tvorové nerozumní. Kůň na př. také vidí slunce a cítí, že hřeje, ale nemůže poznati, že to slunce Pán Bůh stvořil; a kdybychom mu o tom vypravovali, nebude nám rozuměti, nemá rozumu. — Anebo učiní-li n. př. člověk někomu škodu, třeba na roli, ví, že učinil cos zlého, co se Pánu Bohu nelíbí; ale kdyby kůň učinil někde škodu, neví, že jest to cos zlého; nemá rozumu. Duše člověka má také svobodnou vůli. Když člověk rozumem svým poznal, co jest dobré a co jest zlé, může si pak voliti buďto to dobré nebo to zlé; buď to, co se Pánu Bohu líbí, nebo co se Mu nelíbí; člověk může dobré chtíti a zlé zavrhnouti; může pak dobré konati nebo nekonati; nikdo ho nemůže donutiti, aby dobré činil anebo zlé; člověk má svobodnou vůli. Ale když někdo volí a činí, co jest zlé, nemůže se Pánu

Bohu líbiti a zasluhuje trest. (Opakování.) V kolika dnech stvořil Bůh všecko, co jest na nebi i na zemi? N.! A co stvořil Bůh naposledy? N.! Jak pak stvořil člověka atd. V šesti dnech vykonal tedy Bůh celé dílo své, sedmého dne pak odpočinul, t. j. sedmého dne již nic nestvořil, ale posvětil ten den a chtěl, aby také lidé sedmý den světili, t. j. aby nepracovali, ale se modlili a Pánu Bohu sloužili.

(Když děti poznaly, co Bůh v šesti dnech učinil, ukazuje se jim obraz, jímžto stvoření světa se představuje. Katecheta obrací zřetel dětí na jednotlivé předměty, táže se na význam jejich a pomocí otázek opakuje s nimi, co jim byl dříve vypravoval.) Podívejte se, děti, zde na ten obraz! Kdo jest to zde nahoře? To jest Pán Bůh. A kolem něho koho vidíte? Anděly. (Tu lze dětem připomenouti, že Bůh anděly již dříve stvořil.) A co vidíte zde nahoře? Krásnou modrou oblohu. Zde na pravé straně vidíte, jak zapadá slunce, a na druhé straně jest měsíc — na obloze jsou také hvězdy. Pod nebem vidíte oblaky. Dole na zemi vidíte dva lidi. Kdo pak jsou lidé tito? (Adam a Eva.) Vidíte jak spínají ruce; děkují Pánu Bohu, že je stvořil a že všechno tak krásně na světě zřídil. Co pak vidíte dále ještě na zemi? Zvířata. Jaká pak jsou zde tato zvířata? Čtvernohá. A zde? Ptáci. A zde? Ryby. Kde pak žijí ryby? Ve vodě. Zde toto představuje vodu. A jaké zvíře vidíte zde na stromě? Zde jsou zelené stromy a křoví, zde tráva a tu hory. A v kolika dnech stvořil Pán Bůh všechny tyto krásné věci? — Co stvořil napřed? atd.

Milé děti! Slýchávaly jste již doma často o Pánu Bohu, k Němu se také modlíváte; ve škole jsem vám již také mnoho o Něm vypravoval. Víte již, že Pán Bůh všechny věci na nebi i na zemi stvořil; On jest tedy

stvořitelem všeho, jest nejvyšším Pánem nebes a země; všickni tvorové přináležejí Jemu. Ale když se vás od nynějška budu tázati, co Bůh jest, budete mi odpovídati, jak to máte v katechismu. Vyndejte si tedy katechismus! N. ! Čti třetí otázku a odpověď! (Žák čte:) Co jest Bůh? — Odp. Bůh jest sám od sebe nejdokonalejší bytosť. — Bůh jest tedy bytosť. Bytostí nazýváme všechno, co skutečně jest. Člověk na př. jest skutečně, jest tedy bytosť, zvíře jest — jest tedy bytosť, slunce jest — jest tedy bytosť. Pán Bůh jest také, — jest tedy také bytosť, a sice, jak se praví v katechismu, jest bytosť nejdokonalejší. Každá bytosť, která jest taková, jaká má býti, jest bytosť dokonalá. Žák na př. jest také bytosť. A jaký má býti žák? (Pilný, pozorný, poslušný, tichý, uctivý atd.) Ano, a o takovém žáku pak řekneme, že má dobré vlastnosti, že jest jaký má hodný žák býti, nebo že jest dokonalý. Ale, m. d., Pán Bůh má nejlepší vlastnosti, jest tedy nejdokonalejší bytosť. O těchto vlastnostech budete se brzy z katech. více učit. Dále čteme v katech., že Bůh jest sám od sebe nejdokonalejší bytosť. Všechny bytosti, mimo Pána Boha, nejsou samy od sebe, nebyly tu vždy, jsou všechny od Pána Boha stvořeny. Ale Pána Boha nikdo nestvořil, On byl vždycky, jest tedy sám od sebe. Všechny stvořené bytosti mají také své vlastnosti od Pána Boha; ale Pán Bůh má všechny ty nejlepší vlastnosti sám od sebe; proto se praví, že Bůh jest sám od sebe nejdokonalejší bytosť. (Opakování.) Co jest Bůh? Co nazýváme bytostí? Která bytosť nazývá se dokonalou? Proč říkáme, že Bůh jest nejdokonalejší bytosť? — A proč se praví, že Bůh jest sám od sebe nejdokonalejší bytosť?

Člověka, který jest dokonalý, který má dobré vlastnosti, míváme rádi, prokazujeme mu úctu, vychva-

lujeme ho. Čím více máme tedy míti rádi Pána Boha, který jest bytostí nejdokonalejší, který má nejlepší vlastnosti! Bůh jest bytostí nejdokonalejší; jak bychom Ho tedy neměli ctíti a chváliti!

Bůh jest nejdokonalejší bytost, má nejlepší, nejdokonalejší vlastnosti. Všecky ty Boží vlastnosti bychom sobě ani nemohli pamatovati. Ale některé z nich si máme zvláště pamatovati. Které pak jsou to? N.! čti v kat. 4. otázku a odpověď!

Které vlastnosti Boží máme sobě nejvíce pamatovati?

Tyto vlastnosti Boží máme sobě nejvíce pamatovati:

Bůh jest pouhý duch: bytost, která má nejdokonalejší rozum a nejlepší vůli, ale těla nemá.

Pouhým duchem jmenuje se každá bytost, která má rozum a vůli, ale nemá těla. Slyšely jste již, že člověk má také rozum a vůli; ale člověk není pouhý duch, protože má také tělo; Bůh však těla nemá, — jest tedy pouhý duch.

O Pánu Bohu se dále praví, že jest bytost, která má nejdokonalejší rozum. Bůh nejlépe zná, co jest dobré a co jest zlé, On poznává a ví všechny věci; Jeho rozum jest nejdokonalejší. Bůh má také nejlepší vůli; On chce vždycky jen to, co jest dobré; lidé chtěvají někdy také to, co jest zlé, nemívají vždy dobrou vůli; ale Pán Bůh má vždy nejlepší vůli. (Opakování.) Jak zní první vlastnost Boží? Co se tedy zde praví o Pánu Bohu? Že Bůh jest pouhý duch. A kterou bytost jmenujeme pouhým duchem? Opakuj to ještě jednou N.! atd. Jak se jmenuje každá bytost, která má rozum a

vůli, ale nemá těla? Má člověk také rozum a vůli? — Jest tedy člověk také pouhý duch? Proč ne? — A jaký rozum má Bůh? Proč se praví, že má nejdokonalejší rozum? — A jakou vůli má Bůh? Proč se praví, že má nejlepší vůli? atd.

Když tedy, m. d., budete slýchati: Tomu nás Bůh sám učil, to nám Bůh oznámil nebo pověděl, musíte sobě vždy pomyslit: To jest jistě pravda; vždyť Bůh má nejdokonalejší rozum, On všechno nejlépe ví a zná. A když se vám řekne: To jest vůle Boží; tak to chce Pán Bůh; to nám Pán Bůh poroučí, musíte sobě pomyslit: Když to Bůh poroučí, když jest to vůle Boží, jest to jistě dobré, nebo Bůh má nejlepší vůli; chce vždycky jen, co jest dobré; chci to tedy učiniti, co Bůh poroučí.

Řekl jsem vám již, m. d., že naše duše jest neviditelná, že ji viděti nemůžeme; ani Pána Boha nemůžeme viděti, protože nemá těla. Ale na obrazech přece vidíváte Pána Boha. Již onehdy jsem vám ukazoval obraz, na kterém jste viděly také Pána Boha v oblacích. Jak pak tam byl vypodobněn (vymalován)? Jako stařec. Ano, tak se často vyobrazuje; později uslyšíte, proč se tak vyobrazuje. Zda-li pak Pán Bůh na tom obrazu má také tělo? Ano. — Ale Pán Bůh těla nemá; tak se Pán Bůh jen vyobrazuje (představuje), abychom si, když se na takový obraz podíváme, na Pána Boha zpomenuli a k Němu se modlili. — My tu na zemi Pána Boha viděti nemůžeme, ale On nás všudy vidí; o tom vám budu brzy více vypravovati.

Bůh jest všemohoucí; stvořil nebe a zemi a všechno, což jest; není mu nic nemožno učiniti.

Praví se tedy, že Bůh jest všemohoucí; t. j. že může všechno učiniti. On stvořil nebe . . . Jemu nic není

nemožno učiniti, jest tedy všemohoucí. Proč se praví, že Bůh jest všemohoucí? Co pak již učinil Pán Bůh? Co stvořil? — Jest Pánu Bohu něco nemožno? — Bůh tedy může všechno, co chce, učiniti pouhým slovem, svou vůlí. — Opakuj tedy, proč se praví, že Bůh jest všemohoucí. — (Opakují se častěji slova katechismu.)

Milé děti! Také lidé mohou mnohé věci učiniti. Mohou na př. stavěti domy, atd. Ale všechno nemohou přece učiniti. Císařové a králové mají velikou moc, mohou tedy velmi mnoho učiniti; ale všecko jim přece není možno. — Jednoho dne šel jistý mocný král se svým synem, který byl ještě malý, do lesa; tu počalo pršeti. I řekl syn k otci: »Otče, slýchávám, že jsi tak mocný, že můžeš tak mnoho učiniti; poruč tedy, aby hned přestalo pršeti.« Otec mu na to řekl: »Milé dítě, k tomu moc má nestačí; toho nemohu učiniti, to může toliko Bůh učiniti; toliko Bůh jest všemohoucí!«

Někdy se říkává, že ruka Boží jest mocna. Víte však, že Bůh jest pouhý duch, že tedy ruky nemá; těmi slovy se jen rozumí, že Bůh jest všemohoucí, že má největší moc, že může všechno učiniti. (Rukami se konají rozličná díla.)

M. d., jak velice nás to musí těšiti, když sobě vzpomeneme, že Bůh jest všemohoucí, že může všechno, co chce, učiniti. Někdy se stává, že potřebujeme nějaké pomoci, a že nám lidé pomoci nemohou. (Nemoc, chudoba atd.) Tu si však můžeme pomysliť: Lidé mi nemohou pomoci, ale Pánu Bohu není nic nemožno; On mi může pomoci; budu se tedy k Němu modliti, aby mi pomohl. Tak to učinilo jisté děvčátko, které mělo nemocného bratříčka. Lékař chodil již dlouho k nemocnému dítěti a dával mu rozličné léky; potom však řekl, že mu již není pomoci, že dítě musí umřít. Ale Anna, tak se jmenovala

sestřička nemocného dítěte, slyšela a učila se ve škole, že Bůh jest všemohoucí, že může i tam pomoci, kde lidé již pomoci nemohou. Šla tedy, klekla před křížem a modlila se k Pánu Bohu, aby nemocného bratříčka uzdravil; a Bůh vyslyšel modlitbu její; nemocné dítě opět se pozdravilo. — Tak nám, m. d., může Bůh i v jiných potřebách pomoci; Onť jest všemohoucí.

[Bůh jest všemohoucí; nic Mu není nemožno; Bůh může tedy také každému, kdo Mu věrně slouží, kdo Ho poslouchá, kdo Jeho příkázání zachovává, odměny udělit. Lidé nemohou vždy se odměniti těm, kteří jim nějakou službu prokázali; ani císařové a králové nemohou vždy se odplatiti a ve všem vyplniti žádosti těch, kteří jim věrně sloužili. O mocném císaři Karlu (V.) se vypravuje, že měl mezi svými dvořeniny jednoho, který mu dlouhá léta věrně sloužil. Dvořenín tento upadl pak do těžké nemoci. V této nemoci navštívil jej i císař a řekl mu: »Ty's mi vždy věrně sloužil, rád bych se ti za to odměnil; žádej tedy cokoli chceš, všechno ti milerád učiním.« Nemocný poznával, že život jeho blíží se již ku konci, a proto řekl: »Nejmilostivější pane! Prosím, abyste mi aspoň o jeden den život prodloužil, bych se lépe mohl ke smrti připravit!« Na to mu však císař odpověděl: »Věrný služebniku! Všechno bych ti milerád učinil, ale života ti prodloužiti nemohu; to jest toliko Bohu možno.« — »Ach!« naříkal tu nemocný, »tak dlouho sloužil jsem věrně pánu a císaři svému, a hle! on mi nyní nemůže ani o den života prodloužiti! Kéž bych byl tak věrně sloužil králi nebeskému! ten by mi byl dojistá za to udělil odplaty věčné v nebi!« —

Toliko Bůh může všechno dobré, co lidé činí, odměniti, neboť jest všemohoucí; ale proto že jest všemohoucí, může také všechno zlé potrestati. Před lidmi mohou zlí lidé

někdy se ukryti, aby trestání nebyli; lidé tedy nemohou těch, kteří něco zlého spáchali, vždycky potrestati jak toho zasloužili; ale Bůh jest všemohoucí: může tedy každého, kdo zlé činí, potrestati; proto máme obzvláště v čas pokušení si připominati, že ruka Boží jest mocná, že jí nikdo ujíti nemůže, kdo činí zlé.]

Bůh jest nejvyšš dobrotivý ke svým tvorům; všechno dobré máme od něho. I lidé bývají k nám často dobrotiví, prokazují nám často něco dobrého. Prokázal-li nám někdo cos dobrého, pomohl-li nám v nějaké potřebě, říkáme, že k nám byl dobrotiv, že nám prokázal dobrodiní. Nejvíce dobrodiní prokazují vám rodičové, jsou k vám více dobrotiví, nežli jiní lidé; ale Pán Bůh prokazuje vám ještě více dobrodiní; od Něho máte všechno dobré, bez Něho by vám ani rodičové ani jiní lidé nemohli dobrodiní prokazovati. Bůh jest tedy nejvyšš dobrotivý; od Něho máte všechno dobré. Proč říkáme, že Bůh jest nejvyšš dobrotiv? — Jmenujte mi něco, co máte od Pána Boha. — Ale nejen pokrm a nápoj a oděv atd. máte od Pána Boha; ale máte od Něho i život, zdraví, máte dobré rodiče, kteří vás mají rádi a kteří se o vás starají; od Pána Boha jest to krásné nebe, slunce, květiny atd. Ale nezapomínejte, že máte od Pána Boha také nesmrtelnou duši, máte rozum a vůli, abyste mohli Pána Boha poznati, Jeho vůli plniti a někdy k Němu do nebe přijíti. Od Pána Boha máte také řeč, že můžete mluvit; máte zrak, že můžete vidět, sluch, že můžete slyšet atd. Představte si jen, jak nešťastný jest na př. slepý, který nic nevidí! Nevidí ani svých rodičů, bratrů a sester, ani krásného nebe, ani slunce, ani měsíce, ani květin atd. Tak mnoho

dobrého máme tedy od Pána Boha, tak mnohá dobrodiní nám prokazuje již zde na zemi; ale Bůh nás chce také někdy vzít k sobě do nebe, budeme-li Ho poslouchati. A později vám budu vypravovati, že vám Bůh také dal anděly strážce, aby vás chránili a opatrovali, a uslyšíte také, že poslal i svého Syna, který za nás trpěl a umřel, abychom někdy mohli do nebe se dostat. Bůh jest k nám tedy nejvyšš dobrotiv, všechno dobré máme od Něho. Ale v katechismu praví se, že Bůh jest dobrotiv ke svým tvorům. Co tvor jest, to již víte. Jmenujte mi nějaké tvory! Ke všem těmto tvorům jest Bůh nejvyšš dobrotiv. Jak dobrotiv jest k nám lidem, slyšely jste již; ale také k jiným tvorům jest Bůh dobrotiv; všem prokazuje dobrodiní; stará se o všechny, dává všem, čeho potřebují; pečuje o zvířata, aby mohla býti živa; pečuje o rostliny, aby mohly růsti, pečuje i o všechny jiné tvory na nebi i na zemi, ke všem jest nejvyšš dobrotiv. — Řekni mi tedy N.! ke komu jest Pán Bůh nejvyšš dobrotivý? A proč říkáme, že jest nejvyšš dobrotivý? Opakuj to tedy ještě celé, jak to máte v katechismu! — —

Takové lidi, kteří jsou k nám dobrotivi, míváme rádi. Čím více máme tedy Pána Boha mítí rádi! Vždyť od Pána Boha máme všechno dobré. I od rodičů máte tak mnoho dobrého; máte je tedy také mítí rády. A jak pak to můžete rodičům ukázati, že je máte rády? (poslouchati.) Podobným způsobem můžete také ukázati, že máte rády Pána Boha; ukážete to, když Mu budete sloužiti, když budete rády se modliti, do kostela choditi, tam se dobře chovati a vždycky jen to činiti, co se Pánu Bohu líbí. —

Hodné děti děkují rodičům, když od nich něco obdržely, když jim rodiči něco dobrého prokázali, a také jiným lidem, kteří jim něco dali nebo něco dobrého

učinili. Slýcháváte také, že žebrák, když dostal nějakou almužnu, děkuje. Co máme tedy také my činiti, když víme, že nám Pán Bůh tak mnoho dobrého prokazuje, že nám dává všecko, čeho potřebujeme? — Ano, máme Mu za to děkovati. Když chceme Pánu Bohu děkovati, modlíváme se. (Třeba tu dětem připomenouti, kdy se mají zvláště modliti, kdy a zač Pánu Bohu děkovati.) —

Jistá matka měla dcerušku, která se neráda modlívala. Matka ji často napomínala, aby se modlila, aby Pánu Bohu za všechno dobré děkovala; ale Bětuška, tak se dcera ta jmenovala, zanedbávala přece často modlitby. Jednoho dne přišla ze školy domů a spatřila na stole plný košík hroznů. I tázala se matky, či ty hrozny jsou a kdo je přinesl. Matka jí odpověděla: »Hrozny tyto jsou tvé; přinesla ti je paní kmotra.« Bětuška zvolala plna radosti: »I tu půjdu hned za ně se poděkovat.« — »Toť dobře učiníš,« řekla na to matka; »ale jak často jsem tě již napomínala, abys Pánu Bohu, od Něhož máme všecko dobré, vždy děkovala a se modlila, a ty's přece nechtěla uposlechnouti.« To sobě Bětuška pamatovala, a od té doby se vždy ráda modlívala.

Rodičové dávají rádi dítkám svým, čeho těmto třeba, ale co pak mají děti činiti, chtějí-li něco od rodičů obdržeti? Mají jich za to prositi. Pán Bůh nám také rád dává, čeho potřebujeme; vždyť jest nejvyšš dobrotiv. Ale co máme i my činiti, když chceme něco od Pána Boha obdržeti? Máme také Pána Boha za to prositi. Ano, máme ho prositi, máme se k Němu modliti, aby nám dal, čeho potřebujeme. Jsme-li na př. nemocní, máme Pána Boha prositi, aby nás pozdravil atd. — Jistá chudá vdova, která měla pět dětí, pracovala pilně, aby sebe a děti své mohla uživiti; ale často se jim přece i nejpotřebnějších věcí nedostávalo. Jednoho dne pravila z rána dítkám

svým: »Milé děti, dnes vám nemohu ničeho dátí ku snídání; nemám ani chleba, ani mouky, ani čeho jiného k jídlu; prostě tedy Pána Boha, aby nám pomohl; On nám může pomoci, vždyť jest všemohoucí, a pomůže nám jistě, vždyť jest nejvyšš dobrotivý.« Jaroslávek, který byl sotva šest let stár, šel tedy lačný do školy. Když pak šel kolem kostela, viděl, že jsou dvěře otevřeny; vešel tedy do kostela, klekl před oltářem, a poněvadž v kostele nikoho neviděl, modlil se hlasitě takto: »Milý Otče v nebesích! Pomoz nám, nemáme co jísti. Naše matka nemá již ani chleba, ani mouky, ani čehos jiného k jídlu; uděl nám tedy něčeho, abychom i s milou matkou hladem neumřeli!« Když se tak pomodlil, šel dále do školy. Když pak po vyučování přišel domů, viděl na stole veliký bochník pěkného chleba, mísu mouky a koš plný rozličných věcí k jídlu. Vida to, zvolal pln radosti: »Bůh vyslyšel moji modlitbu!« Pak se tázal matky, zdali jim to snad anděl přinesl. »Ano,« odpověděla matka; »ale tímto andělem byla jistá dobrá paní, kterou Bůh poslal, aby nám pomohla. Když jsi se modlil v kostele, byla tam paní ta; ty's jí neviděl, ale ona tebe viděla a slyšela jak jsi se modlil. Pán Bůh vyslyšel modlitbu tvou; dal paní té vnuknutí, aby nám v potřebě naší pomohla.«

Bůh jest nejvyšš dobrotivý ke svým tvorům; nejen k lidem, ale i k jiným tvorům. On dává i zvířatům život a potřebnou potravu; dává i stromům a jiným rostlinám déšť a sluneční teplo, aby mohly růsti a lidem užitek přinášeti. Proto máme i my o tvory ty pečovati a nemáme jich bez potřeby kaziti, hubiti a ničiti. Jsou-li nám nějaká zvířata škodlivá, anebo když z nich můžeme míti pokrm nebo oděv, smíme je zabíjeti; ale nemáme jich trýzniti, nemáme jim bez potřeby bolest činiti, na příklad broukům (chrobákům) křídla nebo nohy vytrhovati, jak to

zlé děti dělávají; to by se Pánu Bohu nelíbilo. Koukol nebo nějaké škodlivé a jedovaté byliny smíme také vytrhovati a ničiti; ale užitečným rostlinám nemáme škoditi. Nebylo by tedy dobře, kdybyste třeba v zahradách nebo na poli nebo v lese a jinde nějakou škodu dělaly, kdybyste na př. stromy řezaly a lámaly, obilí šlapaly atd. Pamatujte si vždy, že Bůh jest dobrotiv ke všem tvorům, že tedy ani my jim nemáme škoditi. (Opakování.)

Bůh jest všudy přítomen; jest všudy, na nebi i na zemi. Když jsme na nějakém místě, říkáme, že jsme tam přítomni. Nyní jsme ve škole, jsme tedy ve škole přítomni; před tím jsme byli v kostele, byli jsme tam tedy přítomni. Můžete-li pak býti doma i ve škole zároveň? Nemůžete. Člověk může býti v témž čase toliko na jednom místě přítomen. Ale Pán Bůh jest přítomen všude, na každém místě zároveň; On jest všude, na nebi i na zemi; není místa, kde by Pán Bůh nebyl; jest tedy všudy přítomen. — Co znamená tedy: Bůh jest všudy přítomen? — Že jest všude. Ano — Bůh jest na nebi, — jest na zemi, — na horách, v lese atd. Jest tedy všude; na nebi i na zemi. Opakuj to N.! —

M. d., nezapomínejte nikdy, že Bůh jest všude přítomen. Je-li dítě na nějakém místě, kde jsou také jeho rodičové, nebo kde jest přítomen p. učitel nebo jiní hodní lidé, bude-li pak činiti něco zlého? — Ale kdyby tam, kde jste, nebyl žádný člověk přítomen, co sobě máte pomyslit, kdo že jest tam přece? — Když budete vždy na to pamatovati, že Bůh jest všudy přítomen, budete vždy a na každém místě dobře se chovati, nebudete nikdy cos zlého činiti. Nebudete se také nikdy báti, když budete někde samy, třeba na poli, nebo v lese anebo když jest tma. Proto říkávají hodní rodičové dítkám svým, které z domu

jejich někam jinam odcházejí: »Mějte vždy Boha před očima!« t. j. pamatujte vždycky, že Bůh jest všudy přítomen; nečiňte tedy nic zlého, a pomyslete si, že Otec váš nebeský jest všudy, že vás tedy může všudy chrániti a vám všudy pomáhati. (Dětkám dospělejším lze tu vypravovati bibl. příběh o útěku Jakubově před bratrem Esauem.)

Potřebujete-li něco od rodičů anebo od jiných lidí, co máte činiti, abyste to obdrželi? — Ano máte za to prositi. Ale kdybys N. chtěl o něco prositi, a rodičové by tam nebyli, kde ty jsi, co bys musel učiniti? — (Tam jíti, kde jsou.) Ale když chceme Pána Boha o něco prositi, kam pak to musíme jíti? (Děti snad řeknou že do kostela.) Ale když někde není kostela, anebo když jest někdo nemocen a nemůže jíti do kostela? Nemůže také doma nebo na poli atd. k Pánu Bohu se modliti a Jeho prositi, aby mu pomohl? Ano, může; vždyť Pán Bůh jest na každém místě přítomen. Ale v kostele, m. d., jest Pán Bůh obzvláště přítomen, tam zvláštním způsobem přebývá, jak později budete slyšeti; proto máte také rády a často do kostela choditi a tam se modliti, — Pána Boha prositi, nebo Jemu děkovati. Jak velice nás to může těšiti, když si připomínáme, že Bůh jest všudy a že nám všudy může pomáhati!

[Bůh jest všudy přítomen; budete-li vždy na to pamatovati, budete jistě vždy své práce náležitě konati, i kdyby také nikdo při vás nebyl a ku práci vaší nedohlížel. — V daleké zemi od nás (v Americe) pracovali jednoho dne na poli dva otroci (vyloží se krátce, nestalo-li se to již dříve, co jsou to za lidé). Jeden z nich byl křesťanem, druhý byl ještě pohan a neznal pravého Boha. Dokud byl na poli tom přítomen pán jejich, pracovali oba pilně; ale když po chvíli pán odešel, řekl otrok pohanský: »Nyní již nemusíme tak pilně pracovati; vždyť tu již pán není.« Ale

otrok křesťanský řekl: »Já nepřestanu pilně pracovati; neboť můj pán jest tu ještě; Onť jest všudy přítomen.« — Tak máme i my, co jsme povinni, vždy náležitě vykonávati; máme se modliti a dobré skutky činiti, kdyby nás také lidé neviděli a za to nechválili; máme si vždy připomínati, že Bůh jest všudy přítomen, že nás vidí a že nám za to, co činíme dobrého, udělí odměnu.] —

Bůh jest vševědouce, všechno ví, minulé, přítomné i budoucí věci; ví naše nejtajnější myšlení, a tedy Ho nelze oklamati. Bůh jest tedy vševědouce; říkáme, že jest vševědouce — poněvadž všechno ví. I lidé vědí mnohé věci, ale všechno věděti nemohou; jediný Bůh všechno ví; Pánu Bohu nic není neznámo. O Pánu Bohu praví se v katechismu, že ví minulé, přítomné i budoucí věci. Bůh tedy ví minulé věci. Minulé jest, co bylo, co už minulo. Včerejší den na př. byl, ale již minul, jest tedy den minulý. Také lidé mohou věděti věci minulé; t. j. věci, které se staly a již minuly. A kterak je mohou věděti? Buďto při tom byli, když se věci ty staly, nebo jim o nich někdo vypravoval, anebo se jich dověděli z nějaké knihy. Ale všechno, co minulo, věděti nemohou, a také na to, co již věděli, zase často zapomínají. Vy také víte něco, co již minulo. Víte-li ještě, co jsme včera o této chvíli činili? Víte ještě, jaké neštěstí se v osadě naší stalo minulý týden? Ale víte-li pak také ještě, co se stalo minulý rok o tomto času? To již všechno nevíte, to jste již zapomenuly. Lidé tedy všechno minulé nevědí, ale Pán Bůh ví všechno minulé; lidé často zase zapomínají, co věděli, mají slabou paměť, ale Bůh má nejdokoualejší rozum a nejlepší paměť a proto nemůže na nic zapomenouti. Bůh tedy ví všechno, co se kdy

stalo, co lidé od Adama až do naší doby činili, i co my jsme kdy dobrého nebo zlého učinili, a On na to nikdy nezapomene. Ale Bůh ví také přítomné věci. Co se nyní právě děje, jmenuje se přítomné. Lidé mohou také věděti věci přítomné, jsou-li při tom, když se věci ty dějí. Vy na př. víte, co se děje nyní zde ve škole, poněvadž jste zde ve škole přítomny. Můžete-li pak také věděti, co dělají doma nebo na poli nebo někde jinde vaši rodičové, vaši bratři a vaše sestry? Nebo co se nyní děje v té neb oné osadě — nebo v jiné krajině? — Proč toho nemůžete s jistotou věděti? — Kdybyste tam byly, mohly byste také věděti, co se tam děje. Ale Pán Bůh jest všudy, On tedy také vždycky ví, co se všudy děje, ví tedy všechny věci přítomné; Bohu jest známo, co vy zde činíte, co činí vaši rodičové doma atd. Pán Bůh tedy ví minulé i přítomné věci. Ale Pán Bůh ví také věci budoucí. Budoucí věci jsou ty, které ještě nebyly, ani posud nejsou, tedy věci, které teprve budou, které se teprv stanou. Budoucích věcí lidé věděti nemohou. Víte-li pak vy, co se zítra stane, nebo za měsíc nebo za rok? Toho věděti nemůžeme. Mohly byste snad říci, že víte, co budete zítra činiti, že se budete o této chvíli zase ve škole učit, nebo že s rodiči svými někam pojedete atd., ale s jistotou toho věděti nemůžete; mohly byste třeba onemocněti, anebo by se mohlo něco jiného přihoditi, že byste pak do školy přijíti nebo s rodiči svými jeti nemohly. — Lidé tedy budoucích věcí věděti nemohou; ale Bůh ví všechny věci budoucí, ví všechno, co se za rok, za sto neb více roků teprve stane. — (U větších dětí lze připomenouti, že prorokové také věděli budoucí věci, ale jen ty, které jim Bůh oznámil.)

Ale Bůh ví netoliko minulé, přítomné i budoucí věci; On ví také naše nejtajnější myšlení, to jest,

Bůh ví také, co si myslíme. Zdali pak my můžeme věděti, co si někdo myslí? — My tedy neznáme myšlení neboli myšlenky jiných lidí. Jak bychom pak to mohli věděti, co si někdo myslí? — Kdyby nám to řekl. Ale Pán Bůh nepotřebuje. abychom mu řekli, co si myslíme; On zná naše myšlenky. [Vypravoval jsem vám již, že Kain záviděl bratru svému Abelovi, poněvadž oběť bratra Abela Pánu Bohu lépe se líbila. Co pak proto chtěl učiniti? Chtěl Abela usmrtiti. Kain to neřekl nikomu; ale Pán Bůh to přece věděl; znal myšlenky Kainovy. Co pak mu řekl? — Řekl mu: »Proč jsi se rozhněval? Proč jest opadla tvář tvoje?« Bůh tedy věděl, co Kain chtěl učiniti, znal jeho myšlení. A tak zná Bůh i naše myšlenky.]

V katechismu se praví, že Bůh zná i naše nejtajnější myšlení. Někdy můžeme přece třeba poněkud poznati, co si někdo myslí, kdyby nám toho také neřekl. Ze tváře můžeme někdy poznati, zdali se někdo nad něčím rmoutí, nebo zdali se z něčeho raduje; zdali někomu něco závidí, nebo zdali se těší že se jiným dobře vede; ale někdy jsou myšlenky jiných tak tajné, že jich žádný člověk poznati nemůže; ale Bůh zná i tyto tajné myšlenky, které lidem známy nejsou; zná tedy i naše nejtajnější myšlení.

Poněvadž Bůh zná i naše myšlení, nelze Ho oklamati (ošiditi). Lidé všechno nevědí, lidé neznají, co si někdo myslí, a proto mohou býti oklamáni. (Tu může katecheta vypravovati nebo připomenouti povídku z čítanky, kterak Petr a Pavel šli vážit vody, a kterak Pavel oklamal otce svého. Dospělejším se vypravuje, kterak bratři Josefovi oklamali otce svého Jakuba. Kdyby patriarcha Jakub byl věděl, co učinili synové jeho Josefu bratru svému, nebyl by mohl oklamán býti.) Bůh ví všecko, zná i naše nejtajnější myšlenky; proto Ho tedy nelze oklamati. — (Opakování.) Proč říkáme, že Bůh jest vševědoucí? — Co pak ví Bůh? Jak se to praví v ka-

techismu? — Které pak věci nazývají se minulé? které přítomné? které budoucí? Mohou lidé také věděti věci minulé? Jak pak je mohou věděti? Mohou však věděti všechny minulé věci? Proč ne? Mohou věděti věci přítomné? Všechny? — Mohou věděti věci budoucí? Komu jsou však i budoucí věci známy? Co pak zná ještě Pán Bůh? Může tedy býti oklamán? Opakuj to tedy celé N! »Bůh jest vševědoucí« atd.

Bůh jest vševědoucí, ví tedy všechno, co lidé činí. Když někdo činí něco zlého, hledí to činiti tajně, skrývá se, aby ho někdo neviděl. Ale kdyby ho také žádný člověk neviděl, kdo ho přece vidí? Kdyby o tom, co někdo učinil zlého, žádný člověk se nedověděl, kdo to přece ví? (Srovnej: Adam a Eva v ráji.) Kdybychom si to vždycky připomínali, že Bůh jest vševědoucí, jistě bychom nikdy nečinili, co Pánu Bohu se nelíbí, co nám zapověděl. — Dva žáci, Karel a Josef, chodili spolu do školy. Karel zastavil se vždy jda do školy pro Josefa. Jednoho dne přišel do světnice rodičů Josefových; tu spatřil na stole koš plný krásných jablek; i zachtělo se mu jich, a poněvadž ve světnici nikoho neviděl, sáhal již do koše, chtěje si jich několik vzíti. Tu však si zpomenul, že Bůh jest vševědoucí a řekl sám k sobě: »Třebas by mne nikdo neviděl, vidí mne přece Bůh, který jest všudy a který všechno vidí!« Po té odťáhl ihned ruku od koše a nevzal ani jednoho jablka. Za kamny však ve světnici té seděl stařeček, kterého Karel neviděl. Tento však pozoroval, co Karel chtěl učiniti. I tázal se ho pak: »Proč jsi sobě těch jablek nevzal?« Karel odpověděl: »Chtěl jsem si jich už několik vzíti, ale tu jsem si zpomenul, že Pán Bůh mne vidí, že jest vševědoucí.« — »Dobře jsi tak učinil,« řekl na to onen stařeček, »pamatuj na to vždy a pak nikdy nezhřešíš.« Po té pak mu sám několik z těch jablek dal. [Josef egyptský a

žena Putifarova. Když jej žena tato chtěla ke zlému svěsti, zpomenul na Boha a nezhřešil.]

Dává-li někdo almužnu, nebo činí-li něco jiného, co jest dobré, bývá často od lidí za to chválen; lidé ho proto mají rádi. Ale nemáme dávatí almužnu, nebo potřebným pomáhati, nebo se modlití a dobře chovati jen proto, aby nás lidé viděli a chválili; máme to činiti z lásky k Pánu Bohu; kdyby o tom také žádný člověk nevěděl, co jsme učinili dobrého, ví o tom Bůh, Pánu Bohu se tím zalíbíme. Některý hodný člověk bývá od jiných i tupen, lidé o něm zle mluví, vypravují o něm, že něco zlého učinil. Takový člověk si pak může pomyslití: »Bůh jest vševědoucí, On ví, že jsem nevinen, že jsem toho neučinil, co lidé o mně povídají,« a tím se bude těšiti.

Bůh zná i naše nejtajnější myšlení; proto nemáme nikdy na něco zlého neslušného mysliti. Když vám tedy někdy přijde na mysl něco zlého, když ve vás povstávají nějaké zlé, ohavné myšlenky, hleďte je hned od sebe odvrátiti. Řekněte samy k sobě: »Kdyby moji rodiči nebo jiní hodní lidé věděli, nač nyní myslím, jak velice bych se musel styděti!« Lidé o tom nevědí, ale Bůh o tom ví; Onť zná i naše nejtajnější myšlení! Pak budete jistě hleděti, abyste tyto zlé myšlenky zapudily. (Modlitbou, prací atd.)

Slýcháváte, m. d., anebo samy někdy říkáváte průpověď: »Oko Boží všecko vidí, — Boha nikdo neošídí.« Zdali pak má Pán Bůh oko? — Nemá těla, tedy ani oka. — Oko Boží znamená jen, že Bůh všecko vidí, že jest vševědoucí. Průpověď: Oko Boží . . . nám tedy připomíná, že Bůh všecko ví, že Ho nikdo nemůže oklamati. (Při této příležitosti může se také dětem ukázati, jak se oko Boží vyobrazuje a co nám vyobrazení to připomíná. Lze tu také použiti povídky ze starší čítanky pro druhou třídu č. 9. „Bůh všecko vidí.“)

Bůh jest nejvyšší svatý; chce a miluje dobré, a nenávidí zlé. Svatým se Bůh tedy nazývá proto, že chce a miluje dobré a nenávidí zlé. — Bůh chce jen, co jest dobré; má rád, miluje toliko, co dobré jest. Bůh chce na příklad, abyste se pobožně modlily, rády do kostela chodily, rodičů poslouchaly, všady se dobře chovaly atd. to jest dobré, to se Pánu Bohu líbí, to Bůh miluje. Zlé pak Bůh nenávidí; co jest zlé, to se nelíbí Pánu Bohu, to Bůh nenávidí, nemá rád. Když tedy na př. někdo lže nebo krade, nebo někomu škodu dělá, nebo v kostele dovádí, rodičů neposlouchá atd., to jest zlé, to se Pánu Bohu nelíbí, to Bůh nenávidí. (Andělé, první rodičové v ráji; pokud činili co jest dobré, líbili se Pánu Bohu, Bůh je měl rád; ale když neposlouchali, nemiloval jich Bůh, nenáviděl je. Abel, Kain.) A poněvadž Bůh dobré miluje a zlé nenávidí, říká se, že jest svatý. Proč se říká, že Bůh je svatý? — Opakuj to ještě N.! — Ale v kat. se praví, že Bůh jest nejvyšší svatý. Nejvyšší svatým jmenujeme Pána Boha proto, že vždycky a nejvíce chce a miluje dobré a nenávidí zlé. I hodní lidé milují to, co jest dobré a Pánu Bohu milé, a nenávidí, co jest zlé; taková lidé činívají také, co se Pánu Bohu líbí, a nečinívají toho, co jest Pánu Bohu nemilé. Takové lidi má Pán Bůh rád a bere je k Sobě do nebe, když umřeli; tyto pak jmenujeme svatými; proto že tam v nebi také vždy chtějí a milují dobré a nenávidí zlé; ale tito svatí byli také již zde na zemi svatě živi, chtěli a milovali, co jest dobré a nenáviděli, co jest zlé. O některých svatých jsem vám již vypravoval, jak byli svatě živi. (Sv. Stanislav, Alois, Anežka.) Později vám budu ještě i o jiných vypravovati. Všickni tito svatí milovali a činili již zde na zemi dobré a nenáviděli zlé. Když sv. Stanislav byl ještě malým pacholíkem, zaslechl

jednou mluvíti řeči nestydaté, ohavné; nad tím se tak zarmoutil, že upadl do mdloby (že omdlel); tak nenáviděl zlé.

V nebi jsou také andělé, jak jsem vám již loni vypravoval. I andělé milují dobré a nenávidí zlé, proto jim také říkáme: svatí andělé. I andělové jsou tedy svatí; ale Pán Bůh jest nejvyšší svatý; On vždy a nejvíce miluje dobré a nenávidí i nejmenší zlé. Proto prozpěvují svatí andělé v nebi ustavičně: Svatý, svatý, svatý jest Pán Bůh zástupů, t. j. Bůh jest nejsvětější nebo nejvyšší svatý, a proto má býti nejvíce chválen a oslavován. Tento zpěv, kterým andělé v nebi oslavují Pána Boha, slyšíte i od lidí v kostele, a snad jste již také samy někdy v kostele zpívaly: Svatý, svatý atd. Kdykoli zpěv ten slyšíte nebo samy také prozpěvujete, máte sobě připomenouti, že Bůh jest nejvyšší svatý, že vždy dobré miluje a zlé nenávidí. (Opakování.) Proč říkáme, že Bůh jest svatý? A proč se praví, že Bůh jest nejvyšší svatý? Co pak tedy musíte činiti, abyste se Pánu Bohu líbily? Kam pak běže Bůh takové lidi, kteří zde na světě dobré milovali a zlé nenáviděli? A jak pak jim říkáme? O kterém svatém jsem vám vypravoval? — Co se o něm vypravovalo? — Kdo pak jest ještě v nebi mimo svaté? — Proč jim také říkáme svatí andělé? — Jak prozpěvují andělé v nebi? — Co si máte při zpěvu tom připomenouti?

Nezapomínejte, m. d., nikdy, že Bůh jest nejvyšší svatý, že chce a miluje jen dobré a že nenávidí zlé. Kdyby tedy někdy ve vaší duši povstávaly nějaké zlé myšlenky nebo žádosti; nebo kdybyste byly pokoušeny k něčemu zlému, zpomeňte si, že Bůh jest nejvyšší svatý, že by vás nemohl milovati, kdybyste na něco zlého myslily, nebo kdybyste činily něco zlého. Hleďte vždycky, abyste také vždy chtěly a činily jen dobré a nenáviděly zlé, abyste

byly zde na zemi svatě živý a činily jen, co se Pánu Bohu líbí; potom vás Bůh, až umřete, také přijme k Sobě do nebe.

Bůh jest nejvyšš spravedlivý; dobré odměňuje a zlé tresce. — Slyšely jste již, m. d., že Bůh jest nejvyšš svatý, že chce a miluje dobré a nenávidí zlé; ale Bůh také dobré odměňuje a zlé tresce; dobrým lidem dává nějakou odměnu: činí, že se jim dobře vede, že jsou zdraví atd., zlé pak Bůh trestává; činí, že zlým lidem se zle vede, posílá na ně nemoc atd. [Víte již také, že Bůh i poslušné anděly odměnil, že jsou v nebi, kde se ustavičně radují, a neposlušné anděly že Bůh potrestal, zavrhl do pekla. Pokud první rodičové, Adam a Eva, byli hodni a poslušni, měl je Bůh rád a odměnil jim jejich poslušnost tím, že se jim v ráji dobře vedlo; ale když zhřešili, potrestal jich a vyhnal je z ráje.] Tak to Bůh činíval vždycky a tak to činívala posud, dobré odměňuje a zlé tresce, a proto se říká, že jest spravedlivý. Proč se praví, že Bůh jest spravedlivý? — Ale praví se, že Bůh jest nejvyšš spravedlivý. I lidé často odměňují dobré a trestávají zlé; rodičové na příklad odměňují hodné, poslušné děti, hledí jim nějakou radost učiniti, dávají jim něco, co děti těší nebo co je jim užitečno; ale zlé děti bývají od rodičů trestány. A tak to činívala i p. učitel ve škole; hodný žák obdrží nějakou odměnu (obrázek), zlý bývá trestán. Také soudce trestává zlé lidi. Když na př. někdo něco ukradl, nebo někomu nějakou škodu učinil, bývá obžalován a od soudce potrestán. I lidé mohou tedy býti spravedliví; ale lidé neodměňují vždycky všecko dobré a netrestávají vždy všechno zlé; lidé třebas ani o tom nevědí, když někdo cos dobrého nebo zlého učinil; a kdyby

to také věděli, nemohou přece vždy dobré odměniti a zlé potrestati. Kdo něco zlého učinil, může někdy utéci, nebo zapírá a vymlouvá se. Ale Pán Bůh odměňuje všecko, co kdo učinil dobrého, a tresce vždy i nejmenší zlé, a může všecko dobré odměniti a všecko zlé potrestati, proto že je všemohoucí; Bůh také všechno zná, co kdo dobrého nebo zlého učinil, proto že jest vševedoucí. — Bůh tedy může vždy odměniti nebo potrestati, jak kdo zasloužil; a Bůh to také vždy činí; dobré odměňuje a zlé tresce; jest tedy nejvýš spravedlivý. Proč říkáme, že Bůh jest nejvýš spravedlivý? — Mohou také lidé vždy dobré odměňovati a zlé trestati? — Proč ne? atd.

[Ale Bůh neodměňuje dobré a netrestá zlé vždycky již na tomto světě. Někdy se stává, že dobrým, hodným lidem zde na světě zle se vede; bývají třeba nemocni, musejí mnoho trpěti; a naopak bývají zase zlí lidé zdraví a všecko se jim daří; tu by tedy někdo mohl mysliti, že Bůh neodměňuje vždy dobré a netresce vždy zlé. V tomto životě se to sice vždy nestává; ale po smrti obdrží každý odměnu nebo trest, jak zasloužil; na onom světě se teprve zjevně ukáže, že Bůh jest nejvýš spravedlivý. — Zde na zemi navštěvuje Bůh často i hodné, nábožné lidi nemocí, chudobou atd. proto, že jest jim to užitečno; za to jim udělí tím větší odplatu po smrti, když trpělivě snášeli, co na ně posýlal.]

Připomínejte si, m. d., často, že Bůh jest nejvýš spravedlivý! Obzvláště tehdaž, když býváte pokoušeni ke zlému, nedejte se nikdy svěsti; pomyslete si vždycky, že Bůh jest nejvýš spravedlivý a řekněte samy k sobě: Neučiním toho; trest Boží by mne neminul. Kdyby se o tom také nikdo nedověděl, kdyby mne zde na světě nikdo pro

to netrestal, Bůh by mne přece bez trestu nenechal, vždyť jest nejvyšš spravedlivý !

Bůh jest nejvyšš milosrdný: odpouští nám hříchy naše. — Milosrdným nazýváme toho, kdo má útrpné srdce, kdo se rád nad potřebnými smiluje a jim pomáhá. Bůh se také nad lidmi smilovává a pomáhá jim ve všech potřebách, jest tedy také milosrdný; ale obzvláště proto se říká, že jest milosrdný, poněvadž nám odpouští hříchy naše. Kdo se dopouští hříchu, jest nejnešťastnější a nejbídnější a potřebuje nejvíce smilování a pomoci; nebo s hříchem nemůže přijíti do nebe. Když tedy Pán Bůh odpouští hříšníkovi hříchy, prokazuje mu největší milosrdenství; Bůh jest tedy milosrdný; ale On jest, jak se praví v katech., nejvyšš milosrdný. I mnozí lidé mají s potřebnými a nešťastnými útrpnost a pomáhají jim dle možnosti. I mnozí lidé odpouštívají rádi těm, kteří je urazili, i lidé mohou tedy býti milosrdnými; ale lidé nepomáhají vždy a nemohou ve všech potřebách pomáhati; také vždy neodpouštívají těm, kteří jim nějakou křivdu učinili; ale Pán Bůh nám odpouští vždycky hříchy naše, když jich litujeme a když míníme se polepšiti. Bůh jest tedy nejvyšš milosrdný. Adam a Eva v ráji zhřešili, ale Bůh se nad nimi smiloval a odpustil jim, byl k nim tedy milosrdný. A jako prvním rodičům odpustil, tak odpouštěl Bůh po všecky časy i jiným, kteří se polepšili. (Opakování.) Jak nazýváme Pána Boha proto, že nám odpouští hříchy naše? — I lidi nazýváme často milosrdnými; o kterých pak říkáme, že jsou milosrdni? — A proč se praví, že Bůh jest nejvyšš milosrdný? Proč tedy říkáme, že Bůh jest nejvyšš milosrdný? — Řekni to ještě jednou N.! . . . Bůh jest nejvyšš milosrdný, odpouští nám

hříchy naše; i my máme tedy rádi odpouštětí těm, kteří nás urazili, i my máme rádi nuzným a potřebným pomáhati.

Když jsme někoho urazili a pak chceme, aby nám odpustil, musíme ho za to prositi. Chceme-li tedy, aby Bůh nám hříchy naše odpustil, musíme Ho také za odpuštění prositi. Proto se také v otčenáši modliváme :
•Odpusť nám naše viny!•

Bůh jest věčný: byl vždycky, jest a trvati bude až na věky. Bůh byl vždycky; neměl počátku. Nebe a země a všecko, co na nebi i na zemi jest, vždycky nebylo, všecko mělo počátek; ani andělé ani lidé vždycky nebyli, také měli počátek; před tím, než Bůh stvořil svět, nebylo nic; ale Pán Bůh byl vždycky, On neměl počátku. — Ale Pán Bůh jest také vždy ještě. Jak mnoho lidí bylo na světě, ale již nejsou; i mnohé jiné věci, co na světě byly, zase pominuly, není jich tu více; ale Pán Bůh jest vždy, Pán Bůh také vždycky bude; On bude trvati až na věky. My jsme nyní také ještě, nebe a země jsou také posud, slunce, měsíc atd. jsou posud; ale někdy všechno vezme konec, všecko pomine, nic nebude trvati vždycky; ale když také jednou pomine nebe a země a všecko, co tu na zemi i na nebi vidíme, když pominou lidé, zvířata, stromy, hory atd., když celý svět vezme konec, Pán Bůh nebude míti konce, bude trvati vždycky až na věky. Proto se tedy praví, že Bůh jest věčný. Proč se praví, že Bůh jest věčný? — Opakuj to ještě N. ! N. ! Říkejte to tak všichni! — atd.

Slyšely jste, m. d., že Bůh neměl počátku, a že bude trvati na věky, že nikdy nepomine. Naše duše také nikdy nepomine, nebude míti konce, bude také trvati na věky. Nemůže se však přece říci, že naše duše jest také věčná

jako Bůh. Proč ne? — Bůh jest věčný, byl vždycky — neměl počátku, ale naše duše vždycky nebyla, měla počátek; ale konce nebude mít, bude také trvati na věky. —

[Také andělé měli počátek, ale budou také trvati na věky, nepominou nikdy. Ale že andělé a naše duše nikdy nepominou, že budou věčně trvati, to nemají sami od sebe, nýbrž od Pána Boha, Jenž je stvořil a nesmrtelnými učinil. Ale Bůh má své věčné trvání sám od sebe a nepozbude ho nikdy, bude trvati až na věky. (Žalm 101, 26.)]

Na tomto světě všecko pomíjí, ale Bůh nikdy nepomine, On zůstává vždy, bude věčně trvati. Máme se tedy vždy přidržovati Pána Boha; nebo co nám mohou pomoci a prospěti lidé, nebo statky vezdejší, když nebudeme mít za pomocníka Pána Boha? Pamatujme si tedy vždy, že všecko trvá jen na čas, ale Bůh že trvá na věky — a že nám tedy může také vždycky ve všech potřebách pomáhati.

Jistý pacholík, kterému umřeli rodičové, rmoutil se a plakal; neboť neměl ničeho a nevěděl co si má počít. Tu se ho jakýs dobrý člověk ujal a pečoval o něj jak o své vlastní dítě. Ale pacholík ten se vždy strachoval, když pomyslí, že by mu i tento dobrodinec mohl umřeti, a že pak by byl opět opuštěn. Když však ve škole slyšel, že Bůh jest věčný, že nikdy neumírá, že nám vždy chce a může pomáhati, potěšil se a důvěřoval v Boha, který bude věčně trvati.

Skládejme tedy i my, m. d., naději svou v Boha a ne ve věci pozemské, které dnes jsou a zítra pomíjejí. Bůh zůstává na věky. Budeme-li Pána Boha se přidržovati a Jemu věrně sloužiti, nebudeme nikdy opuštěni; Bůh bude vždy naším dobrým Otcem a bude nám ve všech potřebách pomáhati. Ale kdo Pánu Bohu neslouží, kdo

Jej uráží, musí se zase báti, když sobě připomene, že Bůh jest věčný, a že ho tedy může také na věky trestati.

Posud jste se, m. d., učily, že Bůh všecko stvořil a že jest nejdokonalejší bytosť sám od sebe, že má nejdokonalejší vlastnosti. Některé z těch božských vlastností jste již poznaly. Čemu jste se o tom všem učily, budeme nyní v krátkosti opakovati, abych viděl, zdali jste si to dobře zapamatovaly. (Opakování.)

Nyní vám budu také vypravovati o tvorech Božích, abyste Pána Boha i z Jeho tvorů poznávaly. Jmenujte mi nějaké tvory. Tito tvorové Boží nejsou všickni stejní; někteří z nich jsou vzácnější, znamenitější než jiní; strom na př. jest znamenitější nežli kámen nebo hruda; zvíře jest znamenitější nežli strom nebo nějaká jiná rostlina. — Tu budeme mluvití toliko o nejznamenitějších tvorech Božích. Kterí pak jsou to? — N.! čti v katech. tuto otázku a odpověď na ni. Kterí jsou nejznamenitější tvorové Boží?

Nejznamenitější tvorové Boží jsou andělé a lidé.

Učily jste se již, že Bůh druhého dne stvořil krásnou modrou oblohu, které také říkáme nebe. Toto nebe vidíme; ale Bůh stvořil také ještě jiné nebe, které jest neviditelné, kterého viděti nemůžeme. V tomto nebi jsou andělé a svatí, a tam bychom i my po smrti rádi se dostali. O andělech jsem vám již také loni vypravoval, ale nyní vám budu o nich ještě více vypravovati. V katechismu se o nich praví, že jsou nejznamenitější tvorové Boží; andělé jsou ještě znamenitější než lidé. Ale, co pak jsou andělé? V katechismu se odpovídá:

Andělé jsou pouzí duchové, kteří mají rozum a vůli, ale těla nemají.

Co jest pouhý duch, jest vám již známo. Která bytosť jmenuje se pouhý duch? N.! — Slyšely jste již, že Bůh jest také pouhý duch; proč se praví, že jest pouhý duch? Andělé mají také rozum a vůli, a nemají těla, tedy jsou také pouzí duchové. Pouhého ducha nemůžeme viděti, duch jest neviditelný. Ale snad jste, m. d., přece již viděly anděla. — (V kostele, na obraze.) Andělé v kostele nebo na obraze mívají také tělo; mají hlavu, ruce atd. Ale andělé v nebi těla nemají. Vyobrazují nebo představují se s tělem lidským, abychom je viděli a abychom při tom na neviditelné anděly v nebi si zpomenu. Andělé se vypodobňují obyčejně jako mladí mužové (mládenci), proto že se tak někdy lidem ukázali; a také nám to připomíná, že andělé nikdy nestárnou a že jsou silní a mocní. Vyobrazují se také s křídly; ale andělé v nebi křídel nemají; křídla ta nám jen připomínají, že andělé Pána Boha rychle poslouchají, že hned bez meškání konávají, co jim Bůh poroučí. (Srovnej: Pták rychle létá.) —

Podívejte se na tento obrázek (ukazuje ho); tu vidíte několik hlaviček s křídly; tyto hlavičky také představují anděly. Hlavou se naznačuje rozum a vůle, a křídla se k ní přidávají, abychom hned věděli, že hlava ta představuje anděla. — Jak pak jste ještě viděly anděly vyobrazeny? Pohlédněte sem! (ukazuje obrázek.) Jak jsou tu andělé vyobrazeni? Jako malé děti. Tím se připomíná, že andělé jsou čisti, že nemají hříchu, že jsou bez viny jako malé děti, které jsou pokřtěny a které se po křtu nedopustily hříchu. Vypodobňují se také ještě s harfou (viz první obraz), nebo s jinými hudebními nástroji, poněvadž andělé v nebi ustavičně oslavují Pána Boha. [Někdy mívají andělé na obrazech také kaditelnici. V kostele vidíváte také, že se dává do kaditelnice na uhlí kadidlo a

že z něho pak vystupuje kouř vzhůru; tím chceme Pánu Bohu prokázati úctu; kaditelnice v rukou andělů nám tedy připomíná, že andělé v nebi ustavičně Bohu se klanějí, Jemu největší úctu vzdávají.] (Opakování.) Co jsou andělové? Které bytosti nazývají se pouhými duchy? Můžeme anděly viděti? Proč ne? Jak pak se vyobrazují andělové? Proč s křídly? atd.

Proč Bůh anděly stvořil?

Bůh anděly stvořil, aby Ho ctili, milovali, Jemu se klaněli, Jemu sloužili a lidí ostříhali.

Bůh tedy anděly stvořil, aby Ho ctili; t. j. aby Ho chválili, aby Mu úctu vzdávali. Andělé ctí také Boha: slyšely jste již, že v nebi ku chvále Boží ustavičně propěvují: »Svatý, svatý, svatý.« — Bůh anděly stvořil, aby Ho milovali, t. j. aby Ho měli rádi. Andělé milují také Pána Boha; neboť Ho lépe znají, než my lidé; jsou ustavičně u Něho v nebi, vědí, jak jest nejvýš dobrý a dokonalý. — Dále Bůh stvořil anděly, aby se Jemu klaněli, t. j. aby Pána Boha za svého nejvyššího Pána uznávali, aby pamatovali, že Bůh je stvořil a že všechno mají od Něho a aby Mu největší úctu vzdávali. Bůh je také stvořil, aby Mu sloužili, aby rozkazy Jeho plnili. Bůh často poslal již anděly k lidem, aby jim oznámili vůli Jeho, nebo aby jim něco zvěštovali. [Archanděl Gabriel byl k Panně Marii poslán, aby jí oznámil vůli Boží, že se má státi matkou zaslíbeného Mesiáše. Andělové zvěštovali pastýřům, že se narodil Kristus Pán.] Proto se andělové nazývají také poslové Boží. Slovo anděl znamená tolik, jako posel nebo vyslanec Boží. — Bůh anděly stvořil, aby lidí ostříhali, t. j. aby lidi chránili a opatrovali, by se jim nějaké neštěstí nestalo. A tyto anděly, kteří lidi opatrují, chrání nebo jich ostříhají, nazýváme anděly strážci nebo strážnými; protože stráží

(střeží) nebo ochraňují lidi, aby se jim ani na duši ani na těle nestalo něco zlého. Bůh nejvyšší dobrotivý dal každému člověku takového anděla strážce. Ale andělové strážní opatrují obzvláště malé děti. (Může se ukázati obraz, kterak anděl vede dítě za ruku, a připomenouti, že dítě, jež matka vede za ruku, jest bezpečno, že se mu nic nestane.) Malé děti potřebují také nejvíce ochrany andělů strážných; nebo takové děti často ještě ani nevědí, co by jim mohlo škoditi, a jsou ještě slabé a nemohou se samy chrániti; takové děti opatrují tedy rodičové; a když toho sami činiti nemohou, když jdou na př. na pole nebo jinam po práci, odevzdávají své malé děti chůvě nebo starším jejich bratrům nebo sestrám, těmto pak nařizují, aby dávali na děti pozor, aby je opatrovali, aby se jim nepříhodilo nějaké neštěstí. A co pak by se jim mohlo snadno státi? Mohly by odněkud spadnouti a si uškoditi, nebo by se mohly popáliti, nebo do vody padnouti, nebo by jim mohl pes, kočka nebo nějaké jiné zvíře uškoditi (mohou se vypravovati nějaké skutečné události). Ale lidé nemohou vždy děti tak chrániti, aby se jim nic zlého státi nemohlo; anděl strážný může je však ode všeho zlého uchovati, co by jim na těle nebo na duši mohlo škoditi. Jak by se mohlo dětem něco státi, co by jim škodilo na těle, již jste slyšely; ale co pak by jim mohlo škoditi na duši? — Mohly by se dopustiti hříchu, mohly by uraziti Pána Boha a dostat se pak do pekla. Jak často uchovali již andělé strážní děti od všelikého neštěstí! Slýcháváme někdy, že malé dítě dostalo se někam pod vůz, že odněkud spadlo, anebo že bylo v nějakém jiném nebezpečství, a že se mu přece nic nestalo; anděl strážný ho ochránil. V jistém městě bylo jednoho dne děvčátko se svým malým bratříčkem samo doma, když v domě počalo hořeti. Oheň se již blížil ku světnici,

kde děti byly; tyto volaly o pomoc, ale nebylo tu nikoho, kdo by jim byl mohl pomoci. S okna se bály skočiti, protože bylo velmi vysoko. Ale když pak již ve světnici jejich hořeti počalo, chtěly přece oknem vyskočiti; napřed se však ještě pomodlily — k andělu strážnému, aby je zachránil. Pak seskočilo napřed děvčátko, a když se mu nic nestalo, volalo na bratříčka: »Seskoč za mnou dolů; anděl strážce bude i tebe chrániti!« Pacholík tak učinil a nevzal také úrazu; anděl strážný obě patrně ochránil. (Podobných důkazů ochrany andělů strážných lze se často dočísti. Dětem dospělejším vypravuje se z biblického dějepisu, kterak anděl vedl a opatroval Tobiáše na cestě; a kterak byl sv. apoštol Petr andělem vysvobozen ze žaláře.)

Ale co pak máte, m. d., činiti, aby vás vaši andělové strážní rádi opatrovali? Musíte je ctíti, poslouchati a často se k nim modliti. Anděly strážné máte tedy ctíti; nejlépe je uctíte, když se budete vždycky a na každém místě dobře chovati. Kdyby se dítě před očima rodičů špatně chovalo, něco zlého v přítomnosti jejich páchalo, zdali pak bychom řekli, že takové dítě ctí své rodiče? — Takové dítě dělalo by rodičům hanbu, zneuctívalo by je. Tak byste také nectily anděla strážného, kdybyste něco zlého činily, kdybyste se dobře nechovaly. Pamatujte vždycky, že anděl strážce jest ve dne i v noci při vás, že vás vidí, třeba vy ho nevidíte. Mějte tedy svého anděla strážného vždy v uctivosti, chovejte se vždycky a na každém místě tak, aby anděl strážce z vás měl radost. A kdyby vás někdo sváděl ke zlému, kdybyste byly pokoušeny a chtěly již něco zlého páchat, zpomeňte na anděla strážného a řekněte samy k sobě: »Neučiním toho; vždyť bych tím svého anděla strážného zneuctil; on by se nad tím rmoutil a pak by mne již tak rád neopatroval, a žaloval by na mne u Pána Boha.« — Anděla

strážce máte také poslouchati. Řekne-li otec nebo matka ke svému dítěti: »Zůstaň doma; nebo učiň to neb ono; anebo nečiň toho, byl by to hřích, škodilo by ti to!« tu dobré dítě hned uposlechne. Anděl strážný vás, m. d., také často napomíná, abyste něco učinily, nebo něčeho se varovaly; neslyšíte ho sice tak, jako když vás napomínají rodičové nebo jiní lidé. Ale často se vám zdá, jako byste slyšely v sobě, ve své duši, nějaký hlas; jakoby někdo na vás volal: »Dítě, modli se! Jdi do kostela! Poslechni rodičů! Nechoď mezi zlé děti! Nedělej škody! Nečiň zlého, Bůh tě vidí!« atd. To jest hlas anděla strážného; říkáme, že anděl strážný nám dává vnuknutí, co máme činiti a čeho se máme varovati. Tohoto vnuknutí, tohoto hlasu anděla strážce máte uposlechnouti; kdybyste sobě toho vnuknutí nevšímalý, to byste neposlouchaly anděla strážce a byly byste pak samy vinny, kdyby se vám stala nějaká škoda buď na duši nebo na těle. Poslouchajte tedy vždycky rády, když vás anděl strážný napomíná, když hlas jeho ve vás se ozývá! — K andělu strážci máte se také modliti; máte ho často prositi, aby vás chránil a opatroval, a za jeho ochranu mu máte zase děkovati. Zdali pak se také modlíváte k andělu strážci? — Jak pak se ty modlíš? »Anděle Boží při mně stůj a vždycky mne opatruj!« — A jakou modlitbu umíš ty k andělu strážci? »Anděle Boží, strážce můj« atd. (Krátké vysvětlení modliteb těchto.) Tuto modlitbu budeme častěji říkati, abyste se jí všechny pořádně naučily; pak se ji budeme častěji před vyučováním nebo po vyučování modlívati. (Opakování.)

(Děti dospělejší mohou se také učiti následující modlitbě k andělu strážnému:) »Ó anděle Boží strážce můj! račiž mne, jenž jsem tobě božským milosrdenstvím svěřen, dnes i každého dne osvě-

covati, opatrovati, říditi a spravovati!« (Za zbožné vykonání modlitby této uděluje se pokaždé 100 dní odpustků. Pius VII. 1821.)

Kdy pak se modlíváte k andělu strážci? Ráno. A zač tu máte anděla strážce prositi? Aby vás po celý den chránil a opatroval. A zač mu tu máte děkovati? Že vás v noci chránil před neštěstím. Kdy pak se ještě modlíváte k andělu strážci? Proč večer? — —

Ale také jindy se máte k andělu strážci modlívati. Když vás třeba někdo ponouká ke zlému, máte prositi anděla strážného, aby vás chránil, byste se nedopustily hříchu. Anebo když máte někam jíti, nějakou cestu konati, máte se pomodliti k andělu strážci, aby vás na té cestě opatroval. Anebo když jste v nějakém nebezpečení, na nějakém místě, kde by se vám mohlo státi nějaké neštěstí, tu máte také prositi anděla strážného, aby vás chránil. — Ale bez potřeby se nemáte nikdy do takového nebezpečení vydávati (léztí bez potřeby na stromy, koupati se v hluboké řece atd.), a mysliti si při tom, že vás anděl strážce bude chrániti, aby se vám nic zlého nestalo. Tím byste se dopouštěly hříchu.

Neponoukejte také nikdy jiných dětí ke zlému; nebo jejich andělové strážní by pak na vás u Pána Boha žalovali.

Nezapomínejte tedy, m. d., nikdy na anděla strážce! Děkujte vždycky Pánu Bohu za to, že vám dal anděla strážného, aby vás vždy chránil a opatroval. Budete-li svého anděla strážce vždycky ctíti, poslouchati a k němu se často modliti, bude vás po celý život chrániti a neopustí vás ani když budete umírat; pomůže vám, abyste šťastně umřely a doprovodí duši vaši k Pánu Bohu.

Proč Bůh anděly stvořil, již víte. (Krátké opakování.) Nyní se máte také učit, jak Bůh anděly stvořil. V katechismu zní odpověď takto:

Bůh je ve své milosti a s mnohými dokonalostmi stvořil.

Bůh stvořil anděly ve Své milosti. Andělé byli beze všeho hříchu, byli čistí, svatí, Pánu Bohu milí. Bůh je stvořil také s mnohými dokonalostmi. Andělové byli dokonalejší než ostatní tvorové. Víte již, že na zemi jsou lidé nejznamenitější tvorové; ale andělové jsou ještě znamenitější; byliť stvořeni s mnohými dokonalostmi. Bůh jim dal dokonalý rozum a dokonalou vůli; mohli dokonale Pána Boha poznávat a dobré od zlého rozeznávat. Dal jim také dokonalou vůli; mohli vždy jen dobré chtít a zlé nenávidět. Andělové byli také velmi mocní; mohli mnoho dobrého vykonat. Byli tedy stvořeni s mnohými dokonalostmi. (Opakování.) Jak stvořil Bůh anděly? Co znamená, že je stvořil ve své milosti? Jakými dokonalostmi byli obdařeni? atd. Ale zdali pak zůstali všickni andělé v milosti Boží?

Mnozí andělé milost Boží hříchem pýchy ztratili.

Pán Bůh stvořil veliké množství andělův a všickni byli čistí a svatí; všickni byli stvořeni v milosti Boží; ale všickni v této milosti Boží nezůstali; mnozí tuto milost Boží ztratili, a sice hříchem pýchy. Andělové byli stvořeni s mnohými dokonalostmi; proto sobě mnozí z nich mysli: »My jsme sami tak dokonalí; nemusíme tedy Pánu Bohu býti poddáni; nemusíme Ho uznávat za svého nejvyššího Pána; nemusíme se Mu klanět, Jemu nejvyšší úctu vzdávat a Jeho poslouchat!« Byli tedy pyšní; chtěli se Pánu Bohu rovnat; a proto jich Bůh již ne-

mohl milovati, pozbyli tedy milosti Boží, ztratili ji hříchem pýchy. (Opakování.)

Víte již, že Bůh jest nejvyšš spravedlivý a že tresce zlé; proto potrestal také pyšné anděly. A jak je potrestal?

Bůh pyšné anděly, které ďábly nazýváme, na věky zavrhl a do pekla odsoudil.

Tyto pyšné anděly Bůh již nemohl milovati; nebo On chce a miluje jen dobré a nenávidí zlé; Bůh jich tedy nenechal v nebi. Dobří andělové zůstali v nebi, a tam se budou na věky s Pánem Bohem radovati; ale pyšní andělové byli od Pána Boha zavrženi do pekla, kde se budou věčně trápit. Tyto pyšné anděly nazýváme také ďábly nebo zlými duchy, pekelnými pokušiteli, poněvadž lidi pokoušejí ke zlému, aby pak také k nim přišli do pekla. Ďáblů také nemůžeme viděti, neboť jsou také pouzí duchové; ale když ďablové chtěli lidi ke zlému svést, objevili se často ve způsobě člověka nebo nějakého zvířete, a tak se také často vyobrazují.

[Když se vypodobňují v podobě lidské, mívají černé, šeredné tělo a na hlavě rohy; tyto rohy naznačují, že nám ďábel může škoditi, jak i zvířata rohama člověku uškoditi mohou. Někdy mívají také ďablové na obraze v ruce řetěz; tím se nám připomíná, že mohou člověka ke hříchu svést a jej pak jako řetězem do pekla strhnouti.]

Ďábli nebo zlí duchové svádějí nás ke zlému; proto se jich musíme varovati, musíme před nimi utíkat. Jak anděl strážný nám dává dobré vnuknutí a vzbuzuje nás k dobrému, tak nás zase ďábel ponouká ke zlému, pokouší nás ke hříchu; ale když se mu sami nepoddáme, nemůže nám uškoditi. Když nás svádí ke zlému, musíme Pána Boha prositi o pomoc, abychom tohoto zlého svůdce, tohoto pekelného nepřitele, mohli přemoci. Proto se modlíme: »Neuvoď nás v pokušení!« (Opakování.)

Nejznamenitější tvorové Boží jsou andělé; víte již, proč se praví, že andělové jsou mezi tvory Božími nedokonalejší. Ale kteří pak jsou po andělech nejznamenitější tvorové Boží?

Lidé jsou po andělech nejznamenitější tvorové Boží.

Říkáme, že po andělech jsou lidé nejznamenitější tvorové, proto že lidé mají nesmrtelnou duši, že mají rozum a vůli, čehož jiní tvorové pozemští (zde na zemi) nemají. Ale také dle těla jest člověk znamenitější, nežli jiní tvorové na zemi.

Člověk má přímou postavu; oči jeho jsou obráceny vzhůru k nebi, kam bychom někdy rádi přišli; člověk může mluvit, má řeč, které jiní tvorové na zemi nemají; člověk má způsobilé ruce, kterými může tak mnohé krásné věci učiniti. Lidé jsou tedy po andělech nejznamenitější tvorové Boží. A z čeho pak pozůstávají lidé?

Lidé pozůstávají z těla a z nesmrtelné duše.

Andělové jsou pouzí duchové; proč jich tak nazýváme? Andělové mají tedy rozum a vůli, ale nemají těla; člověk má také rozum a vůli, ale má také tělo. Když Pán Bůh člověka chtěl stvořiti, co stvořil napřed? Z čeho pak učinil to tělo? A jaké bylo to tělo? Co pak Bůh po té do toho mrtvého těla vdechl? Člověk má tedy tělo a má také duši; duše tato nikdy neumře, jest nesmrtelná. Člověk tedy pozůstává z těla a z nesmrtelné duše. (Opakování.) — Z čeho pozůstává člověk? N.! Opakuj to N.! Jaká jest ta duše? — Proč se praví, že duše člověka jest nesmrtelná?

Jak bylo stvořeno tělo člověka, už jsem vám vypravoval. Ale jak byla stvořena duše člověka?

Duše člověka byla stvořena k obrazu Božímu.

Když Bůh chtěl stvořiti prvního člověka, řekl: »Učiňme člověka k podobnosti svému!« Napřed pak učinil Bůh tělo člověka a pak mu vdechnul duši. Tělo není stvořeno k obrazu Božímu, poněvadž Bůh těla nemá; k obrazu Božímu stvořena jest tedy duše. Ale co pak to znamená, že duše člověka jest stvořena k obrazu Božímu? To znamená, že jest Pánu Bohu podobna. Pohlédněte tam na ten obraz! (Ukazuje na obraz císaře pána.) Koho pak představuje ten obraz? Kdo jest na něm vypodobněn? — Ale kdybyste císaře pána viděly živého, poznaly byste, že nevypadá zcela tak, jako na tom obraze, ale že obraz ten jest přece v něčem císaři pánu podoben. (Mohou se dětem ukázati dva stejné obrazy; děti poznají, že jest jeden jako druhý, že jeden jest tedy roven druhému.) Obraz není zcela tak, jako věc nebo osoba, kterou vypodobuje, není jí tedy roven, ale přece v něčem podoben; říká se často, že syn jest podoben otci; není otci zcela roven, ale má něco, čím se otci podobá; má třeba takové oči, takovou tvář jako otec. Také naše duše jest podobna Pánu Bohu, má něco, čím se Pánu Bohu podobá. A v čem se podobá naše duše Pánu Bohu? Víte již, že Bůh jest pouhý duch, že jest bytost, která má rozum. Naše duše má také rozum; Bůh má vůli, naše duše má také vůli. Bůh jest věčný, bude vždy trvati; naše duše také nikdy neumře. Duše naše se tedy podobá Pánu Bohu; ale zcela rovna není Pánu Bohu; víte, že Bůh má nedokonalější rozum, a nejlepší vůli; náš rozum jest však jen nedokonalý, nemůžeme všechno poznávati; naše vůle není také vždy dobrá, nechceme vždycky jen to, co jest dobré; Bůh byl vždy, jest a bude trvati vždycky; naše duše vždy nebyla. Naše duše není tedy Pánu Bohu

rovna, ale jest Mu podobna, jako i obraz podobá se osobě nebo věci, kterou představuje; naše duše jest tedy stvořena k obrazu Božímu. (Opakování.) Jak byla stvořena duše člověka? — Co to znamená? — V čem se podobá naše duše Pánu Bohu? Jest Pánu Bohu rovna? — Proč ne? —

Kdyby někdo měl obraz, který představuje císaře pána, a kdyby obraz ten svévolně zašpinil, roztrhal nebo nějak poškodil, zneuctil by tím císaře pána. Anebo kdyby někdo tak učinil s obrazem, který by představoval jeho rodiče, dokázal by tím také, že rodičů svých nectí. Naše duše jest obrazem Božím, musíme tedy hleděti, abychom jí neposkvrnili, a tím i Pána Boha nezneuctívali. A čím bývá duše poskvrněna? Každým hříchem. — Co tedy máme činiti, abychom duše neposkvrnili? Máme se vždy hříchu varovati. Pamatujte tedy vždy na to, že vaše duše jest obrazem Božím, a chovejte obraz ten vždy v uctivosti!

Proč Bůh stvořil anděly, již víte; nyní však máte také věděti, proč Bůh lidi stvořil. V katechismu se praví:

Bůh lidi stvořil, aby Ho poznali, ctili, milovali, Jemu se klaněli, Jemu sloužili, Jeho poslouchali a spaseni byli.

Bůh tedy lidi stvořil, aby Ho poznali; aby věděli, že Pán Bůh jest, aby poznali Jeho vlastnosti, že jest nejdokonalejší bytost; — aby poznali Jeho skutky, že nás stvořil, že se o nás jako dobrý otec stará, a aby poznali, čeho od nás žádá, aby tedy poznali i vůli Jeho. To vše mají lidé poznávati, k tomu je Pán Bůh stvořil, k tomu jim dal rozum.

Bůh lidi stvořil také proto, aby Jej ctili, t. j. aby Mu čest a úctu vzdávali. Ctíme Pána Boha, když Ho chválíme, když se k Němu modlíme, když svaté písně

prozpěvujeme, — když v kostele a na každém místě se dobře chováme a nic nečiníme, čím bychom mohli Pána Boha urazit. — Bůh stvořil lidi, aby Ho milovali; t. j. aby Ho měli rádi. I hodné, dobrotivé lidi míváme rádi, milujeme je; čím více máme tedy milovati Pána Boha! Onť jest bytosť nejdokonalejší, Onť jest otec a dobrodinec náš nejlaskavější, od Něho máme všechno dobré. K tomu dal Pán Bůh lidem srdce, aby Ho milovali — Dále Bůh lidi stvořil, aby se Mu klaněli; t. j. aby Mu nejvyšší úctu prokazovali; aby pamatovali, že Bůh jest našim nejvyšším Pánem, že Mu tedy máme býti poddáni; že od Něho máme život a všechno, že bez Něho nic nejsme, a že bez Jeho pomoci nic činiti nemůžeme. —

Bůh lidi stvořil také proto, aby Mu sloužili. Bůh jest našim stvořitelem, našim nejvyšším Pánem, našim otcem, Jemu tedy máme sloužiti. Kdo slouží (služebný), musí činiti, co pánu neb hospodáři jeho jest k užitku, co se mu poroučí; tak i my máme sloužiti Pánu Bohu a také činiti, čeho Bůh od nás žádá, co jest ke cti a chvále Boží; máme tedy se modliti, choditi do kostela, slovo Boží poslouchati atd. (služby Boží).

Bůh lidi stvořil, aby Ho poslouchali, aby Jeho vůli plnili, Jeho přikázání zachovávali, aby vždy činili, co Pán Bůh přikazuje a všeho se varovali, co Bůh zakazuje. —

Bůh lidi stvořil konečně také proto, aby spaseni byli, t. j. aby někdy přišli do nebe a tam se věčně s Ním radovali.

Proč tedy Bůh lidi stvořil? (Opakuje se.) Vy byste, milé ditky, jistě přišly rády do nebe. A můžete tam také přijíti; vždyť i vás Pán Bůh k tomu stvořil, abyste někdy spaseny byly, t. j. abyste se dostaly do nebe. —

Ale co musíte činiti, abyste byly někdy spaseny? — Opakuj ještě N.! Proč Bůh lidi stvořil? — Tedy předně, aby Ho poznali. I vy tedy musíte Pána Boha napřed poznati; kdo Pána Boha nezná, nebude Ho také ctíti a milovati. Zde ve škole a také v kostele se vám tak mnoho o Pánu Bohu vypravuje. Abyste tedy Pána Boha poznaly, musíte rády do školy a do kostela choditi, a dávatí pozor na to, co se vám o Pánu Bohu vypravuje, o Jeho vlastnostech, o Jeho skutcích a o tom, čeho Bůh od nás žádá, co nám poroučí nebo zapovídá.

Co pak máte dále činiti, abyste spaseny byly? Pána Boha milovati. — Dítě, které miluje své rodiče, hledí jim také radost činiti; abyste tedy ukázaly, že Pána Boha milujete, musíte také hleděti, aby Pán Bůh měl z vás radost. Jak pak můžete Pánu Bohu radost činiti? Když se často rády a pobožně budete modliti, do kostela choditi, všecko z lásky k Pánu Bohu činiti a všeho se varovati, co se Pánu Bohu nelíbí. Kdo Pána Boha zná, bude Ho také milovati; neboť ví, že Pán Bůh jest nejdokonalejší bytosť, že všechno dobré od Něho máme, že nás má tak rád, a že nás chce vzíti někdy k sobě do nebe. — Čeho pak dále třeba, chcete-li do nebe přijíti? Musíte Pánu Bohu se klaněti, Jemu nejvyšší úctu vzdávati, Jemu poddány býti; musíte vždy pamatovati, že Bůh jest nejvyšším Pánem naším. Víte, že pyšní andělé nechtěli Pánu Bohu poddáni býti, že Ho nechtěli za nejvyššího Pána svého uznati a že byli proto od Něho na věky do pekla zavrženi. — Chcete-li býti věčně spaseny, musíte také Pánu Bohu sloužiti, rády vůli Boží plniti. Víte již, jak se vyobrazují andělé. Vyobrazují se s křídly. Proč? Co nám to připomíná? Že rychle plní vůli Boží, že Pánu Bohu rádi slouží. Tak musíte tedy i vy Pánu Bohu vždy věrně sloužiti,

čeho Pán Bůh žádá, činiti, na služby Boží rády choditi atd. Pomyslete si jen, jak je to veliká čest, že smíme Pánu Bohu sloužiti! Když někdo jest ve službě u císaře nebo u krále, nebo u nějakého mocného a vzácného pána, dělá si z toho velikou čest. Jak mnohem větší čest jest to tedy, když smíme sloužiti králi nebeskému, nejvyššímu Pánu nebes a země! — Abyste věčně spaseny byly, musíte Pána Boha také poslouchati, vždy rády příkázání Boží zachovávat, co Bůh poroučí, rády činiti a všeho se varovati, co Pán Bůh zapovídá. Pán Bůh vám na př. poroučí, abyste rodičů poslouchaly, to tedy máte rády činiti. — Pán Bůh zapovídá škodu dělati, něco zlého mluvit, lháti atd., toho tedy nesmíte činiti, sice byste byly neposlušny, a nemohly byste spaseny býti, — nemohly byste do nebe přijíti. A k tomu Bůh lidi stvořil, aby někdy spaseni byli.

Kteří pak byli první lidé, jež Pán Bůh stvořil? Adam a Eva. První tito lidé přebývali v ráji. Ráj byla krásná zahrada. V této zahradě měli se první lidé velmi dobře, byli tam šťastni a blaženi. O kom říkáme, že je šťasten? O tom člověku říkáme, že je šťastný a blažený, kterého nic nermoutí, který nemá žádného trápení, žádných bolestí a starostí, ale který má všechno, co ho těší, čeho si přeje, čeho potřebuje. A tak šťastni a blaženi byli první lidé v ráji. Tam jich nic netrápilo a nermoutilo. Nebyli nikdy nemocni, necítili nikdy bolesti, horka nebo zimy, hladu nebo žízně, nebo něčeho jiného, co by jim bylo bývalo nemilé a obtížné; a v tomto ráji nebyli by nikdy umřeli. V ráji měli všechno, čeho si jen přáli, všechno jim působilo radost; byly tam krásné květiny, které vydávaly líbeznou vůni; bylo tam mnoho pěkných stromů, které nesly hojné a chutné ovoce; po

stromech poletovali ptáci a obveselovali je libým zpěvem; rájem tekł potok a v jeho čistě vodě plovao mnoho ryb. V ráji bylo také mnoho jiných zvířat, která prvním lidem působila radost. Mezi nimi byla sice i taková zvířata, kterých se nyní bojíme a před kterými utíkáme, jako jsou na př. vlci, hadi atd. Ale i tato zvířata tenkrát nebyla divoká, neškodila ani prvním lidem ani jiným zvířatům; těch se tedy Adam a Eva nebáli, ale měli z nich velikou radost; všecko je tedy v ráji těšilo. První lidé v ráji také pracovali, ale pracovali rádi, práce jim byla snadna a těšila je také. Ale nejvíce je v ráji těšilo, největší radost jim tam působilo, že byli Pánu Bohu milí, že byli bez hřichu, čisti a svati, že byli u Pána Boha v milosti. Bůh je měl rád, často k nim přicházel a rozmlouval s nimi jako dobrý otec; poučoval jich, co mají činiti a čeho se mají varovati, chtějí-li vždycky zůstati tak šťastni a tak blaženi. A první lidé v ráji mohli snadno Pána Boha poznávati a Jeho svatou vůli plniti, protože jejich rozum byl bystrý a jejich vůle k dobrému nakloněna.

První lidé byli tedy v ráji šťastni a blaženi; nic jich tam netrápilo, ale všecko jich těšilo. A v tomto ráji měli dle vůle Boží nějaký čas přebývati, Pánu Bohu sloužiti a Jeho vůli plniti; pak by nebyli ani umřeli, ale Pán Bůh by je byl z ráje vzal do nebe, kde jsou ještě větší radosti, než byly v ráji. — (Opakování.)

Bůh chtěl, aby lidé byli spaseni, aby přišli do nebe. Ale aby mohli býti spaseni, iněli Pána Boha poznávati, ctíti, milovati atd. Bůh tedy také chtěl, aby ho lidé poslouchali. Ale zdali pak lidé zůstali Boha poslušni?

Hned první člověk Adam s manželkou Evou byl Boha neposlušen.

A na jaký způsob první člověk Boha neposlechl?

První člověk v ráji dal se svěsti od ďábla a jedl se stromu ovoce, které mu Bůh jísti zapověděl, a tím zhřešil. —

Bůh dal prvnímu člověku v ráji přikázání, řka: Se všelikého stromu rajského jez (smíš jísti); ale se stromu uprostřed ráje ať nejíš; nebo ve kterýkoli den bys s něho jedl, smrti umřeš. —

Toto přikázání mohli první lidé v ráji snadno zachovávat; vždyť směli se všech jiných stromů jísti, a vůle jejich byla dobrá. Ale oni přece Pána Boha neuposlechli. Nějaký čas zachovávali sice toto přikázání a nejedli se stromu zapovězeného; ale jednoho dne přišla Eva k tomu zapovězenému stromu a uviděla na něm hada; tento k ní počal mluvit a tázal se jí: »Proč přikázal vám Bůh, abyste nejedli s každého stromu rajského?« Eva mu na to odpověděla: »Z ovoce všeho stromoví v ráji jíme, ale z ovoce tohoto stromu, kterýž jest uprostřed ráje, přikázal nám Bůh, abychom nejedli, a abychom se ho nedotýkali. O stromu tomto řekl Bůh: V kterýkoli den byste s něho jedli, umřete.« — Ale had jí řekl: »Nikoli — nezemřete, když s něho budete jísti; nýbrž otevrou se oči vaše, a budete jako Bůh; budete věděti dobré i zlé.« Evě se tato řeč libila; i pohlížela zvědavě na strom; čím více pak naň hleděla, tím více libilo se jí ovoce jeho; pak vzala z ovoce a jedla a dala také Adamovi, který též jedl; tím přestoupili tedy přikázání Boží a dopustili se hříchu. — (Opakování.)

Kdo svedl Evu, aby jedla se zapovězeného stromu? Z tohoto hada mluvil ďábel; ďábel záviděl prvním lidem v ráji, že byli tak blaženi, a svedl je k neposlušnosti, aby byli také od Pána Boha zavrženi.

Když Eva slyšela, k čemu ji had navádí, měla ho neposlouchati, měla raději od stromu toho odejít; ale

neučinila tak, nýbrž uvěřila hadovi a jedla se stromu zapovězeného a svedla také Adama, aby jedl — a tím tedy oba zhřešili. A hřích, kterého se tu dopustili, byl těžký. Bůh byl k nim tak dobrotivý, a oni ho předce nechtěli uposlechnouti, nechtěli ani tak snadného přikázání plniti. Urazili Pána Boha velice také tím, že Ho měli jako za lháře. Bůh jim řekl: »Budete-li s toho stromu jísti, zemřete.« Ale ďábel řekl: »Nezemřete!« — a oni uvěřili více ďáblovi, než Pánu Bohu, toť byla jistě veliká urážka. — Dopustili se zároveň pýchy; chtěli býti rovni Bohu, jak jim ďábel sliboval; myslili sobě, že pak již jim nebude třeba, Pána Boha poslouchati.

Když ďábel Evu sváděl, řekl jí také: »Otevrou se oči vaše.« A když první lidé zhřešili, otevřely se skutečně oči jejich; ale jinak než očekávali! — Když byli přestoupili přikázání Boží, poznali, že nejsou rovni Bohu; ale viděli s hrůzou, že jsou nazí, čehož před tím ani nepozorovali; proto se před tím ani nestyděli, pokud byli nevinni, pokud se nedopustili hříchu. Poznali pak také, že pozbyli milosti Boží, že Boha svého tak těžce urazili, a že se Mu již nemohou libiti, že již nejsou dítkami Jeho; cítili velikou úzkost a veliký nepokoj v duši své; ozýval se v nich jakýsi hlas, který jim vytýkal, že zle jednali, že zasluhují trestu; bylo to zlé svědomí, které se v nich ozývalo a které jim nepokoj působilo. Před tím se vždy radovali, když Bůh k nim přišel do ráje, rádi také na Něho myslili; ale po spáchaném hříchu se Pána Boha báli; proto se skryli v houšti stromův. Ale před Pánem Bohem nemohli se skrýti; vždyť Bůh jest vševědoucí. Bůh věděl, co učinili, a volal na Adama: »Adame, kde jsi?« Adam odpověděl: »Hlas tvůj slyšel jsem v ráji, a bál jsem se, protože jsem nahý, i skryl jsem se.« I řekl jemu Bůh: »Kdož oznámil tobě, že jsi nahý? Jedl jsi se zapovězeného

stromu?« Adam odpověděl: »Eva dala mi z ovoce stromu toho jísti, a jedl jsem.« I řekl Bůh k Evě: »Proč jsi to učinila?« Kterážto odpověděla: »Had podvedl mne a jedla jsem.« Tak se vymlouvali jeden na druhého, nechtěli se přiznati; Pán Bůh však dobře věděl, jak se to stalo; neboť jest vševědouce. Ale Pán Bůh jest také nejvyšší svatý; On zlé nenávidí; proto se Mu již Adam a Eva nemohli líbiti, ztratili milost Jeho. Pán Bůh jest také nejvyšší spravedlivý; dobré odměňuje a zlé tresce; první rodičové dopustili se hříchu, činili zlé a proto zasloužili trestu. A Bůh je také potrestal; napřed potrestal hada; pravil k němu: »Že jsi to učinil, zlořečený jsi mezi všemi zvířaty země. Po prsech svých polezeš a zemi jísti budeš po všechny dny života svého. Nepřátelství položím mezi tebou a ženou, a mezi pokolením tvým a jejím; onať potře hlavu tvou, a ty úklady činiti budeš patě její.« (Ženou, která měla ďáblu hlavu potříti, rozumí se Pauna Maria, kteráž přemohla hada pekelného skrze božského Syna svého.)

Pak potrestal Pán Bůh Evu, která napřed zhřešila; pravil k ní: »Budeš míti mnoho starostí a obtíží s dětmi; pod mocí muže budeš a on panovati bude nad tebou.«

Konečně potrestal Pán Bůh Adama, který se dal od Evy svést, a řekl jemu: »Zlořečena hudiž země pro tebe. Trní a hloží tobě ploditi bude. V potu tváři své jísti budeš chléb, dokavadž se nenavrátiš do země, z které vzat jsi: nebo prach jsi a v prach se navrátiš.« První lidé měli tedy za trest také těžce pracovati; oni sice dříve také v ráji pracovali; ale práce jim byla snadna, nikdy se při ní neunavili a nezapotili. Ale když byli hřích spáchali, musili v potu tváři, t. j. těžce pracovati. Kdyby nebyli pracovali, země by jim byla jen trní a bodláčí plodila. A konečně bylo oznámeno prvním lidem, že

budou musiti někdy zemřiti; kdyby nebyli zhřešili, byl by též dle těla zůstali nesmrtelní. Toť byly ty tresty za hřích, kterého se Adam a Eva dopustili. Ale největší trest pro ně byl, že se již Pánu Bohu nelíbili, že pozbyli milosti Boží, že již nebyli dítkami Božími; a proto již také nebyli šťastni a blaženi, třebas ještě v ráji přebývali. Ale napotom neměli již v ráji zůstatí. Když jim byl Pán Bůh tresty za hřích oznámil, dal jim sukně (oděv) z koží a vyhnal je z ráje; před rájem pak postavil anděla s plamenným mečem, aby tam již lidé nemohli vejíti.

(Zde se dětem ukazuje obraz a při vysvětlování ho opakuje se, co bylo o hříchu a následcích jeho vypravováno.) Kam pak dal Bůh Adama a Evu, když je byl stvořil? — Tam byli šťastni a blaženi. Viděly jste na obraze, který jsem vám onehdy ukazoval, a který máte zde (ukazuje na obraz I.), jak děkují Pánu Bohu, že je tak šťastnými učinil. Nyní pohlédněte na tento obraz (ukazuje obraz II.) Vidíte zde zase Adama a Evu? Jsou ještě tak blaženi? Po čem pak to poznáváte, že již nejsou blaženi? Odcházejí s pláčem a stydí se. Jsou tu ještě v ráji? Nejsem. Nahoře vidíte Pána Boha, jak je vyhání z ráje. Ráj mají již za sebou: viděti z něho již jen strom s krásným ovocem. A kdo pak stojí u ráje? Anděl s plamenným mečem. A proč tam stojí? Proč pak byli vyhnáni první lidé z ráje? (Opakuje se, — jak se dopustili hříchu a jak byli potrestáni.) Na prvním obraze jste viděly, že první lidé byli nazí. Jsou zde také ještě nazí? Čím jsou přikryti? Oděvem z koží zvířecích. — Kdo jim dal oděv ten? Proč jim ho dal? — Tu vidíte, že za nimi běží divoké zvíře: jest to lev. Na prvním obraze jste viděly, že v ráji zvířata všechna byla pospolu; neškodilo jedno druhému; ani první lidé

se jich nemusili báti; tenkrát nebylo ještě zvířat divokých, všechna zvířata byla krotká. Ale po spáchaném hříchu to již bylo jinak. Tu se již první lidé divokých zvířat musili strachovati; také krotká zvířata bála se divokých nebo dravých; vidíte, jak se tu jelen strachuje lva. Tu vidíte opět hada, jak se plazí po zemi a chce Adama uštknouti. A zde po zemi spatřujete bodláčí a kamení. Co pak se tím naznačuje? — A pohlédněte na horu. Co pak tam spatřujete? (Vyobrazení Panny Marie.) Koho pak představuje ten obraz? — A jaké zvíře vidíte pod jejíma nohama? — Co pak to připomíná? —

(Podobným způsobem vysvětlují se i následující obrazy, při čemž se opakuje, čemu se byly dítky z katechismu nebo z dějin biblických učily.)

Tak velice nešťastnými učinil tedy hřích první lidi. Škodil jim na duši i na těle. Na duši jim škodil, že již nebyli Pánu Bohu milí, že nebyli již čisti a svati; duše jejich byla hříchem poskvrněna, nebyla by již mohla přijíti do nebe. Rozum jejich byl temnější, neznali již tak dobře Pána Boha, chtěli se před Ním skrývati; vůle jejich byla ku zlému nakloněna. Slyšely jste, jak se vymlouvali jeden na druhého; nechtěli se přiznati, že zhřešili; povstávaly v nich také zlé žádosti. Tedy jim uškodil ten hřích na duši. Ale také na těle jim uškodil. Když byli vyhnáni z ráje, musili v potu tváře své pracovati, zimu, horko, nemoci, neštěstí atd. snášeti a konečně zemříti.

A uškodil ten hřích toliko prvnímu člověku? — Ten hřích uškodil netoliko prvnímu člověku, ale i nám, jenž od Něho pocházíme; On nám časnou i věčnou smrt, jakož i mnoho jiného zlého na těle i na duši způsobil.

Jak pak uškodil ten hřích prvním lidem? N! Jak jim škodil na duši, jak na těle? Ale netoliko prvním lidem škodil na těle i na duši, nýbrž také nám všem; neboť my všichni od nich pocházíme. Adam a Eva jsou naši prarodičové; my jsme jejich děti a zdědili jsme od nich hřích, kterého se v ráji dopustili. Když rodičové mají nějaký statek a zemrou, dědívali statek ten po nich jejich děti. Ale i jiné věci mohou děti po rodičích dědit, na př. nemoci, rozličné zvyky atd. Tak jsme i my po prvních rodičích zdědili hřích, a tento hřích nazývá se proto dědičný hřích. A jak nám ten hřích uškodil? V katechismu se praví, že nám způsobil časnou i věčnou smrt. Praví se časnou smrt. Co pak je to ta časná smrt? Vidíváte, že lidé umírají a že potom bývají na hřbitově pochováni. Víte již, že lidé pozůstávají z těla a z duše; pokud jest duše v těle, pokud jest spojena s tělem, dotud jest člověk živ; ale když se duše od těla oddělí, jest tělo mrtvé — jako bylo tělo prvního člověka, než mu Pán Bůh vdechl duši; tu pak říkáme, že člověk umřel; to jest ta časná smrt. Kdyby první lidé nebyli v ráji zhřešili, nebyli by nikdy umřeli; a tak by také všichni lidé, kteří od nich pocházejí, byli zůstali nesmrtelní, nikdo z nich by nebyl musil umřít. Tuto časnou smrt způsobil nám tedy hřích prvních našich rodičův. — Ale hřích ten způsobil nám také věčnou smrt, t. j. způsobil, že bychom nikdy nebyli mohli přijít do nebe. A co zlého způsobil nám ještě ten hřích? Způsobil nám mnoho jiného zlého na těle i na duši. Co pak nám způsobil zlého na těle? Pamatovaly jste si, jak uškodil hřích prvním rodičům na těle? Musili těžce pracovati, bolesti a nemoci snášeti a byli vyhnáni z ráje. A tak škodil i jejich potomkům; vidíváte, že vaši rodičové a jiní lidé musejí také často

těžce pracovati a při práci se potiti. Lidé nyní již také nejsou v ráji a musí snášeti mnoho bolesti a nemoci atd., a posléze musí každý umříti. Tak uškodil tedy ten hřích i nám; způsobil nám mnoho zlého na těle. Ale způsobil nám také mnoho zlého na duši. Jak uškodil hřích ten prvním rodičům na duši? Ztratili milost Boží. Tak uškodil i nám. Když děti přicházejí na svět, nejsou v milosti Boží; duše jejich není čista. Rozum náš jest zatemněn, zeslaben, vůle jest ku zlému nakloněna, v srdci člověka bývají zlé žádosti. (Opakování.) Co způsobil ten hřích prvnímu člověku? Co způsobil i nám? Co rozumíme časnou smrtí? co věčnou? — Co pak nám ještě více zlého způsobil? atd.

[S hříchem, který jsme od Adama a Evy zdědili, nebyli bychom nikdy mohli přijíti do nebe; ale Bůh nám ten hřích odpouští na křtu svatém. Vidíváte, že děti, když se narodily, nosívají se do kostela; tam se na ně leje voda, bývají křtěny, a tu se jim odpouští ten hřích dědičný; pak bývají Pánu Bohu zase milý, stávají se dítkami Božími. Všichni lidé přicházejí s tímto dědičným hříchem na svět; i vy jste byly, m. d., tím hříchem všechny poskvrněny; ale na křtu svatém se vám hřích ten také odpustil. Za to máte Pánu Bohu vždycky děkovati, a máte také hleděti, abyste Ho po křtu svatém zase hříchem neurážely.]

Lidé v ráji dopustili se hříchu, těžce urazili Pána Boha, a zasloužili trest; víte, že Bůh také anděly, když zhřešili, potrestal. Jak pak je potrestal? Bůh je na věky zavrhl. Zdaliž pak byli také lidé jako pyšní andělé od Boha na věky zavrženi?

Lidé nebyli jako pyšní andělé od Boha na věky zavrženi. Bůh sice lidi také zavrhl: ale ne na věky. Bůh se nad nimi smíloval a chtěl jim po-

moci, aby byli od hříchu osvobozeni. a aby mohli zase do nebe přijíti. A co slíbil Bůh k vysvobození pro hřích zavržených lidí?

Bůh slíbil, že k vysvobození pro hřích zavržených lidí pošle Vykupitele, jenž také Mesiášem se nazývá. Bůh tedy slíbil, že pošle Vykupitele, t. j. slíbil, že někdo přijde, který lidi od hříchu osvobodí a učiní, aby zase mohli někdy přijíti do nebe. Vykupitel, kterého Bůh lidem slíbil, nazývá se také Mesiáš. Tohoto Mesiáše slíbil Bůh hned prvním rodičům v ráji. Kterými slovy jim ho slíbil? N! Co těmi slovy chtěl říci? Že jeden z pokolení ženy ďáblovi odejme moc, že přemůže ďábla, do jehožto poddanosti lidé hříchem uvedeni byli.

A co Bůh prvním rodičům v ráji slíbil, to také splnil. Ale Mesiáš nebo Vykupitel, kterého Bůh zavrženým lidem slíbil, nepřišel hned. Trvalo to velice dlouho, než ho Bůh poslal. První rodičové měli syna Kaina, který obdělával pole, a druhého Abela; tento byl pastýřem ovcí. Abel byl spravedlivý, plnil vůli Boží; ale skutkové Kainovi byli zlí. O těchto dvou synech Adamových jsem vám již vypravoval. (Nestalo-li se to, činí to zde). Mimo ně měli také první rodičové ještě jiné syny a dcery; jeden ze synů jejich jmenoval se Seth. On i dívky jeho sloužili věrně Pánu Bohu. Ale děti Kainovy byly zlé, odvrátily se od Boha, páchaly mnohé zlé věci, a kazily i jiné. Pán Bůh tedy tyto zlé lidi potrestal; poslal potopu na svět. Celá země byla pod vodou a lidé i zvířata v ní zahynuli. Toliko spravedlivý muž Noě byl s rodinou svojí zachráněn. Potomci jeho rozešli se pak do rozličných vzdálených krajin a zase se pokazili. Mnozí z nich nesloužili pak také pravému Bohu, ale udělali sobě obrazy, kterým říkáme modly, a těm se klaněli jako Bohu. Nechtěli již ani

v pravého Boha věriti, proto že se Ho báli. Věděli, že jest vševědoucí, že by je pro zlé skutky trestal; proto si udělali takové modly, kterých se nemusili báti. Klaněli se také slunci, měsíci, hvězdám, zvířatům a jiným tvorům; těmto vzdávali božskou úctu, ctili je jako Boha. Lidé, kteří se takovým modlům klanějí, jmenují se modloslužebníci nebo pohané. A tito pohané dopouštěli se mnohých hříchů, páchali mnoho zlého. Aby se všichni lidé nepokazili, vyvolil si Bůh jeden národ, a chtěl, aby aspoň v tomto národě lidé pravého Boha znali a Jemu sloužili. Vyvolil nábožného Abrahama, a slibil mu, že rozmnoží potomky jeho jako písek v moři, a že z potomků těchto narodí se někdy ten zaslíbený Mesiáš nebo Vykupitel. A toto přislíbení dal později také synu jeho Isákovi a synu Isákovu Jakobovi. Tito bohaborní mužové jmenují se praotcové toho vyvoleného národa nebo patriarchové, a ten vyvolený národ jmenuje se také národ judský (židovský) nebo israelský. K tomuto národu posýlával pak Pán Bůh svaté muže, kteří lidem vůli Jeho ohlašovali, je učili, napomínali, kárali a tak na příchod toho zaslíbeného Mesiáše připravovali. Svatí mužové ti jmenovali se proroci. O těchto prorocích budu vám později více vypravovati. Tito proroci předpovídali také, kdy ten zaslíbený Mesiáš přijde, kde se narodí, kdo bude jeho matkou, co bude činiti, jak bude mnoho trpěti, že za lidi umře, a mnohé jiné věci. Lidu israelskému dal Pán Bůh také skrze Mojžíše desatero přikázání a slibil, že jim bude vždy pomáhati, budou-li Jeho přikázání věrně plniti. Ale i v tomto vyvoleném národě Božím spouštěli se mnozí pravého Boha, klaněli se modlům, dopouštěli se jako pohané zlých skutkův a nedbali ani na napomínání prorokův, ani na tresty, které Bůh pro hříchy jejich na ně posýlal. Ale jiní zůstali

Pánu Bohu věrni a rmoutili se nad tím, že lid od pravého Boha se odvrátil a že tím do veliké bídý uvržen byl. Proto vzdychali a toužili po tom zaslíbeném Mesiáši, který jim jediný mohl pomoci, a prosili Pána Boha, by Ho již poslal; neboť viděli již patrně, že sami sobě pomoci nemohou. Tu se Bůh posléze smiloval nad bídými a nešťastnými lidmi a poslal jim toho zaslíbeného Mesiáše, kterého již tak dlouho čekali (asi 4000 let od té doby, co první rodiče v ráji zhřešili).

A kdo jest ten zaslíbený Vykupitel lidí? —

Ježíš Kristus jest ten zaslíbený Vykupitel lidí, Jenž také Mesiášem se nazývá.

Že Ježíš Kristus jest ten zaslíbený Mesiáš, můžeme již z toho poznati, že se na Něm vyplnilo všecko, co byli proroci vnuknutím Božím o tom slíbeném Mesiáši předpovídali. Že se to všecko vyplnilo, poznáte později samy, až vám budu více o Kristu Pánu vypravovati. Potom také uslyšíte, že i Kristus Pán sám učil a skutky svými dokázal, že jest ten zaslíbený Mesiáš. —

Že Ježíš Kristus jest druhá božská osoba, že jest pravý Bůh, také jste již loni slyšely; ale Ježíš Kristus jest také pravý člověk. Syn Boží stal se člověkem, aby nás mohl vykoupiti. Jako člověk se také narodil, — a měl tedy také matku. A kterou pak měl matku?

Ježíš, jakožto člověk, měl Marii, nejsvětější Pannu, za svou matku.

Syn Boží, když se chtěl státi člověkem, mohl sobě vyvoliti nějakou vznešenou, bohatou matku, nějakou mocnou královnu; ale On si zvolil za matku raději chudou pannu, která se jmenovala Maria. A proč si zvolil Marii za matku? Proto, že byla velmi ctnostná, že věrně sloužila Pánu Bohu, že plnila vždy Jeho svatou vůli. Maria nazývá se Pannou nejsvětější proto, že

vždycky svatě živa byla, že se ani nejmenšího hříchu nedopustila, že ani dědičným hříchem nebyla poskvrněna. Tato nejsvětější Panna jest tedy matkou Ježíše Krista. Na obrazech, na kterých se tato nejsvětější Panna představuje, vidíváte také někdy vyobrazeného svatého muže. Podívejte se na př. na tento obrázek (ukazuje obraz, na němž vypočtena jest Panna Maria se svatým Josefem). Některé z vás snad již vědí, koho tento svatý zde představuje. — Ano, jest to sv. Josef; byl to chudý ale bohatý tesař, a byl zasnouben Panně Marii. Jednou se mu zjevil anděl a řekl mu, aby vzal k sobě Pannu Marii, aby s ní přebýval, ji opatroval a ochraňoval; také mu oznámil, že Maria bude matkou toho zaslíbeného Mesiáše. Svatý Josef uposlechl a přebýval s Pannou Marií. Svatý tento jmenuje se také zasnoubencem Panny Marie. Ale byl-li pak Josef, zasnoubenec Panny Marie, otcem Ježíše Krista?

Josef, zasnoubenec Marie, byl toliko pěstounem Ježíše Krista.

Ježíš Kristus má jakožto Bůh nebeského otce; ale jakožto člověk neměl otce; svatý Josef není otcem Krista Pána, ale jest toliko jeho pěstounem. Pěstounem se nazývá ten, kdo na místo otce o dítě se stará a je vychovává. Svatý Josef byl také od Pána Boha k tomu ustanoven, aby o Krista Pána a jeho sv. Matku se staral, je živil a opatroval; jest tedy pěstounem Ježíše Krista. Někdy se nazývá sice také otcem Ježíše Krista proto, že o Krista Pána jako dobrý otec o dítě své pečoval. (Opakování. Úcta, která se vzdává sv. Josefu. Slavnost tohoto světce.)

Z koho Maria Ježíše počala?

Maria Ježíše počala z Ducha svatého.

Vypravoval jsem vám o Panně Marii, že byla vyvolena za matku zaslíbeného Mesiáše. Panna Maria přehývala v městečku Nazaretě v zemi galilejské. Sloužila vždy věrně Pánu Bohu a prosívala Ho často, aby již poslal toho zaslíbeného Mesiáše. Když se jednou ve své komůrce modlila, uviděla najednou velkou zář a v této záři anděla. Anděl ten promluvil k ní takto: »Zdrávas Maria, milosti plná, Pán Bůh s tebou, požehnána jsi mezi ženami!« Když Panna Maria tu záři spatřila a slova andělova slyšela, ulekla se a přemýšlela, co asi to pozdravení znamená. I řekl jí anděl: »Neboj se, Maria! neboť jsi našla milost u Boha; aj, budeš mít syna a dáš mu jméno Ježíš. Ten bude veliký a Syn Nejvyššího slouti bude a dá Jemu Pán Bůh trůn Davida, otce Jeho, a království Jeho nebude konce.« Tu podivila se P. Maria a otázala se anděla: »Kterak se to stane?« Anděl odpověděl: »Duch svatý to učiní, že se staneš matkou zaslíbeného Mesiáše.« Když tedy Panna Maria slyšela, že Bůh chce, aby byla matkou zaslíbeného Vykupitele, řekla: »Ejhle dívka Páně, staniž mi se podle slova tvého.« Jakoby byla řekla: Já jsem dívkou (služkou) Páně, podrobuji se tedy vůli Boží; ať se stane, co Bůh chce. (Obráz a opakování.) Na obraze tom vidíte Pannu Marii klečící v záři a před ní anděla, který drží v ruce lilii. Znáte tu květinu? Květina tato se nám líbí proto, že vydává líbeznou vůni a že jest krásná bílá, bez poskvrny; lilii tou se tedy naznačuje, že i Panna Maria byla čistá, bez poskvrny hříchu, a že se líbila Pánu Bohu. Na vyobrazení tom spatřujete také holubici; holubice ta představuje Ducha sv., který učinil, že Panna Maria stala se Matkou zaslíbeného Mesiáše. (Tu se připomene, že na památku této události, tohoto tajemství vtělení Syna Božího, světime dne 25. března slavnost Zvěstování Panny Marie, a že tajemství to také v růženci sobě při-

pomínáme slovy: Kterého jsi Panno z Ducha sv. počala. Dospělejším dítkám se tu také vysvětluje modlitba: „Anděl Páně.“)

Anděl Gabriel, který Panně Marii zvěstoval, že se stane Matkou Syna Božího, oznámil jí také, že i její příbuzná Alžběta, manželka Zachariášova, bude mít syna. Alžběta bydlela daleko od Nazareta a cesta k ní byla obtížná. Ale Panna Maria se předce hned vydala na cestu, aby příbuznou svou navštívila a jí potřebné služby prokázala.

Když k ní přišla, pozdravila ji. V touž dobu naplněna byla Alžběta Duchem sv. a poznala, že Panna Maria vyvolena jest za Matku Boží; proto zvolala: »Požehnána's ty mezi ženami a požehnaný plod života tvého! Odkud mi ta milost, že matka Pána mého přichází ke mně?« Panna Maria pak chválila a velebila Boha, že ji povýšil za matku Syna svého, a zůstala pak několik neděl u tety své Alžběty a pak se zase navrátila do Nazareta. (Opakování.) — Kam odešla Panna Maria po zvěstování andělském? Jak ji pozdravila Alžběta? Alžběta tedy opakovala slova andělova: »Požehnána's ty mezi ženami,« a přidala ještě slova: »A požehnaný plod života tvého.« Chtěla těmi slovy říci: »Nejen ty zasluhuješ, abys byla chválena a velebena, ale i plod života tvého, t. j. syn, kterého mítí budeš, má býti chválen a veleben. (Ukazuje a vysvětluje se obraz. Slavnost Navštívení P. Marie, 2. července. II. tajemství radostného růžence: S kterým jsi, Panno, Alžbětu navštívila.)

Panně Marii bylo od anděla zvěstováno, že porodí Ježíše Krista. Kde pak Maria Ježíše porodila?

Maria Ježíše porodila v Betlémě v chlévě.

Městečko Betlém, kde se narodil Kristus Pán, jest daleko od Nazareta, kde Panna Maria se sv. Josefem

přebývala. Jak pak se to stalo, že Panna Maria tam Ježíše Krista porodila? Tenkrát Židé již neměli svého krále, nýbrž byli poddáni římskému císaři. Tehdejší císař římský jmenoval se Augustus, a byl velmi mocný. Císař tento vydal rozkaz, aby všickni poddaní jeho, tedy i obyvatelé země židovské, sepsáni byli. I měl se každý dáti zapsati v tom městě, nebo v té osadě, odkud předkové jeho pocházeli. Panna Maria a sv. Josef pocházeli z rodu královského, z rodu totiž mocného a nábožného krále Davida. Poněvadž David byl z Betléma, museli se v tomto městě dáti zapsati; šli tedy do Betléma. Cesta z Nazareta do Betléma byla obtížná a daleká. Když přišli do města Betléma, bylo tam již mnoho lidí; neboť Betlém byl město starodávné, z něhož pocházeli velmi mnozí lidé. Panna Maria a sv. Josef nemohli tedy již najíti místa, kde by byli mohli přenocovati. Pochodili celé město, a prosili, aby je někdo přijal do domu na noc; ale nikdo jich nechtěl přijmouti. Odešli tedy z města a hledali nějakého místa, kde by mohli přenocovati. Nedaleko Betléma bylo mnoho jeskyní, t. j. podzemních skrýší; v těchto mívali pastýři, když třeba pršelo, svá stáda jako ve chlévích. Ale tenkrát byla krásná a jasná noc, a proto měli pastýři svá stáda venku, a chlévy ty byly prázdný. Sv. Josef vešel tedy s P. Marií do jednoho takového chléva, a tam porodila Maria Panna o půlnoci zaslíbeného Mesiáše, který byl již tak dávno toužebně očekáván. Panna Maria obvinula novorozené dítě hned plénkami; a poněvadž tam neměli ani kolébky ani lůžka, položila je do jesliček, které byl sv. Josef zatím očistil. (Opakování.)

Narozením Krista Pána stalo se nám, milé děti, veliké dobrodiní; kdyby se Kristus Pán nebyl pro nás narodil, nebyli bychom nikdy mohli přijíti do nebe. Proto sobě také narození Krista Pána připomínáme v radostném

růženci, když v III. tajemství říkáme: »kterého jsi Panno porodila.« Noc, ve které Panna Maria Krista Pána porodila, připomínáme si každý rok ve svátky vánoční. Vánoce znamená tolik, jako: svatá noc; tak se jmenuje proto, že nám připomíná noc, v níž se narodil Vykupitel světa. Proto se také v čas vánoční všechno raduje; k radosti té vzbuzuje nás také známá píseň vánoční: »Narodil se Kristus Pán, radujme se!« V čas vánoční stavívají se také jesličky, abychom se upamatovali, jak Pán Ježíš v největší chudobě se narodil a do jeslí vložen byl. Také se připravuje v čas vánoční pro děti stromek, tak zvaný stromek vánoční. Na tomto stromku bývají všelijaké dary: cukrovinky, obrázky atd. a hořívají na něm i světla. Stromek ten připomíná nám strom v ráji, s kterého jedli první rodičové, a zároveň i jiný strom, dřevo totiž sv. kříže, na kterém Kristus Pán umřel. Onen strom v ráji byl příčinou, že lidé byli od Boha zavrženi, a na druhém stromě, na dřevě kříže, jsme byli vykoupeni; Bůh nás opět přijal na milost. Světla na stromku znamenají, že Kristus Pán svým učením náš rozum osvětlil, abychom zase lépe mohli Pána Boha poznati. Dárky znamenají ty mnohé milosti a dobrodiní, jež nám Kristus Pán svou smrtí zasloužil. Večer před slavností Narození P. J. (24. prosince) jmenuje se štědrý večer; neboť nám připomíná, jak štědrý k nám byl Bůh Otec, který poslal k našemu vykoupení jednorozeného Syna svého.

Co nám připomínají jesličky? N.! Že Kristus Pán v největší chudobě v chlévě se narodil. Ano, tak nás měl rád, že chtěl z lásky k nám již při svém narození snášeti zimu a nedostatek. To si máte, milé děti, často připomínati, obzvláště, máte-li snad také samy chudé rodiče, kteří vám nemohou vždy dáti, čeho jest vám třeba, a čeho byste sobě přály. Tu sobě máte pomysli, že Kristus

Pán pro nás také snášel chudobu již při svém narození. — Jeden hodný a nábožný žák, jménem Heřman Josef, měl chudé rodiče a musel často o hladě jíti do školy. Ale on proto nenaříkal; jda do školy stavoval se obyčejně u jedné kapličky. V této kapličce byl vyobrazen Kristus Pán, jak ležel v jeslích, obvinutý plénkami. Tu se modlival Heřman Josef a pak říkával: »Ty's Pane Ježíši také snášel chudobu, zimu a hlad pro nás. Proto chci i já z lásky k Tobě hlad snášeti.« Modlitbou a pomyslením na chudobu Pána Ježíše býval vždy posilněn a pak se ubírával do školy.

Co se přihodilo znamenitého po narození Ježíše Krista?

Narození Ježíše Krista bylo zvěstováno.

Že se zaslíbený Vykupitel narodil, věděli posud jen Panna Maria a sv. Josef; oba se z toho radovali a děkovali Pánu Bohu, že poslal toho toužebně očekávaného Mesiáše. Ale Pán Bůh chtěl, aby také jiní lidé se o tom dověděli, že zaslíbený Mesiáš se narodil, a aby se také radovali; proto bylo narození Ježíše Krista i také jiným lidem oznámeno neboli zvěstováno.

Kterak bylo narození Ježíše Krista zvěstováno?

Narození Ježíše Krista bylo zvěstováno:

1. Od anděla pastýřům. Té noci, když se Pán Kristus narodil, nebyli pastýři se svými stády v chlévě; noc byla krásná, a proto byli venku a měli stráž nad svými stády, t. j. dávali pozor, aby se ovce nerozutikaly aneb aby nepřišlo třeba nějaké dravé zvíře a ovčím neškodilo. Snad rozmlouvali pastýři tito právě o tom, že by dle předpovědění proroků zaslíbený Mesiáš měl již přijíti, a snad se také modlili a prosili, aby Bůh toho zaslíbeného Vykupitele již poslal. Tu najednou spatřili

na nebi podivné světlo, velikou záři a proto se ulekli. Ale tu se jim ukázal anděl a pravil k nim: »Nebojte se; nebo aj, zvěstuji vám radost velikou, kteráž bude všemu lidu. Nebo narodil se vám dnes v městě Davidově Spasitel, jenž jest Kristus Pán. A toto vám bude znamením: Naleznete nemluvnátko plénkami obvinuté a položené v jeslech.« Potom se ukázalo množství andělů a ti zpívali: »Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle.« Těmi slovy chtěli říci: »Budiž Bůh v nebi chválen a oslavován za to, že již nad lidmi se smíloval a toho zaslíbeného Mesiáše poslal. A na zemi ať se radují také lidé a požívají pokoje a štěstí. Ale tohoto pokoje na zemi a věčného pokoje v nebi dojdou jen ti lidé, kteří jsou dobré vůle, kteří uvěří v toho narozeného Mesiáše a budou živi podle jeho učení, podle vůle Boží.« (Opakování.) Komu bylo napřed zvěstováno narození Krista Ježíše? Od koho pak jim to bylo oznámeno, že se narodil zaslíbený Vykupitel? Jak se to stalo! Kde byli tenkrát pastýřové? Co pak najednou uviděli? — A když se ulekli, co jim řekl anděl? — »Nebojte se« atd. Opakuj ještě jednou ta slova N.! N.! — — A koho pak potom uviděli? A jak prozpěvovali ti andělé? »Sláva na výsostech Bohu« atd. Opakuj slova ta N.! ty. — Co pak chtěli říci těmi slovy? — Někdy slýcháváte v kostele zpívati kněze: »Gloria in excelsis Deo;« kněz tak zpívá, když bývá slavná mše sv.; ale i při jiných mšech sv. to říkává potichu; to jsou ta slova, která prozpěvovali andělé: Sláva atd.

Vidíte, milé děti, jak Pán Bůh měl ty pastýře rád, jim napřed dal věděti, že se již narodil Mesiáš. Pastýři tito byli jen chudí lidé a Pán Bůh je měl předce tak rád. V Jerusalemě byli tenkrát mnozí bohatí a mocní lidé, třeba král Herodes, a jiní, a přece k nim neposlal Bůh

anděla, aby jim narození Mesiáše napřed oznámil; ale poslal anděly napřed k chudým pastýřům; ti se to napřed dověděli. A proč měl Pán Bůh pastýře ty tak rád? Proto, že Mu věrně sloužili, Jej milovali a Jeho přikázání zachovávali. Pán Bůh nehledí ani na statky, ani na moc a slávu. Také chudí, když Mu věrně slouží, jsou Mu milí. Proto Mu také byli milí oni pastýři, a proto jim napřed oznámil, že zaslíbený Mesiáš se narodil, aby se radovali.

A komu pak ještě bylo oznámeno a zvěstováno narození Pána Ježíše?

2. Hvězdou mudrcům na východě. Kdo byli ti mudrci na východě? To byli mužové moudří, rozumní a učení, kteří přebývali v těch krajinách, kde vidíváme slunce vycházeti; strana ta jmenuje se východ. Tam přebývali tito mudrcové; proto se praví, že narození Krista Pána bylo zvěstováno mudrcům na východě. Mudrcové tito nazývají se také králi, protože byli jako králové mocní, a bohatí a panovali tam v těch krajinách. A jak jim bylo zvěstováno narození Krista Ježíše? K mudrcům neposlal Bůh anděla, jako k pastýřům. ale oznámil jim narození Krista Ježíše hvězdou. Mudrcové byli učení, pozorovali často hvězdy na nebi, a věděli, kdy která vychází anebo zapadá. Tu se jim jedenkrát ukázala hvězda, jaké ještě nikdy neviděl, a Pán Bůh jim zároveň oznámil, že ta hvězda znamená, že se narodil Vykupitel světa; také snad slyšali, co jeden prorok předpověděl, že v čas, kdy se narodí Vykupitel, vzejde neobyčejná hvězda. (Opakování.) Komu bylo ještě zvěstováno narození Krista Ježíše? Kdo byli tito mudrcové? Jak pak se nazývají ještě jinak? Kde pak přebývali? Jakým způsobem jim bylo oznámeno narození Krista Ježíše? Na obrazech vidíváme tři mudrce. Snad jste již také slyšeli jejich jména. Kdo z vás ví, jak se jmenovali tři mudrcové neboli králové?

Mudrci, jimž bylo hvězdou oznámeno, že se narodil Vykupitel, byli bohatí a mocní; ale Bůh jim narození Krista Pána nezvěštoval proto, že byli bohatí a mocní; ale učinil to proto, že byli hodní a spravedliví. Oni sice nebyli jako pastýřové z vyvoleného národa israelského; byli pohané a neznali tenkrát ještě pravého Boha; ale byli by rádi sloužili pravému Bohu, kdyby Ho byli znali. Také pohanům tedy bylo narození Krista Pána oznámeno; neboť Vykupitel nenarodil se toliko pro národ israelský, nýbrž pro všechny národy; všechny lidi na světě měl vykoupiti. Proto oznámil Bůh narození Krista Pána také mudrcům na východě, kteří byli pohané, a skrze ně tedy i jiným pohanským národům, aby se také radovali. Na památku toho koná se každoročně 6. ledna slavnost svatých tří králů; slavnost tato jmenuje se také slavnost »Zjevení Krista Pána,« a to proto, že Kristus Pán jako zaslíbený Mesiáš zjevil se mudrcům na východě a skrze ně i pohanským národům. [V týž den připomíná se také ještě jiné dvojce Zjevení Krista Pána. Zjevil se totiž také jako Syn Otce nebeského při křtu v Jordáně, a při svatbě v Káni Galilejské.] Den před slavností svatých tří králů světívá se také v našich krajinách voda, tak zvaná tříkrálová. Žehnává se také kadidlo na památku, že i my máme Pánu Bohu přinášeti oběť pobožné modlitby. Konečně se také světívá křída, kteroužto pak bývají na dveřích psána skrácena jména tří králů: K. M. B. — To připomíná, že v domě tom přebývají křesťané, kteří také se sv. králi Kristu Pánu se klanějí.

Narození Krista Pána bylo dále zvěstováno:

3. Od mudrců Herodesovi a zákonníkům. Když byli mudrcové tu neobyčejnou hvězdu spatřili a vnuknutím Božím poznali, co znamená, radovali se. Mudrcové tito mysleli, že ten narozený Mesiáš bude moc-

ným a znamenitým králem; proto mu chtěli úctu vzdáti, jemu se pokloniti, a jak tenkrát byl obyčej, nějaké dary mu přinést. Vzali tedy s sebou, co měli ve svých krajinách nejvzácnějšího a nejdražšího, a vydali se na cestu; nevěděli však s jistotou, kde toho novorozeného Mesiáše mají hledati; ale ta hvězda, která se jim ukázala, šla před nimi a ukazovala jim cestu. Za nějaký čas přišli k velikému městu, které se jmenovalo Jerusálém; to bylo největší a nejznamenitější město v židovské zemi. V městě tom býval také král; tehdejší král jmenoval se Herodes. Když k tomuto městu přišli, ztratila se jim hvězda. I zarmoutili se nad tím; neboť nevěděli, kde nyní toho novorozeného krále mají hledati. Poptávali se po něm v Jerusálémě, ale nikdo o něm nevěděl. Přišli pak i ku králi Herodesovi; neboť mysli, že ten Mesiáš, jako mocný král, narodil se jistě v domě královském. Tu se tedy tázali: »Kde jest ten, který se narodil, král židovský? Viděli jsme hvězdu jeho na východě a přijeli jsme, klanět se jemu.« Když Herodes uslyšel, že se měl naroditi nový král židovský, ulekl a zarmoutil se; a obyvatelé Jerusálémští také se ulekli a zarmoutili.

Proč pak se Herodes ulekl a zarmoutil? Báł se, že by ho nový král židovský připravil o královský trůn, že by pak sám nemohl býti králem. Herodes také dobře věděl, že nepravým způsobem se stal králem, a že by tedy mohl býti svržen s trůnu. — Proč se ulekli také lidé v Jerusálémě? Proto, že král Herodes byl velmi zlý a ukrutný; v hněvu dal již několik lidí usmrtni, a proto obyvatelé Jerusálémští se báli, aby zase se nerozhněval, a aby pak nepovstaly hádky, zbouření a vraždění lidu. Poněvadž Herodes nevěděl, kde se nový král židovský narodil, dal k sobě zavolati zákonníky. Zákonníci

byli učeni muži židovští; oni čítávali často ve svatých knihách a vykládali také lidu, co v těchto knihách bylo zaznamenáno, tedy také, co předpověděli prorokové o tom zaslíbeném Vykupiteli. Zákonníkům muselo tedy býti známo, kde se zaslíbený Mesiáš měl naroditi. Jich se na to tedy tázal Herodes, a oni mu odpověděli, že se má naroditi v Betlémě, jak to proroci předpověděli. Tak dověděl se tedy Herodes, kde se Kristus Pán měl naroditi a také zákonníci nyní se dověděli, že očekávaný Mesiáš se již narodil. Když zákonníci odešli, povolal Herodes k sobě ony tři krále, a oznámil jim, že nový král židovský v Betlémě se má naroditi; pak jim řekl: »Jděte a ptejte se pilně po dítěti, a když ho naleznete, zvěstujte mi, abych i já přijda poklonil se jemu.«

Mudrcové odešli tedy od Herodesa a šli k Betlému. A hle! hvězda se jim zase ukázala. I měli z toho velikou radost. Když pak přišli do Betléma, zůstala hvězda státi nad místem, kde bylo to novorozené dítě. Vešli tam tedy a našli tam sv. Josefa, Pannu Marii a novorozené dítě, kteréhož hledali. (Opakování.) Komu bylo ještě zvěstováno narození Ježíše Krista? A od koho jim to bylo zvěstováno? Kde přebýval Herodes? Jak se mudrcové dostali do Jerusalema? Kdo jim tam ukázal cestu? Vedla je ta hvězda až ku králi Herodesovi? — Jak se tázali, když ta hvězda se jim ztratila? — Radoval se nad tím Herodes? Proč pak se ulekl? — Kdo pak se ještě ulekl? — Proč se obyvatelé Jerusalemsští také ulekli? Co pak učinil Herodes? — Kdo byli ti zákonníci? — Co pak řekl Herodes třem mudrcům? — Když odešli od Herodesa co zase spatřili? Kde zůstala ta hvězda? Koho tam našli?

Narození Krista Ježíše bylo zvěstováno:

4. Od Simeona a Anny lidu v chrámě.

Když byl Kristus Pán 40 dní stáří dosáhl, vzala jej Matka Jeho a šla s ním i se svatým Josefem do chrámu v Jerusalemě, a tu ho obětovala Pánu Bohu. I u nás vidíváte cos podobného, když matky chodívají na úvod. Přinášívají totiž novorozené dítě své do kostela, děkují Pánu Bohu, že jim ho dal a že je křtem svatým za dítě své přijal; zároveň Ho prosívají, aby je vzal pod ochranu. U židů bylo také cos podobného. Byloť přikázáno, aby matka novorozeného syna 40. den po jeho narození obětovala Pánu Bohu ve chrámě, a aby přinesla nějakou oběť. Bohatší matky přinášivaly beránka, chudobnější dvě hrdliček, anebo dvě holoubátek. I Panna Maria šla tedy se sv. Josefem 40. den po narození Krista Pána do chrámu Jerusalemského, a obětovala tam syna svého Ježíše Krista, jakoby byla řekla: »Bože, Ty's mi syna toho dal, já Ti ho zase přináším a obětuji ho ke službě Tvé.« Zároveň obětovala také dvě holoubátek. (Opak.)

Když Panna Maria se sv. Josefem ve chrámě Krista Pána obětovali. byl tam také nábožný stařeček, který se jmenoval Simeon. Tento stařeček sloužil věrně Pánu Bohu a často se modlival, aby Pán Bůh toho zaslíbeného Mesiáše již poslal. I bylo mu oznámeno, že neumře, pokud neuvidí toho zaslíbeného Vykupitele. Když tedy Panna Maria přinesla Krista Pána do chrámu, zjevil mu Bůh, že toto dítě je onen zaslíbený Mesiáš. Simeon šel tedy k Panně Marii, vzal Krista Pána na své lokty a řekl: »Nyní propouštíš, Pane, služebníka Svého podle slova Svého v pokoji; nebo viděly oči mé spasení Tvé, kteréž jsi připravil všem lidem, jako světlo k osvětlení pohanů a k slávě lidu svého israelského.« A pak ještě řekl k matce tohoto Vykupitele, k Panně Marii: »Duši Tvou pronikne meč,« jakoby byl řekl: »Pro toto dítě budeš mnohé bolesti trpěti.« Mimo Simeona byla

v chrámě také nábožná vdova; jmenovala se Anna, a byla již 84 let stará; i ona se často postila a modlila; prosívala vroucně Pána Boha, aby toho zaslíbeného Mesiáše brzy poslal. Nyní se tedy také dověděla, že dávno očekávaný Mesiáš se již narodil. Oba pak, Simeon i Anna chválili Pána Boha a vypravovali i ostatním lidem, co se stalo. (Opakování; obraz.) Tu spatřujete Pannu Marii; tu Simeona, který drží Krista Pána na rukou svých. Kdo byl Simeon? — Koho pak tu ještě vidíte? Prorokyni Annu. A zde? Svatého Josefa. Co pak drží v rukou sv. Josef? Dvě holoubátka atd.

Také na památku toho, co se tu dalo, koná se slavnost »hromnic« neboli »Očišťování Panny Marie« a sice 40. dne po narození Páně, 2. února. Na ten den světívají se svíčky, které se jmenují hromničky; svíce ty připomínají nám Krista Pána, kterého Simeon nazval světlem; s těmito svícemi pak se chodí v průvodě (processi) po kostele, aneb kolem kostela, a při tom se prozpěvují nábožné písně. Pán Ježíš se nazývá světlem, poněvadž svým učením nás osvěcuje. (Čtvrté tajemství radostného růžence: „Kterého jsi, Panno, v chrámě obětovala.“)

Co následovalo po zvěstování narození Ježíše Krista?

Po zvěstování narození Ježíše Krista:

1. Přišli rychle pastýři, aby viděli, co jim bylo od anděla zvěstováno.

Co pak zvěstoval anděl pastýřům? Že se narodil Spasitel v městě Davidově, že v Betlémě naleznou nemluvnátko plénkami obvinuté a položené v jeslech. — Tu pastýřové šli rychle do Betléma, a tam blízko města našli ve chlévě Pannu Marii, sv. Josefa a novorozené

dítě. I chválili Pána Boha, že zaslíbeného Mesiáše již poslal; na to pak zase odešli ke svým stádům, a vypravovali také jiným, co viděli. (Obraz.) Koho pak tu vidíte na tom obraze? — Pastýřové viděli tu sice jen malé, plénkami obvinuté dítě ve chlévě; ale věřili, že jest to ten očekávaný Spasitel a vzdávali Mu úctu; vidíte, jak uctivě smekají, jako my činíváme v kostele. Pastýřové tito děkovali tu Pánu Bohu, že toho zaslíbeného Mesiáše poslal, a vzdávali Mu za to chválu. Tu vidíte také svázaného beránka, kterého novorozenému Spasiteli přinesli darem. Jeden z pastýřů těch má hudební nástroj, jakým se bavívali, když pásli stáda. V pozadí chléva vidíte také vola a osla. (Srovnej Isai. 1, 3., a Habakuk 3, 2.)

Co pak následovalo dále po zvěstování narození Ježíše Krista?

2. Kristus byl osmého dne dle rozkazu zákona obřezán a Ježíš nazván.

U nás nosívají se dítky brzy po svém narození do chrámu, a tu pak bývají křtěny; při tom dostávají také jméno nějakého svatého. U Židů nebývají děti křtěny; ale pacholíci bývají 8. dne obřezáni; při tom slibují za ně jiní, že dítě, až doroste, bude zachovávat zákon Páně; při té příležitosti dává se dítěku také nějaké jméno. Tak byl také Kristus 8. dne obřezán a Ježíš nazván. Toto jméno bylo dáno božskému dítěti od samého Pána Boha. Když anděl zvěstoval Panně Marii, že bude matkou zaslíbeného Mesiáše, řekl jí, že má synu svému dáti jméno Ježíš. A než se Kristus Pán narodil, ukázal se také sv. Josefovi anděl a řekl mu, že syn Panny Marie má se jmenovati Ježíš. Bůh sám tedy skrze sv. anděly oznámil, že zaslíbený Vykupitel se má nazývat Ježíš. Toto jméno znamená, jak uslyšíte později

tolik, jako Spasitel. Tak byl nazván Kristus Pán, protože měl všechny lidi spasiti, t. j. učiniti, aby zase mohli přijíti do nebe.

Jméno Ježíš jest jméno nejsvětější, a proto je máme vždy toliko s největší úctou vyslovovati. Když tedy dáváte pozdravení: »Pochválen buď Ježíš Kristus,« máte to činiti s velikou úctou; proto vy chlapci přitom také smekáte; vidíváte také, že lidé v kostele, když se to svaté jméno vyslovuje, se pokloňují. — Jméno Ježíš jest jméno nejsvětější; nikdy ho tedy nemáte nadarmo jmenovati; nadarmo byste ho jmenovali, kdybyste třeba při hře a při každé maličkosti toto nejsvětější jméno vyslovovali. Jméno Ježíš jmenujeme také jménem nejsladším, protože býváme vždycky potěšeni a jako sladkostí naplněni, když si připomínáme, co jméno to znamená, když si připomínáme, že Pán Ježíš jest naším Spasitelem, že skrze Něho jsme byli od hříchu osvobozeni, že zase a můžeme přijíti do nebe.

Na památku obřezání Pána Ježíše máme slavnost, která se koná 1. ledna; a k uctění nejsvětějšího Jména Ježíš světí se také svátek 2. neděli po zjevení Páně. — (O významu a úctě jména Ježíš může se také obšírněji jednati až při otázce: Co znamená slovo Ježíš?)

Čti dále v katechismu, co následovalo po...?

3. Mudrci od východu se mu klaněli, a zlato, kadidlo a myrrhu v dar přinesli.

Vypravoval jsem vám už, že tři králové, když jim bylo hvězdou oznámeno, že se narodil Mesiáš, vzali s sebou co měli nejvzácnějšího v krajinách svých, a že se vydali na cestu. Když pak našli Krista Pána v Betlémě, padli na kolena, klaněli se mu a obětovali mu dary, a sice: zlato, kadidlo a myrrhu. Obětovali mu tedy zlato.

Zlato jste snad již viděli. Vidíváte ho také v kostele. Podívaly jste se již na kalich? jakou pak má barvu? Tak padá zlato; trpýtlí se, je žluté, čisté, vzácné a drahé; zlato mívají jenom lidé bohatí. Tři králové přinesli s sebou také zlato a obětovali je Pánu Ježiši. Co pak ještě obětovali? Kde pak jste viděli již kadidlo? V kostele se dává na uhlí a obětuje se Pánu Bohu. V těch krajinách, odkud ti tři králové přišli, bylo kadidlo velmi vzácné a vydávalo libeznou vůni; proto je také králové ti Kristu Pánu přinesli a obětovali.

Třetí dar byla myrrha. Myrrhy neznáte. Podobá se pryskyřici. Víte, že z některých stromů a rostlin teče něco jako smola nebo klíh; to se nazývá pryskyřicí. Tam, odkud ti tři králové přišli, byly stromy, z kterých vytékala drahá, vzácná pryskyřice, zvaná myrrha. Dávala se k mrtvému tělu, anebo se jí mrtvé tělo natřelo, aby tak brzy neshnilo. U nás bývají posud mrtvoly bohatých a vzácných osob natírány vonným balsamem; říkáme, že bývají balsamovány. Někdy se také užívalo a užívá posud myrrhy za lék. Myrrha má velice hořkou chuť. — Zlato, kadidlo a myrrhu obětovali tedy tři králové novorozenému Spasiteli. (Obraz. Vysvětlení. Opakování.) —

I my máme Kristu Pánu podle příkladu svatých tří králů nějaké dary přinášeti. Nemůžeme Mu sice obětovati zlata, kadidla a myrrhy: takových věcí každý nemá. Ale jiné dary můžeme Mu obětovati. A komu pak ty dary máme dáti? Kristus Pán již není na zemi v osobě lidské a nepotřebuje od nás nějakých darů; ale můžeme dáti něco chudým, a Kristus Pán to tak přijme, jako bychom to byli Jemu samému dali. [Ale v jistém smyslu můžeme přece také Kristu Pánu obětovati zlato, kadidlo a myrrhu. Zlato bývá čisté, nikdy nerezaví.

Tak i naše srdce má býti čisté, beze hříchu; zachováme-li tedy srdce čisté, neposkvřňujeme-li ho hříchem, obětujeme Pánu Kristu zlato; a tato oběť bude se Mu více libiti než skutečné zlato. — Můžeme Pánu Ježíši také kadidlo obětovati. V kostele dává se kadidlo na uhlí, a co při tom vidíváme? Z kadidelnice vystupuje kouř vzhůru k nebi. To nám připomíná, že i naše modlitby mají se tak ze srdce našeho vznášeti vzhůru k nebesům. Obětujeme tedy Kristu Pánu kadidlo, vznášíme-li svou mysl k nebi, jako se vznáší vzhůru kouř kadidla. Když tedy vidíváte kouř kadidla v kostele vzhůru vystupovati, připomeňte si vždy, že máte při modlitbě na Pána Boha mysliti, mysl svou k nebesům pozdvihovati. — Můžeme také Kristu Pánu obětovati myrrhu. K čemu se myrrhy užívalo, pověděl jsem vám již. Myrrhou bývala natírána mrtvá těla, aby tak brzo nehnila. Obětujeme tedy Kristu Pánu myrrhu, když dbáme o to, aby duše naše neumřela hříchem, aby zůstala živa v milosti Boží. — Jakou chuť má myrrha? hořkou. Chudobu, nemoci, zármutky atd. jmenují lidé také hořkostmi; když tedy takové hořkosti trpělivě snášíme, přijme to Kristus Pán od nás tak, jako bychom Mu myrrhu obětovali. — Tři králové obětovali Kristu Pánu zlato, kadidlo a myrrhu. Zlato obětovali jako králi, kadidlo jako Bohu a myrrhu jako člověku. Zlato se odvádí králům, kadidlo obětuje se Bohu a myrrhou bývaly natírány mrtvoly. Zlatem chtěli tedy naznačiti, že Kristus Pán jest králem; kadidlem, že jest pravý Bůh, a myrrhou, že jest také pravý člověk, že bude tedy jako člověk snášeti rozličné hořkosti a utrpení, a že pak také umře. Svatí tři králové věřili, že Kristus Pán jest králem, Bohem a člověkem; tuto víru jejich dokazují také slova, jakými se po Kristu Pánu doptávali. Jak zněla jejich otázka? »Kde jest, který se

narodil, král židovský? Viděli jsme hvězdu Jeho a přišli jsme klanět se Jemu. Nazývali ho tedy králem židovským. Slovem »novorozený« označovali, že jest také člověk, že se jako člověk narodil; a slovy: »Viděli jsme hvězdu Jeho a přišli jsme klanět se Jemu,« naznačovali, že jest také Bůh; klaněti smíme se toliko Bohu.]

Odkud pak přišli ti svatí tři králové? Od východu, z krajin, které byly daleko od Betléma, kdež Kristus Pán se narodil. Vidíte, m. d., tak dalekou a obtížnou cestu vykonali, aby mohli úctu vzdáti Pánu Kristu. I my se máme Kristu Pánu klaněti a Jemu úctu vzdávati. Ale kde pak můžeme Krista Pána najíti? Můžeme ho najíti obzvláště v kostele; nebo tam jest Pán Kristus obzvláště na oltáři přítomen. Nemusíme tedy tak daleké cesty konati jako svatí tři králové, míváme tak blízko do kostela. Mohly-li byste se Pánu Bohu líbiti, milé dítky, kdybyste do kostela nechodily anebo jen nerády? Jistě ne; a jak velice byste se musily styděti, když si připomenete, že svatí tři králové tak dalekou cestu vykonali, aby se mohli klaněti novorozenému Vykupiteli, kdežto vy Ho máte tak na blízku!

[Když tito svatí tři králové přišli do Betléma, neviděli tam nějakého mocného, vznešeného krále, nýbrž toliko slabé, chudé dítě; a hle! přece se mu klaněli; věřili, že dítě to jest Syn Boží. U nás také jest na oltáři ve svatostánku (v tabernákulu) Kristus Pán v nejvyšší Svátosti oltářní vždy přítomen. Ale nevidíme Ho tam jako mocného krále; vidíme Ho toliko pod způsoby chleba; ale co přece máme věřiti? Že tam jako Bůh a člověk přítomen jest, a máme se Mu jako Bohu klaněti.

A kdo ukazoval mudrcům cestu ke Kristu Pánu? Hvězda. I vy vidíváte v kostele před oltářem, kde Kristus Pán jest přítomen, lampu se světlem. Toto světlo nám

také připomíná, že tam přítomen jest Kristus Pán, a že se Mu máme tedy klaněti. Proto vidíváte, že lidé před oltářem, kde ve svatostánku Kristus Pán přítomen jest, klekají; a tak máte i vy činiti.]

Co pak následovalo ještě dále po zvěstování narození Ježíše Krista ?

4. Ježíš ušel ukrutnosti Herodesově, jenž hleděl Jej zahubiti, útekem do Egypta.

Král Herodes, jak jste již slyšely, byl velmi zlý, hněvivý a ukrutný člověk; poněvadž se bál o svůj trůn, chtěl Krista Pána o život připraviti. Ale neřekl nikomu, co chtěl učiniti. Víte-li pak ještě, co řekl mudrcům, když od něho odcházeli do Betléma? »Jděte a ptejte se pilně po dítěti; a když je naleznete, zvěstujte mi, abych i já přijda, poklonil se jemu!« Ale tak to v pravdě nemyslí; jen se tak stavěl, jakoby chtěl Kristu Pánu se klaněti; vskutku však nechtěl klaněti se Jemu, nýbrž chtěl Ho zahubiti. Nevěděl však, kde Kristus Pán jest; proto čekal, až mudrci se k němu navrátí a jemu oznámí, kde Krista Pána našli. Ale mudrci se k němu nevrátili, neboť jim Bůh ve snách oznámil, že Herodes chce dítě usmrtni, a řekl jim, aby se k němu nevraceli. Oni uposlechli, a nevrátili se již do Jerusalema, ale odesli jinou cestou do své krajiny na východě.

Herodes jich čekal; ale když se dlouho nevraceli, poslal vojáky do Betléma a nařídil jim, aby tam a v okolí všechna pacholátka, která nebyla ještě dvě léta stará, usmrtili. Vojáci uposlechli a učinili, jak Herodes rozkázal. Chodili po domech, a kde našli dítě, které ještě nebylo dvě léta staré, usmrtili je. Matky plakaly, bránily své děti, ale to nepomohlo; pacholátka byla zabijena v jejich náručí. Ale proč to Herodes tak nařídil? Myslí, že jistě mezi dětmi těmi bude také Kristus Pán; avšak

Kristus Pán nebyl mezi nimi; nebyl tedy s nimi usmrcen. Svatý Josef utekl s Ním a s Pannou Marií do Egypta. A jak to svatý Josef věděl, že chce Herodes Krista Pána usmrtiti? Ukázal se mu ve snách v noci anděl, a pravil k němu: „Vstaň, vezmi dítě i matku Jeho, a utec do Egypta, a buď tam, dokavád nepovím tobě; neboť Herodes bude hledati dítěte, aby je zahubil.“ Svatý Josef vstal tedy hned v noci; nečekal ani do rána, a utekl s dítětem a s Pannou Marií do Egypta. Egypt je krajina daleko od Jerusalema; tam Herodes Kristu Pánu uskoditi nemohl, i kdyby se také byl dověděl, že sv. Josef tam s Ním utekl. Tak ušel tedy Pán Ježíš ukrutnosti Herodesově útekem do Egypta. (Opak. Obraz. Na obraze tomto spatřují se na pravé straně kusy rozkotané modly. Vypravuje se totiž, že tehdy, když Kristus Pán do Egypta donesen byl, modly se kácely a k zemi padaly. Srovnej Isaiáš 19, 1.: „Aj, Hospodin vstoupí na oblaku lehkém a vejde do Egypta; i pohnou se modly egyptské před tváří jeho.“) —

Ukrutný Herodes dal tedy tolik nevinných dětí usmrtiti. Tu by si mohl někdo mysliti: Toho Pán Bůh přece neměl dopouštět, aby tak mnoho nevinných dětí bylo usmrceno. Ale Pán Bůh všecko dobře řídí. Ty děti byly usmrceny pro Krista Pána a přišly do nebe. Kdyby byly zůstaly na živu, byly by snad také napotom Krista Pána pronásledovaly a zlých skutků se dopouštěly, a byly by tak o život věčný se připravily.

Dítky ty, které pro Krista Pána usmrceny byly, nazývají se neviňátka, anebo také mládátka. Na památku těchto nevinně usmrcených dítek máme slavnost mládátek, která se slaví třetího dne po Narození Krista Pána, dne 28. prosince. A v litaních voláme: Všechna svatá neviňátka, orodujte za nás!

5. Odtud byl, když Herodes umřel, do Nazareta přinesen a v tom městě vychován.

Král Herodes byl pro svou ukrutnost a nespravedlnost od Pána Boha již zde na zemi potrestán. Brzy po usmrcení těch dítek upadl do těžké nemoci, ve které jej červi žrali za živa. Na celém těle jeho vyrazily se ošklivé vředy. Křičel bolestí, volal o pomoc; ale nikdo mu nemohl pomoci, a nikdo k němu nechtěl ani jíti, protože ze vředů těch vycházel nesnesitelný zápach; tak se Herodes trápil, až pak v největších bolestech umřel. Po jeho smrti ukázal se zase anděl sv. Josefovi v Egyptě, a řekl jemu: »Vstaň, vezmi dítě i matku Jeho, a jdi do země israelské! Neboť zemřeli ti, kteří hledali bezživotí dítěte« (kteří chtěli dítě usmrtní). Svátý Josef vstal tedy, vzal Pannu Marii a božské dítě a odebral se zpět do země israelské. Ale nešel do Jerusáléma; nebo se dověděl, že tam kraluje syn Herodesův, Archelaus. Myslí si, že syn tento jest snad také tak ukrutný, jako byl otec jeho Herodes; a proto se odebral do Nazareta, kde před tím s Pannou Marií býval; v tomto městečku byl pak Kristus Pán vychován. (Opakování.) Tak se staral Pán Bůh o Krista Pána, tak Ho chránil v nebezpečnosti, aby se stal naším Vykupitelem a Spasitelem. — Učte se od sv. Josefa poslušnosti!

Kristus Pán byl vychován v Nazaretě; tam bydlil ve své mladosti se svými rodiči.

Co víme nejznamenitějšího o mladosti Ježíšově?

Nejznamenitější, co víme o mladosti Ježíšově, jest:

1. Že Ježíš, když Mu bylo dvanácte let, přišel se svými rodiči na slavnost do Jerusáléma.

Pán Ježíš šel tedy na slavnost do Jerusaléma. My máme také rozličné slavnosti (svátky); svátky vánoční, velikonoční atd. V takové svátky a v neděli chodívali lidé do kostela neboli do chrámu Páně na služby Boží (na mši sv., kázání, požehnání); někdy chodívali i ve všední den do kostela.

Také u Židů mívali rozličné svátky neboli slavnosti; ale Židé nemohli v každý svátek choditi do chrámu (kostela); oni měli jen jeden chrám, a sice v Jerusalémě. Kdo tedy býval daleko od Jerusaléma, nemohl tam tak často choditi; ale na velké svátky, jako n. p. na slavnost velikonoční, tam chodívali i ze vzdálených krajín země židovské; tak jim to bylo od Pána Boha poručeno.

V takové slavnosti scházívало se vždy mnoho lidí z celé země židovské ve chrámě; tam se modlívali a obětovali Pánu Bohu. I Panna Maria se svatým Josefem chodívali také každý rok na slavnost do Jerusaléma. Z Nazareta, kde bývali, až do Jerusaléma, bylo velmi daleko; musili asi 30 hodin jíti, než se dostali do Jerusaléma; a cesta byla obtížná; musilo se jíti přes velké hory. Když bylo Kristu Pánu 12 let, šel také se svými rodiči na slavnost do Jerusaléma. (Opakování.)

V katechismu čteme dále:

2. Že zůstal v Jerusalémě: po třech dnech pak byl od rodičů nalezen ve chrámě, kdež seděl mezi zákonníky, jich poslouchal a otazoval se, tak že se všichni divili rozumu a odpovědem Jeho.

Některé slavnosti trvaly u Židů po celých osm dní; mnozí Židé zdrželi se o takové slavnosti po několik dní v Jerusalémě, a když pak se pomodlili a oběť přinesli, vraceli se zase domů. I svatý Josef s Pannou Marií

odešli po vykonání pobožnosti své zase s jinými poutníky z Jerusalema; Kristus Pán tam však ještě zůstal; ale rodičové Jeho nevěděli o tom, že se nevrací s nimi, Teprva večer, když přišli na místo, kde měli zůstatí přes noc, poznali, že Kristus Pán s nimi není. Jak se to však mohlo státi, že nezpозorovali dříve, že Kristus Pán se s nimi nevrací? Když Židé chodívali na slavnost, činívali to v takovém pořádku, jak to vidíváte také u nás, když se chodívá na pouť, nebo když je nějaký průvod (processí). Tu chodívají děti pospolu, potom dospělejší mládež, pak mužští pohromadě, a za nimi ženské. Podobně to bývalo i tehdaž u Židů. Kterí byli z též krajiny, chodívali pospolu a zpívali svaté písně, anebo se společně modlili. Děti se přidružily k dětem, aneb chodívaly s otcem anebo s matkou, anebo bývaly mezi příbuznými. Panna Maria tedy myslila, že Pán Ježíš jde se svatým Josefem, a sv. Josef zase myslil, že jde s Pannou Marií, anebo že jest mezi dítkami anebo příbuznými. Ale když se večer sešli, neviděli Krista Pána, a zarmoutili se velmi; hledali Ho mezi příbuznými a známými, ale nikde Ho nenalezli; vrátili se tedy a poptávali se po Ném na cestě; ale nadarmo; nikdo o Ném nevěděl. Tak přišli zase až do Jerusalema a tam se po Ném poptávali; třetího dne pak Ho našli ve chrámě. Tu seděl mezi zákoníky; to byli, jak jste již slyšely, učení mužové, kteří ve chrámě lidi vyučovali a jim vykládali, co prorokové předpovídali o zaslíbeném Mesiáši. Mezi těmito tedy seděl Kristus Pán, poslouchal jich a dotazoval se jich; a když zákonníci Jeho na něco se tázali, odpovídal jim tak rozumně, že se všichni divili rozumu a odpovědem Jeho; neboť nevěděli ještě, že On jest ten zaslíbený Mesiáš. — Když tu Panna Maria Syna svého uviděla, zaradovala se velmi, že Ho opět našla. Potom

k Němu řekla: »Synu, proč jsi nám tak učinil? Aj, otec tvůj a já s bolestí hledali jsme Tebe!« Kristus Pán jí na to přívětivě odpověděl: »Proč jste mne hledali? Nevěděli jste, že v tom, co jest Otce mého, musím býti?« Tím chtěl Kristus Pán říci: Vždyť jste si mohli pomyslit, že musím býti v domě Otce svého, ve chrámě, kdež mohu rozmlouvati o Otci svém. (Tu se ukáže obraz a opakuje se, co o Kristu Pánu vypravováno.) — Koho vidíte na tom obraze? Kde jest tu Kristus Pán? Proč pak přišel do Jerusalema? Co pak se stalo po tom, když sv. Josef a Maria Panna zase navraceli se do Nazareta? A jak se to stalo, že o tom nevěděli? Kde pak našli Krista Pána? Kolikátého dne? Co činil Kristus Pán v chrámě? Co pak Mu řekla Panna Maria, když Ho uviděla? Koho tu nazývala otcem Krista Pána? Byl sv. Josef skutečně otcem Jeho? Nebyl; byl Jeho pěstounem. Ale předce ho jmenovali často otcem Krista Pána. A jakou odpověď dal Kristus Pán matce své? O kterém otci pak tu mluvil? A co tím chtěl říci? —

Radost, kterou měla Panna Maria, když syna svého ve chrámě našla, připomínáme si v 5. tajemství radostného růžence slovy: »Kterého jsi, ó Panno, ve chrámě našla.«

Jak krásný příklad dal vám tu, milé děti, Kristus Pán! Z Nazareta do Jerusalema bylo, jak jsem pravil, tak daleko, a On předce tam šel na slavnost. Chodívejte tedy, m. d., též tak rády do kostela! Kdyby také někdy bylo zima, anebo kdyby pršelo, anebo kdybyste snad měly daleko, nedejte se tím hned odstrašiti! Tak daleko, jako bylo z Nazareta do Jerusalema, nemáte. U nás bývá kostel v každém městě, anebo v každé větší osadě (dědině, vsi). — A Kristus Pán vám dal také krásný příklad, jak se máte v kostele chovati. Co činil Kristus

Pán ve chrámě? Modlil se a pak poslouchal pilně zákonníků, kteří ve chrámě lid učili. Také u nás slýcháváte v kostele o Pánu Bohu (kázání, křesťanské cvičení); i zde ve škole slýcháte a učíte se o Pánu Bohu, a jak máte býti živý, abyste se Pánu Bohu libily, a někdy pak do nebe přišly. Pamatujte tedy vždy na Pána Boha, modlívejte se také v kostele pobožně, chovejte se tam vždy slušně a uctivě, poslouchajte pozorně kázání atd.

Co pak se povídá dále v katechismu pamětihodného o Pánu Ježíši?

3. Že se opět vrátil do Nazareta a tam ostal.

Když Panna Maria a sv. Josef Krista Pána v chrámě našli, vraceli se zase domů do Nazareta a Kristus Pán vrátil se s nimi a zůstal tam v Nazaretě.

Co pak se o Ném vypravuje ještě dále?

4. Že byl svých rodičů poslušen. — Poslouchal vždy; činíval, co mu rodičové prikazovali; pomáhal jim při práci, posluhoval jim. Snad jste už také viděly obraz, na němžto se Kristus Pán představuje, jak svému pěstounu, sv. Josefovi, při jeho řemesle pomáhá. Tak krásný příklad tedy vám dal Kristus Pán, jak máte poslouchati rodičův a rády činiti, co vám prikazují. To Bůh dětem přísně poroučí ve čtvrtém prikázání: »Cti otce svého i matku svou, abys dlouho živ byl a dobře ti bylo na zemi.« Pamatujte tedy vždycky na krásný příklad, který vám dal Kristus Pán, a buďte také vždycky poslušny rodičů svých!

Konečně se ještě praví o Kristu Pánu,

5. Že prospíval věkem, moudrostí a milostí u Boha i u lidí.

Kristus Pán prospíval věkem, t. j. stával se každý den starším; tak to bývá i u vás, i u všech lidí; lidé pokud jsou živi, prospívají věkem. Ale Kristus Pán prospíval netoliko věkem, nýbrž také moudrostí. Říkáme, že někdo prospívá moudrostí, když se stává čím dále moudřejším, rozumnějším, když se vždy více užitečným věcem přiučuje. Ale o Kristu Pánu nemůže se říci, že také tímto způsobem prospíval moudrostí; vždyť jakožto Bůh jest od věčnosti nejvyšší moudrý, jest vševědoucí; ale lidem to ještě nebylo známo, že Kristus Pán jest také pravý Bůh; to se jen ponenáhlu na Něm jevílo a ukazovalo, že jest nejvyšší moudrý; v tomto smyslu se tedy praví, že prospíval moudrostí. Ale Kristus Pán prospíval také milostí u Boha i u lidí; byl vždy Pánu Bohu a hodným lidem milejší (vždy se na něm více ukazovalo, že jest pln milosti). — I vy, m. d., se stáváte každý den staršími; ale máte také hleděti, abyste byly čím dále moudřejší, a abyste se Pánu Bohu a hodným lidem vždy více líbily. Musíte tedy následovati Krista Pána, musíte se řídití podle Jeho příkladu. Kristus Pán byl pobožný (modlil se, chodil do chrámu, tam se uctivě choval, poslouchal učitelův atd.); Kristus Pán byl poslušný (činil vždy rád, co jeho rodičové chtěli); Kristus Pán byl pilný (pracovitý, pomáhal svým rodičům při práci). Budete-li následovati Krista Pána v Jeho pobožnosti, poslušnosti, pracovitosti a v jiných ctnostech Jeho, pak se bude moci i o vás říci, že prospíváte netoliko věkem, nýbrž i moudrostí a milostí. — (Opakování.)

(Co se v katechismu vypravuje o narození Krista Pána, o zvěstování toho narození, o mladosti Ježíšově atd., nevypravuje se toliko za tím účelem, aby se k událostem těm ze života Krista Pána připojovalo vždy nějaké učení mravů; i toho se nemá sice opomenouti, ježto Kristus Pán jest nám nejvznešenějším vzorem

ve všech poměrech života; ale hlavní věcí při tom jest událost sama (tajemství). Z událostí těchto vysvítá totiž, jak na Kristu Pánu vždy víc a více se jevilo, že jest onen zaslíbený Mesiáš.)

Když se byl Kristus Pán z Jerusalema do Nazareta navrátil, přebýval tam s rodiči svými ještě více let jako v samotě; ale potom chtěl také veřejně mezi lidmi vystoupiti a je učiti, co mají o Pánu Bohu věděti a co mají činiti, aby mohli býti spaseni. Ale než počal Kristus Pán učiti, staly se ještě některé znamenité věci, které se týkají života Jeho. A co víme nejznamenitějšího o Ježíšovi, než počal učiti?

Nejznamenitější, co víme o Ježíši, než počal učiti, jest:

1. Jan svědčil, že Ježíš jest Beránek Boží, Jenž snímá hříchy světa.

Jan svědčil, pravil o Kristu Pánu, že jest Beránek Boží. Kdo byl tento Jan, o kterém se tu mluví? Byl to syn sv. Zachariáše a sv. Alžběty, příbuzné (tety) Panny Marie. Než se narodil Kristus Pán, oznámil Bůh skrze anděla Zachariášovi, že bude míti syna. Když pak se syn tento narodil, bylo mu dáno jméno Jan. Tento syn Zachariášův měl dle předpovědění proroků lidi na příchod očekávaného Mesiáše připravovati, měl lidi poučovati, k pokání a k polepšení života napominati. Jan odebral se již v mladém věku svém na poušť (pusté místo), která byla nedaleko Jerusalema, blíže řeky Jordánu, a tam byl živ jako poustevník o samotě a velmi přísně. Chudí lidé v těch krajinách nosivali oděv nebo roucho ze srsti velbloudí. Oděv ten byl velmi hrubý a drsnatý a podvazoval se koženým pásem. Pokrmem těchto chudých lidí bývaly kobylinky a lesní med. Vy takovým

kobylkám říkáte koníčci (znáte je?). Kobylky jsou v těch krajinách větší než u nás; bývají napřed sušeny a pak sobě chudí lidé z nich připravují pokrm, který je velmi nechutný. Lesní med také není chutný a sladký jako náš med, nýbrž má chuť trpkou a nepříjemnou. I sv. Jan nosíval na poušti roucho ze srsti velbloudí, které si podvazoval koženým pásem a jídal také toliko kobylky a lesní med. Poněvadž byl svatě a nábožně živ, chodívalo k němu na poušť mnoho lidí, kteréž on učil a napomínal, aby činili pokání, aby přestali hříchy páchat, aby se polepšili, že zaslíbený Mesiáš již přišel, že jim Bůh skrze Něho hříchy odpustí. Ty, kteří slibili, že se polepší, že se budou hříchu varovati, vodíval k řece Jordánu a tam je křtil, t. j. lil na ně vodu; to jim mělo připomenouti, že budou zaslíbeným Vykupitelem očištění od hříchů, jako býváme očištění vodou. Proto se sv. Jan, syn Zachariášův, jmenuje také Křtitelem. Nazývá se také předchůdcem Páně, protože Krista Pána předcházel a lidi na příchod Jeho připravoval.

Jednoho dne přišel ke sv. Janu na poušť také Kristus Pán. Svatému Janu dal Bůh vnuknutí, že to jest ten zaslíbený Vykupitel. Ukázal tedy naň lidu a řekl: »Ejhle Beránek Boží, který snímá hříchy světa!« Tím chtěl říci: »Tento jest ten zaslíbený Vykupitel, který jako tichý beránek za nás umře, a celý svět od hříchů osvobodí.« (Opakování.)

Kdo byl ten Jan, který svědčil, že Ježíš jest Beránek Boží? Kde pak byl živ? Proč pak přicházivali k němu mnozí lidé na poušť? K čemu je napomínal? Co stávalo se s těmi, kteří slibili, že se polepší? U nás bývají také dívky křtěny; již jsem vám řekl, co se dítkám těm na křtu sv. odpouští. Co se jim odpouští?

N. ! Ale křtem sv. Jana v Jordáně se neodpouštěly hříchy ; křest ten byl jen znamením, že ti, kteří se dali pokřtiti, hříchů svých litují a že se miní polepšiti. Jak se nazývá sv. Jan, protože křtil lidi ? Co učinil sv. Jan, když Kristus Pán k němu přicházel ? Co řekl ? Co tím chtěl říci ? Jak pak to sv. Jan věděl, že Kristus Pán jest ten zaslíbený Mesiáš ? A proč Jej nazval beránkem ? Beránek jest krotké, tiché zvířátko ; když bývá veden k zabiti, neprotiví se ; zůstává tichým a pokojným.

(O Kristu Pánu již proroci předpovídali, že bude jako ovce k zabiti veden a že neotevře úst svých ; že bude obětován, že nebude odmlouvati, že rád za nás zemře, aby sňal naše hříchy, aby nás od nich očistil. *Isaiáš 53.*) —

I my nazýváme Krista Pána beránkem. Když se modlíme litanie, říkáme ku konci : »Beránku Boží, jenž snímáš hříchy světa, smiluj se nad námi !« Ke komu pak to těmi slovy voláme ? Ke Kristu Pánu ; prosíme Ho, aby se nad námi smiloval, aby naše hříchy sňal, t. j. aby nás od nich osvobodil. Také při mši svaté volá kněz třikráte : »Beránku Boží« atd. — [Tak se modlívalí také ti, kteří přistupují ku stolu Páně, kteří mají přijímati velebnou Svátost.] — I v kostele a na sv. obrazech vidíváte beránka ; beránek ten nám vyobrazuje Krista Pána, který jako tichý beránek za nás umřel. (Srov. Beránek velikonoční.)

Co pak víme dále nejznamenitějšího o Ježíšovi než počal učiti ?

2. Ježíš se dal od Jana v řece Jordáně pokřestiti.

Kristus Pán chtěl, aby ho sv. Jan také pokřtil ; ale sv. Jan věděl, že Kristus Pán jest bez hříchu, že nepotřebuje takového křtu, a proto Mu řekl : »Já bych měl od Tebe pokřtěn býti, a Ty jdeš ke mně ?« Ale Pán Ježíš mu řekl, že jest to vůle Boží, aby ho pokřtil.

I sestoupili tedy do řeky Jordánu a sv. Jan Krista Pána pokřtil. (Opakování.) —

Když byl Kristus Pán pokřtěn, modlil se, a tu:

3. Duch svatý sestoupil ve způsobu holubice viditelně na Něho.

Když se hodně zablesklo, zdá se nám, jakoby se bylo nebe otevřelo. Když Kristus Pán byl křtěn v řece Jordáně, otevřelo se také nebe; s nebe sestoupil pak Duch sv. ve způsobu holubice a vznášel se nad Kristem Pánem. Duch sv. vzal na se způsobu holubice, aby ho lidé viděli; nebo Duch sv. těla nemá, jest tedy neviditelný. — Duch sv. vzal na sebe způsobu holubice, protože holubice je zvířátko čistotné, tiché, pokojné, a Duch sv. miluje také čistotu, tichost a pokoj; proto se také Duch sv. vyobrazuje jako holubice. Vidíváte také někdy v kostele anebo na obrazech svatých holubici. Holubice ta vypodobňuje svatého Ducha. Viděly jste již Ducha sv. vyobrazeného ve způsobě holubice? Kde pak? Nad kazatelnou, nad křtitelnicí.

Již jsem vám také dříve ukazoval obraz, na kterém byla holubice. (Zvěstování Panny Marie.) Co ta holubice tam znamená? Na křtitelnici vidíváte také sv. Jana, jak křtí Krista Pána, a jak se nad Kristem Pánem holubice vznáší.

Když Kristus Pán byl pokřtěn v řece Jordáně, tu:

4. Bůh Otec vydal hlas: »Tentoť jest syn můj milý, v Němž se mi dobře zalíbilo.«

Hlas: »Tentoť jest . . .« byl tedy hlas Boha Otce. Bůh Otec nazval Krista Pána svým milým Synem. (Opakování, obraz.) Koho zde vidíte na tomto obraze? Zde jest Kristus Pán; sv. Jan Ho křtí, leje na Něj vodu. A co vidíte zde? Holubici; vznáší se nad Kristem Pánem. Byla to opravdová holubice? — Tu vidíte záři, jakoby

bylo nebe otevřeno. A koho vidíte v té záři? — Jaký pak hlas dal slyšeti Bůh Otec? Řekni mi ještě jednou, co se stalo, když Kristus Pán byl křtěn v řece Jordáně? N.! Vidíte tedy, že se tu objevily všechny tři božské osoby. Jak první? jak druhá? jak třetí?

Co pak se stalo, když byl Pán Ježíš pokřtěn?

5. Ježíš byl veden na poušť od Ducha a postiv se čtyřicet dní a nocí, pokoušen byl od ďábla; pak andělové sloužili Jemu.

Když byl Kristus Pán pokřtěn, veden byl Duchem Božím na poušť. Tam se o samotě modlil a postil. Nejedl ničeho po 40 dní a nocí. A když pak zlačněl (měl hlad), přistoupil k Němu ďábel a pokoušel Ho, jako kdysi pokoušel Evu v ráji. Ďábel věděl, že Kristus Pán již 40 dní ničeho nejedl, řekl Mu tedy: »Jsi-li Syn Boží, rci, ať kamení toto chlebové jsou!« Tím Mu chtěl říci: »Jsi-li Syn Boží, můžeš všechno dovésti; můžeš tedy také z kamení chléb učiniti a se nasytiti; učiň to tedy! Kristus Pán by to byl mohl učiniti a byl by to také učinil, kdyby toho bylo bývalo třeba; ale neučinil toho, protože toho nebylo třeba a že nechtěl ďábla poslechnouti a jeho vůli splniti. Řekl tedy ďáblovi: »Psánoť jest: Ne samým chlebem živ jest člověk, ale každým slovem, které vychází z úst Božích!« Tím chtěl říci, že Pán Bůh by mohl člověka i pouhým slovem bez jídla zachovati [a že člověk má netoliko tělo, nýbrž také duši, a pro tu že potřebuje i jiného pokrmu; a takovým pokrmem že jest slovo Boží]. (Opakování.)

Kam odešel Kristus Pán, když byl pokřtěn od sv. Jana? Co činil na poušti? Kdo pak k Němu potom přistoupil? Jak Ho pokoušel? Co Mu odpověděl Kristus Pán? Co tím chtěl říci? —

Po druhé zase přišel ďábel a vyvedl Krista Pána na vrchol střechy chrámové. Vrchol ten byl velmi vysoko a dole pod chrámem bylo hluboké údolí. I řekl ďábel ku Kristu Pánu: »Jsi-li Syn Boží, spusť se dolů; neboť psáno jest: Andělům svým přikázal o tobě a na ruce uchopí tebe, abys snad o kámen nohy své neurazil.« Tím chtěl Kristu Pánu říci, že by pak lidé, kdyby to učinil, Jemu se divili, a že by Ho za Syna Božího uznali. Kristus Pán by to byl mohl učiniti; byl by mohl se dolů spustiti; nic by se Mu nebylo stalo. Ale neučinil toho, nýbrž řekl k ďáblovi: »Zase psáno jest: Nebudeš pokoušeti Pána Boha svého!«

Pán Bůh nás může ovšem vždy a všude zachrániti; k tomu nám dal také anděly strážné; andělé tito nás chrání, když jsme v nějakém nebezpečí. Ale kdyby někdo svévolně, bez potřeby vydával se v nějaké nebezpečí a myslel si, že ho andělé budou chrániti, to by bylo tak, jako by chtěl Pána Boha pokoušeti, zdali Ho může zachrániti. Proto se také Kristus Pán se střechy chrámové nespustil, nýbrž řekl ďáblovi: »Nebudeš pokoušeti Pána Boha svého!« (Opakování.)

Jak pokoušel ďábel Krista Pána po druhé? Kam ho vyvedl? Co k Němu řekl? Učinil to Kristus Pán? — Co odpověděl ďáblovi? atd.

Po třetí zase vyvedl ďábel Krista Pána na vysokou horu, odkud bylo hodně daleko viděti. Tam Mu ukázal všechny vůkolní krajiny a řekl Mu: »Toto všecko tobě dám, jestliže padna budeš mi se klaněti;« t. j. uznáš-li mne za nejvyššího Pána a budeš-li mi úctu vzdávati jako Bohu. Nejvyšší úctu vzdávati, klaněti se, máme toliko Pánu Bohu, ale ďábel chtěl, aby Kristus Pán se klaněl jemu, aby ho uznal za nejvyššího Pána; sváděl Ho tedy ke zlému. Ale Kristus Pán ho neuposlechl a řekl

k němu: »Odejdi, satane, neboť psáno jest: Pánu Bohu svému se klaněti a Jemu samému sloužiti budeš!« Když tedy ďábel viděl, že ho Kristus Pán uposlechnouti nechce a že svéstí se nedá, nepokoušel Ho déle, ale odešel; a hned na to přistoupili andělé, kteří Kristu Pánu sloužili. (Opakování.)

Kristus Pán nám ukázal svým příkladem, jak se máme chovati, když býváme ke zlému pokoušení. Ďábel často lidi pokouší, jako pokoušel již Evu v ráji. I vás, m. d., často pokouší, třeba ho nevidíte; pokouší vás často zlými lidmi, kteří vás svádějí ke zlému; anebo vzbuzuje ve vás zlé žádosti a myšlenky, ponouká vás, abyste rodičů neposlouchaly, do kostela nechodily, abyste se nad jiné vypínaly, jiným záviděly, někomu škodu udělaly, anebo něco jiného zlého učinily. Takovému pokušení musíte odporovati, jako odporoval Kristus Pán; musíte při tom na Pána Boha pamatovati a za pomoc Ho prositi; tak s pomocí Boží také pokušení ďábelské přemůžete.

Kristus Pán ztrávil 40 dní a nocí na poušti v postě a v modlitbě, než počal učití a než počal pro naše vykoupení trpěti. On takové přípravy nepotřeboval; ale tím chtěl nám dáti příklad, jak se ku každému důležitému dílu máme připravovati. [Ku zpovědi, ku sv. přijímání atd.]

Na památku, že Kristus Pán 40 dní se postil, ustanoven jest před svátky velikonočními čtyřicetidenní půst. V tento čas se máme postiti, méně jísti, aneb v některé dny masa nepožívatí; také se v ten čas máme více modliti, jak i Kristus Pán na poušti se modlil.

Z pouště navrátil se Pán Ježíš zase do krajiny u řeky Jordánu, kde sv. Jan se zdržoval a lidi k pokání

napomínal a poučoval. Brzy na to začal i Kristus Pán lidi učit. A kdy počal učit?

Ježíš počal v třicátém roce věku svého učit.

Když Kristus Pán přišel s pouště, bylo Mu 30 let; počal tedy učit ve 30. roce věku svého. A co pak víme nejznamenitějšího o Ježíšovi, když počal učit?

Nejznamenitější, co víme o Ježíšovi, když počal učit jest:

1. Ježíš chodil ve své vlasti s místa na místo.

Praví se tedy, že Ježíš chodil po své vlasti a učil. Vlast jest ona krajina, ona země, kde se někdo narodil, kde bývají jeho rodičové. Kde se narodil Kristus Pán? Kde bývali jeho rodičové? — Celá ta země se nazývala zemí židovskou neboli judskou; tedy země židovská byla vlastí Ježíše Krista. Tam se narodil, tam byl vychován, tam bývali jeho rodičové a tam byl živ. Chodil tedy po zemi židovské, od jednoho místa vlasti své ke druhému, a všude učil. U nás se vyučuje obyčejně ve škole anebo v kostele. Ale Kristus Pán nevyučoval jenom ve škole a ve chrámě; víte, že Židé měli toliko jediný chrám v Jerusalemě; i tam Kristus Pán učival, když byl v Jerusalemě; ale učival také na jiných místech. Chodil po celé své vlasti a kázal všude, kdekoliv byl a kam za Ním přišli lidé. Tak na př. kázal někdy na nějaké hoře; jindy zase na cestě, když s Ním šli lidé; někdy na poušti, když tam za Ním lidé přišli. Jednou vstoupil na lodičku a odjel kousek od břehu, pak se posadil na lodičce, a počal lidi učit. Když někam přišel, kde židé měli školu, učil ve škole. Všude tedy, kudy chodil, učil shromážděný lid. (Opakování. Obraz, na němž se představuje, jak Kristus Pán vyučuje lidi na hoře.)

Dále se praví, že Pán Ježíš

2. přijímal učeníky a vyvolil z nich 12 apoštolů.

Když Kristus Pán vyučoval, chodívalo s Ním mnoho lidí, kteří poslouchali učení Jeho. Z těchto si potom některé zvolil za učeníky; ti pak s Ním často chodívali a poslouchali Jeho učení, aby potom mohli zase jiné učit.

[První učeníci Krista Pána byli sv. Ondřej a sv. Jan. Tito byli napřed učeníky sv. Jana Křtitele, se kterým bývali také na poušti u Jordánu. Když Kristus Pán byl jednoho dne u sv. Jana na poušti a pak odtud odcházel, šli tito dva učeníci Janovi za Ním. Kristus Pán se k nim obrátil a pravil: »Co hledáte?« I pravili: »Mistře, kde bydlíš?« Odpověděl jim: »Pojďte a vizte!« S radostí s Ním šli na místo, kde bydlel, a zůstali den u Něho: pak se stali Jeho učeníky. Jeden z nich, Ondřej, měl bratra, který se jmenoval Šimon, a který také toužebně zaslíbeného Mesiáše očekával. Ondřej šel k němu a řekl mu: »Nalezli jsme Mesiáše!« Šimon šel pak s ním, aby toho zaslíbeného Vykupitele také poznal. Kristus Pán na něho pohlédl a pravil: »Ty jsi Šimon, syn Jonášův; však napotom slouží budeš Petr, t. j. skála.« Šimon stal se také Jeho učenskem. — Na to šel s nimi Kristus Pán do krajiny galilejské. Tu potkali Filipa; byl to muž bohabojný, který také toužil po Vykupiteli. Kristus Pán mu řekl: »Pojď za mnou!« a Filip hned uposlechl, šel za Kristem Pánem a stal se také Jeho učeníkem. Filip měl přítele, který se jmenoval Nathanael. Šel tedy k němu. Nathanael seděl právě pod fíkovým stromem, když k němu Filip přišel. Filip mu pravil: »Nalezli jsme toho, o kterém Mojžíš i proroci předpovídali; jest to Ježíš z Nazaréta. Pojď a viz!« Natha-

nael šel tedy s ním, a když ho Kristus Pán uviděl, řekl: »Aj, pravý Israelita, v němžto lsti není.« I podivil se Nathanael a tázal se: »Odkud mne znáš?« Pán Ježíš mu odpověděl: »Prve, nežli tě Filip zavolal, když jsi byl pod fíkem, viděl jsem tebe.« Tu se Nathanael podivil a zvolal: »Mistře, ty jsi Syn Boží, ty jsi král israelský.« To bylo pět prvních učeníků Krista Pána: později pak jich přijal ještě více.

Někteří z těchto učeníků nezůstávali vždycky u Krista Pána: někdy chodívali zase po své práci; byliť z větší části rybáři. — Jednou se Kristus Pán v noci dlouho modlil a na to vyvolil sobě z těch učeníků 12 apoštolů; apoštol jest tolik, jako poslanec neb posel. Tak se nazývali, protože měli po na nebe vstoupení Krista Pána do celého světa vyslání býti, aby lidi učili. Kristus Pán učil tři léta, pak za nás umřel a vstoupil na nebesa; chtěl však, aby Jeho učení bylo hlášáno po celém světě: k tomu si tedy vyvolil apoštoly. Ti apoštolé měli vždy u Krista Pána zůstávati, aby slyšeli všechno co učil, a viděli co činil, a aby tak potom Jeho učení rozšiřovati mohli. O některých apoštolech častěji slycháváte, ku př. o svatém Petru, svatém Janu, atd. Mimo tyto apoštoly měl Kristus Pán ještě 72 učeníky; tyto posílal po dvou do měst a do osad, kde chtěl učit, aby tam obyvatele připravovali na příchod Jeho. A čemu pak učil Kristus Pán? V katechismu se praví, že

3. kázal a zvěstoval zákon milosti, zjevoval pravdy, které věřiti a učil ctnostem, které konati máme.

Kristus Pán blásal tedy zákon milosti. Učení Krista Pána a přikázání, která nám dal, nazývají se zákonem milosti, protože nás Kristus Pán učil, jak velice nás Bůh miluje, jak mnoho milostí nám uděluje, abychom

zákon, učení Jeho mohli plniti. Před Kristem Pánem dal Bůh Židům také zákon; oni znali také vůli Boží; Bůh jim vůli svou oznámil, zvěstoval skrze proroky a dal jim svá přikázání skrze Mojžíše; ale Židé byli slabi; nedostávalo se jim tak vydatné pomoci, jako nám, aby mohli zákon Boží vždy věrně zachovávat; proto ho často přestupovali. Bůh je tedy často trestával, aby se báli a zákon Jeho aspoň z bázně zachovávali; proto se zákon ten také jmenuje zákonem bázně. Ale Kristus Pán nám zvěstoval zákon milosti. On učil, že Bůh jest našim nejlaskavějším Otcem, že o nás laskavě pecuje jako Otec o děti: proto nás také učil volati k Němu: „Otče náš!“ Ježíš Kristus chtěl, abychom zákon jeho plnili z lásky a ne z bázně; ustanovil a oznámil nám také prostředky, kterými se nám odpouštějí hříchy a uděluje milosti, abychom mohli přikázání Boží zachovávat a věčného spasení dojíti. Ježíš Kristus nám tedy hlásal zákon milosti. Dále se praví, že zjevoval pravdy, které věriti máme... Před Kristem Pánem lidé neznali dokonale Pána Boha, a nevěděli, co mají činiti, aby jim Bůh hříchy jejich odpustil, aby mohli někdy přijíti do nebe. Ale Kristus Pán nás tomu naučil. Tak na př. nás učil, že jest jen jeden Bůh, ale že jsou tři božské osoby, že druhá božská osoba člověkem se stala, že Duch svatý nás posvěcuje, že jednou z mrtvých vstaneme, pak že bude soud atd. To byly samé věci, které jsou pravdivy. Tyto věci byly před tím neznámy, ale Kristus Pán nám je oznámil neboli zjevil; ty tedy máme věriti. Ale Kristus Pán nás také učil ctnostem, které máme konati. Kdo činí vždycky rád, co se Pánu Bohu líbí, ten koná ctnosti; a takovým ctnostem nás učil Kristus Pán. On učil, že se máme rádi modliti, do kostela choditi, i nepřátely milovati; můžeme-li někomu pomoci, že to máme rádi

učiniti, že máme býti mírní a tiši, poslušní, pilní, vděční atd. Tyto ctnosti máme tedy konati, chceme-li někdy přijíti do nebe. (Opakování.) Co kázal a hlásal Kristus Pán? Co tu rozumíme zákonem? — Proč se zákon ten nazývá zákonem milosti? Dal Bůh také již dříve zákon? Zachovávali ho židé vždy? Proč je trestával Bůh? A proč my máme zákon Boží plniti? — Co pak dále činil Kristus Pán? Jaké pravdy na př. zjevoval? — Čemu pak dále učil? — O kom říkáme, že koná ctnosti? Jmenuj nějaké ctnosti, kterým učil Kristus Pán! N.!

Co pak činil Kristus Pán ještě, když vyučoval?

4. Trestal nevěru a nepravosti, porážel bludy židů, zákonníkův a farizeů.

Mnozí chodili s Kristem Pánem, poslouchali pilně učení Jeho a uvěřili, že Ježíš Kristus jest zaslíbený Mesiáš a že učení Jeho jest pravdivé; ale jiní nechtěli uvěřiti; byli tedy nevěřící, dopouštěli se nevěry. Tuto nevěru Kristus Pán trestal, káral; vytýkal jim to, že nechtějí pravdám, které jim zjevoval, věřiti. Ale Kristus Pán trestal také nepravosti. Někteří totiž páchali rozličné věci, které Pán Bůh zapověděl, činili tedy, co bylo nepravé, páchali nepravosti a Kristus Pán je proto káral a trestal; říkával jim, že páchají zlé skutky, že by toho neměli činiti. Mnozí byli špatně živi, ale stavěli se, jakoby byli ctnostní, pobožní a dobrotiví. Tak se třeba na ulici modlivali, dávali veřejně almužnu, ale činili to jen tenkrát, když je lidé viděli; chtěli za to býti chváleni. Také se postívali, ale zase jen proto, aby je jiní viděli a chválili; ale když jich nikdo neviděl, činili mnoho zlého. Tak to činívali obzvláště jistí mužové, kteří se jmenovali »farizeové.« To byly nepravosti; ty Kristus Pán káral a trestal.

Kristus Pán porážel také bludy židů, zákonníků a fariseů. Zákonníci a farizeové vyučovali lid, ale učili často, co pravdivé nebylo; takové nepravdivé učení se jmenuje bludem. Zákonníci a farizeové na př. učili, že zaslíbený Messiáš přijde toliko pro lid židovský a že založí na světě veliké a slavné království, že židé pak budou mocným národem; ale Kristus Pán dokazoval, že toto učení jest bludné, že Messiáš má vykoupiti všechny lidi a že na zemi království nezaloží. — Zákonníci a farizeové učili židy, že mají toliko přátely milovati. nepřátely že jest dovoleno nenáviděti a jim škoditi; ale Kristus Pán učil, že máme i nepřátely milovati, jim dobře činiti a za ně se modliti. — Zákonníci a farizeové učili, že v 5. přikázání Božím se zapovídá jen někoho zabiti: ale Kristus Pán učil, že jejich učení jest bludné, že se také zapovídá, na jiné se hněvati, jiné nenáviděti, je ku zlému sváděti, duši jejich škoditi. — Zákonníci a farizeové učili, že v den sobotní se nesmí nic činiti, ani něco dobrého ne, na př. nemocné obsluhovati; ale Kristus Pán jim dokazoval, že učení jejich jest bludné, že dobré skutky se mají také v den sváteční konati. — Zákonníci a farizeové učili, že se dopouští hříchu, kdo s neumytýma rukama jídla požívá; ale Kristus Pán učil, že pouhé umývání rukou nestačí a že nic nepomáhá, není-li také srdce čisté. A takovým způsobem vyvracoval a porážel Kristus Pán i jiné bludy židů, zákonníkův a fariseů.

5. Potvrzoval svá učení svědectvími Písma, zázraky a svými příklady.

Kristus Pán učil, zjevoval a oznamoval lidem mnohé pravdy, které před tím byly neznámy. Aby lidé uvěřili že Jeho učení jest pravdivé, a že On jest zaslíbený Mesiáš, potvrzoval toto učení své; dokazoval, že jest pravdivé. (Kdyby někdo neznámý k někomu přišel a řekl by: „Jsem syn toho neb

onoho kupce, a můj otec mne poslal, abyste mně vydal peníze, které jste mu dlužen; zdali pak mu hned uvěří a zdali pak mu hned ty peníze dá? Jistě mu nebude hned věřiti, a dříve mu peněz nevydá, dokud onen neznámý nedokáže, že je skutečně synem onoho kupce, dokud své řeči nějakou listinou, nebo jiným způsobem nepotvrdí.) Tak i Kristus Pán dokazoval, že jest Synem Božím a že učení Jeho jest pravdivé. A čím potvrzoval svá učení?

Pravi se: svědectvím Písma. Tedy tím, co bylo psáno od Mojžíše, od prorokův a jiných svatých mužů vnuknutím Božím. Proroci mnoho o Kristu Pánu předpovídali. Předpovídali na př., že se narodí v Betlémě, že se narodí z Panny a že se narodí tenkrát, až Židé nebudou míti svého krále: že bude mnoho trpěti, že za nás umře atd. Kristus Pán tedy říkával Židům: »Čtete ve spisech proroků a jiných sv. mužů a poznáte, že se na mně vyplnilo všechno, co bylo předpověděno; poznáte, že jsem skutečně onen zaslíbený Messiáš, a že mé učení jest tedy pravé. [»Zpytujte Písma, neboť ony svědectví vydávají o mně.«] — Kristus Pán potvrzoval svá učení také zázraky. Když někdo činí, čeho člověk ze své moci učiniti nemůže, říkáme, že učinil zázrak. Zázrak jest tedy skutek, který toliko Bůh učiniti může, anebo ten, kterému Pán Bůh k tomu dal moc. Člověk nemůže na př. uzdraviti nemocného pouhým slovem, nemůže vzkřísiti mrtvého, nemůže dáti zrak slepému atd. Ale Kristus Pán to činil. On činil tedy zázraky a těmi dokazoval, že jest Syn Boží a že Jeho učení jest pravé. Některé z těchto jeho zázraků budu vám vypravovati. —

Jednou byla svatba v městečku, které se jmenovalo Kána Galilejská. Panna Maria byla na svatbě této a také

Kristus Pán a Jeho učeníci byli pozváni. Ale ti lidé, kteří svatbu slavili, byli chudi a brzy se jim nedostávalo vína. Panna Maria to pozorovala, měla s nimi útrpnost a řekla ke Kristu Pánu: »Nemají vína.« Ale Kristus Pán ji na to odpověděl: »Ještě nepřišla hodina má.« Panna Maria srozuměla hned, že Pán Ježíš pomoci chce, ale že čeká příhodné doby. Řekla tedy služebníkům: »Cožkoli vám řekne, učiňte!« U židů byl obyčej, umývati před jídlem a po jídle ruce; k tomu bývala přichystána voda v kamenných nádobách. Tyto kamenné nádoby jmenovaly se stoudve. V domě, kde byla ta svatba, stálo také 6 takových stoudví. I řekl Kristus Pán služebníkům: »Naplňte stoudve vodou!« Když tak učinili, řekl Kristus Pán: »Nalévejtež již a neste vrchnímu správci svatby!« Správce svatby starával se, aby bylo vše v pořádku. Čeho bylo při svatbě třeba. Ten okusil a poznal, že jest to velmi dobré víno, a když se dověděl, že služebníci naplnili nádoby vodou, poznal, že Kristus Pán proměnil vodu tu ve víno, že tedy učinil zázrak. Když učeníci a ostatní, kteří při svatbě byli, o tom, co Kristus Pán učinil, se dověděli, uvěřili, že jest ten zaslíbený Messiáš, že jest pravý Bůh. poněvadž člověk vodu ve víno proměnit nemůže. (Obraz, vysvětlení, opakování.) Co představuje tento obraz? Kde pak byla ta svatba? Kdo byl na ni pozván? Co činila Panna Maria, když pozorovala, že se nedostává vína? Jak ji odpověděl Kristus Pán? Co pak řekla Panna Maria ke služebníkům? — A co jim pak rozkázal Kristus Pán? Tu vidíte vyobrazeny ty nádoby, do kterých nalévali. Jak se jmenovaly nádoby ty? Kolik jich bylo? K čemu pak tam byly? Čeho do nich nalili služebníci? A co pak jim rozkázal Kristus Pán? Co poznal správce svatby? Kdo proměnil vodu ve víno? Může to člověk učiniti? Co tu tedy učinil Kristus Pán?

A proč činil takové zázraky? Co z toho mohli lidé poznati? Uvěřili také někteří? —

To si dobře, in. d. zapamatujte; příští hodinu mi to budete pěkně vypravovati.

Kristus Pán uzdravoval malomocné pouhým slovem nebo dotknutím. Malomocenství byla nemoc velmi ošklivá a nakažlivá. Na těle člověka malomocného vyrážely se vředy, které se vždy dále rozjídaly. až pak často celé tělo bylo samý vřed, samý strup a samé opuchliny. A takoví nemocní museli bývati o samotě, nikdo k nim nesměl, aby nebyl také nakažen: když někoho spatřili, museli volati z daleka, aby se k nim nepřibližoval, že jsou malomocní. Tato ohavná a bolestná nemoc trvala často několik let, a zřídka kdy se stalo, že by malomocný byl se pozdravil. Kristus Pán však očisťoval i tyto malomocné a uzdravoval je. Když jednoho dne sestupoval s hory, na kteréž byl lid vyučoval. šli za Ním mnozí lidé: a tu přišel malomocný. klaněl se Mu a řekl: »Pane, chceš-li, můžeš mne očistiti.« A Kristus Pán vztáhl ruku a dotekl se ho řka: »Chci. buď čist!« A malomocný byl ihned uzdraven. — Lidé neznali prostředku proti této strašné nemoci, a Kristus Pán osvobodil od ní malomocného slovem. Učinil tedy zázrak. (Opakování.)

Když Pán Ježíš přišel jednoho dne do města, jménem Kafarnaum. přistoupil k Němu tamější římský setník a řekl k Němu: »Pane, služebník můj leží doma nemocí skličný a velice se trápí.« Kristus Pán mu řekl: »Přijdu a uzdravím ho.« Ale setník řekl: »Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou, ale toliko rei slovem a uzdraven bude služebník můj.« Kristus Pán pochválil tuto víru pohanského setníka — a řekl pak k němu:

»Jdi, a jakož jsi uvěřil, staň se tobě.« A služebník setníkův byl ihned uzdraven. Tu učinil tedy Kristus Pán zase zázrak. (Opakování.)

A tak činil Kristus Pán ještě mnoho jiných zázraků. Nasýtil na př. pěti chleby 5000 lidí (obraz); uzdravil slepého od narození, utišil bouři na moři (obraz); dal hluchému sluch, němému řeč, krisil mrtvé atd. (Některé se mohou ještě vypravovati. Na posledním místě vhodně se vypravuje zázrak vzkříšení Lazara z mrtvých.) —

Nedaleko Jerusalema bylo městečko, které se jmenovalo Bethania; v městečku tom bývala zbožná rodina, dvě sestry, Maria a Marta, a jejich bratr Lazar, který byl přítelem Krista Pána. Když Kristus Pán chodíval do Jerusalema anebo z Jerusalema, zastavoval se obyčejně u této zbožné rodiny. Jedenkrát se Lazar těžce rozstonal. Kristus Pán nebyl tenkrát v Jerusalemě; odešel odsud, proto že Ho tam nepřátelé Jeho pronásledovali, a odebral se do krajiny za Jordánem, aby tam lidi vyučoval. Sestry Lazarovy poslaly tam k Němu a vzkázaly Mu: »Pane, ten, kterého miluješ, jest nemocen.« Když to Kristus Pán uslyšel, řekl: »Nemoc ta není k smrti, ale k slávě Boží, aby oslaven byl Syn Boží skrze ni.« Po dvou dnech řekl Kristus Pán učeníkům svým: »Pojďme do Bethanie! Přítel náš Lazar spí, půjdu tam, abych jej ze sna probudil.« I řekli učeníci jeho: »Pane, spí-li, zdrav bude.« Domnívali se totiž, že Kristus Pán o skutečném spaní mluví. Řekl jim tedy Ježíš: »Lazar umřel; i raduji se pro vás, že jsem tam před jeho skonáním nebyl, abyste věřili. Ale pojďme k němu!« Když tam Kristus Pán se svými učeniky přišel, ležel Lazar již čtvrtý den v hrobě. Mnozí pak příbuzní a známí přišli, aby zarmoucené sestry těšili. Když sestra Lazarova, Marta, uslyšela, že Pán Ježíš jde, vyšla mu naproti a řekla Mu: »Pane,

kdybys zde byl býval, bratr můj nebyl by umřel. Ale i nyní vím, že dá Tobě Bůh, čehokoliv požádáš od Něho.« I řekl Ježíš: »Vstane zase bratr tvůj.« Marta odpověděla: »Vím, že vstane při vzkříšení v den nejposlednější.« Na to odešla a oznámila své sestře Marii, že Kristus Pán přišel a že ji volá. Maria hned vstala a pospíchala k Pánu Ježíši: tu padla k nohám jeho a řekla s pláčem: »Pane, kdybys zde byl býval, bratr můj nebyl by umřel.« Židé, kteří u ní byli v domě, aby ji těšili, vyšli zároveň s ní a plakali též. Když to Kristus Pán viděl, zarmoutil se a řekl: »Kam jste jej položili?« Řekli Jemu: »Pane, pojď a pohleď!« Kristus Pán zaplakal a šel ke hrobu. Tehdáž nemívali hrobů takových, jaké bývají u nás. Hroby bývaly vyzděny a podobaly se nějaké komůrce anebo světnici. Mrtvoly bývaly tu kladeny jedna vedle druhé; a ke hrobu býval pak přivalen kámen, aby se do něho snad dravá zvěř nedostala. I hrob Lazarův byl tak uspořádán a kámen byl s vrchu položen na něm. Když Ježíš Kristus přišel ke hrobu, řekl: »Zdvihněte kámen!« I řekla Marta: »Pane již zapáchá, nebo čtyři dni jest již v hrobě.« Když na to odvalili ode hrobu kámen, pozdvihnul Pán Kristus oči vzhůru, pomodlil se a pak řekl hlasem velikým: »Lazare, pojď ven!« A Lazar hned vyšel z hrobu; ale měl ruce i nohy svázané rouchy a tvář jeho byla také obvázána šatem. Pán Ježíš řekl tedy apoštolům: »Rozvažtež jej a nechte ať odejde!« A tak se i stalo. — To byl dojista veliký zázrak: proto také opět mnozí v Krista Pána uvěřili. (Obraz, vysvětlení, opakování.)

Tento obraz představuje vzkříšení I. a z a r a z mrtvých. Kde pak bydlel Lazar? Kde bylo to městečko? Jak se jmenovaly sestry Lazarovy? Co učinily sestry, když Lazar se roznemohl? Kde pak byl tenkrát Kristus Pán? Co odpověděl poslům? Šel Kristus Pán hned do Bethanie?

Co řekl druhého dne svým apoštolům? Co řekli učenci? Mluvil Kristus Pán o skutečném spánku? O čem pak mluvil? — V Písmě sv. nazývá se smrt někdy spánkem. Jak řekl kdysi Kristus Pán také, když přišel do domu Jairova, aby jeho dceru vzkřísil? Tak i jinde místo umřítí, se praví zesnouti, usnouti. (I u nás: zesnul v Pánu.) Kristus Pán mohl rovně tak snadno zemřelého vzkřísiti, jak i nám možno spícího probuditi. Co potom řekl Kristus Pán učeníkům? Co pak se stalo, když přišel k Bethanii? Kdo mu přišel naproti? Co řekla Martha? Co jí odpověděl Kristus Pán? — Kdo pak ještě přišel? A kdo přišel s ní? Co řekla Maria? atd. Podívejte se na obraz! Lazar již vstal: ale nemohl ještě náležitě choditi. Proč ne? — Co rozkázal pak Kristus Pán svým učeníkům? —

Takovými zázraky potvrzoval Kristus Pán své učení: a čím ještě potvrzoval učení své? Svými příklady. Kristus Pán učil lidi, co mají činiti a čeho se mají varovati: a co učil, sám také vždy zachovával. On učil, že máme milovati Pána Boha. On sám miloval také svého nebeského Otce nade všecko: z lásky k Němu pracoval až do unavení, z lásky k Němu obětoval i svůj život. — On učil, že máme milovati bližní své, všechny lidi i nepřátely: On sám všechny lidi miloval, všudy jim pomáhal: miloval i nepřátely své, odpustil jim a modlil se za ně ještě na kříži. Kristus Pán byl tichý, pokorný, trpělivý a činil vždy vše také sám, co učil; tím dával dobré příklady a těmito příklady potvrzoval své učení. Když lidé viděli, že Kristus Pán sám zachovává, čemu jiné učí. bývali utvrzeni ve víře své, poznávali, že učení Krista Pána musí býti pravdivé.

6. Předpovídal budoucí věci.

Kristus Pán předpovídal mnohé věci, které teprv měly se státi. Tak na př. předpovídal sám o sobě, že bude

vydán pohanům, že bude bičován a usmrcen a že zase vstane z mrtvých [sv. Petrovi předpovídal, že Ho zapře, Jidášovi, že Ho zradí atd.], a to vše se vyplnilo. Když lidé potom viděli, že se to všechno vyplnilo, uvěřili, že učení Jeho jest pravdivé, protože člověk budoucích věcí předvídá a tedy ani předpověděteli nemůže. I těmito předpověďmi potvrzoval tedy Svě učení.

7. Všudy dobře činil a pomáhal.

Kamkoliv Kristus Pán přišel, činil dobře a pomáhal lidem v rozličných potřebách. Uzdravoval nemocné, těšil zármončené, očisťoval málomocné, nasytil zázračným způsobem velmi mnoho lidí atd. Zvláště pak měl děti rád. Matky nosily dítky své k Němu a prosily, aby dítky ty požehnal. Vidivalyť, že Kristus Pán uzdravoval i nemocné, když na ně vzkládal ruce, nebo když se jich jen dotknul; a proto chtěly, aby i na jejich dítky ruce vzkládal, nad nimi se modlil a jim žehnal. A Kristus Pán to rád činil; brával děti ty na své ruce, modlival se nad nimi a žehnal jim. (Obraz. Opakování).

Jedenkrát přinesly také některé matky ke Kristu Pánu děti své. Ale Kristus Pán byl již velice unaven, protože byl celý den učil. Učenici tedy nechtěli dovoliti, aby matky ty s dětmi svými obtěžovaly Krista, a bránili jim k Němu jíti. Ale Kristus Pán pravil k učeníkům: »Nechte maličkých přijíti ke mně a nebraňte jim; neboť takových jest království nebeské.« A když pak matky ty k Němu přišly, žehnal dětem jejich. Potom řekl Pán Ježíš přítomným: »Amen, pravím vám, nebudete-li jako maličci, nevejdete do království nebeského.«

A proč pak měl Kristus Pán dítky tak rád? Proto že malé dítky bývají ještě nevinny, prosty, pokorny, beze vsí pýchy. A co pravil Kristus Pán o takových dítkách?

Že jejich jest království nebeské. |Avšak i starší lidé mohou přijíti do království nebeského; ale co musí činiti? Co pravil Kristus Pán těm, kteří tehdy byli přítomni, když dětem žehnal? »Nebudete-li jako maličci, nevejdete do království nebeského.« Dospělí lidé mohou tedy jen přijíti do nebe, když jsou jako děti nevinni, prosti, ponížení, když se nedopouštějí hříchů, nebo když se zase polepsili a když jim hříchy byly zase odpuštěny.]

Kristus Pán potvrzoval učení své rozličným způsobem. Jak pak je potvrzoval? (Opakování.) Když lidé viděli, že se na Něm všecko vyplnilo, co bylo o Něm od proroků předpověděno. když viděli, že tolik zázraků činí, že tak krásné příklady všem dává, že jest ku všem tak dobrotivý: měli věriti, že Ježíš jest skutečně ten zaslíbený Messias. Ale zdali pak uvěřili všichni v Ježíše?

Mnozí věřili v Ježíše; ale nejvyšší kněží, zákonníci a fariseové Ho nenáviděli pro Jeho učení, a hleděli jej usmrtiti.

Mnozí tedy v Něj uvěřili; obzvláště pak. když vzkřísil Lazara. uvěřili mnozí že Jeho učení jest pravé (lidé, již věř v Kr. P., nazývají se věřícími). Ale všichni přece neuvěřili; zvláště nejvyšší kněží. zákonníci a fariseové Ho nenáviděli a nechtěli v Něho uvěřiti. A proč Ho nejvyšší kněží. zákonníci a fariseové neměli rádi. proč Ho nenáviděli? Nenáviděli Ho pro Jeho učení; Kristus Pán učil. co se jim nelíbilo, čeho nechtěli činiti; na př. učil, že máme také své nepřátele milovati, za ně se modliti, jim odpouštět a dobře činiti; že máme dobré skutky činiti z lásky k Pánu Bohu a ne proto, by nás lidé viděli, chválili atd. Takové učení se fariseům a zákonníkům nelíbilo. Kristus Pán jim také často vytýkal jejich hříchy a nepravosti; řekl jim do očí, že se přetvařují, že jsou pokrytci; porážel také jejich bludné učení, a proto Ho nenáviděli a hleděli

Jej usmrtiti. Zvláště když Kristus Pán Lazara z mrtvých vzkřísil, a když po učiněném tomto zázraku tak mnoho lidí v Něho uvěřilo, rozhněvali se nejvyšší kněží, zákoníci a fariseové; neboť se báli, že všichni lidé v Něho uvěří. Radili se tedy vespolek, co mají činiti.

Několik dní před svátky velikonočními šel Kristus Pán z Bethanie, kdež byl vzkřísil Lazara, do Jerusalema. Od té doby, co počal učit, chodíval každý rok do chrámu Jerusalemského na svátky velikonoční, a proto i tenkrát tam šel a to již naposled se svými učeníky. Když přišli k jednomu městečku nedaleko hory Olivetské, poslal tam dva učeníky a řekl jim: »Jděte do městečka, které proti vám jest, a hned naleznete oslici přivázanou a oslátko s ní; odvažte je a přiveďte ke mně; a řekne-li kdo vám něco, rcete, že Pán jich potřebuje, a hned propustí je.« Ti dva učeníci tak učinili a přivedli oslici s oslátkem ke Kristu Pánu. Pak dali na oslátko svá roucha a posadili na ně Krista Pána. Tak vjížděl Kristus Pán na oslátko do Jerusalema. Tenkrát bylo již v Jerusalemě i mnoho cizích lidí, kteří přišli na svátky velikonoční. Když lidé ti slyšeli, že Kristus Pán se blíží, šli mu naproti, a vítali Ho s velikou radostí a slávou. Mnozí sekali ratolesti z olivových stromů a stlali je na cestu; jiní zase svlékali svá vrchní roucha a prostírali je před Ním na cestu. Lidé pak, kteří šli napřed a za Kristem Pánem, volali: »Hosanna Synu Davidovu! Požehnaný, jenž se běře ve jménu Páně!« — Hosanna jest tolik, jako: »Buď chválen, veleben.« Chtěli tedy říci: »Veleben buď Syn Davidův, kterého k nám Bůh posílá!« Nazývali Krista Pána Synem Davidovým. David byl nábožný, Bohu milý král; bylo mu slíbeno, že z jeho rodu přijde ten zaslíbený Messiáš. Kristus Pán nebyl skutečně synem Davidovým, ale nazývali Ho tak proto, že pocházel z rodu Davidova. (Obráz. ~~Čas~~^{Čas})

kování. — Může se snad také podotknouti, že v některých krajinách jezdívají také králové na oslích. Stláti na cestu roucha a metati na ni ratolesti bylo tehdáž obyčejem; chtěli tím Kristu Pánu vzdáti úctu. Srovnej metání květin před velebnou Svátostí na den Božího Těla.) Na památku tohoto slavného vjezdu Krista Pána do Jerusalema koná se každý rok v poslední neděli postní průvod v kostele, nebo okolo něho; při tom nosivají věřící v rukou ratolesti (kočičky), které byly napřed posvěceny. Tyto větve, anebo ratolesti jmenovaly se za starých dob květy, proto se také tato neděle nazývá květnou. Při tom průvodu máme sobě připomínati, že Kristus Pán jest králem našich duší, že Mu tedy vždy poddáni býti a Jej vždy oslavovati máme.

Když fariseové a zákonníci viděli, s jakou radostí a slávou lid Krista Pána přijal, rozhněvali se ještě více: nelíbilo se jim to, že lid Krista Pána tak miluje a Jemu takovou úctu vzdává, záviděli Mu toho. Sešli se tedy a domluvili se, že Krista Pána usmrtí; radili se však, jak by Ho měli jati a o život připravit. Nechtěli toho učiniti na slavnost velikonoční veřejně; neboť se báli, že by se mohl zbouřiti lid, který tu ze všech krajů byl shromážděn. Jidáš (přijímám Iškariotský), jeden ze dvanácti apoštolů, jim byl nápomocen, aby Krista Pána mohli tajně jati. Jidáš nosíval měšec, do kterého se dávaly peníze, by se za ně mohlo nakoupiti, čeho Kristus Pán a svatí apoštolové potřebovali. Byl velice lakomý a byl hotov, za peníze i zlé skutky páchat. Když se dověděl, co nepřátelé Krista Pána chtějí učiniti, šel ve středu před svátky velikonočními k nejvyšším kněžím židovským a řekl jim: »Co mi chcete dáti a já vám Ho zradím!« t. j. oznámím vám, kde byste Ho mohli tajně jati, aby se o tom lid nedověděl. Nejvyšší kněží slíbili, že mu

dají 30 peněz stříbrných. To se Jidášovi líbilo, a od té doby hledal příležitosti, při které by mohl mistra svého zraditi.

Ve čtvrtek seděl Kristus Pán se svými učeníky při večeři velikonoční. U Židů bylo nařizeno, aby večer před slavností velikonoční v každé rodině požívali společně beránka (na památku vysvobození lidu israelského z Egypta). Tak to i Kristus Pán činíval se svými učeníky. I tentokráte dal tedy v jistém domě připravit beránka velikonočního, kterého pak při večeři jedl s učeníky svými. Tato večeře byla již poslední, kteréž Kristus Pán zde na zemi požíval se svými učeníky, a proto se jmenuje »poslední večeře.«

Při této večeři umýval také svým apoštolům nohy a potom jim řekl: »Příklad dal jsem vám, abyste jako já, činili i vy.« Chtěl tedy Kristus Pán, aby apoštolové a také všichni věřící se vespolek milovali a sobě vespolek pokorně sloužili. Pak jim ještě řekl: »Nyní jste čisti, ale ne všichni;« (chtěl tím Jidášovi připomenouti, že ví, co chce učiniti, a chtěl jej napomenouti, by toho nečinil.

Příklad pokory a lásky, jež nám dal Kristus Pán umýváním nohou, připomíná se nám každoročně ve chrámech biskupských na zelený čtvrtek. Biskupové myjí totiž po skončených službách Božích dvanácti starcům nohy; někdy to činívali i katoličtí králové; i u nás to činívá císař pán. (Opakování.)

Při poslední večeři ukázal také Kristus Pán, jak velice lidi miloval a jak se o ně staral. Když byli totiž pojedli beránka velikonočního, vzal chléb do svých rukou, žehnal jej a dával učeníkům svým a řekl: »Vezměte a jezte; totoť jest tělo mé, které za vás vydáno bude.«

Pak vzal do svých svatých rukou kalich s vínem a zase žehnal a modlil se, a podával ho učeníkům a řekl: »Vezměte a píte z toho všichni; toť jest krev má, krev nového zákona, která za vás a za mnohé vylita bude na odpuštění hříchů.« Kristus Pán dal tedy svým apoštolům své tělo a svou krev k požívání. Tělo Jeho podobalo se sice ještě chlebu a krev vínu; ale nebyl to již chléb a nebylo to již víno, nýbrž tělo a krev Krista Pána; neboť Kristus Pán řekl: »Totof jest tělo mé« a »toť jest krev má.« Podoba, barva, chuť a vůně chleba a vína ostaly, ale předce to již nebyl chléb a nebylo to již víno, nýbrž tělo a krev Krista Pána. Jako v Káni Galilejské proměnil Kristus Pán vodu ve víno, tak zde proměnil chléb a víno ve své svaté tělo a ve svou svatou krev. Kristus Pán jest všemohoucí, a proto mohl to učiniti. Učeníci viděli sice podobu a barvu chleba, ale předce věřili, že jest to tělo Krista Pána. Podobně viděli v kalichu zase podobu a barvu vína, ale předce věřili, že jest to krev Krista Pána. (Opakování. Vysvětlení, co jsou způsoby chleba a vína.)

Když Kristus Pán apoštolům podal své tělo a svou krev, řekl jim: »To čiňte na mou památku!« Svatí apoštolové měli tedy totéž, co Kristus Pán učinil při poslední večeři, činiti na Jeho památku; měli tedy také chléb a víno v tělo a v krev Kr. P. proměňovati, a je pak pod způsoby chleba a vína sami požívati a také jiným k požívání dávati. — Ale nejen oni měli tak činiti, nýbrž i všichni jejich nástupcové (biskupové a kněží) až do skonání světa. A to se také vždy koná při mši svaté. Tu chodívá kněz, jak vidíváte, s kalichem k oltáři. Na kalichu bývá malá zlatá misečka a na této leží hostie. Tato hostie připravuje se z bílé mouky; jest to tedy také chléb, ale velice tenký a běloučký. Při mši svaté bere kněz tento chléb anebo tuto hostii, obětuje ji Pánu

Bohu a modlí se při tom, aby Bůh tuto oběť přijal ku spasení všech lidí. Pak bere zase kalich, a když nalil do něho vína, obětuje ho Pánu Bohu a prosí opět, by Bůh tuto oběť přijal. Později pak bere kněz hostii do svých rukou, žehná ji, modlí se a říká: »Totof jest tělo mé.« Když tato slova ve jménu Pána Krista řekl, není již v jeho ruce chléb, ale tělo Krista Pána. Proto kněz kleká, klaní se Kristu Pánu a pozdvihuje svatou hostii, která jest proměněna v tělo Páně; při tom se mají také přítomní věřící Kristu Pánu klaněti a věřiti, že tu pod způsobou chleba přítomen jest. Na to bere kněz kalich, žehná ho, modlí se a praví: »Totof jest krev má.« Slova tato pronáší kněz ve jménu Krista Pána, který tu sám ústy kněze mluví; a když slova ta pronesl, není již v kalichu víno, nýbrž jest v něm krev Krista Pána. Proto kněz zase kleká a klaní se Pánu Kristu, pod způsoby vína přítomnému; pak zase kalich pozdvihuje, aby se také přítomní věřící Kristu Pánu klaněli. Při mši svaté koná se tedy totéž, ^{co} Kristus Pán při poslední večeři konal. Kněz proměňuje chléb a víno v tělo a v krev Krista Pána a přijímá je, jak se to stalo i při poslední večeři; někdy také podává i jiným věřícím tělo Páně pod způsobou chleba. — Co tedy Kristus Pán při poslední večeři konal, koná se posud vždy, když se slouží mše svatá; konává se to na oltáři, tam se proměňuje chléb a víno v tělo a v krev Krista Pána; a tělo a krev Krista Pána pod způsoby chleba a vína nazývá se tajemství neb Svátost oltářní. Kristus Pán ustanovil tedy při poslední večeři mši sv. a Svátost oltářní. (Opakování.)

Z ustanovení velebné Svátosti oltářní můžete, milé dítky, poznati, jak velice Kristus Pán lidi miloval, jak o ně pečoval; ještě před svou smrtí ustanovil tuto svátost,

aby s námi ustavičně, až do skonání světa přebývati a našim duším pokrmem a nápojem býti mohl.

Abychom na tuto neskončenou lásku Krista Pána nikdy nezapomínali, obnovuje se každý rok na zelený čtvrtek památka ustanovení nejsvětější Svátosti. Ale zelený čtvrtek nám také připomíná počátek utrpení Krista Pána, jest tedy dnem smutku. Proto se koná ve čtvrtek po svátku nejsvětější Trojice slavnost Božího Těla, abychom památku ustanovení nejsvětější Svátosti oltářní s větší slávou a radostí konati mohli. Tu kněz nosívá ve slavném průvodu velebnou Svátost pod širým nebem, a věřící lid klaní se tu Kristu Pánu přítomnému pod způsobou chleba. Když Kristus Pán vjížděl před svou smrtí slavně do Jerusalema, prostíral lid roucha svá na cestu a jiní sekali ratolesti a metali na cestu. Tak bývá i o Božím Těle cesta, kterouž se slavný průvod s Kristem Pánem béře, posypávána kvítím, a ozdobována ratolestmi. Lid tenkrát v Jerusalemě volal: »Hosanna Synu Davidovu!« a při průvodu o Božím Těle rozléhají se modlitby a zpěvy k úctě nejsvětější Svátosti oltářní; často se tu opakuje volání: »Pochválena budiž bez přestání, nejsvětější Svátost oltářní!« a prozpěvují se písně k uctění nejsvětější Svátosti oltářní, jako: »Chval jazyku důstojného Těla Božího hodnost«; »Pojďte, chvalte v pokloně nejsvětější Svátost ctně«; »Svatý, svatý, svatý«; »Tisíckrát buď pozdravený poklade nejdražší« atd.

Když Kristus Pán při poslední večeři se svými učeníky ještě při stole seděl, velice se zarmoutil a řekl jim: »Amen, amen pravím vám: Jeden z vás mne zradí!« Všichni se ulekli a mysli, že to ani možno není, aby Ho někdo z nich zradil; i začali jeden po druhém se tázati: »Zdali já jsem to, Pane?« Také Jidáš se tak tázal, jakoby byl chtěl Krista Pána

oklamati; ale Kristus Pán dobře věděl, že ho Jidáš zradil, že ho již prodal za 30 stříbrných. Když se tedy Jidáš tázal: »Zdali já jsem to Mistře?« odpovéděl mu Kristus Pán: »Ty jsi řekl!« t. j. ano, ty's ten zrádce. Jidáš pak ihned odešel k zákoníkům a fariseům a oznámil jim, kde budou moci Krista Pána tajně jati; neboť věděl, že Kristus Pán půjde, jak to také jindy činíval, na horu Olivetskou. (Obraz. Poslední večeře.) Vidíte, že apoštolové jsou poděšeni; čeho pak se tak zděsili? Viděti, že by se rádi od Krista Pána něčeho dověděli. Po čem pak se dotazují? Zdali pak jest mezi nimi také Jidáš? Po čem pak ho poznáváte? Co se také Jidáš tázal? Co mu odpovéděl Kristus Pán? — A co pak učinil Jidáš?

Po večeři pomodlil se ještě Kristus Pán se svými učeníky; modlil se za ně k Otci nebeskému, těšil a poučoval je; pak jim dal napomenutí, by se vždy vespolek milovali; slíbil jim také, že jim bude vždy pomáhati a že jim pošle Ducha svatého. Potom se ubíral s nimi na horu Olivetskou. Ta hora jest blíže města Jerusalema a nazývá se proto horou Olivetskou, že na ní rostly olivy. To jsou stromy, z jejichžto ovoce se tlačí olej olivový. Kristus Pán tam často chodíval a také v noci se tam někdy modlíval. Pod horou touto byla zahrada, jmenovala se zahrada getsemanská; měla toto svoje jméno ode dvora, který v ní byl a Getsemany se nazýval. Tam tedy Kristus Pán šel po poslední večeři; po cestě apoštolové ještě poučoval a předpovídal jim také, jak mnoho bude trpěti, že bude této noci jat a oni že ho všichni opustí. — Učeníci se zarmoutili a slibovali, že Ho neopustí; apoštol Petr pak pravil: »Pane, hotov jsem s Tebou i do žaláře i na smrt jíti!« Tím chtěl říci: »Kdybych s Tebou měl i umřítí, neopustím Tebe!« Kristus Pán však mu řekl: »Amen, pravím tobě, ještě této noci, prve než kohout

dvakrát zazpívá, třikrát mne zapřeš! t. j. řekneš, »že nejsi mým učeníkem, že mne ani neznáš.« (Opakování.)

Když pak přišli k onomu dvoru getsemanskému, řekl Kristus Pán k apoštolům, aby tu zatím zůstali, a vzal s sebou jen tři, totiž Petra, Jakuba a Jana, a šel s nimi dále na horu. Tu počal se rmoutiti a teskliv býti a řekl: »Smutná jest duše má až k smrti.« Někdy bývají lidé tak zkormoucení, že náhle zármutkem umírají. Tak byl též Kristus Pán skormoucen, že by byl z toho mohl umříti, a proto pravil: »Smutná« Pak jim řekl: »Pozůstaňte tuto, a bděte se mnou!« Na to odešel od nich tak daleko, co by mohl kamenem dohoditi; tu padl na tvář svou a modlil se: »Otče můj, jest-li možné, odejmi kalich tento ode mne; avšak ne má, ale Tvá vůle se staň!« Kalichem rozuměl Kristus Pán utrpení. Chtěl tu říci: Otče, jestli je to možno, mohou-li lidé jinak býti vykoupeni, učiň, aby toto utrpení mne nepotkalo. — Po té modlitbě Kristus Pán vstal a šel k oněm třem apoštolům; ale oni spali. I řekl jim: »Tak-li jste nemohli jediné hodiny bděti se mnou? Bděte a modlete se, abyste nevešli v pokušení!« Pak zase šel na to místo, kde se před tím modlil, a modlil se znovu: »Otče můj, nemůže-li tento kalich minouti mne, než abych jej pil, staň se vůle Tvá!« A po chvíli navrátil se k apoštolům, a viděl, že zase usnuli. Nechal jich spáti a odešel zase, a modlil se po třetí touž modlitbu; při tom pak se tak velice zarmoutil, a cítil tak veliké úzkosti, že se krví potil. Když lidé mívají veliký strach, velikou úzkost (v hodině smrti), potívají se také, vystupuje na nich pot, krůpěje vody; ale na těle Krista Pána vystupovaly krůpěje krve a tekly na zemi. Otec nebeský neodňal od Syna svého kalich utrpení; ale když se Kristus Pán modlil, ukázal se Mu anděl a posílil Ho.

(Obraz.) Kristus Pán se modlí k Otci nebeskému. A kde pak se modlí? Kam odešel po poslední večeři? Co pak bylo na dolní části té hory? Jak se jmenovala zahrada ta? Které apoštoly vzal Kristus Pán s sebou, když šel dále na horu? Co pak jim řekl? Smutná jest duše má až k smrti! Co pak potom činil? Jak pak se modlil? A co zatím činili tři apoštolové? Co jim řekl, když se k nim po modlitbě navrátil? — A jak pak se zase modlil? Kolikráte se tak modlil? Co se rozumí kalichem? Odňal Otec nebeský od Něho ten kalich utrpení? Kdo pak se Mu ukázal? Co učinil anděl? Z čeho pak můžeme poznati, jak veliká byla úzkost Krista Pána v zahradě getsemanské? —

Na památku úzkosti Krista Pána na hoře olivetské bývá někde ve čtvrtek večer zvoněno. Krvavý pot Krista Pána připomínáme sobě také v 1. tajemství žalostného růžence, když říkáme: »Který se pro nás krví potiti ráčil.«

Ale proč pak se Kristus Pán tak strachoval a rmoutil? Protože věděl, jak mnohé a jak veliké bolesti a muky bude trpěti. Kdybychom již napřed věděli, že nám bude snášeti nějaké velké bolesti: jak velice bychom se rmoutili a strachovali! Ale Kristus Pán se nelekal a nermoutil jen pro ty bolesti a muky tělesné, které měl snášeti; On se rmoutil nejvíce proto, poněvadž Mu bylo známo, že bude tak mnoho za lidi trpěti, a že utrpení Jeho mnohým nic nepomůže, že předce budou na věky zavrženi. Kristus Pán viděl také v duchu ty mnohé hříchy, které již spáchány byly, a které ještě do konce světa páchány budou a také nad tím se tak velice rmoutil. (Opakování. Obraz.)

Kristus Pán na to vstal a šel opět ku svým apoštolům, kteří opět spali a řekl jim: »Aj, přiblížila se

již hodina, v kterou Syn člověka vydán bude v ruce hříšných. Vstaňtež, pojďme! Hle, přiblížil se, který mne zradí.« V tom již přicházel Jidáš a s ním mnohý zástup, s meči, kyji a lucernami. Šli s lucernami, poněvadž bylo tma. Protože mnozí z nich Krista Pána neznali, řekl jim Jidáš: »Kterého políbím, tenť jest, toho se chopte!« Když tedy užírl Krista Pána, hned přistoupil k Němu, a řekl: »Zdráv buď, Mistře!« a políbil Jej, jakoby byl Jeho upřímným přítelem. Ale Kristus Pán věděl, proč přichází, a proto mu řekl: »Příteli, nač jsi přišel? Políbením zrazuješ Syna člověka?« Pak přistoupil Kristus Pán k žoldnérům a řekl: »Koho hledáte?« Odpověděli Jemu: »Ježíše Nazaretského!« I řekl jim Ježíš: »Já jsem!« Tu se zarazili a padli na zemi, jakoby byli bleskem omráčeni. Když se opět vzpamatovali, ptal se jich Kristus Pán opět: »Koho hledáte?« Oni zase odpověděli: »Ježíše Nazaretského.« I řekl jim Ježíš: »Pověděl jsem vám, že já jsem, jestli tedy mne hledáte, nechte učeníků mých, ať odejdou.« Hned Ho tedy jali a provazy svázali. Kristus Pán se nebránil, ale nechal se svázati, protože již přišla hodina, kdy chtěl pro nás umřít. Když pak byl svázán a v rukou nepřátel, opustili Jej učeníci Jeho a utekli; báli se, že by také mohli býti pronásledováni a jati. Tak se vyplnilo, co jim Kristus Pán předpověděl, že Ho všichni opustí. (Opakování.)

Když byli Krista Pána svázali, vědli Ho napřed k Annášovi, knížeti kněžskému. Annáš dotazoval se Ho po učení Jeho. Kristus Pán mu odpověděl: »Já jsem učil zjevně, ptej se těch, kteří mne slýchali.« Když to pověděl, dal Mu jeden ze služebníků políček; udeřil ho pěstí ve tvář a řekl: »Tak-li odpovídáš nejvyššímu knězi?« Ale Kristus Pán odpověděl: »Mluvil-li jsem

zlé, vydej svědectví o zlém; pak-li dobře, proč mne tepeš?« Annáš poslal Krista Pána svázaného k tehdejšímu nejvyššímu knězi Kaifášovi, u kterého se byla mezi tím vysoká rada sešla. Zde mnozí na Krista Pána žalovali, že se rouhal Bohu, že se vydává za Syna Božího, že řekl: »Mohu zbořiti chrám Boží a ve třech dnech jej zase vystavěti.« I jiné žaloby proti Němu vedli a nepravdivě, krivě proti Němu svědčili; ale svědectví jejich se nesrovnávala. Tu přistoupil Kaifáš ku Kristu Pánu a řekl Mu: »Zaklínám tě skrze Boha živého, abys nám pověděl, jsi-li ty Kristus, Syn Boží!« I odpověděl Ježíš: »Jáť jsem! a uźřite Syna člověka sedícího na pravici moci Boží a přicházejícího v oblacích nebeských!« Když tedy Kristus Pán přísahou potvrdil, že jest Syn Boží, roztrhl Kaifáš své roucho, jako na znamení rozhorlení nad řeči Pána Krista a řekl: »Co ještě potřebujeme svědků? Nyní jste sami slyšeli rouhání jeho; co se vám zdá?« (t. j. co tomu říkáte?) Oni pak zvolali: »Hoden jest smrti!« Na to odvedli Krista Pána do žaláře a tam si žoldněři z Něho dělali posměch, plivali na tvář Jeho, poličkovali Ho — a říkali: »Hádej nám, Kriste, kdo jest, kterýž tebe udeřil?« A Kristus Pán to všecko snášel s trpělivostí. (Opakování.)

Když byl Kristus Pán s hory Olivetské veden k nejvyšším kněžím, šel apoštol Petr z daleka za Ním až do předsíně domu nejvyššího kněze; byl by rád viděl co se s Mistrem jeho dítí bude. Uprostřed síně byl udělán oheň, při kterém se vojáci zhřívali, protože bylo v noci zima. Svatý Petr k nim též přisedl a zhříval se. Tu přišla jakás děvečka, poznala Petra, a řekla: »I ty's byl s Ježíšem Nazaretským.« Petr se ulekl a pravil: »Nikoliv, neznám ho!« Tu zazpíval kohout ponejprv. Po malé chvíli přišel jeden ze služebníků, ukazoval na Petra a řekl: »Zajisté

i tento jest z učeníků jeho.« Petr opět zapřel a řekl: »Neznám člověka toho.« Později přišli jiní a řekli: »Jistě i ty z nich jsi, neboť jsi Galilejský; vždyť to poznati po tvé řeči.« On však opět zapíral, tvrdil, ano přísahal, že Krista Pána nezná. V tom slyšel, že kohout po druhé zazpíval. Tu si vzpomněl na slova Pána Krista: »Prve než kohout dvakrát zazpívá, třikrát mne zapřeš!« Kristus Pán, kterého právě odváděli do žaláře, pohlédl bolestně na Petra, a Petr vyšel ven a plakal hořce. Toto provinění mu bylo odpuštěno; on chybu svou zase napravil a oplakával vinu svou po celý čas života svého. (Opakování.)

Nejvíce nenáviděli Krista Pána nejvyšší kněží, zákonníci a farizeové a starší lidu, t. j. přednější z měšťanů a údové rady židovské. Tito se ráno opět sešli u Kaifáše a odsoudili Krista Pána k smrti; neboť tvrdili, že se rouhal Bohu, že jest tedy hoden smrti. Ale židé neměli tenkrát již práva, někoho popravit, pokud k tomu nesvolil císař římský, kterému tenkrát poddáni byli. Co tedy učinili nejvyšší kněží, zákonníci a starší lidu, aby Ježíš usmrčen byl?

Nejvyšší kněží, zákonníci a starší lidu obžalovali Ježíše u Pontského Piláta, vladaře římského císaře Tiberia v Judsku.

Tehdejší římský císař jmenoval se Tiberius. Ve veliké říši, ku které přináleží často více zemí, nemůže král nebo císař sám všechno, čeho třeba, vykonati; proto mívá v každé zemi někoho, kdo zastupuje jeho místo a zemi tu ve jménu jeho spravuje. I náš císař Pán má v každé zemi, která patří k jeho říši, někoho, jenž zastupuje nebo drží místo jeho; tento zástupce se jmenuje u nás místodržitel. Takové místodržitele měli i

císařové římsí. I v zemi židovské byl takový místodržitel; nazývali ho vladařem. Tenkrát, když židé žalovali na Krista Pána, byl vladařem Pontský Pilát. Toto jméno vyslovujete, když se modlíte: »Věřím v Boha;« tu říkáte: »Trpěl pod Pontským Pilátem.« K tomuto vladaři vedli tedy Židé v pátek ráno Krista Pána; tam na Něho žalovali a chtěli, aby Ho Pilát odsoudil k smrti a dal popravit. (Opakování.)

Když nevěrný apoštol Jidáš se dověděl, že nejvyšší kněží Krista Pána k smrti odsoudili, a když viděl, že Ho již vedou k vladařovi, aby rozsudek k smrti potvrdil a Krista Pána jim k smrti vydal, zarmoutil se; bylo mu líto, že Mistra svého zradil; vzal tedy oněch 30 stříbrných, šel ku knížatům kněžským a řekl jim: »Zhřešil jsem, neboť jsem zradil krev spravedlivou,« t. j. zradil jsem člověka spravedlivého, který zlého neučinil. Ale oni odpověděli: »Co nám do toho, ty viz!« t. j. »hleď sám, jak bys mohl svědomí své upokojiti a vinu napravit.« Tu vrhl Jidáš 30 stříbrných k nohám jejich a odešel. Ale v duši jeho vzmožil se veliký nepokoj; myslil, že jeho hřích jest tak veliký, že mu ani odpuštěn býti nemůže; neočekával tedy od Boha odpuštění; zoufal si, a v tom zoufalství se oběsil. Kdyby byl litoval svého zlého skutku, byl by mu Kristus Pán také odpustil, jako odpustil i Petrovi. (Opakování.)

U Piláta byl tedy Pán Ježíš obžalován. A proč byl Ježíš obžalován?

Ježíš byl obžalován u Pontského Piláta z pouhé nenávisti a závisti, pod záminkou že svádí a bouří lid.

Židé přivedli Krista Pána svázaného k radnímu domu, k vladaři Pilátovi. Pilát vyšel k nim, a tázal se jich: »Jakou pak žalobu máte proti člověku tomuto?« Tu počali žalovati, že svádí a bouří lid, že navádí Židy aby neplatili daň Římanům, že je pobuřuje proti císaři, že učí, že císař římský není pravým jejich králem, že mají mítí krále ze svého pokolení. Ale to všechno nebylo pravda; tak žalovali jen z pouhé nenávisti a závisti. V katechismu se praví, že žalovali pod záminkou, že svádí a bouří lid. Chtěli, aby Pán Ježíš byl odsouzen k smrti; proto museli nějakou žalobu proti Němu vésti; ale poněvadž Kristus Pán nic zlého neučinil, vymyslili si něco a tvrdili, že bouří a svádí lid. Kristus Pán nikdy nenaváděl Židů, aby neplatili daně, ano přikazoval jim, aby dávali, co jest císařovo, císaři, a co Božího, Bohu. — Dále žalovali na Něho, že se činí králem. Pilát vešel tedy do poradní světnice, povolal Pána Ježíše k sobě a tázal se Ho: »Ty-li jsi král židovský?« Pán Ježíš odpověděl: »Ano, já jsem králem, ale království mé není z tohoto světa.« Po delší rozmluvě vyvedl Pilát Krista Pána opět ven, a řekl k nejvyšším kněžím: »Já žádné viny nenalézám na tomto člověku.« Oni však tím více křičeli, aby byl ukřižován. (Opakování.)

Co následovalo na žalobu nejvyšších kněží, zákonníkův a starších lidu?

Na žalobu nejvyšších kněží, zákonníkův a starších lidu byl Ježíš Kristus ukřižován.

Pilát věděl, že Židé Krista Pána jen ze závisti obžalovali; věděl, že jest nevinný, byl by Ho tedy rád propustil. Ale Židé ustavičně žalovali, že bouří lid v celé zemi, že počal od Galiléy a přišel až do Judska. Když slyšel Pilát o Galileě, tázal se, zdali pochází Ježíš z Galiléy. Když k tomu přisvědčili, poslal Ho k Herodesovi,

který byl králem v Galilée. Herodes byl právě tenkrátě o slavnosti velikonoční také v Jerusalemě. Když byl Kristus Pán k němu přiveden, zaradoval se velmi; neboť si Ho již dávno přál viděti. Slyšel již mnoho o Jeho zázracích, a domníval se, že také nějaký zázrak od Něho uvidí. Dotazoval se Krista Pána po mnohých věcech, ale Pán Kristus mu nic neodpovídal; a když nepřátelé Jeho ustavičně naň žalovali, mlčel. Tu se Mu posmíval Herodes i se svým vojskem, a dal Jej obléci v roucho bílé, jako na potupu, a pak Jej poslal zase nazpět k Pilátovi. Pilát tedy svolal zase knížata kněžská a představené lidu, a řekl jim: »Hle, ani Herodes neuznal, že by Kristus hoden byl smrti. Dám Ho tedy potrestati (bičovati), a propustím Ho.« Ale židé s tím nebyli spokojeni, a žádali opět, aby byl ukřižován. Pilát ještě k tomu nechtěl dáti svolení, a užil ještě jednoho prostředku, aby Krista Pána na smrt vydati nemusil. — Tenkrátě byl obyčej, že vladař ve svátky velikonoční jednoho z uvězněných zločinců směl propustiti na svobodu; Židé si mohli sami vyvoliti, kterého chtěli. Toho času byl mezi uvězněnými zločinec, který se jmenoval Barabáš; tento učinil velmi mnoho zlého, a dopustil se také vraždy. Pilát ho tedy dal přivésti, postavil jej vedle Krista Pána a tázal se Židů: »Kterého pak chcete, abych vám propustil: Barabáše, anebo Ježíše, jenž slove Kristus?« Pilát se domníval, že budou raději žádati, aby Kristus byl propuštěn, a Barabáš odpraven.

Ale nejvyšší kněží a starší navedli lid, aby prosili za Barabáše. Když tedy Pilát se tázal, kterého jim má propustiti, volali: »Propuť nám Barabáše!« Pilát se jich tázal: »Co pak učiním s Ježíšem?« A oni volali: »Ukřižován buď!« A když jim Pilát představoval, že Ježíš neučinil nic zlého, volali ještě více: »Ukřižován

buď!« Pilát jim tedy propustil Barabáše, a Krista Pána dal bičovati. — Zločinci, již měli býti bičováni, museli se úplně svléci; potom bývali přivázáni ke sloupu a mrskáni řemennými biči. Na každém takovém biči bývalo několik řemenů a na konci jich byly upevněny ostré železné háčky. Těmito biči bývali pak tak dlouho mrskáni, až těla jejich celá rozedrána a zkrvácena byla. Takovým ukrutným způsobem bičován byl i Kristus Pán. Bolesti, jakých božský Vykupitel při tom snášeti musel, můžeme si snadno představit; ale největší bolest Mu působilo, že byl při tom obnažen. Bolesti tyto připomínáme sobě druhým tajemstvím bolestného růžence, když říkáme: »Který pro nás bičován býti ráčil.« (Obraz. Opakování.)

Proč pak Pilát dal Krista Pána tak ukrutně bičovati? Vždyť věděl, že Ježíš je nevinný. Pilát se domníval, že Židé, až uvidí Krista Pána tak ztýraného, budou s Ním míti útrpnost a že pak nebudou již žádati, aby byl ukřižován. Ale zmýlil se; Židé neměli s Kristem Pánem slitování; a katané, kteří Krista Pána bičovali, učinili pak ještě více, než jim bylo nařizeno. Když měl Kristus Pán již celé tělo poraněné a rozedrané, hodili na Něj červený plášť, jaké tehdaž nosívali římsí vojáci. Králové a císařové mívají skvostné šarlatové roucho krásné červené barvy; proto také ti katané dali Kristu Pánu červený, ale špinavý a obnošený plášť, aby si z Něho udělali posměch, že se dělal králem. —

Králové a císařové bývají korunováni. Koruny, které jim na hlavu dávány bývají, jsou jako věnce ze zlata, aneb jiného drahého kovu, ozdobené drahým kamením. Pánu Kristu dali tedy také žoldněři na hlavu korunu, ale ne takovou, jakou mívají císařové a králové,

nýbrž upletli z bodláků a z trní korunu a vtlačili ji Kristu Pánu na hlavu, což Mu způsobilo nesmírné bolesti. Jak velice to bolí, když si někdo třeba jen jediný trn do nohy zabodne! A hle! Kristu Pánu zbodali ostrým trním celou hlavu! Jak nesmírné bolesti bylo tu Kristu Pánu snášeti!

Králové mívají při slavnosti korunovační v ruce žezlo. To jest hůl ze zlata anebo ze stříbra; žezlo to jest znamením moci královské. Kristu Pánu také dali do ruky žezlo; ale ne drahocenné, jako mívají králové, nýbrž třtinu, dlouhou hůl z rákosu (palachu). Taková třtina jest velmi slabá a křehká; tím tedy chtěli naznačiti, že královská moc Krista Pána jest slabá jako třtina. Když tak Krista Pána na posměch přistrojili, klekali před Ním, posmívali se Mu, a říkali: »Zdráv buď, králi židovský!« Při tom Mu plivali v obličej, bili Ho po tváři, brali Mu třtinu z ruky a bili Ho jí po hlavě; tím zarážela se trnová koruna ještě hlouběji do hlavy. Jak veliké bolesti musilo to vše Kristu Pánu způsobiti! A jak velice Ho musel tento posměch boleti a rmoutiti! Kdyby někoho potkalo nějaké neštěstí, anebo veliký zármutek, a jiní by se mu proto ještě posmívali, zajisté by ho to velice bolelo. Ale Kristus Pán i tyto bolesti a tento posměch trpělivě snášel; snášel to všecko pro nás, aby učinil zadosť za naše hříchy. Bolesti, které trpěl Kristus Pán při tomto korunování, připomíná nám 3. tajemství bolestného růžence, kteréž zní: »Který pro nás trním korunován býti ráčil.« (Opakování. Obraz.)

Když Kristus Pán tak potupně přioděn a celý již ztýrán byl, ukázal Ho Pilát lidu a řekl: »Ejhle, člověk!« Tím chtěl říci: »Hle! podívejte se, zdali je ještě člověku

podoben; hle! jak jest ztrýzněný a zohavený, mějte s Ním předce útrpnost!« Ale Židé neměli s Ním útrpnosti, nýbrž opět volali: »Ukřižuj, ukřižuj Ho!« — Když tedy nepřestali žalovati, že bouří lid, bál se Pilát, aby naň u císaře nežalovali, že takového buřiče nechce k smrti odsouditi. Dovolil tedy konečně, aby byl Kristus Pán ukřižován. Pak vzal vodu, umyl ruce své před lidem a řekl: »Nevinen jsem já krví spravedlivého tohoto; vy vizte!« Tím chtěl říci: Nevinen jsem, že spravedlivý tento (Pán Kristus) bude ukřižován. Vy budete museti za to odpovídati, a sami sobě to přičítati, když vás proto trest zastihne. Ale Židé volali: »Krev jeho na nás, i na naše syny!« Chtělť slovy těmi říci: »Je-li nevinen, ať nás, i naše syny, naše potomky, zastihne trest zasloužený!«

Pilát tedy vydal Židům Krista Pána, aby Ho ukřižovali. Tím se dopustil veliké nespravedlnosti; věděl, že Kristus Pán jest nevinen, a předce dovolil, aby byl ukřižován. Tím, že si umyl ruce, nesmazal své viny. Bál se, aby nepadl u císaře v nemilosť, ale předce ho to neminulo; po nějakém čase byl sesazen z vladařství a umřel pak ve vyhnanství. — (Opakování.) — Pod obrazy, na nichžto se představuje Kristus Pán v rouchu červeném, s korunou a se třtinou, bývají slova: Ecce homo! — Jsou to slova, která pronesl Pilát, když ztýraného Krista Pána lidu ukazoval. Která jsou to slova? (Ejhle člověk!) — [Od slov: Ecce homo mají také obrazy takové svá jména.]

Když Pilát dovolil, aby byl Kristus Pán ukřižován, donesli Židé těžký dřevěný kříž, oblekli Kristu Pánu opět Jeho oděv, a nutili Ho, aby vzal ten těžký kříž na Sebe a nesl ho na místo, kde měl na něm umříti. Kristus Pán se tomu trpělivě podrobil; vzal na Sebe kříž z lásky

ke Svému nebeskému Otci a z lásky k nám, a nastoupil s ním cestu na místo, kde měl býti ukřižován. — A kde byl Ježíš Kristus ukřižován, a kde umřel?

Ježíš Kristus byl na hoře Kalvarii, blízko města Jerusalema, ukřižován, a tam na kříži umřel.

Nedaleko Jerusalema byla hora, která se jmenovala Kalvarie. [Na té hoře bývali odpravováni zločinci. Kalvaria znamená tolik, jako: »lebčí hora.« Těla těch, kteří na té hoře byli odpraveni, bývala tam také zakopána; proto tam bývalo viděti kosti lidské, jako vidíváte někdy na hřbitovech. Vrchní část hlavy lidské nazývá se lebka; takové lebky bývaly tedy také na oné hoře, a proto se jmenovala hora ta také »horou lebčí.« Dle ústního podání byla prý tam také lebka Adamova. Jiní mají za to, že se ta hora jmenovala »lebčí« proto, že měla podobu lebky.] Protože tam bývali odpravováni zločinci, jmenovala se také Golgota, t. j. místo popravní. Na této hoře byl tedy Kristus Pán ukřižován a na ní také zemřel.

[Křížová cesta. Bolestná cesta, kterou Kristus Pán konal z domu Pilátova až na horu Kalvarii, jmenuje se cestou křížovou. Již mezi prvními křesťany byli mnozí, kteří z úcty ke Kristu Pánu po této cestě chodívali a bolesti, jaké na ní Spasitel náš přetrpěti musil, pobožně rozjímali. V čas pronásledování křesťanů od tamějších obyvatelů bylo nemožno, místa ta navštěvovati; proto bývaly na jiných místech stavěny kapličky, v nichžto se bolestná cesta Krista Pána na horu Kalvarii představovala a ve kterých pak křesťané bolesti, jaké Kristus Pán na cestě té snášel, nábožně rozjímávali. Pobožnost tuto nazývali »křížovou cestou.« Jinde bývaly ty bolesti Krista

Pána představovány na obrazech. Takové pak obrazy bývaly v kostelích umístěny; tu křesťané u nich konávali pobožnost křížové cesty, a papežové udělovali jim za to odpustků. Pobožnost tato konává se posud na mnohých místech. — Taková křížová cesta mívá 14 zastavení, při nichžto zbožní věřící rozjímávají bolesti, které Kristus Pán na tom aneb na onom místě trpěl.

První zastavení zobrazuje místo, kde nevinný Kristus Pán k smrti odsouzen byl, kde se našel uprostřed nepřátel svých, kteří se Mu posmívali, a z Jeho odsouzení se radovali. Kristus Pán nechal se, ač byl bez viny, k smrti odsouditi, abychom my na věky odsouzení nebyli. To sobě máme při tomto prvním zastavení připomínati, a ke Kristu Pánu, který nevinně odsouzen byl, máme také pohlédati, když snad nevinně posuzováni a pronásledováni býváme.

Druhé zastavení. Kristus Pán bere kříž na ramena svá.

Kdož odsouzeni byli k smrti kříže, musili si sami kříž svůj na popravní místo donést. I Kristu Pánu vložili kříž na Jeho bičováním zraněná ramena, a Kristus Pán ho ochotně z lásky k nám přijal. Zastavení toto nám připomíná, abychom i my kříže, které Bůh na nás sesílá, trpělivě nesli, a vždy na slova Krista Pána pamatovali: »Kdo nebere kříže svého na sebe, a nenásleduje mne, není mne hoden.«

Třetí zastavení. Kristus Pán klesá po-nejprv pod křížem svým.

Asi 80 kroků nesl Kristus Pán těžké břímě kříže s velikým namáháním; ale konečně byl tak zemdlen, že pod křížem svým klesl. A tomu se nesmíme diviti; vždyť již v zahradě getsemanské byl velice zeslaben krvavým potem; při bičování a korunování prolil také mnoho krve, a tím byl

zhaven síly; nemoha tedy kříže dále nésti, klesl pod ním. Kdybychom viděli, že někdo pod břemenem svým klesl a že vstáti nemůže, zajisté bychom Mu přispěli ku pomoci; ale nemilosrdní Židé neměli s Kristem Pánem slitování. žádný Mu nepodával ruky ku pomoci, ano ještě Ho ukrutným bitím a kopáním nutili, aby povstal a kříž svůj dále nesl. Konečně Kristus Pán povstal a ubíral se pod břemenem kříže svého dále. — Rozjímání tohoto 3. zastavení bude nás zajisté siliti, abychom kříže své, které jsou mnohem lehčí, než byl kříž Krista Pána, s ochotností snášeli a Kristu Pánu Jeho těžkého kříže svými hříchy ještě neztěžovali.

Čtvrté zastavení. Pán Ježíš potkává na žalostné cestě kříže milou matku svou.

Když Kristus Pán s křížem svým opět asi 40 kroků učinil, potkal se s plačící matkou svou, která se k Němu skrze nesčíslný zástup lidu konečně předce protlačila; chtělať Ho alespoň ještě jednou uzříti, než bude ukřižován. — Jak velikým zármutkem muselo naplněno býti srdce Pána Ježíše, když spatřil plačící matku svou, a jak veliká bolest musila proniknouti srdce Panny Marie, když trpícího Syna svého užířela! Bylo to zajisté náramně smutné shledání! Tu obzvláště se vyplnilo na Panně Marii, co jí byl zbožný Simeon prorokoval: »Duši Tvou pronikne meč.« Panna Maria byla by jistě ráda Synu svému tvář krvi a potem zalitou utřela, korunu trnovou s hlavy Jeho sňala, a kříž Jeho na se vzala; ale katané toho nedovolili, nýbrž nutili Krista Pána, aby se ubíral dále. Toto 4. zastavení uvádí nám živě na paměť, co Kristus Pán a Jeho sv. Matka pro nás snášeli, a povzbuzuje nás ku vděčnosti.

Páté zastavení. Šimon pomáhá Kristu Pánu kříž nésti.

Když přišli ku patě hory Kalvarie, kde začínala cesta příkřejší, poznali žoldněři, že Kristus Pán, vši síly již zbavený, nebude moci kříže Svého dále nésti; a poněvadž se obávali, aby jim snad na cestě neumřel dříve, než by Jej mohli ukřižovati, přinutili jakéhosi Šimona Cyrenského, který právě šel z pole, aby pomohl Kristu Pánu kříž nésti; neboť sami by si to byli pokládali za velikou hanbu, kdyby měli potupné dřevo kříže na se vzítí anebo se ho jen dotknouti. Šimon se z počátku také zdráhal, kříž na se vzítí; musil k tomu býti přinucen. Ale když pak viděl, jak Kristus Pán všechny své bolesti trpělivě snáší, a jak náramně zemdlen jest, byl pohnut v srdci svém a pomáhal Mu ochotně kříž dále nésti. A za tuto Kristu Pánu poskytnutou pomoc došel také hojně odměny; neboť byl osvícen světlem nebeským a uvěřil v Krista Pána, jakož i dva synové jeho. Bůh vždy hojně odměňuje vše, cokoliv v službě Jeho snášíme neb činíme.

Šesté zastavení. Veronika podává Kristu Pánu potné roucho.

Kristus Pán ubíral se dále k popravnému místu. Krev, smíšená s potem, zalívala obličej Jeho. Veronika, zbožná to paní, ustrnula se nad Ním, a vidouc Ho zkrváceného a potem zalitého, podala Mu roucho, aby si tvář utřel. Kristus Pán tak učinil, a pak dal roucho to Veronice nazpět. Jak velice zaradovala se Veronika, když rozvinuvši roucho to, spatřila v něm vtisknutý obličej Krista Pána. Tak splácí Bůh každou, i dosti malou službu, kterou Jemu, anebo z lásky k Němu svým bližním prokazujeme.

Sedmé zastavení. Pán Ježíš klesá po druhé pod křížem.

Čím dále Pán Kristus se ubíral, tím více Mu ubývalo síly, a třeba Mu již Šimon kříž nésti pomáhal, byl předce tak velikou mdlobou stížen, že přišed ku bráně, kterou zločinci bývali voděni k místu popravnímu, klesl po druhé. Ale katané s Ním neměli útrpnosti; zacházeli s Ním nemilosrdně a zvětšovali tím ještě bolesti Jeho. To vše snášel Kristus Pán pro nás. Onť vzal nepravosti naše na Sebe; pod těmito klesal, aby nás zachránil.

Osmé zastavení. Pán Ježíš těší plačící ženy.

Na cestě k hoře Kalvarii šel za Kristem Pánem veliký zástup lidu; byly v něm také útrpné ženy, které nad Kristem Pánem plakaly a nařikaly. Tu se Kristus Pán k nim obrátil a řekl: »Dcery Jerusalemské, neplačtež nade mnou. ale plačte samy nad sebou a nad svými syny! Neboť přijdou dnové, kdež budou volati k horám: Padněte na nás! a k pahrbkům: Přikrejte nás! Nebo když na zeleném dřevě toto činí, což bude na suchém?« Tím chtěl Kristus Pán říci: Co se bude dít s bezbožnými při zkáze Jerusalema, když se zde se spravedlivým tak nakládá? Kristus Pán předvídal hrůzy, které přijíti měly na lid israelský v čas obležení a dobytí Jerusalema, a proto zde takřka zapomenul na své vlastní bolesti a rmoutil se nad neštěstím jiných.

Deváté zastavení. Pán Ježíš klesá po třetí pod křížem.

Kristus Pán blížil se konečně k místu, kde měl býti ukřižován; ale tu Jej opustila síla, a On ve smrtelných bolestech klesl po třetí. Tímto třetím pádem chtěl Pán . Kristus učiniti zadosť za to, že my tak často opět do hříchu padáme. Kristus Pán vstal i po tomto třetím pádu opět; ale hříšník, který ustavičně do hříchů upadá a na opravdové polepšení nepomýšlí, klesne jednou — a

více již nepovstane. Zastavení toto má nás povzbuzovati, abychom z hříchů povstali a napotom do nich více nepadali.

Desáté zastavení. Krista Pána svlékají z oděvu jeho.

Po nesčíslných nesnázích přišel konečně Kristus Pán k cíli bolestné cesty své, k místu, kde měl býti ukřižován. Toto místo sloulo zvláště Golgotha neboli místo popravní. Tu podávali Kristu Pánu víno smíšené s myrhou, která způsobila, že bylo jako žluč hořké. Takový opojný nápoj býval dáván těm, kteří měli býti odpraveni: nápojem tím měli býti poněkud omámeni, aby tak velice necítili bolesti smrti. Ale Kristus Pán nápoje toho nepřijal, poněvadž chtěl všechny bolesti pro spásu našich duší s úplným vědomím trpěti. Nežli Krista Pána na kříž přibíli, strhli s Něho oděv; a toto nám obzvláště 10. zastavení cesty křížové zobrazuje. Bolesti, které svlékáním tímto Kristu Pánu byly způsobeny, musily býti nesmírné; Tělo Jeho bylo bičováním celé zraněno; oděv Jeho vtisknul se proto do rozedraného zkrváceného těla Jeho, zvláště pak na ramenou, na nichžto byl těžký kříž nesl. Má-li dítě přilepek (obvazek) na nějaké ráně těla svého, jak opatrně ho matka sdělává, aby dítěti při tom bolesti umensila! ale se zraněného těla božského Spasitele trhali katané oděv beze vší útrpnosti a tím obnovili všechny Jeho na polo oschlé rány. Ale při tom bylo také sv. tělo Krista Pána zcela obnaženo; a to Mu působilo ještě větší bolest.

Všechny tyto bolesti, které Kristus Pán snášel ubíraje se s těžkým křížem od domu Pilátova až na toto místo, připomínáme sobě ve 4. tajemství bolestného růžence, když říkáme: »Který pro nás těžký kříž nésti ráčil.« (Obraz.)

Jedenácté zastavení. Pána Ježíše přibíjejí na kříž.

Smrt kříže byla smrtí nejpotupnější, ale zároveň i nejbolestnější. U Římanů bývali toliko otroci, když se nějakého zločinu dopustili, pak lotrové, vrahové a buřičové odsuzováni k smrti kříže. Židé vydávali Krista Pána také za buřiče, a proto volali: »Ukřižován buď!« Když tedy nyní přišli na místo, kde měl Kristus Pán ukřižován býti, položili Ho na kříž na zemi ležící; jeden z katanů natáhnul pravou ruku jeho, druhý držel hřebík na dlani a třetí bil kladivem na hřebík ten, až jej prorazil dlaní a dřevem kříže. Pak vzali druhou ruku Krista Pána a prohnali ji opět takovým hřebíkem: a podobným způsobem přibili i obě nohy Jeho. Svaté ruce Krista Pána, jimiž tak často jiným žehnával a dobrodiní prokazoval, a Jeho sv. nohy, jimiž byl tolik kroků ke spasení a ku pomoci lidem učinil, byly nyní pevně ku kříži přibity, tak že jimi ani hnouti nemohl; tímto způsobem učinil zadosť za hříchy, jichžto zlým užíváním svých údů se dopouštíme.

Dvanácté zastavení. Ježíš Kristus umírá na kříži.

Ježíš Kristus, který jako Beránek Boží měl sníti hříchy naše, ležel nyní přibit na dřevě kříže. Na kříži tom byl nápis: »Ježíš Nazaretský. král židovský.« Katané vzali nyní kříž, na němž přibit byl Kristus Pán, vyzdvihli, jej do výše a spustili do jámy, která tam byla k tomu účelu již vykopána. Při tom protrhly se všechny rány Krista Pána. Jak nesmírné bolesti při tom musil snášeti, můžeme si snadno představit. A bolestí těchto nemohl si nikterak ulehčiti. Hlavou, na níž byla trnová koruna, nemohl hnouti, vždyť by byl při tom narazil na dřevo, a byl by tím bolesti své zvýšil; ruce i nohy byly přibity a rány hřeby způsobené každým hnutím více se pro-

trhovaly. Zatím dělili se žoldnéři o oděv ukřižovaného; o sukni pak, která byla nesešita, metali los, jak bylo od proroků předpověděno. Tak pněl Kristus Pán mezi nebem a zemí, aby nám zjednal ztracený pokoj, aby Pána nebes smířil s obyvateli země. V nesnesitelných bolestech těchto pněl na kříži po tři hodiny. Krev z ran Jeho tekla pak vždy slaběji, sv. obličej umírajícího Spasitele blednul vždy více; konečně ku třetí hodině sklonila se mdlá hlava Jeho k prsům a Kristus Pán umřel.

Když byl Kristus Pán na kříži dokonal, dály se mnohé divy a zázraky: opona chrámová se roztrhla od vrchu až dolů; země se třásla, mrtví vstávali z hrobů a byli viděni od mnohých v Jerusalemě. Mnozí z těch, kteří byli na hoře Kalvarii, když věci tyto se dály, trnuli strachem a hrůzou a odcházeli do města bijíce se v prsa. Setník pak, jenž tam byl na stráži s vojáky, zvolal: »Jistě Syn Boží byl tento!« —

Posledních sedm slov Krista Pána. Umřel-li někdo, jehož jsme si vážili a jehož jsme milovali, připomínáme sobě ještě dlouho řeči a zvláště poslední slova jeho. Kterak bychom si tedy neměli připomínati poslední slova Krista Pána, božského Vykupitele svého?! Když Pán Ježíš pněl na kříži, pronesl ještě několik slov, která pod jménem »sedmera posledních slov Krista Pána« známa jsou, a jež zbožní křesťané vždy rádi rozjímávají.

Kolem kříže, na němžto Kristus Pán za hříchy naše umíral, shromážděn byl zástup lidí; ale bylo jich málo v zástupu tom, kteří by s umírajícím byli útrpnost jevíli; ano mnozí se Mu i posmívali, říkajíce: »Jsi-li Syn Boží sestup s kříže!« »Jiným pomáhal, sám sobě pomoci nemůže.« Ježíš Kristus mohl sestoupiti, vždyť byl všemohoucí; ale předce nesestoupil, protože chtěl za nás trpěti, a právě tím dokázal, že jest zaslíbený Messiáš, o němžto

proroci také předpovídali, že umře na kříži. Kristus Pán nebyl by musil toho posmívání snášeti, mohl posměvače ty trestati; ale neučinil toho, nepotrestal jich, nýbrž se ještě za ně modlil, volaje: »Otče, odpusť jim; neboť nevědí, co činí!« (Toť bylo první slovo, které Kristus Pán na kříži pronesl.)

Zároveň s Kristem Pánem byli ukřižováni dva lotři, lidé to, kteří mnoho zlého spáchali, lidi přepadali, olupovali a také vraždy se dopustili. Jeden visel na pravé straně kříže Krista Pána a druhý na levé; Kristus Pán byl uprostřed nich. Tím Mu chtěli Židé učiniti ještě větší potupu; ale právě tím se také splnilo, co byli proroci o Kristu Pánu předpověděli, že ke zločincům připočten bude. Lotr, visící na levé straně, posmíval se také Kristu Pánu a pravil k Němu: »Jsi-li ty Kristus, pomoz sobě i nám!« Ale lotr, jenž visel na pravici, káral ho proto, domlouval mu a řekl: »Ani ty se Boha nebojiš? My zajisté trpíme, co jsme zlými skutky svými zasloužili; ale tento nic zlého neučinil.« Pak se obrátil Ku Kristu Pánu a řekl: »Pane, rozpomeň se na mne, když přijdeš do království svého.« A Kristus Pán mu odpověděl: »Amen, pravím tobě, ještě dnes budeš se mnou v ráji!« (Druhé slovo Krista Pána na kříži.)

U kříže stála mezi jinými též Panna Maria a svatý apoštol Jan, kterého Kristus Pán velice miloval. I řekl Kristus Pán k matce své: »Hle, syn tvůj!« a k apoštole Janovi: »Hle matka tvá!« (Třetí slovo Krista Pána.)

Kristus Pán byl ukřižován před polednem. V poledne pak nastala veliká tma po celé zemi a trvala až do třetí hodiny odpoledne. Kristus Pán trpěl nesmírné bolesti. Aby kalich utrpení docela vyprázdnil, nebyl již ani od Otce svého nebeského sílen vnitřní útěchou. V těchto přehrozných

mukách a v této nevýslovné úzkosti zvolal Kristus Pán: »Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil!« (Čtvrté slovo.)

Když člověk pozbyl mnoho krve, bývá obyčejně trápen velikou žízň. Takovou žízň trápen byl i Kristus Pán na kříži, a tu zvolal: »Žízním!« (Páté slovo Jeho.)

Když Kristus Pán zvolal: »Žízním!« přišel voják, vzal ratolesť yzopovou, namočil houbu v octě, upevnil ji na ratolesť tu a podával ji umírajícímu Spasiteli. Ale tím byla bolest Krista Pána ještě zvětšena, neboť ve vypráhlých ústech vyrážejí se vřidky a ty působí velikou bolest, zvláště přijde-li na ně ocet. Když Pán Kristus octa okusil, zvolal: »Dokonáno jest.« (Šestá slovo.)

Tím chtěl Kristus Pán říci: Vykonal jsem všecko, čeho bylo třeba k vykoupení pokolení lidského. —

Konečně zvolal pak Kristus Pán hlasem velikým: »Otče, v ruce Tvé poroučím ducha svého!« (Sedmé a poslední slovo umírajícího Spasitele na kříži.)

Když byl Kristus Pán poslední slovo toto promluvil, naklonil hlavu a vypustil ducha. — (Obráz.)

Veliké bolesti, které Kristus Pán přetrpěl při ukrutném přibíjení na kříž a po celý ten čas, co na kříži pněl, připomínáme sobě v 5. a posledním tajemství bolestného růžence slovy: »Který pro nás ukřižován býti ráčil.«

Třinácté zastavení. Kristus Pán byl s kříže sňat a na klín bolestné matky položen.

Když byl božský Vykupitel na kříži dokonat, přišel Josef z Arimathie k Pilátovi a prosil ho, aby mu dovolil snítí tělo Krista Pána s kříže. Josef byl muž bohatý a vážený a měl statky své v Arimathii; proto se jmenuje Josef z Arimathie; věřil již v Krista Pána a byl Jeho

učeníkem. Když byl od Piláta obdržel povolení, chvátal ihned na horu Kalvarii; neboť se chýlilo již k večeru, kteroužto dobou u Židů již počínala slavnost. Přes den sváteční nesměli však odpraveni zůstat na kříži. Nedo-
konali-li některý z ukřižovaných do večera, bývaly mu polámány ruce a nohy, by tím smrt se urychlila.

K večeru tedy přišli katané a zlámali dvěma lotrům, kteří byli s Kristem Pánem ukřižováni. ruce a nohy (hnáty). Totéž pak chtěli učiniti také Kristu Pánu. Když však viděli, že již dokonali, neučinili toho. Kristu Pánu nebyly tedy zlámány ruce a nohy a tak se i tu vyplnilo, co byli proroci předpovídali. Ale aby nabyli úplné jistoty, že Kristus Pán již umřel, přistoupil ku kříži Jeho voják, jenž tu byl s jinými na stráži, a probodl kopím bok Krista Pána. Ze srdce kopím prohnatého vytekla krev a voda; toť jim bylo znamením, že Kristus Pán skutečně již umřel; neboť kdyby byl Kristus Pán tehdáž ještě živ, byla by z boku jeho tekla samá krev. Tu tedy Josef z Arimathie jakož i jiní věrní učenci Páně, kteří tu přítomni byli, sňali tělo Krista Pána s největší uctivostí s kříže a položili je na klín Panny Marie. Kristus Pán tu již tehdy necítil bolesti, ale srdce Matky pronikl opět meč bolesti nevýslovné.

Čtrnácté zastavení. Pán Ježíš byl vložen do hrobu.

Kdo pak pochoval tělo Ježíše Krista?

Josef z Arimathie a Nikodem pochovali tělo Ježíše Krista.

Ku zbožnému Josefovi z Arimathie připojil se ještě Nikodem. Byl to člen rady židovské; ale byl již také tajným učeníkem Ježíše Krista; oba tedy tito mužové pochovali tělo Ježíše Krista. A kam bylo tělo Ježíše Krista pochováno?

Tělo Ježíše Krista pochováno bylo do nového, ve skále vytesaného hrobu, v kterémž ještě nikdo neležel.

Josef z Arimathie měl blíže hory Kalvarie zahradu, v nížto byl ve skále vytesán nový hrob. Do hrobu tohoto měli se pochovávatí údové rodiny jeho. Ale tehdáž tam ještě nikdo nebyl pochován. Do tohoto nového hrobu pochováno bylo tělo Krista Pána. Poněvadž se již blížil den sváteční, vzali tělo Krista Pána z klína matky Jeho, očistili je pečlivě od krve a potu, obvinuli čistými prostěradly, do nichžto dali rozličné vonné věci, jak u Židů obyčej býval, a vložili Ho do nového hrobu toho; pomazati Ho chtěli teprv po svátku velikonočním. (Obraz. Že tehdáž nemívali takových hrobů, jak jsou hroby za našich časů, bylo již vypravováno. Viz str. 107.)

Farizeové a zákonníci si vzpomenuli na předpovědění Krista Pána, že třetího dne z mrtvých vstane. I obávali se, že by učeníci mohli vzíti tělo Krista Pána a pak říci, že vstal z mrtvých; proto šli k Pilátovi a prosili ho, aby jim dal ke hrobu stráž. Pilát žádosti jejich vyhověl. Dali tedy ke hrobu stráž a nad to ještě kámen hrobový zapečetili.

[Hrob, v němžto pochováno bylo tělo Ježíše Krista, mívali již první křesťané u veliké uctivosti; později byl vystaven nad ním nádherný chrám. Horliví křesťané ze všech končin světa navštěvují až podnes hrob tento s vroucí pobožností a chovají ho u veliké úctě. Tak se vyplnila slova proroka Isaiáše: »Hrob Jeho stane se slavným.« K tomuto hrobu Božimu do Jerusalema nemůžeme všickni putovati. Ale nejlépe oslavíme hrob ten, budeme-li o to usilovati, abychom Kristu Pánu, když při svatém přijímání k nám přichází, připravili čistý příbytek v srdcích svých.]

Utrpení a smrt Pána Ježíše připomíná nám svatá církev obzvláště na velký pátek, t. j. v pátek před svátky velikonočními. Pátek ten nazývá se velikým, protože v ten den koná se památka velikého díla vykoupení všech lidí. Dílo to bylo v pravdě veliké, poněvadž jím vykoupení jsme byli od viny hříchu a věčného trestu; svým utrpením a svou smrtí smířil nás Syn Boží se svým Otcem nebeským.

[Při smrti Páně zatmělo se slunce, země se trásla, skály se pukaly; — tedy příroda sama takoruka truchlila; proto jeví se také v církvi sv. v ten den veliký smutek; chrám Páně podobá se hrobu; na oltáři nehoří svíce, nehoří ani tak zvané věčné světlo, na znamení, že Pán Kristus, který jest světlo světa, smrtí jako zhasnul; oltáře jsou zhaveny všelikých okras, na památku, že i Kristus Pán roucha svého při smrti byl zbaven. Kříž, kterýž jest zastřen černou smuteční rouškou, odhaluje se ponenáhlu, při čemž kněz zpívá: »Ejhle dřevo kříže, na kterémžto pnělo spasení světa!« a na slova ta odpovídá sbor: »Pojďte a klaňte se jemu!« Tím se má poněkud náhrada státi Kristu Pánu za potupu, která se Mu stala, když obnažen a na kříž povýšen byl na odiv veškerému lidu. Na to se klade kříž na černé sukno před oltářem a kněz kleká na zem a líbá sv. kříž. Tím se prokazuje Kristu Pánu úcta a vděčnost za to, co pro naše spasení učinil a přetrpěl. — Pak se kříž klade do tak zvaného Božího hrobu, který nám zobrazuje hrob Krista Pána; tam přenáší se i velebná Svátost a vystavuje se v monstranci k uctění. Nábožní křesťané navštěvují pak tyto hroby a klanějí se Kristu Pánu, ve sv. Svátosti skrytému; při tom rozjímávají také utrpení Páně a vzdávají díky božskému Spasiteli za neskončenou lásku, kterouž nám obzvláště tím prokázal, že za nás tak mnoho trpěl a i hořkou smrt podstoupil.]

Ale za tuto neskončenou lásku Krista Pána nemáme toliko na velký pátek pamatovati, nýbrž i každý jiný pátek; proto se také v pátek o 3. hod. odpoledne zvonívá, abychom sobě připomenuli, že Kristus Pán o 3. hod. za nás umřel; zároveň má nás zvonění to vzbuzovati, abychom Kristu Pánu za vykoupení své díky vzdávali, a milostí, kterých nám na kříži vydobyl, účastnými se státi hleděli.

Ale i při jiných příležitostech máme sobě umučení a smrt Pána Krista připomínati; na př. když děláme znamení kříže, když jsme přítomni mši sv., neboť mše svatá jest obnovování oběti, kterou Pán Kristus za nás na kříži vykonal; když pohlédneme na kříž atd. Nábožní křesťané mívají obyčej, že kdykoli chodívají okolo kříže, modlívají se nějakou aspoň kratičkou modlitbu, na př.: »Klaním se Tobě, ó Pane Ježíši Kriste. a dobrořečím Tobě, neboť jsi skrze sv. kříž svůj svět vykoupil,« anebo: »Pozdraven buď sv. kříži, jediná naděje má«! atd. I tehdaž máme utrpení Krista Pána sobě připomínati, když sami nějakým křížem, t. j. nemocí nebo nějakým zármutkem navštíveni býváme. Máme sobě pomyslit: Kristus Pán nesl za mne těžký kříž až na horu Kalvarii; i já chci tedy s trpělivostí snášeti tento kříž svůj, který není tak těžký, jako byl kříž Krista Pána. —

Modlíváme se také k uctění pěti ran Krista Pána. Které pak jsou tyto rány? Celé tělo Krista Pána bylo zraněno; ale hlavní rány byly na rukou, na nohou a v boku. Z ran na rukou a na nohou vyprýštilo se mnoho krve; ale Kristus Pán chtěl i ostatní krev, která v Jeho sv. těle ještě zůstala, za nás vyliti, a proto si dal ještě po smrti srdce své kopím prohnati, aby z něho i ty poslední krůpěje Jeho sv. krve vytekly. Tyto rány Krista Pána připomínají nám Jeho neskončenou lásku a

vzbuzují nás, abychom z lásky k Němu také rádi a trpělivě bolesti své snášeli a vždy o to pečovali, aby krev Jeho na nás zmařena nebyla. —

Kdybychom často na utrpení a smrt Krista Pána pamatovali, mohli bychom z toho mít veliký užitek. Velmi mnozí byli již rozjímáním utrpení Ježíše Krista od zlého odvráceni a ku ctnosti povzbuzeni. Chci vám tu aspoň jeden příklad vypravovati. Melania, tak se jmenovalo jisté ještě malé děvče, byla velmi svévolná a neposlušná, a působila tím otci svému veliký zármutek; matky již neměla. Jednoho dne našla Melania ve skřini krásný kříž. Běžela s ním k otci a tázala se: »Co pak jest to, milý otče?« Otec jí vypravoval, jak Kristus Pán, Syn Boží, za nás ubohé lidi tak mnoho muk a bolestí trpělivě snášel, jak se za ty, kteří Ho mučili, modlil, a jak v nevýslovných bolestech na takovém kříži umřel; »a to vše,« doložil otec, »připomíná nám takový kříž.« — Když pak otec viděl, že Melania pozorně a s pohnutým srdcem jeho řeči poslouchá, přidal k tomu ještě: »A víš-li pak, milé dítě, kdo dobro-
tívému Kristu Pánu tyto ukrutné muky způsobil? Byly to i tvoje hříchy; i za tvou neposlušnost a svéhlavost musil Kristus Pán tolik trpět.« Tu se dala Melania do usedavého pláče a prosila otce, aby jí ten kříž daroval. Otec rád prosbu její splnil. Melania odešla na to do své světničky; tu klekla, zlíhala plačíc ten sv. kříž a modlila se vroucně: »Ó Pane Ježíši! já jsem vinna, že jsi musel tolik trpět; já jsem Tě mučila svéhlavostí a neposlušností svou! Odpusť mi to! Nevěděla jsem, že Ti působím bolesti; nebudu toho již více činiti.« A tomuto slibu zůstala pak věrna po celý život svůj. Byla-li napotom někdy pokoušena ku svévolnosti a neposlušnosti, pohlédla jen na kříž, připomenula sobě bolesti a muky, které Kristus Pán na něm přetrpěl, uposlechla u učinila hned, co jí bylo poručeno.

Kristus Pán umřel na kříži.

Zůstala-li duše Ježíše Krista po smrti s tělem spojena?

Duše Ježíše Krista oddělila se při smrti od těla.

Při smrti odděluje se duše od těla. Když Kristus Pán na kříži řekl: »Otče, v ruce Tvé poručím ducha Svého!« naklonil hlavu a vypustil ducha; duše Krista Pána se tedy také od těla oddělila.

Kam přišla duše Ježíše Krista?

Duše Ježíše Krista sstoupila do pekel, to jest do předpekli, kde se zdržovaly duše nábožných zemřelých lidí.

Tělo Krista Pána bylo v hrobě; ale duše Jeho sstoupila do pekel neboli do předpekli! Předpekli jest místo, kde se zdržovaly duše nábožných zemřelých. Nábožným se nazývá, kdo Pánu Bohu věrně slouží, rád se modlí, často na Pána Boha myslí, kdo činí, co se Pánu Bohu líbí, a hříchů se varuje. Takové lidi má Pán Bůh rád a bere je, když zemřeli, k sobě do nebe. Ale před tím, než Kristus Pán za nás umřel, nemohl nikdo přijíti do nebe, poněvadž byli všickni lidé ještě poskvrnění hříchem dědičným. Duše nábožných lidí, kteří zemřeli před smrtí Krista Pána, zdržovaly se v předpekli, až Kristus Pán k nim sstoupil. O některých takových nábožných lidech, kteří zemřeli před smrtí Krista Pána, jsem vám již vypravoval. Pamatovaly jste si některé? Adam, Eva, Abel, Noě, Abraham, Isák, Jakob, Josef Egyptský, Mojžíš, David, Joachim a Anna, rodičové to Panny Marie, Zachariáš, Alžběta, Simeon, prorokyně Anna, sv. Jan Křtitel, Mláďátka, sv. Josef, pěstoun Krista Pána, a j. Duše těchto nábožných lidí zdržovaly se tedy v předpekli; a k těmto sstoupila duše Ježíše Krista, když se byla oddělila od těla.

Duše Krista Pána nezůstala v předpekli, ani tělo Jeho v hrobě. Kristus Pán vstal zase z mrtvých.

A kdy vstal Ježíš po skonání svém z mrtvých?

Ježíš Kristus vstal z mrtvých třetího dne po skonání svém — nesmrtelný a slavný.

Třetího dne po skonání svém vstal tedy Kristus Pán z mrtvých. Kdy pak skonala Kristus Pán? V pátek o třetí hodině. Pátek byl tedy první den, sobota druhý a neděle byla třetí den. Tedy třetího dne, v neděli, vstal Kristus Pán z mrtvých. Víte ještě, co učinili farizeové a zákonníci, když byl Kristus Pán pochován? Cť prosili Piláta? A k čemu byla ta stráž? Měla dávat pozor, aby nepřišli učeníci a nevzali těla Krista Pána. A co ještě učinili farizeové a zákonníci? Zapečetili hrobový kámen. U hrobu byla tedy stráž a kámen byl zapečetěn. Ale v neděli před východem slunce začala země se třásti, ukázala se jasná záře, a Kristus Pán vyšel z hrobu s tělem oslaveným; pak sestoupil s nebe anděl, odvalil kámen od hrobu a zůstal v hrobě. Vojáci, kteří byli na stráži a vše to viděli, zděsili se a padli na zemi jako omráčení. Když pak se opět vzpamatovali, šli hned do města a řekli farizeům a zákonníkům, že Kristus Pán vstal z mrtvých. Když to zákonníci a farizeové uslyšeli, dali vojákům peníze a kázali jim, aby řekli, že usnuli a tu že přišli učeníci a vzali tělo Krista Pána z hrobu. Slibovali jim pak zároveň, že se jich ujmou, kdyby snad proto měli býti trestáni.

Kristus Pán vstal tedy třetího dne z mrtvých. V katechismu se praví, že vstal nesmrtelný. I před Ním vstali již někteří z mrtvých. Víte na př., že vstal z mrtvých Lazar, dcera Jairova a mládenec naimský.

Kristus Pán je vzkřísil. (Mnozí také, když Pán Kristus umíral na kříži, vstali z mrtvých a ukázali se mnohým.)

Ale všichni tito musili zase umřít; vstali. tedy smrtelní; Kristus Pán však vstal nesmrtelný, již nikdy nezemřel. — Kristus Pán vstal také slavný z mrtvých, vstal ve veliké slávě a moci; ukázala se veliká záře, země se třásla a anděl sestoupil s nebe; tvář tohoto anděla byla jako blesk a roucho jeho jako sníh. Kristus Pán vstal s tělem oslaveným; tělo Jeho nepotřebovalo pak již ani pokrnu, ani nápoje, mohlo se rychle pohybovati s jednoho místa na druhé, mohlo projíti i zavřenými dveřmi, nebylo již podrobno ani bolesti. ani smrti. Takové tělo nazývá se oslaveným. Na ruku, nohou a v boku Krista Pána zůstaly sice rány i po Jeho z mrtvých vstání; ale rány tyto stkvěly se jako i celé tělo Jeho. Na památku slavného vzkříšení Krista Pána koná se slavnost velikonoční a neděle ustanovena proto dnem svátečním. Z mrtvých vstání Krista Pána připomínáme si také tajemstvím slavného růžence: »Který z mrtvých vstáti ráčil.« (Opakování.) Kdy vstal Kristus Pán z mrtvých? Který den to byl? A jak vstal Kristus Pán z mrtvých? Proč se praví, že vstal nesmrtelný? Vstal již také někdo před Ním z mrtvých? Vstali také nesmrtelní? Kterak pak ještě vstal? V čem se ukázala ta sláva? Jaké bylo tělo Krista Pána? Bylo oslavené. Které tělo nazývá se oslaveným? Byly na oslaveném těle Krista Pána ještě rány? Ale jaké byly rány ty? Jaká slavnost pak se koná na památku z mrtvých vstání Krista Pána? Co ještě bylo na památku toho z mrtvých vstání ustanoveno? Čím pak sobě ještě připomínáme slavné vzkříšení Krista Pána? (Obraz.) Pohlédněte na ten obraz zde! — Krista Pána spatřujete tu v záři s tělem oslaveným. Na ruku a na nohou vidíte jizvy z ran Jeho. Co pak drží

Kristus Pán v levé ruce? Prapor ten znamená, že Kristus Pán zvítězil nad ďáblem a nad smrtí. Pravou rukou ukazuje vzhůru k nebesům, jako by nám chtěl připomenouti, že i my po nebi toužíme a k němu cestou, kterou nám ukázal, ubírat se máme. Tu vidíte kámen od hrobu odvalený. Kdo pak ho odvalil? — Anděl sestoupil s nebe a odvalil kámen, a zůstal pak v hrobě. Zde jsou vojáci celí zděšení. Čeho pak se tak zděsili? Co pak později vojáci tito učinili, když se zase zpamatovali?

Kdo pak se o tom dověděl, že Kristus Pán vstal z mrtvých? Vojáci, kteří byli na stráž u hrobu, a ti oznámili to pak v Jerusalemě. A kdo pak dále?

Maria Magdalena a některé jiné nábožné ženy nakoupily v sobotu večer, když byl již svátek ukončen, drahých mastí a chtěly hned časně ráno v neděli tělo Krista Pána pomazati. V neděli již nebyla u Židů slavnost. Nábožné ženy tyto šly tedy ještě před východem slunce ke hrobu, aby pomazaly tělo Krista Pána; na cestě ještě se staraly, kdo jim odvalí kámen od hrobu. Ale když přišly ke hrobu, viděly, že kámen jest již odvalen; když pak nahlédly do hrobu, neviděly tam již těla Krista Pána, nýbrž spatřily v hrobě anděla. I ulekly se. Ale anděl pravil jim: »Nebojte se; hledáte Ježíše Nazaretského, ukřižovaného, vstalť jest, není Ho tuto! Jděte, povězte to učeníkům Jeho i Petrovi!«. Od anděla dověděly se tedy ženy tyto, že Kristus Pán vstal z mrtvých; i spěchaly do Jerusalema, aby to oznámily učeníkům Páně. Když se učeníci a apoštolové od těchto nábožných žen dověděli, že Kristus Pán vstal z mrtvých, běželi ihned sv. Petr a sv. Jan ke hrobu a viděli skutečně, že Krista Pána v hrobě není. — Kristus Pán zjevil se

jistě hned po svém z mrtvých vstání své matce, Panně Marii, pak se zjevil sv. Máři Magdaléně a jiným nábožným ženám; sv. apoštolu Petrovi, dvěma učeníkům, kteří šli do Emaus, a pak také všem ostatním apoštolům.

Apoštolové byli po smrti Ježíše Krista velmi zarmoucení a přestrašení; proto se zavřeli do jednoho domu pro strach před Židy. Ale tu přišel k nim Kristus Pán zavřenými dveřmi; byloť to téhož dne u večer, když byl vstal z mrtvých. Z nenadání stál tu uprostřed nich a řekl jim: »Pokoj vám!« Pak jim ukázal ruce i bok. I zardovali se, když Pána Ježíše uviděli a poznali, že to není toliko duch Jeho. Pak jim opět řekl: »Pokoj vám! Jako mne poslal Otec, tak i já posílám vás.« Když to pověděl, vdechl na ně a řekl jim: »Přijměte Ducha sv.; kterým odpustíte hříchy, odpouštějí se jim, a kterým zadržíte, zadržány jsou.« Těmito slovy dal jim moc hříchy odpouštět nebo zadržeti, t. j. neodpouštět.

Apoštol Tomáš při tom nebyl, když se Kristus Pán apoštolům zjevil. Když potom k nim přišel, vypravovali mu radostně, že viděli Krista Pána. Nechtěl jim hned věriti a řekl, že neuvěří, pokud neuvidí ran Jeho a nevloží v ně prstu svého. — Po osmi dnech byli zase učenci shromážděni a Tomáš byl také s nimi. Tu přišel k nim Kristus Pán opět zavřenými dveřmi a řekl: »Pokoj vám!« Potom ukázal rány své Tomášovi a řekl mu: »Nebud' nevěřící, ale věřící.« Tomáš hned uvěřil, že jest to Kristus Pán, že vstal skutečně z mrtvých. Zvolal tedy: »Pán můj a Bůh můj!« Kristus Pán mu pak řekl: »Že jsi mne viděl, Tomáši, uvěřil jsi, ale blahoslavení, kteří neviděli a uvěřili.« (Opakování.) Komu se zjevil Kristus Pán po svém z mrtvých vstání? Komu pak ještě? Kdy pak se zjevil i ostatním apoštolům? Kde pak byli svatí apoštolové? Proč byli zavřeni? Jak k nim přišel Kristus

Pán? Jak je pozdravil? Co pak potom učinil? A co jim při tom řekl? Jakou moc jim dal těmi slovy? Byli tenkrát všickni apoštolové při tom? — Co řekl Tomáš, když mu ostatní vypravovali, že viděli Pána Ježíše? A kdy se jim opět ukázal? Byl také Tomáš při tom? Co mu řekl Kristus Pán? Jak zvolal apoštol Tomáš?

Svatí apoštolové odešli na to po skončené slavnosti velikonoční z Jerusalema do Galiléy, a když jednoho dne lovili ryby v jezeře tiberiánském, ukázal se jim Kristus Pán a požehnal jim při lovení ryb; nalovili jich veliké množství. Po té jedl s nimi. Tělo Jeho nepotřebovalo sice již pokrmu; ale mohlo jísti. Když pak posnídali, otázal se Šimona Petra: »Šimone Janův, miluješ-li mne více, nežli tito?« Petr odpověděl: »Ovšem, Pane, Ty víš, že Tě miluji!« I řekl mu Ježíš: »Pasiž beránky mé.« Potom se tázal po druhé: »Šimone Janův, miluješ-li mne?« Petr mu odpověděl: »Ovšem, Pane, Ty víš, že Tě miluji!« I řekl mu zase Pán Ježíš: »Pasiž beránky mé.« Pak se ho otázal po třetí: »Šimone Janův, miluješ-li mne?« I zarmoutil se Petr proto, že se ho Ježíš po třetí tázal, jako by mu nedůvěřoval; i odpověděl Mu: »Pane, Ty víš všechno, Ty víš také, že Tebe miluji.« Nato řekl mu Ježíš: »Pasiž ovce mé.« — Pán Ježíš nařídil tedy sv. Petrovi, aby pásł ovce i beránky; odevzdal mu tedy celé stáde: t. j. všechny věřící i jejich představené duchovní (apoštolové a nástupce jejich). Všechny měl vésti a řídit. Byl tedy ustanoven za nejvyššího pastýře. (Opakování. Obraz). Na obraze tomto ukazuje se, kterak Kristus Pán odevzdává apoštolu Petrovi nejvyšší moc v církvi. Při které příležitosti se to stalo? Kde byli tehdaž někteří apoštolové s Petrem? Kdo se jim tu zjevil? Co pak se, když s nimi byl pojedl, tázal apoštola Petra? — Kterými slovy se ho tázal, zdali Ho miluje? — Co mu na to

odpověděl Petr? A co k němu pravil Kristus Pán? atd. Proč pak se zarmoutil Petr? Co mu odevzdal tedy Kristus Pán? Vidíte tu Krista Pána s holí pastýřskou; odevzdává sv. Petru správu veškeré církve, celého stádece. Co naznačují beránci a ovce, kteréž tu vidíte? Co odevzdal tedy Kristus Pán sv. Petru? Čím ho tedy učinil? [Proto se i nástupcové sv. Petra jmenují nejvyššími pastýři.]

Po slavném svém z mrtvých vstání nezůstal již Kristus Pán dlouho viditelným způsobem na zemi, nýbrž vstoupil na nebesa.

A kdy vstoupil Ježíš Kristus na nebesa?

Ježíš Kristus vstoupil na nebesa dne čtyřicátého po svém vzkříšení před svými učeníky na hoře Olivetské.

Kristus Pán nevstoupil hned po svém vzkříšení na nebesa; zůstal ještě 40 dní na zemi; zjevoval se častěji svým učeníkům, poučoval jich a oznámil jim, co mají činiti, až vstoupí na nebesa: těšil je a sliboval jim, že jim pošle Ducha sv. Dne 40. po svém vzkříšení se jim zase zjevil ještě naposledy v Jerusalemě a přikázal jim, aby z Jerusalema neodcházeli, nýbrž aby tam čekali přislíbeného Ducha sv. Pak je vzal s sebou na horu Olivetskou. Ještě na cestě jich poučoval a pak pravil k nim: »Dána jest mi všeliká moc na nebi i na zemi; jdouce učte všechny národy, křtíce je ve jménu Otce, i Syna, i Ducha svatého. A aj, já s vámi jsem po všechny dni až do skonání světa.«

Když pak přišli na horu, rozloučil se s nimi, dal jim své požehnání a v jejich přítomnosti vznášel se vždy výš a výš, až docela zmizel s očí jejich v oblacích.

Učenici byli tedy při tom, když Kristus Pán na nebesa vstupoval. Když jim zmizel s očí, byli apoštolové zarmoucení a hleděli pořád za Ním vzhůru. Tu se jim ukázali dva andělé v podobě mužův a pravili jim: »Muži galilejští, co tu stojíte, hledíce k nebi? Tento Ježíš, který vzat jest nyní s očí vašich do nebe, tak jednou opět přijde, jak jste Ho viděli vstupovati na nebesa.« Na to navrátili se apoštolové s hory Olivetské do Jerusáléma a čekali, až ten zaslíbený Utěšitel, Duch sv., přijde. — (Opakuje se a ukazuje se obraz Nanebevstoupení Páně. 2. tajemství slavného růžence: »Který na nebe vstoupiti ráčil.«)

Kdy vstal z mrtvých Kristus Pán? Který den to bylo? Kdy vstoupil na nebesa? Kde vstoupil Kristus Pán na nebesa? Nebylo to jistě bez příčiny, že Pán Ježíš na hoře Olivetské vstoupil na nebesa. Co pak jste již slyšely o té hoře? Kristus Pán se zde krví potil a byl od nepřátel jat a svázán; tam začalo Jeho utrpení, a proto chtěl právě zase odsud na nebe vstoupiti. Na hoře Olivetské viděli Jeho učenici, jak byl zarmoucen, jat a svázán; proto se jim zde objevil ve své slávě, aby posilnil víru jejich, že jest zaslíbený Mesiáš. Nežli Kristus Pán vstoupil na nebesa, sliboval apoštolům a také nám, že nám tam připraví místa; i my máme jedenkrát přijíti do nebe, kde Ježíš sedí na pravici Boha Otce všemohoucího. Abychom však do nebe přijíti mohli, musíme věřiti, co Kristus Pán učil, činiti, co přikázal (dle učení a příkladu Jeho žiti). Musíme tedy především věřiti, co Kristus Pán učil; slyšely jste již, m. d., mnohá krásná učení Krista Pána. Ale na tom by nebylo dosti, kdybychom věděli a věřili, co Kristus Pán učil; musíme to též činiti, musíme žiti dle učení a příkladu Jeho.

[Jistý otec odešel do cizí krajiny; dítky s matkou zůstaly zatím doma. Za nějaký čas psal otec z té krajiny

dítěm svým, jak se mu tam líbí, jak je tam krásný kraj, jak pěkné zahrady a chutné ovoce, že obyvatelé krajiny té jsou všichni spokojeni a blaženi, že tam není žádných nemocí nebo jiných strastí. V listu svém jim zároveň sliboval, že je později také za sebou povolá. Přikazoval jim však, aby zatím poslušny byly matky své. — Kristus Pán odešel též do království nebeského a slíbil nám, že nám tam také připraví místa, a že nás pak také do království Svého povolá. Ale přikázal nám, abychom zatím poslouchali matky, t. j. sv. Církve.]

Přijde-li Ježíš Kristus zase?

Ježíš Kristus přijde zase s nebes soudný den v oblacích nebeských viditelný, s velikou mocí a slávou, soudit všech lidí.

Když se modlíme »Věřím v Boha,« říkáme: »Sedí na pravici Boha Otce všemohoucího, odtud přijde soudit živých i mrtvých.« Kristus Pán vstoupil na nebesa; ale odtud zase přijde. On sám nám to oznámil, že zase někdy přijde. Také to tvrdili oni dva andělé, kteří se ukázali sv. apoštolům na hoře Olivetské po nanebevstoupení Páně. — Co pak pravili? — »Muži galilejští...« A kdy přijde zase Kristus Pán? V den soudný. Kdy tento den bude, to nevíme, to jest toliko Pánu Bohu známo; ale bude to již poslední den; jiného dne již po něm následovati nebude; napřed všechno na zemi pomine. V ten den Kristus Pán přijde, a bude lidi souditi, t. j. oznámí každému, zasloužil-li odměnu neboli trest, přijde-li do nebe aneb do pekla; proto jmenuje se poslední ten den také dnem soudným. —

A jak přijde Kristus Pán? V katechismu se praví, že přijde v oblacích nebeských, viditelný

s velikou mocí a slávou. Ukáže se pak jako slavný a mocný soudce, jako Pán celé země, a přijde viditelný uprostřed andělů; každý Ho bude viděti. Praví se v katechismu, že přijde zase. Víte, že Kristus Pán již jednou přišel, totiž když se narodil v Betlémě. Tenkrát nepřišel s velikou slávou a mocí; nepřišel jako nějaký mocný a slavný král, nýbrž narodil se v chudobě, jako malé, slabé dítě; ale v poslední den přijde s velikou slávou a mocí. Tenkrát přišel, aby nás vykoupil a spasil; ale v soudný den přijde, aby nás soudil. (Opakování.)

Když Kristus Pán v poslední den přijde lidi soudit, přijde s velikou mocí a slávou. Tu se budou dobří, ctnostní lidé radovati, ale zlí, hříšní lidé se budou rmoutiti. Jak bude Kristus Pán v poslední den lidi souditi, o tom vám budu ještě později vypravovati.

Posud jste již, milé děti, tak mnoho o Kristu Pánu slyšely; víte již, že přišel na svět, aby nás vykoupil, že se narodil v Betlémě, co činil ve svém mladém věku, co se s Ním stalo, než lidi vyučoval, co potom činil, jak mnoho trpěl, jak na kříži umřel, jak 3. dne z mrtvých vstal, že 40. dne vstoupil na nebesa, a že někdy nás přijde soudit. Víte tedy již tak mnoho o Kristu Pánu. Kdyby se vás však někdo tázal, kdo Ježíš Kristus jest, odpovíte slovy katechismu takto:

Ježíš Kristus jest jediný neb jednorozený Syn Boha Otce; jest Bůh a spolu člověk.

Proč se Ježíš Kristus nazývá Synem Božím?

Ježíš Kristus Synem Božím se nazývá, poněvadž od svého nebeského Otce od věčnosti zplozen jest.

Kristus Pán nazývá se tedy Synem Božím, poněvadž jest od věčnosti Synem Otce nebeského. I lidé nazývají se často syny Božími; ale lidé nejsou jako Kristus Pán pravými syny Božími, lidé bývají jen z milosti za syny Boží přijati, jako když by někdo přijal z milosti cizí dítě za vlastní [na křtu sv. přijal nás Bůh za své syny]. Ale Kristus Pán je pravý Syn Boží. Otec nebeský sám Ho nazval svým Synem. Jaký hlas dal Bůh Otec slyšeti, když Kristus Pán byl křtěn v řece Jordáně? A co řekl archanděl Gabriel k Panně Marii, když jí zvěstoval, že má být Matkou zaslibeného Messiáše? Právě jí, že bude mít syna, kterýž bude slouiti synem Nejvyššího, tedy Synem Božím. A Kristus Pán sám také tvrdil, že jest Synem Božím a nazýval Otce nebeského vždy svým otcem. A co pak řekl Kaifášovi, když se Ho tento tázal, je-li skutečně Syn Boží? — Řekl: »Já jsem.« Svati apoštolové také věřili, že Kristus Pán jest pravý Syn Boží. Sv. Petr na př. Mu řekl: »Ty jsi Kristus, Syn Boha živého.« A tak i ostatní učenci a také jiní lidé nazývali Krista Pána Synem Božím.

Ježíš Kristus se nazývá jediný neb jednorozený Syn Boží, poněvadž Bůh Otec neměl jiného Syna, nežli Krista Pána. Kristus Pán se sám nazýval jednorozeným Synem Božím. Jednou na př. řekl: »Tak Bůh miloval svět, že svého jednorozeného Syna poslal,« aby lidi vykoupil. Kristus Pán Syn Boží, jest Bůh a spolu člověk.

A kterak jest Ježíš Kristus Bůh a spolu člověk?

Ježíš Kristus jest Bůh a spolu člověk, poněvadž jest od věčnosti a na věky Bohem, a poněvadž v čase člověkem učiněn jest.

Kristus Pán jest Syn Boží, tedy pravý Bůh. Již prorokové předpovídali, že sám Bůh přijde, aby lid svůj vykoupil. Také apoštolové nazývali Krista Pána Bohem. Co řekl sv. Tomáš, když uviděl Krista Pána po Jeho vzkří-

šení? »Pán můj a Bůh můj.« A Kristus Pán sám svědčil, že jest Bohem; a dokázal to také svými zázraky. [Kdyby někdo řekl, že je na př. malířem, neuvěřil by mu hned každý; musil by to tedy dokázati; musil by něco namalovati neb něčím se vykázati, aby se mu věřilo. Kristus Pán také dokázal, že je pravý Bůh, činil mnoho zázraků.] Svati apoštolové a jiní svatí také činili zázraky, ale ne ze své vlastní moci, nýbrž, jak sami vyznávali, ve jménu Ježíše Krista; ale Kristus Pán činil zázraky vlastní mocí.

Kristus Pán jest spolu člověk. Člověk pozůstává z těla a z duše. Tak i Kristus Pán měl duši a tělo. Měl tělo jako my lidé; tělo Jeho mohli lidé viděti; pastýři Ho viděli v jeslich, sv. tři králové v Betlémě atd. Měl tedy tělo; narodil se, požíval pokrmův, odpočíval, byl unaven, trpěl bolesti, zemřel na kříži. Kristus Pán měl také duši. On sám pravil v zahradě getsemanské: »Smutná jest duše má až k smrti.« Měl též lidskou vůli, neboť pravil: »Ne má, ale tvá vůle se staň!« Duše lidská se rmoutí nebo raduje atd. Kristus Pán se také rmoutil, na př. nad smrtí Lazarovou; měl útrpnost s nešťastnými atd. Měl tedy lidské tělo i lidskou duši, a byl tedy nejen Bůh, ale i spolu člověk. Od věčnosti byl Bohem, neměl žádného začátku. Člověkem stal se teprve časem, t. j. až přišel čas, ježž Bůh byl ustanovil, aby byli lidé vykoupeni. Tenkrátě tedy stal se člověkem, vzal na sebe lidskou přirozenost. (Opakování.) [Jak pak je dávno od toho času, co se Kristus Pán narodil? Od toho času čítáme naše roky.]

Proč jest Syn Boží člověkem učiněn?

Syn Boží jest člověkem učiněn, aby nás svou smrtí na kříži vykoupil, a věčně spasil.

Syn Boží stal se tedy člověkem, aby nás vykoupil a spasil, t. j. aby nás osvobodil od hříchu a učinil, bychom

zase mohli přijíti do nebe. První rodičové naši v ráji zhřešili; proto nemohli přijíti do nebe, dokud nebyli od hříchu toho osvobozeni. Ale hřích ten neškodil jen prvním rodičům, nýbrž i nám všem, žádný člověk nemohl přijíti do nebe, neboť bylo pro lidi jako zavřeno. Ale Bůh se nad lidmi smíloval a slibil již v ráji, že pošle Vykupitele.

I poslal Syna svého, který se stal člověkem, aby za nás mohl trpěti a umříti. Syn Boží, Ježíš Kristus, za nás umřel na kříži, tím nás vykoupil, t. j. zbavil hříchu a spasil, t. j. učinil, abychom zase mohli dojít života věčného. (Opakování.)

Proč se Syn Boží nazývá Ježíš neb Spasitel?

Syn Boží se nazývá Ježíš neb Spasitel, poněvadž nám skrze Něho spasení se stalo, a nás od viny a trestu hříchu, totiž od věčné smrti, vysvobodil.

Skrze Krista Pána stalo se nám spasení. Pro hřích prvních rodičů v ráji nemohl býti nikdo spasen, jak právě pověděno bylo; všichni lidé měli na sobě vinu hříchu, všichni zasluhovali také trest; všem způsobil ten hřích věčnou smrt; nikdo nemohl vejíti do nebe. Ale Kristus Pán nás od té viny hříchu a od trestu, t. j. od věčné smrti, vysvobodil. A proto, že nás od viny a od trestu za hřích, od věčné smrti, vysvobodil, nazývá se Ježíš neb Spasitel; neboť slovo spasiti znamená někoho od zahynutí zachovati, a Kristus Pán nás zachoval od zahynutí věčného; proto se jmenuje Spasitel nebo Ježíš. (Opakování. O Jménu Ježíš viz str. 78.)

Kterak se Ježíš ještě nazývá?

Ježíš se nazývá také Kristus, což jest tolik jako Pomazaný.

Slýcháváte, že těžce nemocný bývá od kněze mazán sv. olejem; nebo že se mu uděluje poslední po-

mazání. Na křtu sv. bývají také dítky mazány sv. olejem. Podobně bývali již před Pánem Kristem někteří lidé mazáni olejem. Byli to prorokové, nejvyšší kněží a králové. Toto mazání olejem naznačovalo vnitřní posvěcení na duši; tímto mazáním odevzdával se jim také úřad jejich.

Kristus Pán se jmenuje také Pomazaný. Nebyl sice pomazán olejem; ale nazývá se tak, protože byl nejvyšším knězem, prorokem a králem. Kristus Pán byl knězem. Kněží přinášovali Pánu Bohu za lid oběti, a modlivali se za lid; Kristus Pán byl nejvyšším knězem; sám sebe obětoval na kříži, a při poslední večeři ustanovil oběť mše svaté, ve které se za nás vždy ještě obětuje; také se za nás ustavičně přimlouvá u Otce nebeského, Kristus Pán byl též prorokem. K čemu bývali posíláni proroci? Zvěštovali vůli Boží, učili lid; někteří činili také zázraky a předpovídali budoucí věci. Kristus Pán byl nejvyšší prorok; zvěštoval také vůli Boží, učil lidi, činil zázraky a předpovídal budoucí věci. — Kristus Pán je také jakožto Bůh nejvyšším králem nebe i země. A proto tedy, že je nejvyšším knězem, prorokem a králem, nazývá se Pomazaný. (Opakování.)

* * *

Posud vám bylo vypravováno o první a druhé božské osobě, o Bohu Otci a Synu. Nyní vám budu také vypravovati o třetí božské osobě, o Duchu svatém

Co se přihodilo znamenitého desátý den po nanebevstoupení Ježíše Krista?

Desátý den po nanebevstoupení Ježíše Krista sestoupil Duch sv. vezpůsobě ohnivých jazyků na jeho učeníky, a naplnění jsou všickni Duchem svatým a počali mluvití rozličnými jazyky, jakž Duch svatý dával jim vymlouvati.

Nežli Kristus Pán vstoupil na nebesa, poručil učeníkům svým, aby se opět vrátili do Jerusalema, a aby tam ostali pospolu, až jim pošle Utěšitele Ducha sv. Apoštolové tak učinili; vrátili se do Jerusalema; tam se shromáždili v jednom domě, modlili se a očekávali slibného Utěšitele. Byla tam s nimi i Panna Maria a některé nábožné ženy. Tu sv. apoštol Petr navrhnul, aby místo nevěrného Jidáše zvolen byl jeden z učeníků Krista Pána za apoštola. I modlili se a vzývali Pána Boha, aby jim ukázal, kterého by měli zvoliti. Tu pak zvolen byl Matěj a přičten jest k jedenácti apoštolům.

Desátý den ráno k 9. hod. stal se rychle zvuk s nebe, jakoby byl přicházel prudký vítr; vítr ten naplnil dům, kde byli apoštolové shromážděni. I ukázali se nad těmi, kteří tam byli shromážděni, rozdělení ohniví jazykové; všickni shromáždění naplnění jsou Duchem sv. a počali mluvíti rozličnými jazyky. Tenkrát bylo mnoho lidí v Jerusalemě, protože toho času měli Židé slavnost letnic. V těch krajinách bývaly v tom čase již žně; proto přicházivali židé do Jerusalema, přinašivali oběti a děkovali za úrodu zemskou. [Svátky tyto světili Židé také na památku, že jim dal Bůh 50. dne po vyjiti z Egypta zákon na hoře Sinajské.] Když lidé v Jerusalemě shromáždění zvuk větru toho uslyšeli, spěchali všichni k domu, odkud, jak se zdálo, vycházel; a tu viděli nad každým z apoštolův ohnivý jazyk. Apoštolové byli naplnění Duchem sv. a počali hned shromážděný lid učit. Duch sv. je při tom osvětloval, a dával jim na mysl, co měli mluvíti. (Opakování. Obraz.) Co pak vidíte na hoře v září? — Koho naznačuje tato holubice? — Kdy pak se zjevil Duch sv. ve způsobě holubice? A jak sestoupil Duch sv. 10. dne po nanebevstoupení Páně na apoštoly? Koho pak vidíte také mezi sv. apoštoly? A co působil Duch sv.? atd. Památka seslání

Ducha sv. koná se 50. dne po neděli velikonoční; den tento připadá vždy na neděli. Slavné seslání Ducha sv. připomíná se nám také třetím tajemstvím slavného růžence slovy: »Který Ducha sv. seslati ráčil.«

Když sestoupil Duch sv. na učeníky, povstal prudký vítr a ukázali se nad nimi ohniví jazykové. Proč pak sestoupil Duch sv. za prudkého větru? Vítr ten měl lidi upozorniti na příchod Ducha sv. a na to, co Duch sv. působí. Co vítr a bouře působí, jest vám i z čítanky známo. Bouří bývá vzduch vyčištěn, vítr odhání rozličné škodlivé páry, které se ve vzduchu shromážďují a zdraví našemu škodí. —

Když nějaký příbytek, kde se zdržují lidé, nebo zvířata dlouho zavřen jest, jak to bývá třeba v noci, kazívá se v něm také vzduch; proto se ráno otvírají okna, provětrává se, aby se vzduch zase očistil. Bouře, která povstala, když Duch sv. sestoupil, naznačovala tedy také vnitřní očistění, naznačovala, že Duch sv. očisťuje duše naše. — (Bouře a větrové upevňují také kořeny stromů, ženou lodě na moři atd.)

Duch sv. sestoupil také ve způsobu ohně. Oheň ten měl také naznačiti působení Ducha svatého. Co pak působí oheň? Svítí, zahřívá, čistí, sílí a utvrzuje; plamen ohně vznáší se vždy vzhůru. Oheň tedy svítí; tak i Duch sv., který se ukázal v podobě ohně, osvětlil apoštoly. Dříve nemohli mnohým věcem porozuměti, které jim Kristus Pán ohlašoval; ale když Duch sv. přišel, osvětlil je tak, že dokonale porozuměli všemu, co od Krista Pána slychávali, a že náležitě poznali učení Jeho. — Oheň zahřívá; i apoštolové byli Duchem svatým zahřati a rozniceni láskou k Bohu a ku bližním; mysl jejich vznášela se pak ku věcem nebeským a byli by také rádi všechny lidi ku Kristu Pánu obrátili. — Oheň čistí; někdy vidíváte,

že kovář dává nečisté, rezavé železo do ohně, aby se v něm očistilo. Tak také Duch sv. očistil apoštoly od všelikých chyb, které tenkrát ještě na sobě měli. Někdy se na př. ještě mezi sebou hádali, toužili po přednosti. byli hněviví, nevěřící atd. Po seslání Ducha svatého vady tyto již na nich nebyly. — Oheň též sílí a utvrzuje; mnohé věci činí pevnými; na př. hlína, když se dá do ohně, bývá tvrdá jako kámen. Tak i Duch sv. apoštoly posilnil, utvrdil a upevnil. Před sesláním Ducha sv. byli bojácni; strachy se zavřeli, by jim Židé nemohli uškoditi. Svatý Petr třikrát zapřel z bázně Kr. P. a všichni apoštolové opustili Mistra svého, když byl jat na hoře olivetské. Tak byli slabí a tak se báli; ale Duch sv. je tak posilnil, že pak beze strachu veřejně vystupovali a kázali. — [Srovnej III. kn. Král. 19, 12. a II. Mojž. 3, 2. Eliášovi zjevil se Bůh v hučení tichého větríka, a Mojžišovi v hořícím kři.]

Duch sv. sestoupil na apoštoly ve způsobě jazyků. Jazykem mluvíme, jazyk tedy také naznačuje řeč. K čemu ustanovil Kristus Pán apoštoly? Aby šli do celého světa a učení Jeho hlásali. Všude není stejná řeč. Tak na př. u nás se mluví česky, jinde německy, a zase jinde mají rozličné jiné řeči. A proto by nebyli mohli apoštolové učení Ježíše Krista ve světě rozhlašovati, kdyby nebyli uměli mluvití rozličnými jazyky; kdyby nebyli znali řeči rozličných národů. Tehdy, kdy Duch sv. sestoupil na apoštoly, bylo mnoho tisíc lidí z rozličných krajín v Jerusalemě, a ti mluvili rozličnými jazyky; ale když apoštol Petr počal hlásati učení Krista Pána, všichni mu přece rozuměli. Apoštolové tedy uměli všechny ty řeči. I my se můžeme naučiti nějaké cizí řeči; ale jak dlouho to trvá, než se člověk nějaké cizí řeči naučí! Kdyby se byli měli apoštolové všem cizím řečem napřed učití, bylo by to dlouho trvalo! Duch sv. tedy učinil, že ty řeči všechny

hned uměli; dal jim dar cizích jazyků; proto se tedy objevil Duch sv. ve způsobě jazykův, aby se ukázalo, že udělí apoštolům dar rozličných řečí. (Opakování.)

Kdo jest Duch svatý?

Duch sv. jest třetí božská osoba; On jest pravý Bůh.

Duch sv. jest tedy osoba. Bytosti, které mají rozum a vůli, nazývají se osobami. Člověk jest tedy osoba — anděl jest také osoba, Bůh jest osoba. Člověk jest osoba lidská, a Bůh jest osoba božská.

Duch sv. jest tedy také osoba, a sice třetí božská osoba. Která pak jest první? Která druhá? atd. První božská osoba, Bůh Otec, jest pravý Bůh, druhá božská osoba, Syn Boží, jest také pravý Bůh, a třetí božská osoba, Duch sv., jest také pravý Bůh. Že Duch sv. jest pravý Bůh, učil Kr. P. Když sliboval svým apoštolům, že jim pošle Ducha sv., pravil, že je Duch sv. naučí všeliké pravdě. Všechny pravdy jsou toliko Bohu známy, tedy jest i Duch sv. pravý Bůh. Že Duch sv. jest pravý Bůh, můžete také poznati z toho, co na apoštolech způsobil. Co pak způsobil? Může to člověk učiniti? [V písmě sv. nazývá se Duch sv. výslovně Bohem. První křesťané, tak se vypravuje v písmě svatém, byli vespolek živi jako bratři a sestry. Mnozí, kteří měli statky, prodávali je a peníze za ně utržené dávali sv. apoštolům; tito pak z nich udíleli chudým, jak jednomu každému třeba bylo. I jistí manželé, Ananiáš a Safíra, prodali své pole, ale podrželi sobě něco peněz, jež byli utržili; ostatek pak Ananiáš přinesl a odevzdal sv. apoštolům. Ale svatý Petr, osvícen byv Duchem sv., poznal, že Ananiáš část peněz sobě podržel; i řekl mu: »Ananiáši, proč jsi dopustil ďáblu, aby svedl srdce tvé, abys lhal Duchu svatému? Nelhal jsi lidem, ale Bohu!« Uslyšev Ananiáš slova tato, padl na zem a umřel. Sv. Petr tedy pravil, že Ananiáš

chtěl oklamati Ducha sv. a pak nazývá Ducha sv. Bohem. A církev sv. vždy učila, že Duch sv. jest pravý Bůh.]

Co Duch sv. působil ve sv. apoštolech, slyšely jste již. Co v nich působil? — A co pak působí Duch svatý v nás?

Duch svatý nás milostí svou posvěcuje.

Svatí apoštolové byli Duchem svatým posvěceni; byli od hříchův očištěni, svatými a Pánu Bohu milými učiněni. A podobným způsobem posvěcuje Duch svatý milostí svou i nás. [Již na křtu sv. byli jsme milostí Ducha sv. posvěceni, od hříchův očištěni, stali jsme se Pánu Bohu milými, stali jsme se dítkami Božími.] — A co působí v nás Duch sv. milostí svou ještě více?

Duch sv. osvěcuje náš rozum; učí a vzbuzuje nás, abychom jednali podle vůle Boží.

Víte již, že hříchem prvních našich rodičů rozum náš byl zatemněn a vůle naše že byla seslabena. Sami ze sebe bychom tedy vůle Boží, učení Krista Pána, nemohli náležitě poznati, ani vůli Boží vždy věrně plniti a učením Krista Pána se řídit. Tu tedy Duch svatý rozum náš osvěcuje, abychom dobré od zlého rozeznati mohli. Duch sv. učí nás, co máme činiti, a čeho se máme varovati, a zároveň také sílí naši slabou vůli a vzbuzuje nás, abychom jednali podle vůle Boží, abychom byli živi podle učení Krista Pána. Proto se, m. d., modlíváte před vyučováním k Duchu sv., aby vás osvětil, abyste vůli Boží a čeho vám i pro tento život věděti třeba, náležitě poznaly; ale nejen ve škole máte vzývati Ducha sv., nýbrž také jindy máte se k Němu často modliti, aby vás vždy osvěcoval a učil, co činiti aneb čeho zanechati máte.

Ale prostě také často Ducha sv., aby vás ke všemu dobrému vzbuzoval a vaši slabou vůli silil. Někdy ne-

máte třeba chuti k učení, k modlitbě, k nějaké práci, nebo když máte rodičů poslechnouti atd., prostě tedy Ducha sv., aby vám k tomu chuti dodával, aby vás k tomu vzbuzoval. Někdy se vám zdá, že nemůžete něco vykonati, co se vám ukládá, že se vám k tomu nedostává síly; ale prostě jen Ducha sv., on vás bude siliti a vám pomáhati. Zpomeňte si jen, jak Duch sv. posilnil sv. apoštoly, a pomyslete si pak, že i vás může tak posilniti a že tak dojista učiní, budete-li Ho vždy za to prositi.

Duch svatý dal apoštolům také dar rozličných jazyků; tohoto daru nedosahuje od Ducha sv. každý, protože ho není každému třeba. Ale Duch sv. uděluje přece i nám dar jazykův. A jak se to stává? — Kristus Pán sliboval netoliko svým apoštolům, ale i jiným věřícím, že budou mluvíti novými jazyky. Jaké pak jsou to ty nové jazyky? — Mluví-li někdo zlé věci, pronáší-li řeči lživé, nestydaté a neslušné, pomlouvá-li jiné, dává-li jiným polupná jména atd. . . ., tu mluví jazykem starým. Polepší-li se však, a pronáší-li pak toliko slušné a Bohu milé řeči, chválí-li Pána Boha, mluví-li řeči, kterými bližní bývají poučen, potěšen, nebo k dobrému povzbuzen, tu mluví novým jazykem. A k takovým řečem vzbuzuje také Duch sv.: v tomto smyslu uděluje tedy i nám dar jazyků.

Duch sv. nás posvěcuje svou milostí; býváme tedy posvěcováni milostí Boží. A co pak jest milost Boží?

Milost Boží jest vniterný, nadpřirozený dar, jejž Bůh rozumným tvorům bez jejich zásluhy dává.

Milost Boží jest tedy dar. Co jest to dar? Když nám někdo něco dá, čeho jsme si nezasloužili, říkáme, že nám to daroval; věc tedy, kterou jsme obdrželi bez

naší zásluhy, jmenujeme darem. Rodičové dávají svým dítkám rozličné dary; dávají jim mnohé věci, kterých si děti nezasloužily. Ale když n. p. nádenník, dělník anebo služebník dostává za svou práci a službu plat, to není dar, poněvadž si ten plat zasloužil. Dar je tedy něco nezaslouženého. Milosť jest také dar, ale takový dar, který nám dává Pán Bůh. V katechismu se praví, že milosť jest dar nadpřirozený. Od Pána Boha máme mnohé dary. Všechno, co od Něho máme, jest pouhý dar, protože sobě od Pána Boha ničeho zasloužiti nemůžeme. Od Pána Boha máme rozličné dary, některé jsou přirozené, jiné pak nadpřirozené. Přirozené dary jsou taková dobrodiní, kterých nám Bůh uděluje pro tento vezdejší život. Máme na př. od Pána Boha život, zdraví, rozum, paměť, zrak, sluch, sílu, pokrm, nápoj atd. To jsou samé dary přirozené. Nadpřirozené dary pak jsou taková dobrodiní, kterých nám třeba, abychom mohli přijíti do nebe, kterých nám tedy třeba ku spasení duše. To jsou tedy vyšší a vzácnější dary, kterými k vyšší hodnosti, takřka k hodnosti andělů povýšeni býváme. Že nám Bůh poslal Syna svého, že Kristus Pán za nás umřel, aby nás vykoupil, že ustanovil mši svatou, svaté svátosti, že se nám ohlašuje slovo Boží atd., to jsou samé nadpřirozené dary, protože nám dopomáhají ku spasení duše. Ale v katechismu se ještě praví, že milosť Boží jest vniterný, nadpřirozený dar, t. j. dar, který působí uvnitř v naší duši. Takovým darem jest, když od hříchu očistění, osvícení, k dobrému povzbuzení a posilnění býváme. Vzpomeňte jen, jak Duch sv. působil v apoštolích! Co působil? Duch sv. je osvitil, roznítil láskou k Bohu a bližnímu, očistil a posilnil je. Totéž působí Duch sv. i uvnitř v duši naší; toto působení Ducha sv. jest tedy dar vniterný a nad-

přirozený. Aby Duch svatý v nás tak působil, toho nemůžeme sobě zasloužiti; toto působení Ducha sv. v duši naší nazývá se tedy milostí Boží. Milost Boží jest tedy vniterný, nadpřirozený dar. Takový dar dává Bůh rozumným tvorům. Kterí jsou ti rozumní tvorové? Andělé a lidé. Bůh tedy dává milost andělům a lidem,

Co jest tedy milost Boží? Co jmenujeme darem? Jest každý dar milosti? Kolikeré dary máme od Pána Boha? Co jsou dary přirozené? Co jsou dary nadpřirozené? Který dar jmenujeme darem vniterným? Jak působí Duch sv. uvnitř v naší duši?

(Stručněji může se také „co jest milost Boží?“ vysvětliti následujícím způsobem:)

Milost Boží jest dar. (Co jest dar?) A sice dar vnitřní — dar pro duši; milosti Boží nemůžeme tedy viděti, ona působí v duši. Milost Boží jest dále dar nadpřirozený, t. j. takový dar, který nám dopomáhá k věčnému spasení. Takový dar uděluje Bůh rozumným tvorům (Kterí tvorové jsou to?) bez jejich zásluhy (vysvítá již z významu dar).

[Rozeznáváme dvojí milost: posvěcující a skutečnou neboli skutkovou. Co jest milost posvěcující? Jest ta, která nás posvěcuje, t. j. svatými, Bohu milými činí, kterou od hříchu očistění a syny Božími a dědici království nebeského učinění býváme. Co jest milost skutečná? Jest to milost, kterou Duch sv. rozum náš osvětluje a vůli k dobrému vzbuzuje. Milosti této jest nám třeba, abychom mohli dobré, bohumilé skutky konati; proto se jmenuje milostí skutečnou.]

O Duchu sv. jste tu, m. d., slyšely, že jest třetí božská osoba. — Zdali pak jest více božských osob?

Tři jsou božské osoby.

Jak se jmenují ty tři božské osoby?

První božská osoba jmenuje se Otec, druhá Syn, třetí Duch svatý. Když byl Kristus Pán křtěn v řece Jordáně, objevily se všechny tři božské osoby. Kterak? A než Kristus Pán vstoupil na nebesa, co řekl svým apoštolům? Jdouce po všem světě, učte všechny národy, křtíce je ve jménu Otce, i Syna i Ducha svatého. Kristus Pán jmenoval tu tedy také tři božské osoby. Všechny tyto božské osoby jsou sobě vespolek rovny. Bůh Otec jest pravý Bůh, Bůh Syn jest pravý Bůh, Duch sv. jest pravý Bůh; žádná z těchto božských osob není ani větší, ani mocnější, ani světlejší nežli druhá. Bůh Otec jest všemohoucí, Bůh Syn jest také všemohoucí a Duch sv. jest též všemohoucí atd. Rozeznávají se tyto božské osoby tím, že Bůh Otec jest sám od sebe od věčnosti; Bůh Syn jest od Boha Otce od věčnosti zplozen a Duch svatý vychází od Boha Otce i Syna spolu od věčnosti. Každé z těchto tři božských osob připisuje se zvláštní nějaké působení: Bohu Otci totiž stvoření, Bohu Synu vykoupení a Bohu Duchu sv. naše posvěcení; říkáme: Bůh Otec nás stvořil, Bůh Syn nás vykoupil a Bůh Duch svatý nás posvětil. Boha Otce nazýváme proto Stvořitelem, Boha Syna Vykupitelem a Ducha svatého Posvětitel. Protože tyto tři božské osoby jsou vespolek sobě rovny, říká se, že jsou jedné bytnosti a přirozenosti. (Opakování.)

Jsou tedy tři osoby božské; ale jestli pak více než jeden Bůh?

Jeden toliko Bůh jest.

Božské osoby jsou tři, ale přece jest toliko jeden Bůh. Kde jsou tři osoby lidské, tam jsou tři lidé, ale tři osoby božské jsou přece jen jeden Bůh. Říkáme: „Věřím v Boha,“ protože jest jen jeden. A první Boží přikázání zní: „V jednoho Boha věřiti budeš!“

Andělé prozpěvovali při narození Krista Pána: »Sláva Bohu na výsostech a na zemi pokoj lidem dobré vůle.« Vždy se tedy mluví toliko o jednom Bohu.

Byli lidé a jsou posud, kteří věří, že jest více bohů. Oni věří, že n. p. slunce, měsíc jsou bohové, aneb dělají si rozličné obrazy (modly) a vzdávají jim úctu jako Bohu. Takoví lidé nazývají se pohany. Ale my věříme, že jest jeden toliko Bůh, ale ve třech osobách, a každá z těchto božských osob že jest pravý Bůh. Pohané nazývají své modly také bohy, ale tak je toliko jmenují; pravým Bohem žádná z nich není. (Opakování.)

Jak se jmenují ty tři božské osoby spolu?

Ty tři božské osoby jmenují se spolu Nejsvětější Trojice.

Jmenují se Trojice, protože jsou tři osoby; ale přece jen jeden Bůh. A poněvadž jest Bůh nejsvětější, tedy nazývají se ty tři božské osoby Nejsvětější Trojicí. Učení, že jsou tři osoby božské a přece jenom jeden Bůh, rozumem svým poznati nemůžeme, učení to jest nám nepochopitelné. A takové učení, kterého nemůžeme svým rozumem poznati aneb chápati, jmenuje se tajné učení neboli tajemství. Učení o nejsv. Trojici jest tedy také tajemstvím.

Svatý Augustin přemýšlel často o tomto tajemství; nemohl také pochopiti, kterak jest to možno, že jsou tři božské osoby a přece jen jeden Bůh. Jednoho dne procházel se po břehu mořském a snažil se bystrým rozumem svým toto tajemství nejsv. Trojice vyzkoumati. Tu z nenadání spatřil spanilého pacholika, který seděl u moře a nabíral malou skořápkou z moře vody, a tuto vodu přeléval pak zase do nepatrného důlku udělaného v písku. Svátý Augustin se pozastavil a hleděl chvíli na pacholika; pak se ho tázal: »Pověz mi, milé dítě, proč vodu tu z moře do důlku přeléváš?« — »Rád bych, « tak odpověděl pacholík,

»rád bych vody mořské přelil sem do toho důlku!«
Svatý Augustin řekl na to přívětivým hlasem: »Nechej toho, milé dítě, nechej marné té práce! Kdybys tu sedělo po tisíce rokův, moře nevyvážíš, moře nepřeleješ.« — »A přece bych,« řekl pacholík, »přece bych mnohem snáze toho dovedl, než abys ty slabým rozumem lidským vyzpytoval tajemství nejsvětější Trojice.« Na to pacholík náhle zmizel. Důmyslný učitel církve, sv. Augustin, tu poznal, co mu pacholíkem tím chtěl Bůh oznámiti.

(Nejsvětější Trojice zobrazuje se buďto křtem Krista Pána v Jordáně, kdež všechny tři božské osoby se objevily; nebo se vypodobuje první božská osoba se žezlem a zeměkoulí, druhá, s křížem v ruce ve skvostném rouše, a třetí jako ozářená holubice; nebo Bůh Otec jako stařec s korunou, Bůh Syn na kříži a nad nimi Duch sv. ve způsobu ozářené holubice. Někdy se také vyobrazuje ozářeným trojhranem, v němžto se spatřuje oko Boží, čímž se označuje vševědoucí prozřetelnost božská atd.)

Že jsou tři božské osoby a přece toliko jeden Bůh, toho rozumem svým pochopiti nemůžeme; ale máme to věřiti, a také zjevně ukazovati t. j. máme nejsvětější Trojici vyznávat. A čím vyznává katolický křesťan nejsvětější Trojici?

Katolický křesťan vyznává nejsvětější Trojici znamením svatého kříže, an děláje kříž, každou z těch tří božských osob jmenuje.

Když se znamenáme křížem, říkáme: »Ve jménu Otce, i Syna, i Ducha sv.«, tedy jmenujeme všechny tři božské osoby, Otce, Syna i Ducha sv., a tím vyznáváme, ukazujeme, že věříme v nejsvětější Trojici.

Máme také krátkou modlitbu, kterou též víru v nejsv. Trojici vyznáváme a toto tajemství velebíme; zní takto: »Sláva Bohu Otci i Synu i Duchu svatému.«

Po znamení sv. kříže poznává se katolický křesťan. Vidíme-li cizího člověka, nevíme, zdali jest člověk ten katolický křesťan nebo žid, nebo pohan; vidíme-li však, že dělá kříž, pomyslíme si hned, že jest katolickým křesťanem.

Co kromě toho vyznává katolický křesťan znamením sv. kříže?

Kromě toho katolický křesťan znamením sv. kříže také vyznává, že Ježíš Kristus, an na kříži umřel, nás svou smrtí vykoupil.

Když děláme kříž, vyznáváme také, že Kristus Pán na kříži umřel a nás svou smrtí vykoupil. Na to máme vždy pamatovati, když se znamenáme sv. křížem; máme si tu připomínati, jak veliké muky a bolesti Kristus Pán na kříži vytrpěl, a jak pro nás na něm i umřel, aby nás vykoupil. Kdyby nebyl Kristus Pán za nás na kříži umřel, nebyli bychom nikdy mohli přijíti do nebe. Kdyby nás někdo z nějakého neštěstí vysvobodil, aneb od smrti zachránil, dojista bychom si to často připomínali, a tomu, kdo nás zachránil, vždy za to děkovali. Kristus Pán zachránil nás před věčnou smrtí, že sám na kříži pro nás umřel; na to máme tedy vždy, obzvláště pak, když děláme kříž, pamatovati a Kristu Pánu za to děkovati.

Jak děláme kříž?

Kříž děláme pravou rukou, činíce jí křížek na čele, na ústech a na prsou, a říkájce při tom: »Ve jménu Otce †, i Syna †, i Ducha † svatého. Amén.«

(Jak kříž se dělá, ukazováno již v prvním školním roku. Děláním kříže počíná se vyučování v náboženství; dětem se především ukazuje, jak se dělá znamení kříže; tak jest to i

v naší diecési předepsáno. Katecheta učí tu názorným způsobem, kterak děti znamení kříže dělají a která slova při tom říkají mají. Avšak i napotom musí jim to častěji ukazovati.)

Proč děláme křížek na čele, na ústech a na prsou? Čelo jest na hlavě; hlavou, t. j. rozumem myslíme, ústy mluvíme; v prsou jest srdce a srdcem milujeme. Děláme-li tedy křížek na čele, na ústech a na prsou, činíme to, jako bychom chtěli říci: »Nyní chci jen na Pána Boha mysliti; a ne na jiné věci; chci s Pánem Bohem rozmlouvati, Pána Boha milovati a vůli Jeho plniti.« Anebo: »Rozumem chci Pána Boha poznávati, ústy chci Jej chváliti a srdcem milovati. Když děláme křížek na čele, říkáme: »Ve jménu Otce,« tu sobě máme připomínati, že Bůh Otec nás stvořil; — když znamenáme křížkem ústa říkáme: »I Syna« — i máme si připomínati, že Bůh Syn nás vykoupil — a když děláme křížek na prsou — a říkáme: »I Ducha svatého,« máme si připomínati, že Duch sv. na křtu sv. v srdce naše sestoupil a nás posvětil.

Kdy pak obyčejně děláme kříž? — Před modlitbou a po modlitbě. Když děláme kříž, než se začneme modliti, máme sobě také připomínati, že by naše modlitba nebyla Pánu Bohu mila, že bychom nezasloužili, aby Bůh naše modlitby vyslyšel, kdyby Kristus Pán nebyl za nás na kříži umřel, kdyby nás nebyl svou smrtí s Otcem nebeským smířil.

Nábožní křesťané dělávají také obyčejně kříž, než začínají pracovati, a prosívají při tom Pána Boha, aby jim pro zásluhy, kterých Kristus Pán svou smrtí na kříži dobyl, při práci pomáhal. Dělavají také kříž ráno, když se probudili, nebo když vstávají, jako by tím chtěli ukázati, že máme den s Pánem Bohem začítí a vše ve jménu Ježíše Krista činiti; večer zase dělají kříž, než

jdou spat, jakoby tím prosili, aby pod ochranou (štítem) sv. kříže bezpečně odpočívali. Když děláme kříž, říkáme: »Ve jménu Otce i Syna i Ducha sv. Amen,« jako bychom tím chtěli říci: »Ve jménu nejsv. Trojice, anebo na rozkaz Boha Otce i Syna i Ducha sv. chci se modlití, chci své práce konati; nebo s pomocí Boží a ku slávě Boha trojjediného chci pracovati, svou nemoc, chudobu snášeti atd. Kdo dělá znamení kříže s pravou pobožností, tomu Bůh bývá nápomocen a chrání ho od mnohého neštěstí. Svatý poustevník Antonín a jiní svatí dělávali někdy kříž nad nemocnými a tím je uzdravovali; jiní zase žehnali křížem jedovaté nápoje — a jed jim neuškodil. Svata císařovna Kunhuta mívala obyčej, že večer ještě na lůžku při lampě čítávala nábožné knihy. I stalo se jedenkrát, že lampa se převrátila. Když lůžko její počalo hořeti, udělala zbožná císařovna rychle nad ohněm znamení kříže, a oheň uhasnul. — Mnozí zbožní křesťané žehnávají se také křížem, když bývají pokoušeni ke hříchu. Smrtí Krista Pána byl na kříži ďábel přemožen, i my můžeme pokušení ke hříchu přemoci a nad ďáblem zvítěziti, když pobožně znaméním kříže se žehnáme. (Může se vypravovati, kterak císaři Konstantinovi objevil se kdysi na obloze kříž s nápisem: „V tomto znamení zvítězíš.“ Vhodně lze také připomenouti, že v soudný den ukáže se znamení kříže na nebi, a že znamení to naplní pak hříšníky hrůzou, ale dobré a spravedlivé lidi útěchou.)

[Vidíváte často, že kříž také jinak ještě se dělá. Pravou rukou dotýkáme se čela, pak prsou, na to levého a konečně pravého ramena, a při tom říkáme také: »Ve jménu« atd. I tento způsob dělání kříže jest významný a poučný. Dotýkáme se čela, nejvyšší části těla svého, a říkáme: »Ve jménu Otce;« při tom sobě máme připomínati, že Bůh lidi určil k cíli vznešenému,

totiž aby byli dítkami Jeho a dědici království nebeského. Pak táhneme ruku dolů k prsům a říkáme: »I Syna;« lidé byli pro svou neposlušnost vznešené důstojnosti své zbaveni, takřka s výše nebes svrženi; ale Kristus Pán sestoupil s nebes dolů na zemi, ponížil se, aby lidi opět povýšil. Na to táhneme ruku od levé strany k pravé, říkájíce: »I Ducha svatého. Amen.« To připomíná, že Kristus Pán nás přenesl z levice na pravici, t. j. že nás vysvobodil od věčné smrti a přivedl k věčnému spasení. Při tom se dotýkáme levého i pravého ramena. Ramena naznačují činnost, práci; máme sobě tedy zároveň na mysl uváděti, že chceme-li účastni býti díla vykoupení Ježíše Krista, musíme také sami o spasení duše své pracovati; ale k tomu jest nám třeba pomoci Ducha svatého.]

Znamení kříže připomíná nám, že Kristus Pán na kříži umřel, aby nás vykoupil a spasil. Chceme-li však věčného spasení dojiti, musíme plniti vůli Boží. Tuto vůli Boží poznáváme nejlépe z učení Krista Pána. Kristus Pán nám zvěstoval vůli Otce nebeského, On nám učením svým ukázal cestu, která vede k věčnému životu; On sám po tři léta slovy i příkladem svým lidi vyučoval; ale potom vstoupil na nebesa. A kdo pak rozhlašoval učení Ježíšovo po Jeho nanebevstoupení?

Učení Ježíšovo rozhlašovali po Jeho nanebevstoupení Jeho učeníci.

Kristus Pán chtěl, aby učení Jeho po všechny časy až do skonání světa se ohlašovalo, aby ho lidé po všechny časy poznávali, dle něho se říditi a tak věčného spasení dojiti mohli. Nařídil tedy svým učeníkům, aby učení Jeho rozhlašovali. Víte již, že k tomu zvolil zvláště dvanácte apoštolův. A kterými slovy jim nařídil,

aby Jeho učení rozhlašovali? Co jim řekl ještě, než vstoupil na nebesa? »Jdouce, učte . . .« A apoštolové tento rozkaz Krista Pána splnili. Když Duch sv. na ně sestoupil, vyšel Petr s ostatními apoštoly, pozdvihl hlasu svého a vytýkal bez bázně shromážděnému lidu, že Krista Pána, který mezi nimi tolik zázraků činil, nespravedlivě k smrti odsoudili a ukřižovali. Pak svědčil, že Bůh Krista Pána zase z mrtvých vzkřísil a že Jej ustanovil Pánem a Spasitelem. Mnozí, kteří to slyšeli, ulekli se, litovali svého provinění a tázali se skroušeně sv. Petra a jiných apoštolů: »Bratří, co máme činiti?« Petr odpověděl: »Čiňte pokání a pokřtěn buď každý z vás ve jménu Ježíše Krista na odpustění hříchů svých.« I přijalo jich v ten den okolo tří tisíců křest svatý.

Aby učenici Páně lidi k víře v Krista Pána přiváděti mohli, činili také zázraky. Jednoho dne, brzy po seslání Ducha svatého, vstupovali apoštolové Petr a Jan do chrámu. U dveří chrámových seděl jakýs muž, který byl od narození chromý. Býval tam donášen každého dne a prosíval vstupujících do chrámu o almužnu. Prosil tedy i apoštolů Petra a Jana. Svatý Petr mu pravil: »Zlata a stříbra nemám, ale co mám, to tobě dám. Ve jménu Ježíše Krista Nazaretského vstaň a choď!« A ujav jej za ruku pozdvihl ho. Žebrák hned povstal zdrav, vešel s oběma apoštoly do chrámu a chválil Boha. Všechn lid naplněn pak byl úžasem a hrůzou; i běželi za apoštoly. Vida to apoštol Petr, pravil k lidu: »Muži israelští, co se divíte? Anebo co na nás hledíte, jako bychom svou silou nebo mocí byli učinili, aby tento chodil? Bůh otců našich oslavil Syna svého Ježíše, kterého vy jste zabili. Víra v Něho dala tomuto zdraví, jakož všichni vidíte. Vím pak, že jste toliko z nevědomí o život připravili svatého a spravedlivého. Proto čiňte nyní pokání

a obraťte se, aby shlazení byli hříchové vaši.« I uvěřili mnozí, a byl pak počet věřících 5000.

Podobně hlásali i jiní apoštolové učení Ježíše Krista a činili také mnohé divy a zázraky, jimiž učení své potvrzovali. Ale bylo jim všem při tom snášeti mnoho nátlakův a pronásledování. Rada židovská v Jerusalemě zakazovala jim učení Kristovo hlásati, vyhrožovalo se jim přísnými tresty; ale oni pravili: »Více sluší poslouchati Boha než lidí« a ohlašovali i dále neohroženě učení Krista Pána.

Mimo hlásání učení Ježíšova měli apoštolové také na starosti zaopatřování chudých. Aby však tím od hlásání učení Kristova odvracování nebyli, odevzdali péči o chudé sedmi horlivým mužům, kteří slouli diakonové neboli jáhnové. Ale i tito jáhnové hlásali učení Kristovo. Jeden z nich, jménem Štěpán, byl muž plný milosti a síly a činil veliké divy a zázraky v lidu. I povstali proti němu mnozí Židé a hádali se s ním; ale nemohli odolati moudrosti a Duchu, který z něho mluvil. Obžalovali jej tedy křivě, že mluvil rouhavá slova proti Mojžíšovi a proti Bohu; vyvrhli jej tedy z města a kamenovali ho. Při kamenování tom modlil se Štěpán: »Pane Ježíši, přijmi ducha mého!« Pak pokleknul na kolena a modlil se za ty, kteří ho odsoudili a kamenovali, volaje hlasem velikým: »Pane, nepokládej jim toho za hřích!« a zesnul v Pánu. Byl tedy ukamenován pro Krista Pána. Ti, kdož pro Krista Pána muky snášeli a smrt podstoupili, nazývají se mučenníky. A poněvadž sv. Štěpán byl první, jenž pro víru v Ježíše Krista mučen byl a smrt podstoupil, jmenuje se prvomučenníkem. Památka tohoto prvního mučenníka koná se hned první den po slavnosti narození Páně, dne 26. prosince.

A jako sv. Štěpán, byli také vsatí apoštolové pro víru v Ježíše Krista pronásledováni a k bolestné smrti odsuzováni. Napřed byli pronásledováni od Židů, a když se později rozešli do rozličných krajin světa, bylo jim protivenství, nátisky a muky snášeti od pohanů. Vyjma sv. apoštola Jana zemřeli všickni svatí apoštolové smrtí násilnou, smrtí mučennickou. Jedni byli ukřižováni, jiní zase jinak mučeni a usmrceni. Jen svatý Jan, miláček Páně, zemřel smrtí přirozenou, jak mu to byl božský jeho Mistr předpověděl. Ale i tento apoštol musel pronásledování a muky pro Krista Pána snášeti. Po smrti a po nanebevstoupení Krista Pána zdržoval se nejvíce v Efesu i s Pannou Marií, kterou mu byl umírající Spasitel doporučil. Z města Efesu navštěvoval osady křesťanů v Malé Asii, a učil a utvrzoval je ve víře. Za času římského císaře Domitiana byl v Římě odsouzen k smrti a vhozen do kotla vařícího oleje; ale mocí Boží zachráněn byl od úrazu. Později byl vyobcován na pustý ostrov Pathmos, kdež musil vykonávati těžké práce. Když pak zase na svobodu propuštěn byl, navrátil se do Efesu, kdež také u vysokém stáří blaze v Pánu zesnul.

Po smrti sv. apoštolů ohlašovali učení Pána Ježíše jejich nástupcové, biskupové, jimžto při tom pomáhali také kněží. Ale i těm bývalo při tom mnohá protivenství a pronásledování snášeti. Tím se však nedali od hlásání učení Ježíšova odstrašiti; z lásky ku Kristu Pánu snášeli rádi i nejbolestnější muky a obětovali i život svůj. A tak se učení to při všem pronásledování patrnou pomocí Boží se zázračnou rychlostí rozšiřovalo vždy dál a dále, a dostalo se v 9. století i k nám do země Moravské. Ve vlasti naší byli až do té doby téměř všichni obyvatelé ještě pohany. Tu přišli r. 863 po

narození Krista Pána do Moravy dva svatí bratři, Cyrill a Methoděj, kteří našim pohanským předkům víru křesťanskou jejich mateřským jazykem hlásali, a Moravu na víru v Krista Pána obrátili. Později odebrali se tito dva svatí kněží do Říma ke sv. Otoi. Jeden z nich, Cyrill, jsa slabého zdraví, zůstal v Římě, kdež pak i život svůj dokonal. Methoděj navrátil se zase na Moravu a stal se prvním biskupem země Moravské. Na Velehradě pokřtil také českého knížete Bořivoje, načež pak i manželka Bořivojova křest svatý přijala. Přičiněním jejich rozšířila se pak víra křesťanská i v Čechách. Svatý Methoděj umřel na Moravě r. 885. Svaté bratry tyto nazýváme apoštoly neboli věrověstci země moravské; jim zvláště děkujeme za předrahý poklad víry křesťanské.

Od r. 863, v němžto se slavila tisíciletá památka příchodu jejich na Moravu, koná se každoročně slavnost světců těchto dne 5. července; dříve se světívala 9. března.

Podobným způsobem rozšiřovalo se učení Ježíše Krista i v jiných krajinách světa.

K rychlému rozšíření učení Krista Pána, zvláště mezi pohanskými národy, přispěl za dob sv. apoštolů jeden ze Židů, který dříve vyznavače učení Ježíšova krutě pronásledoval, a který také k tomu svolil, aby sv. Štěpán byl kamenován. Byl to Šavel. Jednoho dne přistoupil Šavel ku knížeti kněžskému, a žádal, aby mu dal listy do Damašku, by tam muže i ženy, již by se k víře křesťanské přiznávali, jati a je do Jerusálema přivést směl. Když byl listy ty obdržel, vydal se na cestu. Když pak se již přibližoval k Damašku, obklíčilo ho rychle světlo s nebe, Šavel padl jako omráčen na zemi,

a slyšel hlas: »Šavle, Šavle, proč se mi protivíš?« Šavel se tázal: »Kdo jsi, Pane?« A bylo mu odpovědino: »Já jsem Ježíš, jemuž se protivíš.« Šavel se třásl zděšením a tázal se: »Pane, co chceš, bych činil?« Pán Ježíš pak mu rozkázal, aby šel do města; tam že se doví, co má činiti. Šavel vstal tedy a otevřel oči, ale nic neviděl. Ti, kteří s ním byli, stáli jako ohromeni; slyšeli sice hlas, ale neviděli nikoho. Tito vzali Šavla za ruce a vedli jej do Damašku. Tam zůstal tři dni nevida, a nejedl ani nepil. V Damašku byl jeden učeník jménem Ananiáš. Tomu se zjevil Pán Ježíš a poslal ho k Šavlovi. Ananiáš šel tedy do domu, kde bydlel Šavel, vložil naň ruce a řekl k němu: »Šavle, bratře, Pán Ježíš, který se ti ukázal na cestě, poslal mne, abys prohlédl a naplněn byl Duchem svatým.« A Šavel obdržel ihned zase zrak, a byl pokřtěn. Když se pak posilnil pokrmem, počal ihned ve školách hlásati, že Ježíš jest Syn Boží.

Šavel byl tedy tímto zázračným způsobem povolán k úřadu apoštolskému a přijal pak jméno Pavel. Napotom ohlašoval učení Ježíše Krista s velikou horlivostí a obrátil veliké množství pohanů ku víře křesťanské; proto se jmenuje často apoštolem národů (pohanských). — Později konal úřad apoštolský zároveň se svatým Petrem v Římě, kdež roku 67. po narození Páně za času ukrutného císaře Nerona i se sv. Petrem k smrti odsouzen byl. Oba umřeli téhož dne; sv. Petr byl ukřižován, a sice hlavou dolů, poněvadž si toho sám přál: neboť se pokládal za nehodna, aby podobnou smrtí zemřel, jako božský Mistr jeho. Svatý Pavel pak byl sťat. Památka obou těchto apoštolů koná se 29. června. Svatý Pavel nazývá se apoštolem, ano jako svatý Petr nazývá se i knížetem apoštolským; ale nenáleží do

počtu dvanácti apoštolů, jež sobě Kristus Pán byl vyvolil, pokud viditelně na zemi obcovał. [Jména dvanácti apoštolů jsou tato: První Šimon, jenž slove Petr, a Ondřej, bratr jeho, Jakob, syn Zebedeův a Jan, bratr jeho, Filip a Bartoloměj, Tomáš a Matouš, Jakob, syn Alfeův, a Thadeus, Šimon Kananejský a Jidáš Iškariotský.] Že na místo Jidáše Iškariotského svatý Matěj zvolen byl za apoštola, vypravoval jsem vám již dříve. Svatý Pavel jest tedy trináctým apoštolem, a byl zázračným způsobem od Krista Pána za apoštola povolán.

[Také svatý Barnabáš nazývá se apoštolem, protože jako sv. Pavel zvláštním způsobem k úřadu apoštolskému povolán byl a úřad ten s velikou horlivostí konal.]

Apoštolové a učeníci Páně hlásali učení Krista Pána s velikou horlivostí a potvrzovali je také zázraky. Mnozí lidé uvěřili pak v Krista Pána a vyznávali Jeho učení.

Jak říkáme těm, kteří vyznávají učení Ježíše Krista?

Těm, kteří vyznávají [učení Ježíše Krista, říkáme katoličtí křesťané.

I my, m. d., vyznáváme [učení Krista Pána;] my jsme [tedy katolickými křesťany, přináležíme ku [svaté katolické církvi. A co jest svatá katolická církev?

Svatá katolická církev jest viditelné shromáždění všech pravověřících křesťanů pod jednou viditelnou nejvyšší hlavou, římským papežem, jenž jednotejné učení vyznávají, a jednotejných svátostí užívají.

Církev jest tedy shromáždění nebo společnost. Více lidí, kteří se scházejí, by se na př. společně o něčem uradili, jak mají jednati a p., nazýváme shromážděním. Vy jste zde také shromážděny, abyste se spolu

učily, jste tedy také shromážděním. V obci shromáždíjí se také často občané, scházíívají se, aby vespolek o nějakých potřebných věcech mluvili; říkáme tedy, že mají hromadu nebo shromáždění. Církev svatá jest také shromáždění. Ale které shromáždění nazývá se církví? V katechismu se praví, že církev jest shromáždění křesťanů. Ve škole jest shromáždění žáků, v obci shromáždění občanů (sousedů) a církev jest shromáždění křesťanů.

Křesťanem jest každý, kdo jest pokřtěn; ale ke shromáždění, které nazýváme církví katolickou, nepřínáležejí všickni křesťané. Církev katolická jest shromáždění toliko pravověřících křesťanů. Pravověřícím jest ten křesťan, který věří, co jest pravé, který tedy věří, co Kristus Pán učil, a sice všechno, a tak, jak to Kristus Pán učil; pravověřícími křesťany jsou ti, kteří jednotejné učení vyznávají, ono učení totiž, které nám zůstavil Kristus Pán, a kteří jednotejných svátostí užívají, oněch svátostí, které Kristus Pán ustanovil. Shromáždění nebo společnost všech těchto pravověřících křesťanů nazývá se tedy církví katolickou.

V katechismu se praví, že církev katolická jest shromáždění pravověřících křesťanů pod jednou nejvyšší hlavou, římským papežem. Církev svatá jest společnost nebo shromáždění. V každé společnosti nebo v každém shromáždění musí býti představený, aby se ve shromáždění tom zachoval pořádek. I v katolické církvi musí tedy býti nějaký představený nebo nějaká hlava (srovnej: hlava obce, země atd.). Všickni křesťané, kteří přínáležejí k církvi katolické, mají toliko jednu nejvyšší hlavu, t. j. jednoho nejvyššího představeného, a touto nejvyšší hlavou jest římský papež. Za první nejvyšší hlavu církve své ustanovil Kristus Pán sv. apoštola Petra;

když pak byl sv. Petr v Římě umřel, byl biskup, který po něm v Římě následoval (jeho nástupce), zase nejvyšší hlavou celé církve; a tak jest to posud. Římský papež jest nejvyšší hlavou všech pravověřících křesťanů po celém světě. Slovo papež znamená tolik co otec. Tak se nejvyšší představený církve nazývá proto, že jako otec o všechny věřící starati se má; jmenuje se římský papež proto, že obyčejně v Římě sídlí (přebývá). Církev katolická jest tedy shromáždění všech pravověřících křesťanů, kteří uznávají římského papeže za svou nejvyšší hlavu. (Opak.) — Praví se, že církev katolická jest viditelné shromáždění, proto že křesťany, ze kterých se skládá, můžeme viděti. Shromáždění všech pravověřících křesťanů nazývá se církví obecnou nebo katolickou, proto že církev tato jest od Krista Pána pro všechny lidi a pro všechna místa ustanovena. Tato obecná církev nazývá se svatou proto, že jest založena od Krista Pána a že nás vede k svatosti, že skrze ni můžeme se státi svatými, Pánu Bohu milými. Římský papež nazývá se hlavou viditelnou, proto že ho můžeme viděti. Církev sv. má také hlavu neviditelnou. Touto hlavou jest Ježíš Kristus. — Dále se praví, že církev katolická neb obecná jest shromáždění všech pravověřících křesťanů. V kostele bývají také shromáždění pravověřící křesťané; ale toto shromáždění není církví obecnou; obecná církev jest shromáždění všech pravověřících křesťanů; všickni pravověřící křesťané po celém světě, kteří římského papeže uznávají za nejvyšší hlavu, přináležejí ku katolické církvi, jsou jejími údy. Všickni jsou jako jedna veliká rodina, která má jednoho otce; otcem tímto jest římský papež. (Opakování.)

Abyste tomu, m. d., lépe porozuměly, řeknu vám, jak tato veliká rodina, jak obecná církev povstala. Učily

jste se již, že všickni v Pána Ježíše nevěřili; zpočátku nebyl počet věřících veliký. Ale počet tento pak vždy více vzrůstal. Víte již, že po seslání Ducha sv., když sv. Petr ponejprv kázal, dalo se 3000 lidí pokřtiti; a když sv. apoštolové Petr a Jan uzdravili chromého, zase mnozí uvěřili v Krista Pána. Tito všickni měli jedno učení; učení totiž Krista Pána, kteréž sv. apoštolové a učeníci Páně ohlašovali, a užívali svátostí, které byly od Krista Pána ustanoveny.

Všickni měli tedy společné učení, činili dohromady jednu společnost, jednu obec, jedno shromáždění. Svati apoštolové ohlašovali učení Krista Pána napřed v Jerusalemě; tam byla tedy napřed taková obec neb společnost křesťanů. Když pak svati apoštolové se rozešli a učení Krista Pána také v jiných městech a krajinách hlásali, povstávaly také jinde takové křesťanské obce, které se také nazývaly církvemi. Každá taková obec nebo církev měla nějakého představeného — neboli nějakou hlavu, aby v ní pořádek zachován býti mohl. Takovou hlavou býval zpočátku některý ze sv. apoštolů. Tak měla na př. obec křesťanská v Jerusalemě hlavou sv. apoštola Jakuba, obec v městě Efesu sv. apoštola Jana atd. Takový představený kázával učení Krista Pána, uděloval sv. svátosti, sloužil mši sv., nařizoval, co mají věřící činiti a p. Když pak takový představený jinam chtěl odejti a jinde učení Krista Pána hlásati, ustanovil si někoho jiného za nástupce a posvětil ho k tomu úřadu. A když některý z těch představených zemřel, byl také zase někdo jiný na jeho místo ustanoven. Všechny tyto jednotlivé obce křesťanů měly však vespolek zase jednoho nejvyššího představeného, jednu nejvyšší hlavu a činily dohromady jednu velikou obec a ta se nazývala obecnou neboli katolickou církví.

Kdo byl první nejvyšší hlavou katolické církve, bylo vám již pověděno. Také jste již slyšely, při které příležitosti Kristus Pán sv. Petru nařídil, aby se o celou církev staral, aby pásł ovce i beránky. (Viz str. 149.) Jako pastýř pečuje o ovce a beránky, tedy o celé stádo, tak měl i sv. Petr pečovati o celou církev, o všechny věřící a jednotlivé představené jejich; měl řídit i spravovati celou církev; byl tedy ustanoven za nejvyššího pastýře; proto se nástupcové, jeho papežové římsí, jmenují také nejvyššími pastýři, jak vám to již dříve pověděno bylo. —

Svatý Petr, první nejvyšší hlava církve, zdržoval se napřed v Jerusalemě, pak v Antiochii, a odtud řídil celou církev; posléze odešel do Říma a tu jakožto nejvyšší hlava spravoval církev po 25 let. Potom byl, poněvadž horlivě hlásal učení Krista Pána, odsouzen k smrti a ukřižován, jak jste také již slyšely.

Ale se smrtí sv. Petra nepřestal úřad nejvyššího pastýře, kterýž byl Kristus Pán sv. Petrovi odevzdal. Církev svatá rozšiřovala se vždy více, a proto jí pak bylo nejvyšší hlavy tím více třeba. Když tedy svatý Petr v Římě ukřižován byl, nastoupil na místo jeho jiný biskup v Římě, sv. Linus; tento byl tedy nástupcem sv. Petra, a proto také nejvyšší hlavou církve; po něm se stal biskupem v Římě a nejvyšší hlavou církve sv. Kletus atd. Tak se to dalo i po všechny následující časy; biskup v Římě byl vždy nejvyšší hlavou celé církve; a tak jest to až posud. Nynější nejvyšší hlavou církve neboli římským papežem jest Lev XIII. Jmenuje se třináctý proto, že bylo před ním již 12 papežů, kteří měli jméno Lev. Římskému papeži říká se také svatý Otec. Otcem se nazývá proto, že jako otec o církev pečuje, a svatým, protože jest náměstkem Krista Pána. Kristus Pán jest sám nejvyšší

hlavou církve, ale hlavou neviditelnou. Viditelnou hlavou jest římský papež; tento řídí církev na místě Krista Pána a proto se jmenuje také náměstkem Kristovým.

Římský papež jest nejvyšší hlavou církve. Ale papež nemůže všecko sám řídit a spravovati ve všech krajinách na celém světě, kde jsou katoličtí křesťané. Proto má zase své zástupce; to jsou biskupové. Těm jest svěřen jistý okres, jistá krajina, kde svůj apoštolský úřad konají, kde jsou vrchními představenými. Takový okres (biskupství) bývá mnohdy veliký; proto ustanovuje biskup v jednotlivých městech a větších osadách jisté kněze, aby na jeho místě věřící učili, sv. svátostmi jim přisluhovali, a o spasení duší jejich pečovali; tito se nazývají duchovními správci (faráři), a mívají často také ještě jiné kněze ku pomoci. Všichni tito duchovní správcové jsou podřízeni biskupovi, a biskupové jsou zase podřízeni papeži; tímto způsobem jsou všichni pravověřící křesťané ve spojení s římským papežem jako údové s hlavou. (Opakování.)

Církev katolická skládá se z pravověřících křesťanů. Kterí křesťané nazývají se pravověřícími neboli katolickými křesťany? Kterí věří celé učení Krista Pána. — Křesťan katolický musí tedy celé učení Ježíše Krista věřiti.

A co pak jest křesťansko-katolicky věřiti?

Křesťansko-katolicky věřiti jest, všecko za pravé míti, co Bůh zjevil a co Církví svou k věření předkládá.

Věřiti jest něco za pravé míti, co nám nějaký hodnověrný člověk zjevil, to jest, když nám něco oznámil, co nám před tím známo nebylo.

Hodnověrný člověk jest ten, o kterém víme, že to, co nám oznamuje nebo vypravuje, sám dobře ví, a že nás nechce klamati. Kdyby vám n. př. pan učitel řekl, že

jest pět dílů světa, anebo že některá bylina jest jedovatá, tu byste si pomyslyly: to musí býti pravé, to musí býti pravda; neboť pan učitel to jistě ví a nechce nás oklamati; tu byste tedy panu učitelovi věřili. Máme-li tedy za pravé, co nám někdo zjevil (pověděl), o němž víme, že pravdu ví, a že nás nechce oklamati, říkáme, že věříme.

Věřiti jest tedy za pravé míti, co nám někdo zjevil. Ale co jest křesťansko-katolický věřiti? V katechismu se praví, že křesťansko katolický věřiti jest, všechno to za pravé míti, co nám Bůh zjevil, a co církví svou nám k věření předkládá. Pán Bůh nám zjevil mnohé pravdy, které nám nebyly známy. Zjevil nám na příklad, jak stvořil lidi a proč je stvořil; zjevil nám, že jest jeden Bůh, co máme činiti, abychom se Mu líbili a někdy do nebe přišli, atd. To všechno nebylo lidem známo; Pán Bůh jim to tedy zjevil. Jak pak to Pán Bůh lidem zjevil? Napřed v ráji sám oznámil prvním rodičům mnohé věci, které jim známy nebyly. Později také jiným sv. mužům zjevoval svou vůli a mnohé věci (Noemovi, Abrahamovi a j.); po té posýlal proroky a skrze ně zjevoval lidu israelskému svou vůli; zvláště pak skrze Mojžíše Bůh mnohé věci lidem oznámil. Pak přišel sám Syn Boží, Ježíš Kristus, a zjevoval pravdy, které máme věřiti. Kristus Pán však nezůstal vždy na zemi; zase vstoupil na nebesa. Ale On chtěl, aby Jeho učení vždy se na světě ohlašovalo. Kdo pak to učinil po Jeho nanebevstoupení? Co jim rozkázal Kristus Pán? A co svatí apoštolové učili, učí posud církev svatá. Kdo jest ta svatá církev? Mohou všichni pravověřící křesťané učení Krista Pána ohlašovati? Koho k tomu Kristus Pán ustanovil? Víte tedy, že učení Krista Pána ohlašovali apoštolové. Ale sv. apoštolové nezůstali také vždy na zemi. Kdo pak po jejich smrti ohlašoval učení Krista Pána? Jejich ná-

stupcové. Kterí pak jsou ti jejich nástupcové? Římský papež a biskupové. Ti jsou na místě apoštolů, ti vyučují lidi a nazývají se proto církví učící; ostatní věřící nazývají se církví slyšící. — Když se tedy v katechismu praví, že máme za pravé míti, co Bůh církví svou k věření předkládá, jest to tolik, jako že máme věriti, co nám církev učící ohlašuje. V katechismu se praví dále, že křesťansko-katolicky věriti jest všechno za pravé míti, co Bůh zjevil atd. Tedy ne snad jen to, co se nám líbí, co sami chceme, nýbrž všechno, co Bůh zjevil atd. Co znamená tedy křesťansko-katolicky věriti? O kom říkáme vůbec, že věří? Co znamená slovo zjevití? Ale křesťansko-katolicky věriti jest to za pravdu míti, co nám Bůh zjevil. Zjevil nám také Pán Bůh nějaké věci? Bůh zjevil nám mnohé věci. Pak se praví, že křesťansko-katolicky věriti jest, za pravé míti, co nám církev k věření předkládá. Jak pak nám církev sv. pravdy ty, které máme věriti, předkládá? Kde pak vy se učíte, co máte věriti? Ve škole se tomu učíte, nebo v kostele; i v katechismu máte mnohé pravdy, které nám Pán Bůh zjevil; i katechismem vám tedy svatá církev předkládá, co máte věriti. Církev svatá nám nepředkládá nic jiného, než to, co Bůh zjevil, co Kristus Pán učil a co sv. apoštolové hlásali. Kdo tedy všechno věří, co Bůh zjevil a co nám církví svou k věření předkládá, o tom říkáme, že věří křesťansko-katolicky. — Co jest tedy křesťansko-katolicky věriti? Opakuj to ještě jednou N.!

Katolický křesťan musí všechno věriti co Bůh zjevil, tedy i to, čeho rozumem svým nemůže pochopiti.

A proč musíme věriti, co Bůh zjevil?

Musíme věriti co Bůh zjevil, poněvadž Bůh věčná pravda a neskončená moudrost

jest, kteráž ani oklamati, ani oklamána býti nemůže.

Musíme to věřiti, poněvadž Bůh jest věčná pravda, t. j. Bůh vždy pravdu mluví a lež vždy nenávidí. Dále se praví v katechismu, že máme proto věřiti, poněvadž Bůh jest neskončená moudrost; Bůh všechno ví, nic Mu není neznámo. Lidem nemůžeme vždy věřiti, když nám něco vypravují neb oznamují. Proč ne? Protože mnozí lidé vždy pravdu nemluví a mohou tedy jiné oklamati. Ale Pán Bůh vždy pravdu mluví, On jest věčná pravda, nemůže tedy nikoho oklamati. Ale i takovým lidem nemůžeme vždy věřiti, kteří jsou pravdomluvní, kteří rádi pravdu mluvívají. A proč nemůžeme ani těm vždy věřiti? Protože lidé vždy pravdy neznají; často bývají od jiných oklamáni a mají pak něco za pravdu, co pravdou není. Ale Pán Bůh ví všechno, On nemůže býti oklamán. (Opakování.) Slyšíte-li tedy, m. d., že Pán Bůh něco zjevil, máte si vždy pomysli: Když to Bůh zjevil, musím to míti za pravdu, musím to věřiti; vždyť Bůh jest věčná pravda a neskončená moudrost; protože jest věčná pravda nemůže nikdy nás oklamati, a že jest neskončená moudrost, nemůže nikdy býti oklamán.

Katolický křesťan musí všechno věřiti co Bůh církvi svou k věření předkládá. A proč věří katolický křesťan církvi, když něco k věření předkládá?

Katolický křesťan věří církvi, když něco k věření předkládá, poněvadž Kristus církve poslouchati poručil, a jí dar neomylnosti udělil.

Kristus Pán poručil církve poslouchati. Jednou řekl k apoštolům: »Kdo vás slyší, Mne slyší, a kdo vámi pohrdá, Mnou pohrdá, a kdo Mnou

pohrdá, pohrdá tím, kdo Mne poslal.« A jindy zase pravil: »Jestliže pak (kdo) ani církve neuposlechně, budiž tobě jako pohan a publikán,« t. j. jako člověk, který nenáleží k církvi, nebo jako zjevný hříšník. Ale takoví lidé, kteří nejsou údy církve anebo kteří jsou hříšně živi, nemohou dojíti věčného spasení; kdo tedy nevěří církvi, nemůže také Pánu Bohu se libiti a k Němu do nebe přijíti.

Proč ještě máme církvi věřiti? V katechismu se praví, že Kristus Pán církvi své udělil dar neomylnosti. To jest učinil, aby církev se nemohla mýliti, když učí, co máme věřiti a činiti; církev nemůže se tedy mýliti ve věcech, které se týkají víry a mravů, které se týkají našeho věčného spasení. Kristus Pán poručil svým apoštolům, aby učení Jeho po celém světě hlásali, a postaral se tedy také o to, aby se při hlásání Jeho učení nemohli mýliti. Co pravil svým apoštolům, když před svým na nebevstoupením jim rozkazoval, aby hlásali Jeho učení? Řekl: »Dána jest mi všeliká moc na nebi i na zemi; protož jdouce A aj, já s vámi jsem po všechny dni až do skonání světa!« Co tím chtěl říci, když pravil: »Já s vámi jsem?« Chtěl říci, že jim bude při tom pomáhati. (Dítě mělo by něco těžkého vykonati; tu by se snad obávalo, že mu to nebude možno, že k tomu nemá potřebné síly. Ale otec by mu řekl: „Já budu s tebou.“ Tu by si pomyslilo: „Nemusím se strachovati, vždyť otec bude se mnou a pomůže mi, bude-li toho třeba.“) Když tedy Kristus Pán řekl apoštolům: »Já jsem s vámi!« chtěl říci: »Nebojte se, já vám budu pomáhati, byste se nemýlili při vyučování, byste vždy jen pravé učení lidem předkládali.« A toto příslibení nevztahovalo se toliko na apoštoly. Kristus Pán řekl: »Já s vámi jsem po všechny dni až do skonání světa.« Jeho učení nemělo se

hlásati jenom, pokud apoštolové byli na živě, nýbrž po všechny časy. Po smrti sv. apoštolů hlásali učení Krista Pána jejich nástupcové. I s těmito byl tedy Kristus Pán a bude s nimi vždy po všechny časy. Když jest tedy Kristus Pán vždy se svou církví a jí pomáhá, nemůže se církev mýliti, když nás učí, co máme věriti a činiti, abychom spasení byli.

Kristus Pán slíbil také svým apoštolům a jejich nástupcům Ducha sv. [»Prositi budu Otce a jiného Utěšitele dá vám, aby s vámi zůstával na věky, Ducha pravdy. Ten Utěšitel Duch sv., kterého pošle Otec ve jménu mém, naučí vás všem věcem a připomene vám všechno, cožkoliv jsem mluvil k vám.«] Duch svatý sestoupil pak skutečně na apoštoly a osvitil je a učinil, aby se nemohli mýliti. A Duch sv. působí tak i posud; osvěcuje a řídí církev svatou po všechny časy. Církev sv. jest tedy v tom, co se týká věcí víry a mravů neomylná. Věříme-li tedy, co církev sv. učí, můžeme býti jisti, že se nemýlíme. (Opakování.) Proč věří katolický křesťan církvi, když mu něco k věření předkládá? Kterými pak slovy poručil Kristus Pán, abychom církve poslouchali? Co pak ještě řekl? Co tím chtěl říci? Co pak udělal také církvi své? Co jest to ten dar neomylnosti? V čem se nemůže mýliti církev svatá? Kterými slovy jí slíbil dar neomylnosti? — Co řekl ke svým apoštolům, když jim rozkazoval, aby učení Jeho po celém světě hlásali? Co tím chtěl říci? Koho pak jim také ještě slíbil? A splnil tento slib? A co působí Duch sv. v církvi? Co sobě máme pomysliti, když slyšíme: »To učí církev svatá?« —

Katolický křesťan má věriti, co Bůh zjevil. Ale stačí-li ku spasení, aby katolický křesťan toliko v srdci věřil, co Bůh zjevil?

Nestačí ku spasení, aby katolický křesťan toliko v srdci věřil, co Bůh zjevil; ale musí také:

1. Víru svou skutky svými ukazovati.

2. Co v srdci věří, když toho třeba, i ústy veřejně vyznávat.

Kristus Pán řekl: »Kdo uvěří, spasen bude.« Ale nesmíme si mysliti: »Já věřím všechno, co Bůh zjevil, a co církve sv. učí, tedy budu spasen!« Věřiti to toliko v srdci nepostačí ještě ku spasení. Co pak musí katolický křesťan ještě činiti, aby byl spasen? Musí:

1. Víru svou skutky svými ukazovati.

Víru svou skutky ukazovati znamená tolik, jako to činiti, čemu sv. víra učí; zachovávatí učení Krista Pána, řídití se dle učení, které nám církve sv. předkládá. Někdo věří ku př., že Bůh jest vševědoucí, ale páchá přece skutky zlé, když ho nikdo nevidí; ten neukazuje víru svou skutkem. Někdo věří, že Bůh jest nejvyšší spravedlivý, že všechno zlé tresce, a přece koná zlé skutky, ten tedy také víru svou neukazuje svými skutky. — Vy větší již víte, že ve Svátosti oltářní jest Kristus Pán přítomen. Kdyby však někdo z vás přišel do kostela a tam by rozprávěl a dováděl, ukazoval by tím svou víru skutkem? Kdyby ho někdo viděl, poznal by z toho, že jest katolickým křesťanem? — Když někdo věří, že kdo se dopustil hříchu, nemůže přijíti do nebe, jestliže se nevyzpovídá a života svého nepolepší a přece by se vyzpovídati a polepsiti nechtěl, ukazoval by svou víru skutkem? — Někdo věří, že Kristus Pán i pro něho zemřel na kříži, že i za jeho hříchy těžký kříž nesl, a přece se hříchu dopouští a Krista Pána jako znovu křížuje — neukazuje tedy víru svou skutkem. — Někdo věří, že hříšníci budou věčně v pekle trápeni a spravedliví že dosáhnou

odplaty věčné v nebesích, a přece nehledí, aby trestu pekelnému ušel a odplaty věčné účastným se učinil; neukazuje tedy víru svou skutky atd. Jen ten ukazuje tedy víru svou skutky, kdo se řídí podle učení víry, kdo zachovává, co nám Bůh zjevil a co církev nám k věření předkládá. Když někdo jenom věří a podle víry se neřídí, nemůže dojíti spasení, jeho víra nemůže se libiti Pánu Bohu. Sv. apoštol Jakub jmenuje víru, která se neukazuje skutky, mrtvou. Jako tělo bez duše jest mrtvo, tak jest také víra bez skutků mrtva. [»Vira, která nemá skutků, mrtva jest sama v sobě.«] Mrtvé tělo nemůže již pracovati a není již ku prospěchu, k užitku; a podobným způsobem tedy není mrtvá víra duši ku prospěchu, nelíbí se Pánu Bohu, nepostačí ku spasení.

[Vyznáváme také svou víru, když něco konáme, co v církvi katolické obyčejem jest; když se na př. kropíme svěcenou vodou, když se modlíme růženec, když se modlíme při zvonění ráno, v poledne a večer, když smekáme před křížem, když klekáme, jde-li kněz k nemocnému s Pánem Bohem, když se zdržujeme v pátek neb v jiné postní dny masitých pokrmů, když chodíme na mši svatou, na processí atd.]

Katolický křesťan musí:

2. Co v srdci věří, když toho třeba, i ústy veřejně vyznávat.

Co to znamená, ústy vyznávat? Kdyby se nás někdo tázal, zdali jsme křesťané, zdali věříme, že Ježíš Kristus jest Syn Boží, nebo že jest ve Svátosti oltářní přítomen atd.; a my bychom mu řekli: »Ano, jsem křesťanem, věřím v Krista Pána, věřím, že jest ve Svátosti přítomen atd., tu bychom také ústy vyznávali víru. — V katechismu se praví, že máme víru ústy vyznávat, když toho třeba. Kdy pak je třeba, víru i

ústý vyznávati? Když jest to ku cti Boží anebo ku spasení bližního. Kdyby na př. někdo o víře katolické špatně mluvil, kdyby ji haněl a tupil. tu by bylo třeba, abychom vyznali, že jsme katoličtí křesťané a abychom víry své hájili a ji zastávali; to by bylo ke cti Boží. Anebo kdybychom třeba před soudem byli tázáni, zdali jsme katoličtí křesťané, i tu by žádala čest Boží, abychom víru svou ústy vyznali, abychom se za svou víru nestyděli. Kristus Pán pravil: »Kdožkoli vyzná mne před lidmi, toho i Já vyznám před Otcem svým, jenž jest v nebesích; kdož by pak zapřel Mne před lidmi, toho zapřu i Já před Otcem svým, kterýž jest v nebesích.«

Třeba jest také víru ústy vyznávati, když jest to k duchovnímu prospěchu, ku spasení bližního; kdyby na př. bližní našim vyznáním mohl býti ve víře utvrzen a upevněn, tenkrát jest toho třeba, v takových případech máme tedy víru svou i ústy veřejně vyznávati; a kdybychom snad proto i posměch nebo pronásledování snášeti museli. Jak mnoho museli ku př. apoštolové přetrpěti, a přece veřejně víru vyznávati nepřestávali. Sv. mučenníci bývali proto, že věřili v Krista Pána, že víru svou i ústy veřejně vyznávali, mučení a k smrti odsuzování. Kdyby byli víru zapřeli, kdyby byli řekli, že v Krista Pána nevěří, nebyli by musili trpěti. (Příklady: Sv. Vít, sv. Anežka, atd.) Ano, často jim pohané slibovali velikou odměnu, když odpadnou od víry v Krista Pána; ale oni se nedali svést a trpěli raději největší muky, než by byli víru svou zapřeli. (Opakování.) Stačí-li ku spasení? atd. Co znamená víru svou vyznávati skutky? — Vysvětlí to nějakým příkladem N.! Jak nazývá sv. apoštol Jakub takovou víru, která se nejví ve skutcích? Jak můžeme ještě víru svou vyznávati? — Co znamená víru ústy veřejně vyznávati? Kdy pak to máme činiti?

Kdy jest toho třeba? Kdyby to bylo ke cti Boží? Kdyby to bylo ku prospěchu bližního? O kom jsem vám vypravoval, že tak veřejně víru svou vyznával? Co pravil Kristus Pán o těch, kteří Ho vyznávají? A co o těch, kdož Ho zapírají?

Víte již, m. d., že nepostačí ku spasení, abychom toliko v srdci věřili, co Bůh zjevil, ale že musíme víru svou také skutky ukazovati, t. j. dle víry živi býti, přikázání Boží zachovávat. Ale vlastní silou nemůžeme ani náležitě věřiti, ani přikázání Boží zachovávat; k tomu potřebujeme pomoci neboli milosti Boží. Za tuto milost musíme Pána Boha prositi. Ale Kristus Pán ustanovil také jisté prostředky, kterými můžeme milosti Boží dosáhnouti a odpuštění hříchů dojíti; prostředky tyto jsou sv. svátosti.

Co jest svátost?

Svátost jest viditelné znamení neviditelné milosti, kteréž od Krista Pána k našemu posvěcení ustanoveno jest.

Svátost jest tedy znamení. Co nazýváme znamením? Každá věc, která něco vyznamenává nebo označuje, nazývá se znamením. Kouř na př. označuje, že někde jest oheň, kouř jest tedy znamením. V čítance máte rozličná znamení, na př. čárky, tečky atd. Co znamená čárka, co tečka? Ve škole dává žák znamení rukou. Co tím chce naznačiti, když dává znamení? Že chce odpovídati. Zvonem se také dává znamení. Co to naznačuje, když se zvoní? Že se máme modliti anebo jíti do kostela atd. Při svátostech jsou také, jak uvidíte, znamení, kterými se něco označuje. Svátost jest tedy znamení, a sice viditelné znamení.

Znamení musí býti viditelné; musí býti možno, ho viděti nebo slyšeti, aneb některým jiným smyslem chápati. Až budeme o jednotlivých svátostech mluvíti, poznáte, že při každé svátosti jest něco, co můžeme viděti, nebo některým jiným smyslem pozorovati.

Dále se v katechismu praví, že svátost jest viditelné znamení neviditelné milosti. V každé svátosti, uděluje se nějaká milost; buďto se nám odpouštějí hříchy, nebo se v nás milost Boží rozmnožuje, nebo býváme posilněni atd.; této milosti však nevidíme, jest tedy neviditelná; ale to viditelné znamení tuto milost označuje a zároveň ji také působí. A to viditelné znamení, které tu milost označuje a působí, musí býti ustanoveno od Krista Pána; nebo lidé nemohou s nějakým viditelným znamením spojití neviditelnou milost. Praví se ještě v katechismu, že to znamení ustanoveno jest k našemu posvěcení, t. j. že působí, abychom byli od hříchu očistěni a Bohu milými učiněni.

Co jest tedy svátost? Co musí býti při každé svátosti? 1. viditelné znamení, 2. neviditelná milost, 3. ustanovení od Ježíše Krista.

Taková znamení Pán Ježíš ustanovil, abychom mohli poznati, že se nám jistá milost udělila. Tomuto všemu lépe porozumíte, až budeme mluvíti o každé svátosti zvláště.

Kolik jest svátostí a jak se jmenují?

Svátostí jest sedm, a jmenují se: 1. Křest. 2. Břimování. 3. Svátost oltářní. 4. Pokání. 5. Poslední pomazání. 6. Svěcení kněžstva. 7. Stav manželský.

1. O svátosti křtu.

První svátost jest křest.

Co jest křest?

Křest jest nejprvnější a nejpotřebnější svátost, ve které člověk vodou a slovem Božím od hříchu prvopočátečního i od všelikých skutečných hříchů, jestliže se jich před křestem dopustil, očistěn a v Kristu jako nové stvoření k věčnému životu zrozen a posvěcen bývá.

Křest jest tedy svátost. Čeho jest potřebí ku každé svátosti? Nejprve viditelného znamení. V katechismu se praví, že křest jest svátost, ve které člověk vodou a slovem Božím od hříchu očistěn bývá. Vidíváte, že kněz při křtu sv. leje na dítě vodu, a slýcháváte, že při tom říká jistá slova. Říká totiž: »Já tě křtím ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.« Slova ta nazývají se v katechismu slovem Božím, a Kristus Pán sám poručil, aby slova ta se říkala. Právil totiž k apoštolům: »Jdouce, učte všechny národy, křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha sv.« Viditelným znamením při svátosti křtu jest tedy lití vody a slova, jež kněz při tom pronáší. Máme tedy při křtu sv. viditelné znamení. Pravili jsme však, že v každé svátosti uděluje se nějaká neviditelná milost, kterou znamení to označuje a působí. Jakou milost označuje a působí viditelné znamení při křtu sv.? V katechismu se praví, že člověk bývá očistěn od hříchu prvopočátečního. (Který hřích se tak nazývá?) Ale na křtu sv. bývá také člověk očistěn od všelikých hříchů skutečných, jestliže se jich před křtem dopustil. Skutečné hříchy jsou ty, kterých se člověk sám dopouští. Zdali pak se může dítě

před křtem sv. skutečného hříchu dopustiti? Nemůže, poněvadž nemá ještě užívání rozumu, nerozeznává ještě dobré od zlého, neví co smí činiti, a co ne. A přece se praví, že křtem sv. bývá člověk očistěn i od všelikých jiných skutečných hříchů, jestliže se jich před křtem dopustil. Skutečných hříchů mohou se jen dospělejší lidé dopustiti. Za našich dob bývají obyčejně malé děti křtěny; ale někdy se přece stává, že bývají křtěni také dospělí lidé, jestliže jako děti pokřtěni nebyli. (Když se na př. žid obrátí na víru křesťanskou.) Za prvních časů bývali obyčejně jen dospělí křtěni. Víte již, že když sv. Petr na den seslání Ducha sv. poněprv kázal, obrátilo se 3000 lidí na víru Kristovu. To nebyly děti, to byli dospělí, starší lidé, ze kterých se mnozí dojisty již i skutečných hříchů dopustili; těm tedy se odpustil nejenom hřích prvopočátečný, nýbrž i hříchy skutečné. Křtem sv. odpouštějí se tedy i skutečné hříchy, jestliže se jich kdo před křtem sv. dopustil. Když se nám hříchy odpouštějí, stává se nám tím jistě velká milost; kdyby se nám neodpustily, nemohli bychom přijíti do nebe; ale milosti této nevidíme; jest to tedy milost neviditelná, která litím vody a slovem Božím se označuje. —

Dále se praví v katechismu, že člověk bývá jako nové stvoření v Kristu k věčnému životu zrozen a posvěcen. Pokud člověk není pokřtěn, nelíbí se Pánu Bohu, poněvadž má na sobě hřích; ale na křtu sv. bývá jako novým stvořením, jakoby se byl znovu narodil. Bývá znovu zrozen k životu věčnému, může přijíti do nebe. Člověk bývá také na křtu sv. posvěcen. Na křtu sv. neodpouštějí se mu toliko hříchy, nýbrž stává se také Bohu milým, stává se dítkem Božím. A jako děti dědivají statky, které po rodičích zůstaly, stávají se tedy jejich dědici, tak se stáváme i my na křtu sv. dědici

království nebeského. V katechismu se praví, že člověk bývá v Kristu novým stvořením. To znamená, že Kristus Pán nám vydobyl této veliké milosti, že býváme znovu zrozeni k životu věčnému; zasloužil nám ji svou smrtí na kříži. Kdyby nebyl pro nás trpěl, nebyli bychom nikdy takové milosti dosáhli [Sv. křtem stává se člověk údem sv. církve a církev sv. nazývá se často tělem; Kristus Pán jest hlavou tohoto těla a věřící jsou jeho údové.]

Při křtu sv. jest tedy viditelné znamení a uděluje se neviditelná milosť. Čeho pak ještě třeba ku každé svátosti? Každá svátosť musí býti ustanovena od Krista Pána.

Kristus Pán křest svatý ustanovil; neboť rozkázal svým apoštolům, aby lidi křtili. Řekl jim: »Jdouce učte« V písmě svatém se také vypravuje, že svatí apoštolové křtili ty, kteří víru Ježíše Krista přijali. — Při křtu sv. jest tedy viditelné znamení, křtem uděluje se neviditelná milosť, a viditelné znamení, jehož se užívá při křtu svatém, jest ustanoveno od Krista Ježíše. Křest jest tedy pravou svátostí. (Opakování.)

Křest jest nejprvnější a nejpotřebnější svátostí. Jest nejprvnější, poněvadž se nejprve uděluje; kdo není pokřtěn, nemůže také jiných svátostí přijmouti. Jest nejpotřebnější, poněvadž beze křtu nemůže nikdo býti spasen. Křtem se nám odpouštějí hříchy; kdo tedy není pokřtěn, jest poskvrněn hříchem a nemůže přijíti do nebe. (Opakování.)

Co křest sv. působí, můžete, m. d., poznati také již z toho, co se dalo tenkrát, když byl Kristus Pán křtěn v řece Jordáně. Co pak se při křtu tom stalo pamětihodného? (Opakuje se.) Když byl tedy Kristus Pán křtěn, otevřela se nebesa. Podobným způsobem otvírají se nebesa těm, již bývají křtěni; před křtem bylo nebe

pro ně ještě zavřeno; nebyli by mohli do nebe přijíti, proto že byli hříchem poskvrněni. — Při křtu Krista Pána v Jordáně vznášel se Duch sv. nad Kristem Pánem ve způsobu holubice. I při křtu sv. vznáší se nad tím, kdo bývá křtěn, Duch svatý, ač neviditelným způsobem. Duch svatý jest to, jenž na křtu svatém a v jiných svátostech nás posvěcuje. — Při křtu Krista Pána v Jordáně vydal Bůh Otec hlas: »Tentoť jest Syn můj milý.« I na křtu sv. stává se člověk synem Božím; Bůh Otec jej přijímá za syna svého a za svého dědice.

Vy všechny, m. d., byly jste očistěny na křtu sv. od hříchu a staly jste se dítkami Božími, dědici života věčného. Na tyto milosti nemáte nikdy zapomínati; vždy máte za ně Pánu Bohu děkovati. Ale chcete-li se státi dědici Božími, chcete-li se Pánu Bohu líbiti, musíte také vždy všechno plniti, co jste na křtu svatém slibily. A co pak se slibuje při křtu sv.? Vidíváte, že děti bývají ke křtu sv. přineseny od kmotrů. Těchto kmotrů táže se kněz napřed, jak se to dítě má jmenovati; oni mu oznamují, jaké jméno mu dáno má býti. Na křtu sv. dává se dítěti jméno některého svatého nebo některé světice. Jména svatých dávají se nám na křtu sv., aby tento svatý se stal naším ochrancem (patronem), aby se za nás přimlouval u Boha. A také proto se dávají na křtu svatém jména svatých, aby se pokřtění napotom dle příkladu jejich řídili, a také svatě živi byli. — Když kmotrové oznámili, jak se dítě, které ke křtu přinesli, má jmenovati, táže se kněz dítěte toho: »N., co žádáš od církve Boží?« Ale dítě nemůže ještě samo odpověděti; proto zaň odpovídají kmotrové, pravíce, že žádá viru, t. j., že chce býti křesťanem, že žádá, aby skrze viru v Krista Pána mohlo dojiti věčného spasení. Po té praví kněz k dítěti: »Chceš-li do života vjíti, zachovávej

příkazani.« U křtitelnice pak se táže: »Odřikáš-li se satanáše (ďábla)? — I všech skutků jeho? — I vši pýchy jeho?« A kmotrové odpovídají ve jménu dítěte pokaždé: »Odříkám.« Kněz táže se dále: »Věříš-li v Boha, Otce všemohoucího, Stvořitele nebe i země? — Věříš-li i v Ježíše Krista, Syna jeho jediného, Pána našeho narozeného a ukřižovaného? — Věříš-li i v Ducha svatého, svatou církev obecnou, svatých obcování, hříchův odpuštění, těla z mrtvých vzkříšení a život věčný?« — Kmotrové odpovídají pokaždé: »Věřím!« Konečně se táže dítěte: »Chceš-li pokřtěn býti?« A když kmotrové odpověděli: »Chci,« leje kněz na křtěnce vodu a říká: »N. já tě křtím ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. Amen.«

I za vás, m. děti, slibovali vaši kmotrové, že budete v Pána Boha věriti a že se odřeknete ďábla a zlých skutků. Vy jste o tom ještě tenkrátě nic nevěděly; ale nyní již víte, co jste ústy kmotrů svých při křtu svatém slibovaly; chcete-li tedy dojiti života věčného v nebesích, musíte to také všechno věrně plniti.

Slib, který se činí na křtu svatém, jmenuje se slib křesťní; tento slib má pak dítě, když dospělo, k užívání rozumu častěji obnovovati. Čiňte to tedy i vy; obnovujte častěji slib, který jste Pánu Bohu na křtu sv. učinily. Slíbily jste Pánu Bohu, že budete v Něho věriti, Jeho svatou vůli plniti, všeho zlého se varovati a pokušení ďábelskému odporovati. Tento slib máte tedy nyní častěji obnovovati. A kdy pak máte zvláště křesťní slib obnovovati? Zvláště to můžete a máte činiti na svůj svátek. Kdy pak říkáme, že někdo má svůj svátek? Když se slaví památka toho svatého, jehož jméno obdržel na křtu svatém; proto se ten den nazývá také jmeninami. N.! jak se ty jmenuješ křesťním jménem? Kdy tedy máš svůj svátek? Kdy ty? V ten den máte sobě tedy zvláště

připomínati, co kmotrové při křtu sv. za vás slibovali, a ten slib pak máte obnoviti, t. j. máte samy také znovu slíbiti, že to budete všechno plniti. Dále máte ten slib také obnoviti, kdykoli později půjdete ku sv. zpovědi a k svatému přijímání; neboť i tenkrát, když budete viděti, že některému dítěti se křest sv. uděluje. A jak pak se obnovuje ten slib křestní? Když chcete obnoviti slib ten, můžete na př. krátce říci: »Bože, na křtu svatém stal jsem se křesťanem a obdržel jsem tak mnohé milosti. Ty's mne přijal za dítě své. Za tyto milosti vzdávám Ti vroucné díky a slibuji, že Ti budu vždy věrně sloužiti; pomáhej mi svou svatou milostí, abych slib svůj mohl splniti.« (Opakování.)

2. O svátosti biřmování.

Co jest biřmování?

Biřmování jest svátost, ve které pokřtěný člověk svatým křížmem a slovem Božím od Ducha svatého v milosti Boží posilněn bývá, aby víru svou stále vyznával a podle ní živ byl. —

Biřmování jest tedy svátost. Co musí býti při každé svátosti? Které pak jest to viditelné znamení při svátosti biřmování? V katechismu se praví, že pokřtěný člověk bývá sv. křížmem a slovem Božím od Ducha sv. posilněn. Když biskup uděluje sv. biřmování, vzkládá na hlavu biřmovance ruku, maže jej na čele sv. křížmem (olej smíšený s balsámem) a říká při tom slova: »Znamenám tě znamením kříže a biřmuji (posilňuji) tě křížmem spasení. Ve jménu Otce, i Syna i Ducha sv.« Vzkládání rukou, mazání sv. křížmem a slova, jež biskup při tom říká, jsou viditelným znamením svátosti biřmování.

Každou svátostí uděluje se neviditelná milost. Jaká pak milost uděluje se ve svátosti biřmování? V katechismu se praví, že pokřtěný člověk bývá biřmováním v milosti Boží posilněn, aby víru svou stále vyznával a podle ní živ byl. Již na křtu svatém dosahuje křtěnec milosti posvěcující; při biřmování se pak milost tato v něm rozmnožuje a člověk bývá posilněn, aby víru svou vyznával a podle ní živ byl. Toť jest tedy ta neviditelná milost. Tuto milost označuje již to viditelné znamení. Za starých časů mazávali se ti, již s jinými zápasiti měli, olejem, aby se k zápasu tomu posilnili, aby se stali hbitějšími a obratnějšími, by pak při zápasu zvítěziti mohli. Ve svátosti biřmování bývá člověk také mazán sv. křížmem. To označuje, že bývá posilněn, aby proti ďáblu a proti každému pokušení bojovati, víru svou stále vyznávali a podle ní živ býti mohl.

Víte již, že máme víru svou skutky i ústy vyznávat; ale to nebývá vždycky tak snadno, k tomu potřebujeme pomoci Ducha sv. Jak mnoho musili snášeti sv. apoštolové a mučenníci proto, že víru Krista Pána stále vyznávali! Ale Duch sv. je sílil, že raději i největší muky snášeli, ano i smrt podstoupili, než by byli víru v Krista Pána zapřeli. Ale víru svou máme také skutky svými vyznávat, máme podle ní živi býti. To však také není věc snadnou. Jsme nakloněni ke zlému; vůle naše jest slabá; potřebujeme tedy i tu Boží pomoci, abychom podle učení Ježíše Krista živi býti mohli.

Na křtu svatém jsme se odřekli ďábla; tento náš nepřítel nás často svádí a ponouká ke zlému; i zlí lidé a naše zlé žádosti nás často pokoušejí; proto musíme proti ďáblu a proti všemu pokušení bojovati; k tomu potřebujeme však pomoci, abychom zvítězili; a tato pomoc

také se nám uděluje ve svátosti biřmování. (Srovnej působení Ducha sv. ve sv. apoštolích.)

V katechismu se praví, že ve svátosti biřmování bývá pokřtěný člověk posilněn. Kdo chce přijmouti svátost biřmování, musí býti již pokřtěn; proč? Proto že křest jest nejprvnější svátost. Kdo tedy není pokřtěn, nemůže býti ani biřmován; neboť není ještě údem církve, ve které se svátosti udělují.

Co pak náleží ještě ku každé svátosti mimo viditelné znamení a neviditelnou milost? Ustanovení od Pána Krista. V písmě svatém čteme, že apoštolové vzkládali na pokřtěné ruce, a tito že přijali Ducha sv., t. j. že byli od Ducha svatého posilněni ve víře. Toho by svatí apoštolové nebyli mohli činiti, kdyby jim to Kristus Pán nebyl nařídil; sami se vzkládáním rukou nebyli by mohli takové milosti spojit.

3. O svátosti oltářní.

Co jest svátost oltářní?

Svátost oltářní jest nejsvětější Svátost; jest pravé tělo a pravá krev Pána našeho Ježíše Krista pod způsoby chleba a vína.

Co musí býti při každé svátosti? Co jest při této svátosti viditelným znamením? V katechismu se praví, že v této svátosti jest pravé tělo a pravá krev Pána Ježíše Krista pod způsoby chleba a vína. Tyto způsoby vidíme, jsou tedy viditelným znamením a označují milost, již v této svátosti dosahujeme. (Vzhledem ke slovu: způsoby — srovnej ustanovení této svátosti při poslední večeři, str. 114.) Slyšely jste, m. d., již dříve, že Kr. P. při poslední večeři vzal chléb a kalich s vínem a že pak všemohoucím slovem svým proměnil chléb a víno ve své tělo a ve

svou krev, jako byl kdysi v Káni galilejské proměnil vodu ve víno. Totéž činí kněz při mši sv. při pozdvihování nebo proměňování: proměňuje také chléb a víno v tělo a krev Krista Pána. Co před tím bylo chlebem, přestává tu býti chlebem a stává se tělem Krista Pána, a co před tím bylo vínem, přestává býti vínem a stává se krví Krista Pána; ale způsoby chleba a vína, tedy podoba, chuť, barva, se nezměnily. Způsoby chleba a vína jsou tudíž viditelným znamením při Svátosti oltářní. — A která jest neviditelná milost? V katechismu se praví, že Svátost oltářní jest pravé tělo a pravá krev Pána Ježíše Krista.

V této Svátosti jest Kristus Pán přítomen a dává se nám za pokrm. Jako potřebujeme pokrmu a nápoje pro tělo, abychom živi býti mohli, tak potřebujeme také pokrmu a nápoje pro duši svou, abychom ji pro život věčný zachovali. A tento pokrm jest Kristus Pán sám ve Svátosti oltářní. Že touto Svátostí býváme krmeni a posilňováni k životu věčnému, označují nám také již způsoby chleba a vína. Kristus Pán přebývá s námi ustavičně v této Svátosti a dává se duším našim za pokrm. Vidíváte, že lidé chodívají ke sv. přijímání; přistupují totiž k oltáři a kněz jim dává na jazyk sv. hostii, to jest způsobu chleba; ale pod touto způsobou chleba jest tělo i krev Krista Pána. Kristus Pán jest tedy s námi ustavičně ve Svátosti oltářní, a dává se nám za pokrm; to jest jistě veliká milost. Ale Krista Pána tu nevidíme; nevidíme také, jak duše naše bývá posilněna touto Svátostí; jest to tedy milost neviditelná.

Při Svátosti oltářní jest tedy viditelné znamení a uděluje se neviditelná milost. Co pak náleží ještě ku každé svátosti?

Ustanovení od Krista Pána. Že Kristus Pán tuto Svátost ustanovil, jest vám známo. Kdy? Kterak? Co jest tedy Svátost oltářní? Které jest při ní viditelné znamení? Jaká milost se v ní uděluje? atd.

Tato svátost se jmenuje Svátostí oltářní. Proč pak? Proto, že se proměňování chleba a vína v tělo a krev Krista Pána děje na oltáři při mši svaté. Svátost tuto nazýváme také velebnou Svátostí, poněvadž je v ní Kristus Pán, pravý Bůh, přítomen, a Boha máme vždy velebiti a chváliti. Jmenujeme ji také Svátostí nejsvětější. Proč? Každá svátost nás posvěcuje a činí Bohu milými; každá jest od Krista Pána ustanovena, každá jest tedy svatá, ale Svátost oltářní jmenuje se nejsvětější, poněvadž Kristus Pán, Bůh nejvyšší svatý, jest v ní přítomen. — V této svátosti jest pravé tělo a pravá krev Krista Pána. Pohlédněte sem na obraz Krista Pána; říkáva se také: to jest Kristus Pán; ale jest to skutečný Kristus Pán, jest to Jeho pravé tělo? Na některých svatých obrazech ukřižovaného Spasitele vidíváte také krev, jakoby tekla z ran Jeho; ale jest to také skutečná, pravá krev Krista Pána? To jest toliko vyobrazení těla a krve Krista Pána. Ale pod způsoby chleba a vína ve Svátosti oltářní jest pravé tělo Krista Pána, totéž tělo, v kterém se Kristus Pán narodil, totéž tělo, které na kříži trpělo, a táž krev, kterou Kristus Pán za nás na kříži vylil.

V této Svátosti jest tedy Kristus Pán, který jest Bůh a spolu člověk, přítomen. Proto máme Kristu Pánu v této Svátosti skrytému nejvyšší úctu vzdávati, máme se Mu klaněti, třeba vidíme toliko způsoby chleba a vína. Svatí tři králové hledali novorozeného krále; když pak přišli do Betléma, našli tam toliko malé, plénkami obvinuté dítě; neviděli tedy Krista Pána jako nějakého

mocného krále, ale - přece se Mu klaněli, vzdávali Mu nejvyšší úctu, kteráž toliko Pánu Bohu přísluší; neboť věřili, že toto dítě jest ten zaslibený Mesiáš, že jest pravý Bůh. I my vidíme v nejsvětější Svátosti toliko způsoby chleba; ale věříme přece, že ve způsobě chleba jest Kristus Pán přítomen, který jest pravý Bůh. Pamatujte na to, milé děti, pokaždé, když vkročíte do kostela; klanějte se Kristu Pánu, jak onino tři králové se Mu klaněli; padněte na kolena a chovejte se v chrámu Páně vždy s největší uctivostí. Podobně jednejte také, když vidíte, že se velebná Svátost nese k nemocnému, anebo, jak se říká, když se jde s Pánem Bohem.

Kdo ukazoval těm třem králům cestu ke Kristu Pánu? A kde stála ta hvězda? Stála nad místem, kdež bylo dítě. I vy vidíváte před oltářem, kde se uchovává velebná Svátost, světlo; toto světlo jmenuje se světlo věčné, protože tam vždycky ku cti Krista Pána svítiti má. Toto světlo nám připomíná, že tam na oltáři pod způsobou chleba přítomen jest Pán Kristus, který se sám nazýval světlem světa; to věčné světlo vás má také vždy vzbuzovati, abyste se Kristu Pánu na oltáři přítomnému klaněly; na to máte také pamatovati, kdykoli jdete vedle kostela; pokaždé máte Kristu Pánu ve Svátosti oltární přítomnému úctu vzdáti a říci: »Pochválena budiž bez přestání, nejsvětější Svátost oltární!«

4. O svátosti pokání.

Co jest svátost pokání?

Svátost pokání jest svátost, ve které k tomu zřízený kněz na místě Božím hříšníkovu hříchy po křtu svatém spáchané odpouští, vyzná-li se z nich skroušeně a úplně, a má-li

opravdovou vůli se polepsiti a pravé pokání činiti.

Pokání jest tedy svátost. Co patří ku každé svátosti? Co je v této svátosti viditelným znamením? V katechismu se praví, že kněz v této svátosti odpouští hříchy těm, jižto se z nich skroušeně vyznávají. Vidíváte, že lidé chodívají ke sv. zpovědi. Co se při tom děje? Kdo se chce zpovídati, jde ke zpovědnici; tam sedí kněz a lidé k němu přistupují a povídají mu, co zlého učinili, to jest, vyznávají se ze svých hříchů, žalují na sebe, že Pána Boha urazili, a čím Ho urazili, zpovídají se. Kněz je pak napomíná a poučuje, potom dělá nad nimi kříž a odpouští jim hříchy. Když se lidé zpovídají, a když kněz nad nimi dělá kříž a vyslovuje slova, kterými jim odpouští hříchy, to můžeme viděti a slyšeti; to jest tedy viditelné znamení. A jaká milosť uděluje se ve svátosti pokání?

Hříšníkovi se odpouštějí hříchy, kterých se po křtu svatém dopustil, a také se mu odpouští věčný trest; bývá pak opět Pánu Bohu milý, bývá učiněn dítkem Božím. To jest ta neviditelná milosť. Dále patří ku každé svátosti ustanovení od Krista Pána. Tuto svátost ustanovil Kristus Pán po svém z mrtvých vstání. (Viz str. 148.)

Jakou moc dal těmi slovy Kristus Pán apoštolům? Dal jim moc hříchy odpouštěti, nebo je zadržeti, t. j. neodpouštěti.

V katechismu se praví, že ve svátosti pokání odpouští hříchy kněz k tomu zřízený na místě Božím. Kněz nemůže hříchů odpouštěti z vlastní moci; hříchy může toliko Bůh lidem odpouštěti, kněz je odpouští tedy na místě Božím. Kristus Pán dal moc, hříchy odpouštěti svým apoštolům; ale svatí apoštolové nezůstali vždy na živu; zvolili si tedy své nástupce a

jim odevzdali také moc, hříchy odpouštěti. Tak jim to nařídil Kristus Pán, když řekl: »Jako mne poslal Otec, tak i já posílám vás.« Nástupcové svatých apoštolů jsou biskupové! Ti mají tedy moc, odpouštěti hříchy; a biskupové udělují moci té také kněžím; i kněží mají tedy moc, hříchy odpouštěti. Zřízený pak kněz jest ten, který jest od biskupa k tomu ustanoven, aby ve svátosti pokání hříchy odpouštěl. — Které pak hříchy odpouští kněz ve svátosti pokání? Katechismus praví: Hříchy po křtu svatém spáchané. Ve které svátosti se nám odpouštějí ještě hříchy? A jaké hříchy odpouštějí se nám ve svátosti křtu? — Hřích prvopočátečný a také jiné hříchy, jestliže se jich někdo před křtem dopustil. Ale ve svátosti pokání se nám neodpouští hřích prvopočátečný, poněvadž nám byl již na křtu sv. odpuštěn. Ve svátosti pokání odpouštějí se tedy hříchy, které člověk po křtu sv. spáchal. Co však musí hříšník činiti, chce-li, aby mu hříchy odpuštěny byly? V katechismu se praví, že kněz odpouští hříchy, vyzná-li se z nich hříšník skroušeně a úplně a má-li opravdovou vůli se polepšiti a pravé pokání činiti. Tedy hříšník se musí ze svých hříchů vyznati neholi vyzpovídati. [Co řekl Kristus Pán svým apoštolům, když jim dal moc, hříchy odpouštěti? »Kterým hříchy odpustíte, odpouštějí se jim; kterým zadržíte, zadržány jsou.« Dal jim tedy moc hříchy odpouštěti a zadržeti. Ale sv. apoštolové a jejich nástupci nebyli by mohli věděti, komu mají hříchy odpouštěti a komu je zadržeti, poněvadž nemohli věděti, jakých hříchů kdo se dopustil; proto bylo potřebí, aby se jim hříšníci ze svých hříchů zpovídali. Kristu Pánu se hříšníci nezpovídali, a On přece odpouštěl hříchy; ale Kristus Pán jest vševědoucí; On věděl, jakých hříchů se kdo dopustil a má-li také

vůli, se polepšiti. Svatí apoštolové však nebyli vševědoucí; jim se tedy museli hříšníci zpovídati; a jejich nástupcové také nejsou vševědoucí, i těm se tedy hříšník musí ze hříchů vyznati, chce-li, aby mu odpuštěny byly.] Ale jak se má hříšník vyznati? Skroušeně, musí mu toho býti líto, že Pána Boha urazil. Když má někdo nějaké neštěstí, rmoutí se nad tím, a vypravuje-li to někomu, činí to s bolestí, jest při tom zarmoucen. Největší neštěstí jest však hřích; nad hřichem se tedy máme nejvíce rmoutiti, toho nejvíce musíme litovati, že jsme Pána Boha urazili; musíme se tedy skroušeně, s lítostí a zármutkem zpovídati. Hříšník se má také úplně vyznati, t. j. musí se vyzpovídati ze všech hříchů, kterých se dopustil, tak, aby žádného, aspoň těžkého hřichu, úmyslně nezamlčel. Konečně se praví, že se odpouští hříšníkovi hřichy, má-li opravdovou vůli se polepšiti a pravé pokání činiti. Kdyby také hříšník úplně se vyznal, ale přece polepšiti se nechtěl, tu by mu zpověď nic nepomohla; musí tedy míti opravdovou vůli, se polepšiti, musí si pevně umíni, že se bude hříchů varovati, aby již Pána Boha neurážel; musí pravé pokání činiti. (Opakování.) Co jest svátost pokání? Které jest viditelné znamení této svátosti? — Jaká milost se uděluje? Které hřichy se odpouští ve svátosti pokání? Kdo odpouští ty hřichy? Může kněz sám ze své moci hřichy odpouštět? Který kněz jest k tomu zřízený? Co musí činiti hříšník, chce-li odpuštění hříchů dojíti? O kom můžeme říci, že se zpovídá skroušeně? Co znamená, zpovídati se úplně? Kdy ustanovil Kristus Pán svátost pokání? Kterými slovy? — Co musí hříšník ještě činiti, chce-li dosáhnouti odpuštění hříchů? —

Chce-li hříšník odpuštění hříchů dosáhnouti, musí činiti pravé pokání. A co pak jest to pravé pokání

činiti? — Pravé pokání čini, kdo se zase navrací k Pánu Bohu. Hřichem se odvrátil od Pána Boha, musí tedy zase k Pánu Bohu se navrátiti. Jak se to státi má, ukázal nám Kristus Pán podobenstvím o marnotratném synu, kteréž takto vypravoval: »Člověk jeden měl dva syny. I řekl mladší z nich k otci: »Otče, dej mi díl statku, kterýž mně přináleží.« I dal mu otec jeho dědictví. Po nemnohých dnech odebral se syn do daleké krajiny. Tam byl živ prostopášně: jedl, pil, hodoval s jinými, až všechno, co měl, promarnil. V té krajině, kde se zdržoval, nastal pak veliký hlad. I počal nouzi trpěti; neměl již co jísti, ani čím se odívati. Aby nemusil hladem umříti, dal se do služby k jednomu měšťanu té krajiny. Ten jej poslal do dvora svého, aby tam pásł jeho vepře; ale dobře se při tom nezdárnému synu nevedlo; musil často hlad trpěti, a přával sobě, aby se mohl nasytiti mlátem, t. j. tím, co se vepřům dávalo; ale ani toho mu nikdo nedával. Šel tedy sám do sebe, přemýšlel o tom, co učinil; tu poznal, jak velice chybil. I řekl sám k sobě: »Jak mnoho nádenníků v domě otce mého má hojnost chleba; já pak, syn jeho, zde hynu hladem! Vstanu, půjdu k otci svému a řeknu mu: Otče, zhřešil jsem proti nebi a před tebou; již nejsem hoden slouti synem tvým, ale učiň mne jako jednoho z nádenníků svých!« I vstal a šel k otci svému. Když pak byl ještě opodál, uztřel ho otec jeho a, ač jej byl syn tak velice urazil, když z domu odešel, přece mu ho bylo líto; slitoval se nad ním, šel mu naproti, obejmul a políbil ho. I řekl mu syn: »Otče, zhřešil jsem proti nebi a před tebou; již nejsem hoden slouti synem tvým!« Ale otec nedal mu ani domluviti, nýbrž řekl služebníkům svým: »Rychle přineste roucho nejlepší a oblecte ho; dejte prsten na ruku jeho a obuv na nohy jeho; přiveďte též

tele tučné a zabijte je, abychom hodovali a byli veselí. Nebo tento můj syn byl mrtev a zase ožil, byl ztracen a nalezen jest.« (Opakování a vysvětlení obrazu.)

Kdo pak se rozumí tím otcem, který měl dva syny? To jest Otec nebeský. Marnotratným synem rozumí se pak každý hříšník. My jsme také dostali dědictví na křtu svatém; stali jsme se dítkami Božími a [můžeme někdy dědit království nebeské. Hříšník pak [se tohoto dědictví zbavuje nepořádným životem. Jako syn marnotratný odešel od otce svého do cizí krajiny, tak i hříšník vzdaluje se od Otce svého nebeského; a jako syn marnotratný všechno promarnil a utratil, tak i hříšník ztrácí všecku milost Boží a dědictví království nebeského. Jako onen otec odpustil nezdárnému synu, tak odpouští také Otec nebeský hříšníkovi.

Ale co musí hříšník činiti, chce-li, aby mu Bůh hříchy odpustil? 1. Musí své svědomí zpytovat; musí přemýšleti, jakých hříchů se dopustil. 2. Musí hříchů svých litovati. 3. Musí sobě umíniti, že se polepší. 4. Musí se ze svých hříchů vyznati a 5. za ně zadość činiti. Musí v tom následovati příkladu marnotratného syna:

1. Marnotratný syn šel do sebe, přemýšlel o tom, co posud činil; i poznal, že chybil, že svého otce velmi urazil a že se sám tak nešťastným učinil; poznal, že v domě otce býval kdysi mnohem šťastnější a spokojenější. Podobným způsobem musí také hříšník do sebe jíti, musí přemýšleti, jak byl dosud živ; tu pozná také, jak často Otce nebeského urazil nepořádným svým životem; pozná, že jest sám vinen neštěstím svým. (Zpytování svědomí.)

2. Když marnotratný syn poznal, jak velice otce svého zarmoutil a urazil, litoval provinění svého; litoval,

že se stal nevěrným otci svému, že se dopustil veliké nevděčnosti, a že svou vinou se stal nešťastným; nepořádný život jeho se mu zošklivil. I hříšník má rozvažovati, jak velice hříchy svými uráží Otce nebeského, jak velikou nevděčností mu splácí za veliká dobrodíní, jež od Něho obdržel a jak veliký trest zasluhuje; pak bude jistě také svých hříchů litovati a je v ošklivosti míti. (Skroušenost a lítost.)

3. S lítostí svou spojoval marnotratný syn naději, že mu otec provinění jeho odpustí; umínil si tedy, že se k otci zase navrátí a že život svůj polepší. Zvolal: »Vstanu a půjdu k otci.« — Podobným způsobem má také hříšník doufati, že mu Otec nebeský hříchy odpustí; ale musí sobě také umíniti, že se polepší, že se bude hříchů varovati. Musí také zvolati: Navrátím se k Otci nebeskému a budu Mu věrně sloužiti. (Opravdové předsevzetí.)

4. Co sobě marnotratný syn umínil, hned také vykonal. Vstal a vydal se hned na zpáteční cestu k otci. Když pak k němu přišel, zvolal: »Otče, zhřešil jsem proti nebi a před tebou;« vyznal se tedy, že byl nepořádně živ. Totéž musí také hříšník činiti; musí hříchy své knězi, jenž zastupuje místo Boží, vyznati, musí se vyzpovídati. (Zpověď.)

5. Konečně osvědčoval ještě marnotratný syn, že urážky, které otci učinil, chce dle možnosti zase napraviti a že se milerád podrobí každému trestu, že vykoná, cokoli mu otec uloží. Věděl, že není hoden, aby otec ho zase uznal za syna, ale chtěl jen jako nádeník u něho pracovati, aby svou vinu napravil, aby uraženému otci zadosť učinil. Tak musí také hříšník hleděti, aby za urážky Otci nebeskému učiněné dosti učinil; musí vykonati, co mu kněz při svaté zpovědi na

místě Božím uložl, a musí také napravit škodu, kterou snad bližnímu učinil. (Zadostčinění.)

Jak onen otec byl milosrdný a rád odpustil zase synu svému, tak jest i Otec náš nebeský milosrdný a odpouští nám. Ano Otec nebeský jest neskončeně milosrdný. Kdybyste tedy, milé děti, byly tak nešťastny a dopustily se hříchu, navraťte se zase k Pánu Bohu a vykonejte, čeho k pravému pokání třeba. Bůh jest neskončeně milosrdný, On vám zase odpustí. —

5. O svátosti posledního pomazání.

Co jest poslední pomazání?

Poslední pomazání jest svátost, ve které nemocný skrze pomazání svatým olejem a skrze předepsanou modlitbu kněžskou milostí Boží ku prospěchu duše a častěji také i těla dosahuje.

Poslední pomazání jest tedy svátost. Které pak jest viditelné znamení při této svátosti? V katechismu se praví, že v této svátosti dosahuje nemocný skrze pomazání svatým olejem a skrze předepsanou modlitbu kněžskou milosti Boží.

Mnohý z vás snad již viděl nebo slyšel, že, když je někdo těžce nemocen, dává sobě kněze zavolati. Kněz pak maže nemocného svatým olejem na očích, na uších, na chrápe, na ústech, na rukou a na nohou, tedy na všech smyslech. Při tom říká kněz modlitbu, která k tomu předepsána jest: »Skrze toto sv. pomazání a neskončené milosrdenství své odpustiž tobě Bůh, cokoli jsi zavinil zrakem, sluchem, čichem, chutí a řečí, citem, chůzí a nedovolenou rozkoší.« Toto mazání sv. olejem můžeme

viděti a tuto předepsanou modlitbu můžeme slyšeti; to jest tedy viditelné znamení při této svátosti.

A která milost uděluje se při tom nemocnému?

Nemocný dosahuje milosti Boží ku prospěchu duše a častěji i těla.

Milost posvěcující se v něm rozmnožuje, a bývá posílněn na duši, a také na těle, aby mohl nemoc svou trpělivě snášeti; ba někdy dosahuje zase i zdraví. Tyto milosti označuje a působí to viditelné znamení.

Že Kristus Pán poslední pomazání ustanovil, poznati z toho, že již apoštolové nemocné sv. olejem mazávali, nad nimi se modlivali a jim nadzminěné milosti udělovali. To by nebyli mohli činiti, kdyby nebyl Kristus Pán svátosti té ustanovil. [Že Kristus Pán poslední pomazání ustanovil, a že se nám v ní milosti udělují, víme také ze slov sv. apoštola Jakuba, který takto píše: »Stůně-li kdo z vás, uveď k sobě kněží církve a ať se nad ním modlí, mažíce jej olejem ve jménu Páně: a modlitba víry uzdraví nemocného a polehčí jemu Pán, a jestliže v hříších jest, budou mu odpuštěny.«]

Tato svátost jmenuje se poslední pomazání; ale nejmenuje se proto posledním pomazáním, jako by nemocný, který ji přijal, již musil umříti; vždyť jste slyšely, že nemocný dosahuje také někdy i zdraví těla; posledním pomazáním se jmenuje proto, že mezi svátostmi, v kterých býváme sv. olejem mazáni, na poslední se uděluje. I při jiných svátostech bývá člověk sv. olejem mazán. Stává se to na př. na křtu sv. a ve sv. birmování. Když pak upadl do těžké nemoci, bývá také mazán — a toto mazání se jmenuje posledním pomazáním. Ale nemusí to býti vždy již poslední pomazání; stává se často, že někdo již přijal svátost posledního pomazání; když pak ozdravěl, přijal teprv

třeba svátost biřmování, kdež pak byl mazán sv. křížmem. Nikdo se tedy nemá báti, že by musil umřít, kdyby přijal svátost posledního pomazání. Máme Kristu Pánu děkovati, že se o nás tak starál, že tuto svátost ustanovil, abychom i v poslední době života, v nemoci, potřebné milosti nabyti mohli. (Opakování.)

* * *

Až posud jsem vám, milé dítky, vypravoval o Bohu Otci, Stvořiteli celého světa, o Bohu Synu, našem Vykupiteli, a o Duchu svatém, který nás posvěcuje. Dále se vám vypravovalo o sv. církvi a o svátostech, které se nám v církvi udělují (1—10. článek víry). — Nyní jest ještě v této první hlavní částce katechismu řeč o smrti, o soudu, očistci, o pekle, o nebi a o vzkříšení z mrtvých (11. a 12. článek víry). —

Co jest smrt?

Smrt jest rozdělení duše od těla. Při smrti dělí se duše od těla. Víte již, že člověk pozůstává z těla a z duše. Víte také, jak Bůh prvního člověka stvořil. Co stvořil napřed? Napřed udělal z hlíny tělo. To mělo hlavu, ruce a nohy, ale přece nevidělo, neslyšelo a nemohlo se pohybovati. Co učinil potom Bůh? Vdechl do něho nesmrtelnou duši; tu teprve tělo obživilo. Co činí tedy, že člověk je živ? Duše to činí; ale duše nezůstane vždy s tělem spojena, nýbrž oddělí se kdysi zase od těla. Když se duše od těla oddělila, říkáme, že člověk umřel. Viděly jste snad již smrt vyobrazenou jako kostlivce s kosou. Ale nemyslete, že smrt tak skutečně vypadá, že v té postavě přichází a člověka kosou o život připravuje. Tak se smrt jen vyobrazuje. A proč se vyobrazuje jako kostlivec? Poněvadž tak člověk vypadá, když jen kosti v hrobě z něho ostaly.

A proč se vyobrazuje s kosou? K čemu se užívá kosy? Na louce se kosou seče tráva, na poli obilí. Vše, co kosou posečeno bylo, padá k zemi, zůstává ležeti a usychá. Podobným způsobem ničí a hubí i smrt život člověka. Smrt není nějakou osobou; smrt není nic jiného, než oddělení duše od těla. (Opakování.) —

Když někdo umírá nebo již umřel, slycháváte zvoniti; tu se říká, že se zvoní na skonání; zvonek, kterým se tu zvonívá, jmenuje se proto také umíráčkem. A proč se zvonívá umíráčkem? Aby věřící za umírajícího nebo již zemřelého se pomodlili a zároveň sobě připomenuli, že také někdy umrou. Slyšíte-li tedy zvoniti umíráčkem, pomodlete se za zemřelého; prostě Pána Boha, aby duši jeho na milost přijal a aby i vám udělil milosti, byste někdy šťastně umřítí mohli. —

Musejí-li všickni lidé umřítí?

Všickni lidé musejí umřítí.

Všickni lidé umírají; od prvních lidí v ráji až posud bylo již nesmírně mnoho lidí na zemi, ale pomřeli; a tak i my, co ještě žijeme, musíme někdy umřítí; nikdo zde navždy nezůstane. Víte samy, že umírávají lidé staří i mladí, slabí i silní, chudí i bohatí; každý musí zemřítí. Umírá také mnoho malých ještě dětí. I my jednou zemřeme; to víme s jistotou. Ale nevíme, kdy umřeme, zdali v mládí aneb v stáří, zdali po dlouhé nemoci aneb náhle; nevíme také kde umřeme, zdali doma nebo v cizině, zdali na loži nebo na poli atd., nevíme také jak umřeme, zdali šťastně nebo nešťastně. Bůh nám toho neoznámil; proto máme vždy býti na smrt připraveni. Na smrt se nejlépe připravujeme, když přikázání Boží věrně plníme a hříchů se varujeme, a nebo když po spáchaném hříchu zase pokání činíme. Všichni si přejeme šťastně umřítí. Šťastně umírá však jen ten,

kdo umírá bez hříchu; kdo však umírá ve hříchu, umírá nešťastně.

Ale odkud to pochází, že všichni lidé musejí umřít?

Že všickni lidé umřít musejí, pochází od hříchu, kterého se Adam v ráji dopustil.

Jak se dopustil hříchu Adam v ráji? Co učinil? Jak mu uškodil ten hřích na těle a jak na duši? Kdyby nebyli první rodičové v ráji zhřešili, nebyli by musili zemřít; byli by nějaký čas žili v ráji a pak by je Pán Bůh byl vzal s tělem i s duší do nebe. Když však zhřešili, museli dle těla umřít. Ale škodil ten hřích toliko prvním rodičům? Nikoli, ten hřích uškodil i nám; i nám způsobil časnou smrt; i my musíme tedy zemřít. Kdyby nebyli první rodičové v ráji zhřešili, i my bychom byli také dle těla nesmrtelní zůstali, nebyli bychom umřeli.

Člověk se skládá z duše a z těla; umírá-li pak i duše člověka?

Duše člověka neumírá; ale jest ustavičně živa.

Když člověk zemřel, t. j. když duše se od těla oddělila, pochovává se tělo do hrobu, kdež se promění v zemi, ze které vzato jest; ale duše nezemře nikdy; ona jest nesmrtelná; bude živa na věky. Kristus Pán pravil, že duši nikdo nemůže zabít; duše tedy nikdy nezemře.

A co pak se stane s duší člověka hned po smrti?

Hned po smrti soudí Ježíš duši každého člověka zvlášť aneb soukromně.

Hned jak se duše oddělila od těla, bývá souzena od Krista Pána. Již jste slyšely, že Ježíš Kristus v poslední nebo v soudný den přijde soudit všech lidí; že spravedlivým dá život věčný v nebi, a hříšníky že bude věčně v pekle

trestati. To bude soud obecný; ale také již hned po smrti bývá duše, když se oddělila od těla. souzena od Pána Krista zvláště aneb soukromně; tento soud se nazývá proto soud soukromý.

A z čeho tu bude Ježíš lidi souditi?

Ježíš bude lidi souditi z myšlení, slov a skutků jejich; dobré odmění a zlé trestati bude.

Ježíš bude tedy lidi souditi z myšlení jejich, z toho co myslili; bude je souditi ze slov, z toho co mluvili, tedy z řečí jejich, a bude je souditi ze skutků, z toho, co činili. Při soudu tom dobré odmění a zlé bude trestati. Kdo myslíval na Pána Boha a na dobré věci, kdo mluvíval dobré řeči a činíval dobré skutky, dosáhne za to odměny. Ale kdo se rád zabýval zlými myšlenkami, kdo mluvíval zle o bližním anebo pronášel hříšné a ne-cudné řeči, anebo činíval zlé skutky, bude potrestán. Již na tomto světě bývají lidé někdy obžalováni a musejí se dostaviti k soudci; tento je také soudívá. Ale lidský soudce nemůže obžalované souditi z myšlení jejich, proto že mu není známo, co si kdo myslil. Ani ze slov, z řečí a skutků jich nemůže vždycky náležitě souditi; proto že mu všechny řeči a skutky jejich také nejsou známy; lidé mohou tajně něco zlého spáchat, aby se toho nikdo nedověděl. A kdyby se soudce také dověděl, co kdo spáchal, nemůže přece vždy zlé skutky trestati, nebo dobré skutky odměniti; ale Kristus Pán, který nás bude souditi, zná i naše nejtajnější myšlení, zná všechny lidské řeči a skutky, poněvadž jest vševědoucí; a Kristus Pán může také všechno dobré odměniti a zlé trestati, proto že jest všemohoucí. Před soudem lidským může se obžalovaný přetvařovati, může svou vinu zapírat, může také někdy

soudu a trestu ujíti. Ale před Kristem Pánem nebude možno se přetvařovati, zapíratí nebo se ukryti.

Na to tedy, m. d., nikdy nezapomínejte! Pamatujte na soud tento zvláště tenkrát, když býváte pokoušeni k nějakému hříchu. (Opakování.)

Kam pak bude odsouzena duše člověka při soukromém soudu?

Duše člověka bude při soukromém soudu buď do očištnice nebo do pekla odsouzena, aneb do nebe vzata.

Co pak jest očištec?

Očištec jest místo, kdežto duše časné resty trpí za hříchy, za které v tomto životě zadosť neučinily.

Za hříchy, kterých jsme se dopustili, musíme zadosť činiti; musíme konati nějaké dobré skutky, anebo snášeti tresty, které Bůh na nás sesílá. Bůh odpouští hříšníkovi ve svátosti pokání hřích a věčný trest, který by musel trpěti v pekle; ale v tomto životě přece ho často trestává, třeba nemocí, chudobou nebo jiným soužením. Snášeli hříšník tyto tresty trpělivě, může tím za své hříchy zadosť učiniti, může si zasloužený trest anebo pokutu za hříchy své v tomto životě vytrpěti; jestliže si však všechny tyto zasloužené tresty a pokuty na tomto světě, v tomto životě nevytrpěl, bývá duše jeho odsouzena do očištnice; tam bude tak dlouho trpěti, až za hříchy své učiní zadosť. Tyto tresty, které musí hříšník trpěti buď zde v životě, aneb po smrti v očištnici, jmenují se časné tresty. A kde trpí duše tyto tresty za hříchy, za které v tomto životě zadosť neučinily? Co jest tedy očištec?

[Které duše bývají pak do očiště odsouzeny?

Do očiště odsouzeny bývají duše oněch, jenž ačkoli v milosti Boží zemřeli, přece za hříchy v živobytí spáchané Boží spravedlnosti zadost neučinili.

Říkáme, že někdo umřel v milosti Boží, když posvěcující milost, které na křtu sv. dosáhnul a kterou se stal synem Božím, zachoval, když jí neztratil. Čím pak může člověk tuto posvěcující milost ztratiti? — Každým těžkým hříchem. Kdyby se někdo dopustil po křtu svatém toliko malých, všedních hříchů a umřel by v nich, umřel by přece v milosti Boží, protože všedními hříchy milosti Boží neztratil. Ale duše takového člověka by přece hned po smrti do nebe nebyla vzata, protože do nebe nevchází nic nečistého: duše taková byla by odsouzena do očiště; tam by musila tak dlouho trpěti, až by se úplně očistila, až by i za tyto všední hříchy spravedlnosti Boží zadost učinila.

Ale když se někdo po křtu dopustil těžkého hříchu a s hříchem tím by umřel — umřel by také v milosti Boží? — Ne, vždyť milost tu těžkým hříchem ztratil. — Kdyby však člověk, jenž se dopustil těžkého hříchu, přece zase rád přišel do nebe, co pak by musel činiti? Musel by se napřed očistiti svátostí pokání; musel by se skroušeně a úplně vyzpovídati: tím by zase dosáhl milosti posvěcující. Víte již, že ve svátosti pokání odpouštějí se hříchy po křtu spáchané. A co pak se ještě odpouští? Věčný trest. Na křtu sv. odpouštějí se všechny tresty, věčné i časné; ale ve svátosti pokání neodpouštějí se časné tresty, alespoň ne všechny. Kdo by tedy ve svátosti pokání dosáhl odpuštění hříchů a posvěcující milosti, a pak by umřel, pokud se jiných těžkých hříchů nedopustil, ten by také umřel v milosti Boží; ale neučinil-li za své spáchané hříchy

zadosť v tomto živote, nemohl by hned po smrti přijíti do nebe, musel by napřed v očištcí za hříchy své úplně zadosť učiniti. (Opakování.)]

V očištcí musejí duše i za malé, za všední hříchy nesmírné bolesti trpěti; proto se máme i všedních hříchů všemožně varovati; hledme také, abychom učinili za hříchy své zadosť již v tomto živote, abychom pak nemuseli po smrti muky očištcové snášeti. Všechny bolesti a kříže na tomto světě jsou jen nepatrné, přirovnáme-li je k mukám, jež musejí duše v očištcí trpěti. Duše tyto touží ustavičně po Pánu Bohu a po radostech nebeských; ale tato toužebnosť se často dlouho nevyplňuje; a při tom musejí snášeti veliké muky v ohni očištcovém, než učiní úplně zadosť za své hříchy.

Slýcháváte často, že se nábožní křesťané modlivají za duše v očištcí, a dozajista i vy se za ně modliváte. A proč se za ně modliváme? — Aby je Pán Bůh brzy z očištcě vysvobodil a k sobě do nebe vzal. Jmenujeme je obyčejně dušičkami; tím chceme ukázati, že s nimi máme útrpnost a že bychom jim rádi pomohli; duše v očištcí samy sobě pomoci nemohou a musejí často dlouho bolestné muky trpěti. Proto se za ně modliváme; prosíme Pána Boha, aby se nad nimi smiloval a ty muky jim ukrátil.

Kdy pak se obyčejně modliváte za dušičky? Večer, nežli jdete spat. Když samy se chystáte k odpočinutí, máte se také ještě pomodliti za duše v očištcí, aby jim Pán Bůh také udělil odpočinutí věčného v nebi. Ale i jindy máte na duše v očištcí pamatovati a za ně se modliti. Když se večer zvoní klekání, slýcháte, že se dává ku konci ještě jiným zvonkem znamení. Znamení toto má nás povzbudit, abychom se také ještě pomodlili za duše v očištcí. Jest také jeden den v roce od církve

zvláště k tomu ustanoven, bychom pamatovali na duše v očistci; jest to den dušiček neboli památka všech věrných zemřelých: památka tato koná se každoročně v den po slavnosti Všech Svatých. Tu chodívají zbožní křesťané také na hřbitov a modlívají se za duše těch, kteří tam odpočívají; ale při tom pamatují také na duše všech věrných zemřelých, kteří jsou ještě v očistci. Církev sv. modlívá se také při každé mši svaté za duše v očistci, a také my máme při mši sv. na ně pamatovati. Když jdeme okolo hřbitova, máme se také modlití za ty, kteří tam odpočívají, a máme Pána Boha prositi, aby jim, jsou-li v očistci, brzy tresty ostatní prominul a je k sobě do nebe vzal. Také když se zvoní umíráčkem, anebo když jest pohřeb, máme se nejen za duši těchto zemřelých, nýbrž také za všechny duše v očistci pomodlití.

Když se, milé děti, modlíte za duše v očistci, můžete se pomodlití Otčenáš a přidati slova: »Odpočinutí věčné dejž jim ó Pane, a světlo věčné ať jim svítí, ať odpočívají v svatém pokoji.« Když se modlíme za duše v očistci anebo když jim nějakým jiným způsobem pomáháme (mší svatou, almužnou, odpustky atd.), prokazujeme jim veliké dobrodiní; ony zajisté budou za to vděčny a budou se za nás také u Pána Boha přimlouvati.

Za které duše v očistci máte se pak zvláště modlití? Za duše svých zemřelých rodičů, bratrů, sester, přátel a dobrodinců, pak také za duše těch, které jste snad zlým příkladem nebo slovy, nebo jinak svedly ke hříchu, za který nyní očistcové muky snášeti musejí.

Vidíváte také, že při pohřbu nosívají se rozžaté svíce anebo že se za duše v očistci v kostele svíčky rozžihají. To nám připomíná, že máme Pána Boha prositi za duše v očistci, aby jim svítilo světlo věčné, t. j. aby se brzo dostaly do nebe, kde jest ustavičně světlo, kde

jest Kristus Pán, který se také nazývá — světlem. Ty hořící svíce připomínají nám také oheň, v němžto se trápí duše v očištcí. — Těla zemřelých kropívají se také svěcenou vodou; při tom se máme modliti, aby Bůh duše zemřelých rosou milosrdenství svého očistí a občerství ráčil, jako i byliny rosou očistěny a občerstveny bývají. (Opakování.)

Co jest peklo?

Peklo jest místo, kde zatracenci věčně trápeni budou.

V pekle budou trápeni zatracenci, t. j. hříšníci, kteří s těžkými hříchy umřeli bez pokání; ti budou od Boha zavrženi a pro nebe jako ztraceni; nikdy již neprijdou do nebe, ale budou věčně v pekle trápeni. Jak veliké to trápení v pekle bude, nemůžeme si ani náležitě představit. Víte, jaká jest to bolest, když si někdo jenom na př. prst spálí; jak velikou bolest musí teprve působiti oheň pekelný! Mnohý člověk musí již zde na světě veliké bolesti trpěti (bolení zubů, hlavy atd.). Jak mnoho muk musili snášeti sv. mučenníci! Sv. Vavřinec na př. byl za živa pečen, sv. Polykarp byl do ohně uvržen a spálen atd. Ale muky v pekle jsou ještě mnohem větší a hroznější. Kristus Pán sám o pekle praví, že tam bude pláč a skřípění zubů. A v pekle budou zatracenci věčně trápeni. Bolesti zde na světě trvají jen nějaký čas; a kdyby také na př. nemoc dlouho trvala, cítí nemocný přece někdy aspoň na čas úlevu; nebo ho navštěvují a těšívají dobří přátelé; ale tam v pekle nebudou zatracenci nikdy míti úlevy; nebude jich také nikdo těšiti, ano budou si ve spolek ještě větší trápení působiti. I v očištcí snášejí duše veliké muky; ale přece se mohou těšiti tím, že muky jejich jednou vezmou konec, že přestanou, a ony že se

pak dostanou do slávy nebeské, kde již nebude bolestí. Ale zatracenci takové naděje nemají; muky jejich nikdy nebudou míti konce; zatracenci budou věčně trápeni; a když budou trpěti tisíce a tisíce roků, budou přece vždy jen jako na začátku svého trápení. Víte, jak mnoho listů jest v lese na stromech; a kdyby vždy za tisíc let jen jeden z listů těch spadl, jak dlouho, kolik tisíců let by to trvalo, než by všechny opadaly; jednou by to však přece bylo. Ale muky pekelné nevezmou nikdy konce, budou trvati věčně.

Že hrozné muky v pekle budou věčně trvati, učí Kristus Pán v podobenství o bohatci a o chudém Lazarovi.

Podobenství to vypravuje takto :

Byl jeden bohatý člověk, kterýž se oblékal v drahá roucha a hodoval každý den stklostně. Byl pak také jeden chudý, který se jmenoval Lazar. Ubohý člověk tento byl pln vředů, ležel u vrat bohatcových a přál sobě, by se mohl nasytiti aspoň drobty, kteréž padaly se stolu bohatcova; ale ani těch mu nikdo nedával. Toliko psi k němu přicházeli a lízali vředy jeho. Stalo se pak, že Lazar umřel a že nesen byl od andělů do lůna Abrahama (do předpekli). Pak umřel i bohatec a byl pohřben v pekle. Když pak tu snášel veliké muky, pozdvihl oči svých a spatřil vysoko nad sebou Abrahama a Lazara v lůně jeho. Tu zvolal: »Otče Abrahame, smiluj se nade mnou, a pošli Lazara dolů, aby omočil aspoň konec prstu svého ve vodě a ochladil jazyk můj; neboť se mučím v tomto plameni.« Ale Abraham mu na to odpověděl: Rozpomeň se, synu, že jsi přijal dobré věci v životě svém, Lazar pak zlý; nyní pak tento se těší, ale ty se mučíš. A nad to nade všechno jest mezi vámi a námi veliká

propasť, tak že nemůžeme ani my odsud k vám jíti, ani vy k nám přijíti.«

A kdo pak bývá odsouzen do pekla?

Ten, kdo se dopustil těžkého hříchu, a bez pokání, bez polepšení zemřel. Varujte se tedy, m. d., hříchů a to nejen těžkých hříchů, nýbrž i menších; nebo kdo se lehkovážně dopouští malých hříchů, padá snadno i do hříchů těžkých. Kdyby vás někdo sváděl k něčemu zlému, anebo kdyby ve vás povstávaly zlé myšlenky a žádosti, připomeňte si jen vždy muky, které byste musily v pekle snášeti, kdybyste se hříchu dopustily. Budete-li vždy na muky věčné v pekle pamatovati, pak jistě nezhrěšíte.

Poustevník Martinian byl jednoho dne sváděn k těžkému hříchu. Když se v něm již zmáhala zlá žádost, rozdělal v příbytku svém oheň, dal do něho nohu svou, a vzdychal a křičel bolestí. Když byl tázán, proč tak činí, odpověděl: »Chci zkusiti, zdali bych někdy mohl snéstí oheň pekelný, kdybych se toho hříchu dopustil. Když nemohu snéstí ani bolesti tohoto ohně, který jest toliko jako stín ohně pekelného, kterak bych mohl snéstí muky věčně trvající v ohni pekelném?« Toto pomyšlení na oheň pekelný zachovalo ho od hříchu. Připomínejme si tedy i my často tresty pekelné, abychom do hříchu ne-
padli.

Co jest nebe?

Nebe jest nejblaženější sídlo svatých.

Sídlo jest tolik jako příbytek, místo, kde někdo přebývá. Tak na př. říkáme, že císař pán sídlí nebo má sídlo své ve Vídni. Nebe jest sídlo svatých; tam přebývají svatí. Praví se, že nebe jest nejblaženější sídlo svatých. Svatí v nebi jsou na nejvyšš šťastní

a blažení. Koho nazýváme blaženým, již víte. Slyšely jste již dříve, že první naši rodičové byli v ráji, pokud se nedopustili hříchu, také blažení, že jich nic netrápilo, a že požívali samých radostí. I na tomto světě bývají někdy lidé blažení; ale úplně nikdo zde blažen není; každého přece něco trápí, každý sobě ještě něčeho přeje; a kdyby také byl úplně blažen, znepokojovala by ho přece bázeň, že jeho blaženost někdy vezme konec. Svati budou v nebi úplně blažení, nebudou mít žádných bolestí, žádného zármutku, ničeho, co by je mohlo trápit, ale budou mít samé radosti, budou se radovati s Pánem Bohem, s Pannou Marií, se sv. anděly; shledají se s těmi, které mívali rádi zde na světě, a budou požívat radostí, kterých sobě ani představití nemůžeme; a tyto radosti budou věčně trvati; svatí se nebudou báti, že by jejich radosti mohly někdy konec vzíti. (Opakování.)

Zajisté byste se, milé dívky, také rády do nebe dostaly. Co však musíte činiti, aby žádost vaše se splnila? Do nebe bývají vzati toliko ti, kteří zde na světě přikázání Boží věrně zachovávali a hříchů se varovali, aneb i ti, kteří se sice hříchů dopustili, ale zase pokání činili, a časné tresty buďto zde, aneb v očistci vytrpěli. Co musíte tedy i vy činiti?

Svati, kteří jsou nyní v nebi, byli kdysi lidé jako my; byli slabí, ku zlému nakloněni, ku zlému pokoušení a sváděni; ale oni přece sloužili Pánu Bohu věrně, přemáhali zlé žádosti a odporovali pokušení ku hříchu, nedali se svést. Svati toho nedovedli vlastní silou, ale Pán Bůh je silil svou milostí. A tak sílí i nás, abychom Mu mohli věrně sloužiti a někdy také do nebe přijíti. Obtížnostmi se nemáme dáti od toho odstrašiti. Dělník pracuje celý den v potu tváře své, aby si jen něco málo vydělal; proč bychom neměli i my po celý život rádi

Pánu Bohu sloužiti a se namáhati; vždyť víme, že za to dojdeme hojné odplaty v nebesích.

Pamatujte, milé děti, na tuto odplatu, obzvláště tenkrát, když máte něco těžkého a odporného činiti nebo snášeti, aneb něčeho sobě odepřiti, co vám příjemno jest. Pomyslete sobě: Vždyť za to dosáhnu hojné odměny v nebesích!

Co se stává s duší člověka hned po smrti, slyšely jste již. Víte také, že těla bývají vložena do hrobu; ale co pak se stane s těly lidskými v soudný den, když přijde Ježíš zase s nebe lidi soudit?

V soudný den vzkřísí Ježíš mrtvé, a všichni lidé vstanou se svými těly, t. j. s těmiž těly, která za živobytí měli.

Tělo člověka zemřelého za nějaký čas v hrobě shnije, ostanou z něho jen kosti, a pak i tyto se obrátí v prach; ale lidé kdysi přece s těmiž těly opět vstanou, která za živobytí měli.

Kristus Pán vstal z mrtvých, a slíbil i nám, že také kdysi z mrtvých vstaneme; On, jenž vzkřísil mládence Naimského, dceru Jairovu, Lazara, vzkřísí také nás; Jemu nic není nemožno. A kdy nás vzkřísí Kristus Pán?

Katechismus praví, že se to stane v soudný den. Který den to bude? Bude to den, v němžto Kristus Pán bude lidi souditi. Den tento jmenuje se také poslední den, poněvadž po něm již žádný jiný den následovati nebude. V tento den spojí se duše zase se svým tělem, a sice s těmž tělem, které člověk měl za živobytí, a lidé povstanou z hrobů svých. (Opakování.)

Po tomto vzkříšení z mrtvých bude pak Ježíš lidi souditi. A kterak bude Ježíš v soudný den lidi souditi? Ježíš bude v soudný den všeccky lidi pospolu s tělem i s duší souditi; spravedlivé odmění životem věčným v nebi a hříšníky věčně v pekle trestati bude.

Víte již, že duše každého člověka, když se oddělila od těla, bývá souzena zvláště nebo soukromně (soud *soukromý*); ale v poslední den nebude každá duše zvlášť souzena, jako při soukromém soudu, nýbrž budou všichni lidé pospolu souzeni. Při soukromém soudu bývá souzena jen duše; ale při posledním soudu budou lidé souzeni s tělem i s duší; tento soud nazývá se proto soud *obecný*. Jak se to při tomto posledním soudu diti bude, vypravoval Kristus Pán sám.

V poslední den shromáždění budou před Něj všichni národové; On pak rozdělí spravedlivé od nespravedlivých. Spravedlivé postaví na pravici své, nespravedlivé pak na levici. Pak řekne k těm, kteří budou státi na pravici: »Pojďte požehnání Otce mého, vládněte královstvím, které Vám připraveno jest od ustanovení světa, neboť jsem lačněl a dali jste mi jísti« atd. (viz sv. Mat. 25, 35—46). (Opakování.)

Kristus Pán bude tedy spravedlivě souditi; ctnostní, hodní lidé dosáhnou odplaty v nebi, a hříšníci budou na věky v pekle trestáni. — Kdy tento soudný den bude, není nám známo; Bůh nám toho neoznámil, neboť chtěl, abychom se k soudu tomu vždy připravovali. Proto nás také Kristus Pán napomíná: »Bděte a modlete se, nebo nevíte, kdy ten čas bude.« Když Kristus Pán při posledním soudu pronese rozsudek (ortel), pak přijdou spravedliví do království nebeského a hříšníci budou svrženi do ohně věčného a neshledají se již nikdy, po

celou věčnost se spravedlivými, od nichž tu odloučení byli. Jak žalostné to bude loučení! Otec snad bude na pravici, a syn na levici atd.

Jak se budou hříšníci strachovati, až uzří kdysi Krista Pána přicházejícího k soudu! Jak velice ulekli se synové Jakubovi, když jim bratr jejich Josef řekl: »Já jsem Josef, bratr váš, jehož jste prodali!« — Nepřátelé Krista Pána v zahradě getsemanské padli strachem k zemi, když jim Kristus Pán řekl: »Já jsem ten Ježíš Nazaretský, jehož hledáte.« Větším ještě strachem budou skličeni hříšníci, když uzří Ježíše Krista, přicházejícího s velikou mocí a slávou soudit živých i mrtvých. — Jak velice se chvěje a strachuje zločinec, když bývá veden k soudci, o němž přece ví, že jest pouhý člověk, a že mu všechno známo není! Jak mnohem větší bude tedy strach hříšníků, když uzří spravedlivého soudce Ježíše Krista, Jehož tak často hříchy svými uráželi, a před Nímž nic skryto není. — A soud ten bude také proto tak hrozný, že se bude konati veřejně před celým světem. Zde na zemi páchá mnohý člověk hříchy potají, skrývá se, aby ho nikdo neviděl, aby nebyl zahanben; ale tam se nebude moci skrýti, tam bude zahanben před celým světem. Pamatujte tedy, milé děti, často v životě svém na přísný soud tento, abyste se ho potom lekati nemusili. Kdo po čas života svého má často na mysli soud poslední, bude se dojista všemožně hříchů varovati; bude se štítiti všeho zlého, nebude páchatí věcí nestydatých, bude se báti, aby někdy při posledním soudu veřejně před celým světem zahanben nebyl.

* * *

Posud poznaly jste, milé děti, nejhlavnější pravdy, které musí katolický křesťan věriti. A kde

pak se zvlášť obsahuje, co katolický křesťan věriti musí?

Co katolický křesťan věriti musí, obsahuje se zvlášť ve snešení apoštolském.

Snešení apoštolské jest ono »Věřím v Boha,« které se snad některé z vás již modlívají, a kterému se nyní všechny na paměť učiti budete. Jak pak zní snešení apoštolské?

Snešení apoštolské zní takto: »Věřím« atd.

»Věřím v Boha« jmenuje se snešením apoštolským, poněvadž to, co apoštolové učili, v něm v krátkosti obsaženo jest. Nejhlavnější články víry křesťanské jsou tu v krátkosti jako v jeden celek snešeny. Jmenuje se také vyznání víry, poněvadž jím vyznáváme svou víru, a ukazujeme, že věříme, co svatí apoštolové hlásali. »Věřím v Boha« se nazývá toto snešení, poněvadž těmi slovy začíná.

Svatý mučenník Petr, když byl ve stáří sedmi let, chodíval pilně do školy katolické, ač otec jeho katolíkem nebyl. Když jednoho dne přišel ze školy, tázal se ho strýc jeho, čemu se ve škole naučil. Petr odpověděl s radostí, že se naučil snešení apoštolskému a jal se ho ihned odříkávati. Strýc i otec hleděli ho napřed rozličnými sliby a pak vyhrožováním a tresty od víry katolické odvrátiti; ale Petr zůstal pevný ve víře a nedal se ničím od ní zastrašiti. Aby se ve víře vždy více utvrzoval, modlíval se často »Věřím v Boha.« Když v pozdějším věku svém jako misionář víru křesťanskou hlásal, byl od nepřátel víry katolické pronásledován a smrtelně raněn. Umíraje modlil se ještě snešení apoštolské a napsal na zemi, na které ležel, vlastní krví slova: »Věřím v Boha, Otce všemohoucího.«

(Při této příležitosti může se s dítkami učení víry, které jim posud vysvětlováno bylo, v krátce opakovati.)

Každý nemůže věděti všechno, co Bůh zjevil, co Kristus Pán učil a co církvi svou k věření předkládá; ale jisté pravdy sv. náboženství musí každý člověk, který dospěl k užívání rozumu, věděti a věřiti, chce-li dosáhnouti života věčného. O kom pak říkáme, že již dospěl k užívání rozumu? O tom, který již umí rozeznati dobré od zlého, který již zná, co se Pánu Bohu líbí, a co se Mu nelíbí. — Ví-li pak již malé dítě, co se Pánu Bohu líbí a co ne; co jest dobré nebo zlé? Neví. Duše člověka má rozum a vůli; i malé dítě obdařeno jest tedy již rozumem, nemůže však ještě rozumu svého užívat; ale dovede-li již dobré od zlého rozeznati, říkáme, že má již užívání rozumu, anebo že již dospělo k užívání rozumu. A co musí každý člověk, když k užívání rozumu dospěje, aby spasen byl, nevyhnutelně věděti a věřiti?

Každý člověk musí, když k užívání rozumu dospěje, aby spasen byl, nevyhnutelně věděti a věřiti: 1. Že jest jeden Bůh atd. (Viz katechismus.)

Tyto pravdy musí tedy každý dospělý člověk věděti; ale netoliko věděti, musí je také věřiti a podle nich živ býti. A musí je nevyhnutelně věděti a věřiti. Kdo jich neví a nevěří, a kdo svůj život dle nich nespřavuje, nemůže dojiti věčného spasení.

První z těchto pravd jest tedy:

1. Že jest jeden Bůh. Vypravoval jsem vám již, že byli a že jsou posud ještě takoví lidé, kteří nevěří v jediného Boha, kteří se domnívají, že jest více bohů; takové lidi nazýváme pohany. Pohané neznají

jediného pravého Boha, kterému se my klaníme; oni vzdávají božskou úctu slunci, měsíci, hvězdám, zvířatům a jiným tvorům, ano činívají si sami bohy ze dřeva, z kamení, z nějakého kovu anebo z jiných látek (modly). Ale my věříme, že jest toliko jeden pravý Bůh, který stvořil nebe i zemi i všecko, cokoli jest; věříme, že tento jediný pravý Bůh jest naším nejvyšším Pánem a nejlaskavějším Otcem. Tato víra nám poskytuje velikou útěchu. Pohané věří ve více bohů, a proto se musejí vždy obávati, že zavděčí-li se jednomu z bohů svých, upadnou snad v nemilost u jiného. Ale my křesťané víme, že jest toliko jeden pravý Bůh, kterému se jistě zavděčíme, a který nás bude jistě milovati, budeme-li Mu věrně sloužiti a Jeho přikázání zachovávat.

2. Dále musíme věděti a věřiti, že Bůh jest spravedlivý soudce, jenž dobré odměňuje a zlé třeše.

Zde na zemi nebývá od lidí všecko dobré odměněno a všechno zlé potrestáno. Mnohý člověk žije ctnostně a nábožně, slouží horlivě Pánu Bohu, a přece se mu často zde na světě zle vede; bývá třeba nemocen, anebo mívá rozličné jiné soužení; ale jak velice ho to musí těšiti, když ví a věří, že Bůh jest spravedlivý soudce; vždyť si může pomysli: Nemám zde radosti, snáším rozličná soužení; ale Bůh jest spravedliv, On mi za to udělí v nebesích radostí neskončených, On mi hojně odmění všechno, co budu zde z lásky k Němu činiti nebo snášeti! Ale naopak hříšník se musí lekati a báti, když si připomene, že Bůh jest spravedlivý soudce, a že všechno zlé trestá. Ale tato bázeň měla by ho pohnouti, aby se polepšil, a aby užil prostředků, kterými může zase odpuštění hříchů dosáhnouti.

3. Každý má věděti a věřiti: Že jsou tři božské osoby jedné bytnosti a přirozenosti: Otec, Syn a Duch svatý. Učení o nejsvětější Trojici uvádí nám vždy na mysl, co tyto tři božské osoby pro nás učinily, jaká dobrodiní jsme od každé z Nich obdrželi; upomínka tato bude nás vždy povzbuzovati k tomu, abychom dobrodiní těch užívali k našemu spasení.

4. Máme věděti a věřiti, že druhá božská osoba člověkem učiněna jest, aby nás smrtí svou na kříži vykoupila a k věčnému spasení přivedla.

Jak velikou útěchou musí nás toto učení víry naplniti!

Bůh jest ovšem spravedlivý soudce; ale jest zároveň také neskončeně milosrdný; smiloval se nad lidmi a poslal jim svého jednorozeného Syna, aby je od hříchu a věčného zahynutí vysvobodil. Syn Boží stal se z lásky k nám člověkem, trpěl a umřel za nás, aby nás zase s Otcem nebeským smířil a ku spasení věčnému přivedl. Běda však těm, kteří nehledí, aby účastnými se stali zásluh, jichžto nám Syn Boží smrtí svou na kříži dobyl!

5. Musíme věděti a věřiti, že duše lidská nesmrtelná jest. Duše naše nikdy nezemře, bude věčně živa, bude věčně buďto s Pánem Bohem v nebi se radovati, anebo věčné muky v pekle snášeti. Tato pravda má nás vždy povzbuzovati, abychom duši svou zachovali k životu věčnému, abychom tedy vůli Boží vždy věrně plnili, a o spásu své nesmrtelné duše pečovali.

6. Musíme věděti a věřiti, že milost Boží ku spasení nevyhnutelně potřebna jest, a že člověk bez milosti Boží nic k životu věčnému dopomáhajícího činiti nemůže.

Bez milosti Boží nemůžeme ničeho činiti, co by Pánu Bohu bylo milo, a čím bychom sobě život věčný mohli zasloužiti. Kristus Pán pravil: »Beze mne nic nemůžete činiti.« [Bez milosti skutečné nemohli bychom dobrých skutků konati, a nejsme-li ve stavu milosti posvěcující, nemůžeme vjíti do království nebeského, a také naše dobré skutky nemohou se Bohu libiti a nám k dosažení života věčného dopomoci.] Ale Bůh nám této milosti uděluje, když Ho o ni prosíme, a když sv. svátosti hodně přijímáme; pomoci této milosti Boží můžeme pak života věčného dojíti.

(Důležité pravdy tyto neuvádějí se zde k tomu, aby je katecheta teprve vysvětloval; toť se muselo již dříve státi; zde se má toliko ukázati, jak veliký vliv pravdy tyto mají na život křesťana.)

II. hlavní částka.

O naději.

V první hlavní částce vypravovalo se, co máme, chtějíce dojíti věčného spasení, věřiti; druhá hlavní částka jedná zase o naději, neboli o tom, co máme jako křesťané doufati.

Co jest křesťansky doufati?

Křesťansky doufati jest, od Boha důvěrně očekávati, cokoliv nám slíbil.

Doufati vůbec jest tolik, jako důvěrně, s jistotou očekávati, co nám někdo slíbil. Otec slíbil na př. svému synu, že mu dá na štědrý večer krásnou knihu, bude-li hodný a poslušný. Syn očekává pak s jistotou, že mu otec knihu tu dá, těší se na ni; tedy doufá, že otec splní, co mu slíbil; jinak také říkáme, že má naději. Doufati vůbec znamená tedy, něco dobrého, co nám někdo slíbil, s jistotou očekávati. Ale co jest křesťansky doufati? Křesťansky doufati jest, od Boha důvěrně očekávati, cokoliv nám slíbil. Když tedy důvěrně očekáváme, co nám Bůh slíbil, doufáme křesťansky, anebo máme křesťanskou naději. Kdy říkáme, že doufáme křesťansky? Co jest tedy křesťansky doufati? Co jest doufati vůbec? atd.

Co doufáme od Boha?

Od Boha doufáme skrze zásluhy Ježíše Krista život věčný, t. j. věčné blahoslavenství a prostředky k dosažení téhož blahoslavenství potřebné.

Doufáme tedy od Boha život věčný, to jest věčné blahoslavenství, věčné radosti v nebi. Co pak ještě doufáme? Katechismus praví, že doufáme také prostředky k dosažení téhož blahoslavenství potřebné. Prostředkem nazýváme to, čím můžeme něčeho dosáhnouti. Když je na př. někdo nemocen, užívá léku; tento lék je mu prostředkem, aby dosáhl zdraví. Chceme-li dosáhnouti života věčného, třeba nám také jistých prostředků. A které jsou to ty prostředky? Takové prostředky jsou obzvláště sv. svátosti a modlitba. Slyšely jste minulou hodinu, že bez milosti Boží nic k životu věčnému dopomáhajícího činiti nemůžeme. Chce-li tedy kdo vejíti do života věčného, potřebuje k tomu milosti Boží. Potřebuje předně milosti posvěcující, kterou se mu odpouštějí hříchy; neboť kdo jest poskvrněn hříchem, nemůže dojiti života věčného; ale hříchy se nám odpouštějí ve svátostech. Kristus Pán pravil k Nikodémovi: »Nenarodí-li se kdo znovu z vody a Ducha sv., nevejde do království nebeského.« Svátosti jsou tedy prostředkem k dosažení života věčného.

Co pak musíme dále činiti, abychom dosáhli života věčného? Musíme zachovávatí Boží přikázání. Jednou přišel jakýsi mládenec ke Kristu Pánu a tázal se Ho: »Pane, co musím činiti, abych měl život věčný?« A Kristus Pán mu odpověděl: »Chceš-li do života vejíti, zachovávej přikázání!« A totéž musíme i my činiti. Když dítě bývá přinešeno ke křtu, táže se ho kněz: »Co žádáš od církve Boží?« Kmotři za dítě odpovídají:

»Víru.« — »Vira co tobě dá?« táže se kněz dále. A kmotři odpovídají: »Život věčný!« Tu pak praví kněz: »Chceš-li do života vejít, zachovávej přikázání!«

Ale víme, že zachovávatí Boží přikázání není vždy tak snadno, poněvadž naše vůle jest slabá. Bůh nám však uděluje k tomu své pomoci ve svatých svátostech. Potřebné síly a pomoci, abychom mohli přikázání Boží zachovávat, můžeme sobě také vyprositi modlitbou. Svátosti a modlitba jsou tedy prostředky k dosažení života věčného. A tyto prostředky, totiž odpuštění hříchův a pomoc Boží doufáme tedy také od Boha.

Ale i takové prostředky můžeme od Pána Boha doufat, kterých nám třeba k zachování života časného. Čeho pak potřebujeme pro tento vezdejší život? Zdraví, pokrmu, nápoje, oděvu a j. I tyto prostředky nám Pán Bůh slíbil. Jedenkráté pravil Kristus Pán: »Hleďte nejprve království Božího a spravedlnosti Jeho a ostatní bude vám přidáno.« Tyto prostředky mohou nám prospěti také k dosažení života věčného. Kdo jich užívá k zachování života svého, aby pak Pánu Bohu sloužiti mohl, kdo je nakládá ku slávě Boží aneb ku prospěchu bližního, může si jimi mnohé zásluhy pro život věčný získati. Proto se také církev sv. modlí za udělení časných statků, abychom zaopatření jsouce věcmi vezdejšími, tím více mohli sloužiti Pánu Bohu a vyhledávati statků nadzemských t. j. takových věcí, které nám mohou dopomáhati k dosažení života věčného. A toto vše doufáme, jak se praví v katechismu, skrze zásluhy Ježíše Krista. My jsme nehodni těch milostí a darů; toliko pro zásluhy Ježíše Krista můžeme jich od Pána Boha očekávat; proto končí církev sv. modlitby své obyčejné slovy: »Skrze Ježíše Krista Pána našeho.« Kdyby Kristus Pán nebyl za nás umřel, kdyby nás nebyl

vykoupil, nebyli bychom mohli dosáhnouti odpuštění hříchů, a nebyli bychom tedy ani mohli dojítí života věčného. (Opakování.) Co doufáme od Boha? — A co ještě? Které pak jsou ty prostředky k dosažení života věčného? Čeho pak ještě smíme očekávati od Pána Boha? A proč toho všeho smíme očekávati? Zasluhujeme toho? atd.

A proč doufáme od Boha, co nám slíbil?

Doufáme od Boha, co nám slíbil proto, že jest všemohoucí, v plnění slibů svých věrný, neskončeně dobrotivý a milosrdný a následovně vyplniti může a chce, co slíbil.

Doufáme tedy od Boha, protože jest všemohoucí. Jemu nic není nemožno; může tedy vždy splniti, co nám slíbil; a proto také můžeme od Něho vždy důvěrně očekávati, co nám slíbil. Můžeme-li pak také od lidí vždy důvěrně očekávati, co nám slíbili? Od lidí nemůžeme vždy důvěrně očekávati. Mnozí nám nemohou pomoci, nemohou vždy splniti, co nám slíbili. Otec slíbil n. p. svému synu, že mu k svátku koupí krásnou knihu: ale potom by se mohlo státi, že by neměl peněz; mohl by mu slíbenou knihu koupiti? Od lidí tedy nemůžeme vždy důvěrně očekávati, co nám slíbili; lidé nemohou vždy splniti, co slíbili; ale Pán Bůh jest všemohoucí, Jemu není nic nemožno, a proto můžeme od Něho důvěrně očekávati, čeho nám třeba, co nám slíbil.

Dále se praví, že doufáme od Pána Boha, protože jest v plnění slibů svých věrný. Pán Bůh jest věrný, plní vždy, co slíbil. Prvním rodičům slíbil, že pošle Vykupitele, a slib svůj skutečně splnil. Lidu židovskému slíboval často, že mu bude nápomocen ve všech potřebách, bude-li Jeho přikázání věrně plniti, a co slíbil, vždy také splnil. I nám slíbil život věčný a

prostředky k dosažení tohoto věčného života; můžeme tedy také důvěrně očekávati, že nám to splní. Od lidí nemůžeme vždy důvěrně očekávati, co nám slibili. Lidé častokráte něco slibují a pak toho přece neplní, ačkoli by to splniti mohli. Nechtějí toho splniti, nejsou věrní. Ale Pán Bůh jest v plnění svých slibů věrný, a splní nám vždy, co slíbil, budeme-li jen i my vždy plniti, čeho Bůh od nás žádá, co nám přikazuje.

Dále doufáme od Pána Boha proto, že jest neskončeně dobrotivý. Od Pána Boha máme všechno dobré. Bůh nám rád uděluje svých milostí a všeho, čehož nám třeba k dosažení života věčného, jakož i k zachování života časného. Bůh pečuje o nás jako nejdobrotivější otec; od Něho můžeme tedy vždy důvěrně očekávati, co nám slíbil. Od lidí nemůžeme vždy s jistotou očekávati, co nám slibili. Jsou sice také mnozí lidé dobrotivi a rádi pomáhají bližnímu; ale nečinívají to přece vždy. Někdy učiní něco dobrého, podruhé zase ne, byť to i mohli učiniti. Od lidí tedy nemůžeme vždy důvěrně očekávati, co slíbili; lidé nebývají vždy dobrotivi. Ale Bůh jest nejvyšší dobrotivý, od Něho můžeme vždy důvěrně očekávati, co nám slíbil.

Doufáme konečně od Pána Boha také proto, že jest neskončeně milosrdný. Proč pak nazýváme Pána Boha neskončeně milosrdným? Poněvadž nám odpouští hříchy naše a rád se nad námi smilovává. Kdyby také někdo učinil něco zlého, kdyby byl urazil Pána Boha, může přece doufati, že mu Pán Bůh zase odpustí, a že mu zase udělí toho, co mu slíbil, polepší-li jen života svého. Bůh jest neskončeně milosrdný. On odpouští vždy tomu, kdo se chce napravit. U lidí to vždycky tak nebývá. Někdo slíbil na př. chudému, že mu bude v potřebách pomáhati; ale na to byl od toho

chudého uražen a nechtěl mu odpustiti, nechtěl mu již pomoci. Ale Pán Bůh jest neskončeně milosrdný; odpouští nám vždy, smilovává se vždy nad námi, litujeme-li provinění svého; od Pána Boha můžeme tedy vždy s úplnou důvěrou očekávati, co nám slíbil. (Opakování.)

Čím se naděje křesťanská vzbuzuje?

Naděje křesťanská obzvláště modlitbou se vzbuzuje.

Když se modlíme, očekáváme, že Bůh splní, zač Ho prosíme; tím v nás povstává naděje, naděje se v nás vzbuzuje. Čím častěji se modlíme, tím více se v nás naděje zmáhá, tím více se v ní cvičíme, tím více bývá v nás posilněna. — Modlitbou vzbuzuje se tedy křesťanská naděje.

Vy jste se, m. d., dojistá již častěji modlily; ale abyste se náležitě modliti mohly, musíte věděti, v čem modlitba záleží, a proč a jak se modliti máte.

V čem tedy záleží modlitba?

Modlitba záleží v pozdvižení mysli k Bohu. Kdo se modlí, musí mysl svou pozdvihnouti k Bohu, který obzvláště v nebesích bydlí. Kdo se modlí, musí mysliti na Boha, a ne na jiné věci, na př. na jídlo, na hračky atd. Kdyby někdo modlitby odříkával, ale při tom mysl své k Bohu neobracel, nýbrž zabýval se v mysli věcmi pozemskými, ten by se nemodlil; a naopak kdyby ani slova neřikal, ale povznesl by mysl svou k Bohu, modlil by se.

Svatí otcové nazývají modlitbu rozmluvou s Bohem. Svátý Augustin praví: »Když se modlíš, rozmlouváš s Bohem.« Modlitba jest pozdvižení mysli k Bohu. Ale pozdvihnouti mysli k Bohu neznamená, že máme jen své

myšlenky k Pánu Bohu obrátiti; při modlitbě musíme také své srdce, své žádosti, svou vůli, celou svou duši k Pánu Bohu obracet. Představte si, milé dítky, nějakého syna, který by musil z domu rodičů svých odejiti a do nějaké vzdálené krajiny se odebrati. V cizině by jistě často obracel mysl svou k rodičům. Snad by řekl: »Kéž bych mohl býti u svých rodičů, kteří mne tak milují! Kéž bych jim mohl poděkovati za vše, co mi kdy dobrého prokázali! Kéž bych jim mohl říci, čeho mi se nedostává, a prositi jich, aby mi v potřebách mých pomohli! Kéž bych jim mohl říci, jak velice toho lituji, že jsem je urážel!« — Ale toho všeho jim syn ten říci nemůže, poněvadž jest od nich daleko. Pánu Bohu můžeme však vždy říci, jak velice Ho milujeme, a jak nám toho líto, že jsme Ho urazili. Pána Boha můžeme také vždy za potřebnou pomoc prositi a za udělená dobrodiní Mu děkovati; Pán Bůh jest vždy u nás, s Ním můžeme vždy rozmlouvati; a rozmlouváme s Ním, když se modlíme. Můžeme na př. říci: »Jak mocný jsi, Pane, a dobrotivý! Děkuji Ti za všechna dobrodiní, která jsi mi udělil! Prosím Tě, pomoz mi v této mé potřebě! Odpusť mi hříchy mé! Lituji jich srdečně a slibuji, že se polepším!« — Tímto způsobem můžeme tedy a máme duši svou k Bohu obracet; a právě to jest modlitba. (Opakování.)

Proč pak se modlíme?

Modlíme se, abychom Boha, jakožto nejvyššího Pána, nejpovinněji ctili, Jemu za přijaté dobré děkovali, a také o to, čeho bychom budoucně potřebovali, Jeho prosili. —

Předně se tedy modlíme, abychom Pána Boha ctili, abychom Ho chválili a nejvyšší úctu Mu vzdávali. Když někde přijde císař pán nebo nějaký jiný vzácný a vzne-

šený muž, jak veliká úcta bývá jim vzdávána, jak velice bývají oslavováni! (Volává se: Sláva!) Čím větší úctu máme tedy vzdávati Pánu Bohu, nejvyššímu králi nebes a země! čím více máme chváliti a oslavovati svého nejvyššího Pána! A proto se tedy modlíme; modlitbou máme Pána Boha ctíti. V katechismu se praví, že se modlíme, abychom Pána Boha nejpovinněji ctili. Bůh jest naším nejvyšším Pánem a stvořil nás také k tomu, abychom Ho ctili; a také nám to výslovně přikázal, abychom se modlili; také Kristus Pán nás příkladem i slovy napomínal, abychom se modlili. Modliti se jest tedy naši povinnost; a povinnost tuto máme rádi plniti; s radostí máme Pána Boha ctíti a oslavovati. Lidé si pokládají za velikou čest, mohou-li na př. císaře pána nějak uctiti; s radostí mu provolávají slávu. Jak bychom se tedy neměli rádi modliti, a modlitbou Pána Boha oslavovati!

Modlíme se také, abychom Pánu Bohu za přijaté dobré děkovali. Pán Bůh nám uděluje tak mnohá dobrodiní (uvedou se některá); od Něho máme všecko dobré. Žebrák děkuje i za dosti malou almužnu; jak bychom byli tedy nevděčni, kdybychom Pánu Bohu za Jeho neskončená dobrodiní neděkovali!

Pak se také modlíme, abychom Pána Boha za to prosili, čeho bychom budoucně potřebovali. Jak mnohých věcí jest nám třeba, kterých nám lidé uděliti nemohou! Každý den, ano každé okamžení potřebujeme milosti Boží a budeme jí vždy potřebovati; potřebujeme síly a pomoci, abychom mohli přikázání Boží zachovávat; potřebujeme osvětlení, abychom mohli dobré poznávati; potřebujeme pokrmu, oděvu atd. Za to všecko máme tedy Pána Boha prositi; a proto se tedy také modlíme. (Opakování.)

Kdy pak se, m. d., obyčejně modlíváte? (Ráno, večer, před vyučováním, po vyučování, před jídlem, po jídle atd.) Hned ráno se tedy modlíváte a máte se také modlit: hned ráno máte Pánu Bohu úctu vzdávati, Jej chváliti a oslavovati (hodné děti pozdravují ráno své rodiče); hned ráno máte Pánu Bohu děkovati, že vás a vašich rodičův a příbuzných ochraňoval a ve zdraví zachoval atd. Hned ráno máte Pána Boha prositi, aby vás a rodiče vaše, bratry a sestry atd. celý den opatroval a od hříchů zachránil; aby vám při práci pomáhal a vám, čeho potřebovati budete, uděloval. — Modlíváte se večer; tu máte zase Pána Boha chváliti, a Jemu za všecko, co vám přes den dobrého prokázal, děkovati; máte Ho opět prositi, aby vás i jiné v noci od zlého zachoval. — Před vyučováním máte také, jako po každý čas, Pánu Bohu chválu vzdávati a Jeho prositi, aby vám při vyučování byl nápomocen, aby vás osvěcoval, byste se potřebným věcem mohly naučiti. — Po skončeném vyučování máte opět Pána Boha chváliti a za prokázanou pomoc Mu děkovati; máte Ho také prositi, aby vám bylo ke prospěchu, čemu jste se učily. (Podobným způsobem i před jídlem a po jídle, před prací a po ní atd.) Obzvláště se však máte modlit v neděle a ve svátky; nebo tyto dny jsou zvláště k tomu ustanoveny, abychom Pána Boha ctili, Jemu děkovali a za všecko, čeho nám třeba, Ho prosili.

Modlitba, kterou konáme, abychom Pána Boha chválili, ctili a oslavovali, nazývá se modlitbou chvály. (Otče náš, Zdrávas Maria, Pochválen buď Ježíš Krisus, Sláva Oci, i Synu i Duchu svatému; Pochválena budiž nejsvětější Svátost oltářní atd.)

Modlitba, kterou Pánu Bohu děkujeme za Jeho dobrodiní, sluje modlitbou díkůčinění. (Modlitby večerní, ranní, po vyučování, po jídle atd.: Viz modlitby ke konci malého katechismu.)

Modlitba, kterou konáme, abychom Pána Boha o něco prosili, jmenuje se modlitbou prosby neboli modlitbou prosebnou. (Otče náš, Svatá Maria, pobožnost ve křížové dni, před kázáním, před křesťanským cvičením, před vyučováním, před jídlem, před prací atd. Opakování.)

Také se modlíváme za odpuštění hříchů: modlitba tato sluje modlitbou smírnou. Takovou modlitbou chceme totiž Pána Boha, Jehož jsme hříchem urazili, zase smířiti. (V modlitbě Páně: Odpusť nám naše viny; před zpovědí a po ní, večer atd.)

[Zbožní křesťané konávají také často jisté kratičké modlitby; činivají to při rozličných příležitostech, na př. v čas pokušení, v čas nějakého nebezpečí, v bolestech, při práci atd. Modlitbičky ty nazývají se »zbožnými povzdechý« nebo někdy také modlitbami stíelnými. Takové jsou na př.: »Bože ku pomoci mé přispěj! Všecko ke cti a chvále Boží! Popřej mi, Bože; pomoci a ochrany své! Ježíš, Maria, Josefe, stůjtež při mně! Bože, neopouštěj mne! Bože Otče, buď milostiv mně hříšnému! Ježíši můj. milosrdenství! (100 dní odpustků.) Nejsladši Ježíši, nebuď mi soudcem, nýbrž Spasitelem! (50 dní odpustků.) Ježíši, tichý a pokorný srdcem, učiň srdce mé dle srdce svého« (300 dní odpustků) atd. Tyto a podobné kratičké modlitby mohou snáze bez roztržitosti vykonány býti a jsou velmi užitečny.]

Modlitby nemáte, milé dívky, nikdy zanedbávati; neboť modliti se jest naší svatou povinností, vždyť máme Pána Boha ctíti a chváliti. Modlitbou dosahujeme také milosti Boží, bez nížto nemůžeme nic dobrého činiti. Všechno máme od Pána Boha, ustavičně máme Mu tedy děkovati. — Jistý pacholík, jménem Martin, nerad se modlival. Když se měl modliti, musil k tomu vždy býti nucen a doháněn. Jednou se ho otec tázal: »Martine, přišel-li

bys pak také rád do nebe?« Martin přisvědčil. »Ale,« pravil otec, »co pak jsi slyšel o andělech, co že činí v nebesích?« — »Že tam ustavičně Pána Boha chválí a oslavují,« odpověděl Martin. »Ano,« pravil otec, »a tak to činí také svatí v nebi. Kdo chce tedy někdy do nebe přijíti, musí Pána Boha také již zde na zemi chváliti a velebiti. Kdo se nemodlí, nebo to jen nerad činí, neprijde do nebe.« To sobě Martin zapamatoval a od té doby nedal se již k modlitbě nutiti; vždy se již rád modlival.

Modlitba je nám potřebna; bez modlitby bychom nemohli nic dobrého vykonati, nemohli bychom se Pánu Bohu líbiti a do nebe přijíti. Ale chceme-li, aby naše modlitba Pánu Bohu se líbila, aby ji vyslyšel, musíme se náležitým způsobem modliti.

A kdo pak nás učil modliti se?

Kristus, Pán náš, učil nás modliti se.

A co nás učil Kristus, Pán náš, modliti se?

Kristus, Pán náš, učil nás modliti se Otče náš, jenž také modlitbou Páně se nazývá.

Kristus Pán modlil se jednoho dne u přítomnosti učeníků. Když pak přestal, řekl Mu jeden z učeníků Jeho: »Pane, nauč nás modliti se, jakož i Jan naučil učeníky své.« I řekl jim Ježíš: »Když se modlíte, modlete se takto: Otče náš . . .« To jest tedy modlitba, které nás Kristus Pán učil. Kristus Pán, Syn Boží, jistě dobře věděl, která modlitba se nejlépe líbí Pánu Bohu, Jeho nebeskému Otci. Proto máme se ji také vždy rádi modliti. Modlitba tato se nazývá »Otče náš,« protože těmi slovy začíná. (Snešení apoštolské se také nazývá »Věřím v Boha,« protože tak začíná.)

Jmenuje se také modlitbou Páně, poněvadž jsme se jí naučili od Krista Ježíše, který jest Bůh a tedy i nejvyšší Pán náš.

Modlitba ta jest jistě nejkrásnější, poněvadž jest od samého Krista Pána.

Modlitbu tu jste se, milé děti, již modlivaly, když jste byly ještě malé, když jste ještě ani do školy nechodily. Ale abyste se ji dobře modliti uměly, vysvětlím vám ji. Uslyšíte, zač v ní Pána Boha prosíme, a jak se ji máme modliti, aby se Pánu Bohu líbila, aby ji také vyslyšel.

Jak pak zní »Otče náš« neboli modlitba Páně? N!

Modlitba Páně zní takto: »Otče náš, jenž jsi« atd.

Napřed tedy říkáme: »Otče náš, jenž jsi na nebesích!« Chce-li dítě otce nebo matky o něco prositi, říkává napřed: »Otče, matko! prosím vás;« a tak říkáme i my v této modlitbě napřed: »Otče náš . . .« Těmito slovy voláme napřed k Pánu Bohu a jmenujeme Ho Otcem naším.

A proč nazýváme Boha otcem naším?

Boha nazýváme Otcem naším, poněvadž nás k podobenství svému stvořil, otcovsky o nás pečuje a poněvadž nás skrze Ducha svatého na křtu svatém syny svými učinil.

Nazýváme tedy Pána Boha Otcem naším, poněvadž nás k podobenství svému stvořil. Víte již, že člověk jest dle duše stvořen k obrazu Božímu, t. j. že jest podoben Pánu Bohu. V čem se podobá člověk Pánu Bohu? (viz str. 48). A proto, že nás Bůh stvořil ke svému obrazu neboli ke svému podobenství, nazýváme Ho Otcem naším.

Dále nazýváme Boha Otcem naším, poněvadž Bůh otcovsky o nás pečuje, t. j. poněvadž jako dobrý otec o nás se stará. Dobrý otec pečuje o své děti, stará se, aby děti jeho měly, čeho jim třeba. Ale Pán Bůh jest nejlepší Otec a pečuje vždy o lidi, které stvořil ke svému podobenství; proto Ho tedy také v modlitbě Páně nazý-

váme Otcem. — Pak nazýváme Boha Otcem našim zvláště proto, že nás skrze Ducha svatého na křtu sv. svými syny učinil. Když se dítě narodilo, není Pánu Bohu milé; neboť má na sobě hřích. (Který pak?) Ale na křtu svatém bývá od hříchu toho očištěno, stává se dítkem Božím a bývá pak Bohu milé. To činí Duch svatý, který na křtu svatém dítě milostí svou očisťuje. Jmenujeme tedy Pána Boha Otcem našim, poněvadž nás na křtu svatém za syny přijal, a nás svými syny učinil. [Na křtu sv. učinil nás Pán Bůh také svými dědici. Dítka dědívali po svých rodičích, jsou jejich dědici. My také máme býti dědici Božími, máme dědit království nebeské. Na křtu svatém byli jsme také učiněni vespolek bratřími. Bůh nás přijal za své dítka, máme tedy všickni jednoho Otce v nebesích a jsme tedy vespolek bratří a sestry, a máme se tedy vespolek jako dítka jednoho otce milovati.]

Slova: »Otče náš,« jež na začátku modlitby Páně pronášíme, mají v nás vždy vzbuzovati důvěru, že Bůh, dobrotivý Otec náš, prosby naše vyslyší.

Dítě prosívá otce svého s důvěrou a očekává jistě, že mu otec dá, zač ho prosí; cizího by s takovou důvěrou jistě neprosilo. Myslílo by si: »Kdo ví, zdali prosbu mou vyslyší, zdali mi pomůže?« Tak i my, když k Pánu Bohu voláme: »Otče náš!« máme sobě vždy připomenouti, že Bůh jest naším Otcem, a pak budeme jistě také s důvěrou se modliti a jistě očekávati, že nás Pán Bůh vyslyší. [Když nás Kristus Pán učil se modliti, nepravil, abychom říkali: »Ty nejmocnější králi! Ty nej-spravedlivější soudce!« nýbrž učil nás volati k Bohu: »Otče náš!«]

Jistému dítěti zemřeli otec i matka; nad tím se dítě velice rmoutilo. Jednoho dne šlo smutné ke hrobu svých

rodičův a tam vzdychalo: »Nyní už nemám ani otce ani matky, jsem zcela opuštěno.« Na to se dalo do usedavého pláče. Za chvíli však pohlédlo na vedlejší hrob. Na hrobě tom klečel z kamene vytesaný anděl a ukazoval prstem pravé ruky k nebi; v levé pak ruce držel tabulku s nápisem: »Otče náš, jenž jsi na nebesích!« Když zarmoucené dítě slova ta spatřilo, utišilo se hned a zvolalo: »Díky Bohu! nejsem přece docela opuštěno; vždyť mám ještě dobrotivého Otce v nebesích! Ano, Otec nebeský jest i mým otcem a bude jistě o mne se starati.«

Tak mají slova: »Otče náš« i nás vždy k tomu povzbuzovati, abychom s důvěrou k Otci nebeskému se modlili. Čím častěji se budeme modliti »Otče náš!« tím více bude se důvěra naše siliti a vzrůhati, řekneme-li pokaždé sami k sobě: »Bůh jest můj otec; On mne jistě vyslyší a dá mi, čeho potřebuji. bude-li to k užitku duše mé.« Ale při tom musíme hleděti, abychom také my byli dobrými dětmi Otce nebeského; budete-li, m. d., jako dobré děti Otce nebeského vždy činiti, co vám tento Otec nebeský poroučí, budete také vždy moci důvěrně volati: »Otče náš!«

Ke slovům: »Otče náš,« jimiž voláme k Bohu, připojujeme v modlitbě Páně slova: »Jenž jsi na nebesích.«

Proč pak říkáme: »Jenž jsi na nebesích?«

Říkáme: »Jenž jsi na nebesích,« poněvadž Bůh, ačkoli všude přítomen jest, přece však obzvláště na nebesích bydlí, kdežto se vyvoleným svým tváří v tvář zjevuje a k požívání dává.

Bůh jest sice na každém místě; není místa, kde by nebyl; jest všudy přítomen. Ale obzvláště bydlí Bůh v nebi; proto říkáme: »Jenž jsi na nebesích.« Zde na

zemi Pána Boha viděti nemůžeme; ale na nebesích zjevuje se Bůh svým vyvoleným, andělům a svatým, tváří v tvář. Tam andělé a svatí poznávají Boha a Jeho vlastnosti tak dokonale, jakoby na Jeho tvář patřili, a z toho se vždy radují a budou věčně radovati.

Kdykoli tedy říkáme: »Jenž jsi na nebesích,« máme sobě připomenouti, že rozmlouváme s Pánem Bohem, jenž zvláště na nebesích bydlí; a máme netoliko rukou a očí svých k Bohu pozdvihovati, nýbrž také celou duší svou k Bohu, k nebesům povznášeti a nemysleti na věci pozemské.

»Posvěť se jméno Tvé.« Tak nás učil modliti se Kristus Pán. Jsme dítkami Otce nebeského. Dobré dítě mívá radost, když jeho otec bývá chválen a oslavován. A tak voláme tedy i my v Otčenáši: »Posvěť se jméno Tvé.« Slovy těmi prosíme, aby se posvětilo jméno Boží, t. j. aby Bůh, nebeský Otec náš, ode všech lidí na zemi byl ctěn a veleben, aby Ho i pohané poznali a velebili. Dobré dítě se rmoutí, když otec jeho bývá urážen; i my tedy prosíme, říkájice: »Posvěť se jméno Tvé,« aby hříšníci se obrátili a Pána Boha hříchy svými neuráželi.

»Přiď království Tvé.« Dobré dítě přeje si vždy, aby mohlo býti tam, kde jest otec jeho. Proto i my máme toužiti po tom, abychom se dostali tam, kde jest náš Otec nebeský. Slovy: »Přiď království Tvé« prosíme tedy, abychom někdy přišli do nebe k Otci svému, do království Jeho v nebesích. Ale i zde na zemi jest království Boží, a to jest církev svatá. Kristus Pán jmenoval ji často královstvím Božím. Prosíme tedy také, aby tato církev vždy více se rozšiřovala, a aby ti, kteří už v církvi jsou, nábožně živi byli, v Boha věřili, v Něho doufali. Jej milovali a milost Boží vždy v sobě zachovali.

»Buď vůle Tvá jako v nebi tak i na zemi.« Hodné dítě plní ochotně vůli otce svého a je rádo, když vidí, že také jiní ji plní. I my se tedy modlíme: »Buď vůle Tvá jako v nebi tak i na zemi.« Těmito slovy prosíme, aby vůle Boží byla plněna, t. j. abychom my a všickni lidé vždy to činili, co Bůh přikazuje, abychom pak někdy k Němu do království nebeského přišli. Ale abychom vůli Boží plniti mohli, potřebujeme milosti Boží. O tuto milost tedy také prosíme, když říkáme: »Buď vůle Tvá.« Jest to, jako bychom řekli: »Bože, uděl nám milosti, abychom mohli přikázání Tvá věrně zachovávat a někdy k Tobě do nebe přijíti.« Pravíme: »Buď vůle Tvá jako v nebi tak i na zemi.« Kdo pak plní vůli Boží v nebi? Andělé a svatí.

Víte již, jak se vyobrazují andělé, víte, že se vypořádávají obyčejně s křídly. Co pak znamenají ta křídla? Znamenají, že andělé rychle a rádi vůli Boží plní. I svatí v nebi plní vůli Boží vždy rádi a rychle; a tak máme i my zde na zemi vůli Boží vždy rádi plniti; máme vždy ochotně činiti, co Bůh nám poroučí, kdyby nám to i obtížno bylo. Také máme trpělivě snášeti, co Pán Bůh na nás sesílá; máme si pomysli, že jest to vůle Boží. Je-li na př. někdo nemocen, má-li v něčem nedostatek, zemřeli-li mu rodiče, nebo potkalo-li ho nějaké neštěstí, má si pomysli: To jest vůle Boží, tak to Pán Bůh chce; — budu to tedy trpělivě snášeti a tak vůli Boží plniti. Krásný příklad nám dal Kristus Pán, který se na hoře Olivetské modlil: »Otče, ne má, ale Tvá vůle se staň!«

»Chléb náš vezdejší dej nám dnes.« Potřebují-li děti něčeho od rodičů, prosívají za to. I my máme tedy prositi Otce nebeského, aby nám udělil, čeho potřebujeme. Proto nás i Kristus Pán učil, abychom volali: »Chléb

náš vezdejší dej nám dnes!« Těmito slovy prosíme Pána Boha o chléb. —

K čemu pak potřebujeme chleba? Kdyby někdo dlouhý čas ničeho nejedl, co by se s ním stalo? Musil by hladem umřít. Abychom tedy svůj vezdejší život zachovali, musíme Pána Boha prositi o potřebný pokrm. A to činíme, když v modlitbě Páně říkáme: »Chléb náš vezdejší dej nám dnes.« Ale slovem chléb nevyrozumívá se toliko pokrm, který chlebem nazýváme, nýbrž všechno, čeho potřebujeme, abychom mohli život zachovati. A čeho potřebujeme k zachování svého života mimo pokrm a nápoj? Oděvu, obydlí, zdraví a j. To všechno vyrozumívá se slovem chléb. Ale člověk nemá jenom tělo, nýbrž má také duši. Když říkáme: »Chléb náš vezdejší dej nám dnes,« prosíme také o to, čeho nám třeba k zachování života duchovního. Naše duše potřebuje také pokrmu, ale ne takového, jakého potřebujeme pro tělo. Pro duši máme jiný pokrm. Pokrmem pro duši jest slovo Boží. Kdo ještě ví, co Kristus Pán řekl, když ho ďábel pokoušel, aby učinil z kamení chléb? »Ne samým chlebem živ jest člověk, ale každým slovem, které vychází z úst Božích.« Slovo Boží jest tedy pokrmem duší našich; ono nás učí, co máme věřiti a co máme činiti, abychom se Pánu Bohu líbili, abychom život duše zachovali, abychom do hříchu neupadli a duši své neškodili. Tento pokrm se vám dává zde ve škole při vyučování v katechismu, nebo v kostele při kázání a křesťanském cvičení. Ale Kristus Pán nám dal také zvláštní pokrm, a sice Svátost oltářní. Nejsvětější Svátost tato jest také pokrmem duše naší.

O to všechno tedy prosíme, když se modlíme: »Chléb náš vezdejší dej nám dnes.«

»A odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim viníkům.« Když dítě otce svého ura-

zilo, prosívá ho, aby mu to odpustil. I my tedy máme, jak nás Kristus Pán učil, prositi Otce nebeského, Jehož tak často hříchy svými urážíme, za odpuštění. A to činíme slovy: »Odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim viníkům.« Těmito slovy prosíme, aby nám Pán Bůh odpustil naše viny, t. j. naše hříchy. Chceme-li však, aby nám Bůh odpustil hříchy naše, musíme i my odpouštěti našim vinníkům, t. j. těm, kteří nás urazili. Kdybychom jim nechtěli odpustiti, neodpustil by ani nám Pán Bůh hříchů našich.

»A neuvoď nás v pokušení.« Když jsme od Pána Boha odpuštění hříchů dosáhli, musíme se vždy obávat, abychom zase do hříchů neupadli; nebo býváme tak často ke zlému sváděni a pokoušení. Proto se modlíme: »Neuvoď nás v pokušení.« Těmito slovy prosíme Pána Boha, aby nám své milosti uděliti a nás siliti ráčil, bychom se svěsti nenechali, když nás někdo pokouší ke zlému. Víte, že již had v ráji pokoušel a svedl Evu. A tak býváme často i my pokoušeni od ďábla, od zlých lidí a svých zlých žádostí; proto potřebujeme vždy Boží pomoci, abychom v čas pokušení do hříchu neupadli; a o tuto pomoc tedy prosíme slovy: »Neuvoď nás v pokušení!«

»Ale zbav nás od zlého. Amen.«

Na světě jsou mnohé věci, které nám nepříjemny a škodny jsou; na příklad nemoc, chudoba atd. Takové škodné věci nazýváme věcmi zlými. a prosíme Pána Boha, aby nás jich zbavil. Říkámeť tedy: »Ale zbav nás od zlého.« Prosíme těmito slovy, aby nás Pán Bůh zachránil ode všeho zlého. Největší však zlé jest hřích; ten nám škodí na duši, zbavuje nás života věčného. Když tedy říkáme: »Ale zbav nás od zlého,« prosíme Pána Boha, aby od nás odvrátil všecko zlé, zvláště pak hřích

a tresty, jež za hříchy zasluhujeme. — Ale můžeme také Pána Boha prositi, aby nás i od jiného neštěstí osvobodil, na př. od nemocí, chudoby atd., není-li to ku spasení duše naší.

Ku konci těchto proseb ještě přidáváme slovo : »Amen.« Toto slovo znamená tolik, jako : »Staň se!« Když tedy říkáme na konci »Amen,« činíme to, jako bychom chtěli říci: »Staň se to, ó Pane, uděliž nám, zač jsme Tě v modlitbě své prosili!«

Vidíte, m. d., jak krásna jest ta modlitba, které nás učil Kristus Pan. Ale chceme-li, aby se modlitba tato Pánu Bohu líbila, nesmíme »Otče náš« jen tak odříkávati, nýbrž vždy pobožně se jej modliti a vždy na to mysliti, zač v této modlitbě prosíme. Když se modlíme »Otče náš,« jest to tak, jako bychom chtěli říci: »Milý, dobrotivý, všemocný Otče náš! Pomoz nám všem a uděl nám milosti, abychom Tě poznávali, ctili a chválili; učiň, aby i hříšníci se obrátili a Tvého sv. jména nezneuctivali. Přijmiž nás někdy do království svého; učiň, aby se sv. církev vždy více rozšiřovala. Pomáhej nám, abychom zde na zemi rádi a ochotně vůli Tvou plnili, jako ji plní andělé a svatí v nebi. Uděluj nám vždy, čeho k zachování duchovního i tělesného života potřebujeme. Odpusť nám všechny hříchy naše; slibujeme, že se napravíme a že odpustíme z lásky k Tobě rádi těm, kteří nás urazili. Pomoz nám i posilniž nás, bychom nezhřešili, když býváme pokoušeni a sváděni. Vysvoboď nás též ode všeho hříchu, který je největší zlé, a od trestů, jež za hřích zasluhujeme. Pomoz nám a vysvoboď nás i od chudoby, nemoci, bolesti, neúrody i ode všeho, co jest nám nemilo, není-li to k našemu spasení. Staniž se, zač Tě, nebeský Otče náš, žádáme!«

Když se katoličtí křesťané modlivají »Otčenáš« neboli modlitbu Páně, připojují k ní ještě i jinou modlitbu. A jakou modlitbu připojují katoličtí křesťané k modlitbě Páně?

Katoličtí křesťané připojují k modlitbě Páně pozdravení andělské.

Když jsme skončili »Otčenáš« slovy: »Ale zbav nás ode zlého. Amen« modliváme se ještě: »Zdravas Maria«: tato modlitba nazývá se také pozdravením andělským. poněvadž archanděl Gabriel slovy, kterými modlitba ta začíná, pozdravil Pannu Marii. (Při které příležitosti se to stalo?)

A co jest pozdravení andělské?

Pozdravení andělské jest modlitba, kterou nejsvětější Pannu Marii, Matku Boží, obzvláště ctíme a vzýváme.

Pozdravením andělským ctíme nejsvětější Pannu Marii, Matku Boží. zvláště; touto modlitbou vzdáváme jí zvláštní úctu, oslavujeme ji více než anděly a svaté v nebi. Tou modlitbou Pannu Marii také obzvláště vzýváme, t. j. prosíme jí, aby se za nás u Pána Boha přimlouvala. A proč ctíme a vzýváme Pannu Marii přede všemi anděly a svatými? Poněvadž Panna Maria byla povýšena k největší důstojnosti, když se stala Matkou Ježíše Krista, tedy matkou Boží; proto ji také božský Syn její povýšil i tím, že ji ráčil na nebesa vzíti a tam korunovati. (Toto povýšení její připomínáme si zvláště ve slavném růženci ve 4. a 5. tajemství, když říkáme: »Který tě, ó Panno, na nebesa vzíti ráčil,« a: »Který tě, ó Panno v nebi korunovati ráčil!) Panna Maria byla povýšena nade všechny anděly a svaté; proto ji také církev svatá v litanii lauretanské nazývá královnou andělův a královnou všech svatých. Pannu Marii ctíme tedy

obzvláště nade všechny anděly a svaté. Ale Pannu Marii pozdravením andělským také zvláště vzýváme; a vzýváme ji zvláště, poněvadž jest Matkou Boží; její přímluva jest u Boha mocna; na její přímlovu učinil také Kristus Pán první zázrak v Káni Galilejské.

Jak zní pozdravení andělské?

Pozdravení andělské zní takto: »Zdrávas Maria« milosti plná, atd.

Pozdravení andělské skládá se ze tří částí: 1. ze slov, kterými archanděl Gabriel pozdravil Pannu Marii; 2. ze slov, kterými pozdravila Pannu Marii sv. Alžběta; 3. ze slov, která přidala sv. církev. Kterými pak slovy pozdravil archanděl Gabriel P. Marii? Slovy: »Zdrávas Maria milosti plná, Pán s tebou, požehnána's ty mezi ženami!« (1. část.) Svatá Alžběta opakovala poslední slova archanděla Gabriela: »Požehnána's ty mezi ženami« a přidala k nim slova: »A požehnaný plod života tvého.« (2. část. Kdy se to stalo?) Slovo Ježíš a ostatní slova modlitby té »Svatá Maria, Matko Boží, pros za nás hříšné, nyní i v hodinu smrti naší Amen,« přidala sv. církev. (3. část.) První dvě části se slovem »Ježíš« jsou modlitbou chvály, slova pak: »Svatá Maria« atd. jsou modlitbou prosebnou.

»Zdrávas Maria« pravil archanděl Gabriel k Marii Panně, jakoby byl chtěl říci: »Buď pozdravena, Maria Panno! Pán Bůh sám tě skrze mne pozdravuje, raduj se z toho!« [Iméno Maria má rozličné významy. Maria znamená: 1. tolik, jako paní nebo královna. Proč pak tak nazýváme Matku Boží? Protože porodila Krista Pána, krále nebes a země; proto se také nazývá královnou. 2. znamená tolik jako moře (moře milostí a hořkostí). Moře nelze vyvážit; a tak nevyvážitelný jsou také milosti, jichž se

Panně Marii dostalo, tak nevyvážitelný jsou však také bolesti a hořkosti, jež Panna Maria snášela, jak jí byl již Simeon předpovídal. Jméno Maria znamená 3. tolik, co hvězda mořská. Jako na moři v čas bouře plavci požívají očí svých toužebně k jisté hvězdě, tak máme i my v každém nebezpečí očí svých povznášeti k Panně Marii; u ní máme útěchy hledati a ji o mocnou přímluvu prositi.]

Anděl řekl dále k Panně Marii: »Milosti plná.« I my nabýváme od Pána Boha mnohých milostí. Ale Panně Marii dostalo se nejvíce milostí. Panna Maria byla v milosti bez lřichu počata; tuto milost pak po celý život také zachovala a vždy více rozmnožovala. Ji pravil anděl, že nalezla milost u Boha; její přímluvou můžeme i my potřebných milostí dojíti.

»Pán s tebou.« Bůh jest i s námi; ale s Marií Pannou jest zvláštním způsobem; ona je dcerou Boha Otce, matkou Boha Syna a choti Ducha svatého.

»Požehnána's ty mezi ženami.« Tím chtěl archanděl říci, že Panna Maria jest nejblahoslavenější mezi všemi ženami a že zasluhuje, aby byla nejvíce ze všech ctěna a chválena. V lidu israelském byly také mnohé jiné ženy, které zasluhovaly chválu proto, že mnoho dobrého lidu tomu učinily a jej od záhuby zachovaly (Judith, Esther). Ale větší chvály než všechny jiné ženy zasluhuje Panna Maria, protože jest Matkou Krista Pána, který nás od věčné smrti vysvobodil.

»A požehnaný plod života tvého,« pravila k Panně Marii sv. Alžběta; tím chtěla říci, že nejen Panna Maria má býti chválena, nýbrž že má býti také chválen a veleben Syn její (plod jejího života, Ježíš Kristus). Jména Ježíš nevyslovila sv. Alžběta; neboť jí přesvaté to jméno nebylo ještě známo; jméno to přidala teprve

církev sv., která také další slova: »Svatá Maria, Matko Boží« atd. k pozdravení andělskému připojila.

Proč se nazývá Maria Matkou Boží?

Maria se nazývá Matkou Boží, poněvadž porodila Ježíše Krista, jenž jest pravý Bůh.

Maria Panna porodila Krista Pána, který jest také pravý Bůh, a proto se nazývá Matkou Boží. Kdykoli tedy říkáme: »Svatá Maria, Matko Boží,« vyznáváme zároveň svou viru, že Kristus Pán jest pravý Bůh a že se v pravdě člověkem stal.

Ale Panna Maria, Matka Boží, jest též matkou naší. Jak pak se stala matkou naší? Maria Panna porodila Krista Pána, jenž se sám nazýval bratrem naším; Matka Jeho jest tedy také matkou naší. Maria Panna se stala druhou naší matkou; přinesla nám Synem svým život, kdyžto první naše matka, Eva, přinesla nám neposlušností svou smrt. Kristus Pán sám odevzdal nám Pannu Marii za matku, když umíraje na kříži pravil k Janovi: »Ejhle, matka Tvá!« V osobě sv. Jana i nám všem ji ustanovil za matku.

Slova »Otče náš,« jež říkáme v modlitbě Páně, vzbuzují v nás důvěru, že Bůh, jenž jest Otec náš, vyslyší modlitbu naši. Podobným způsobem vzbuzují v nás důvěru slova pozdravení andělského: »Matko Boží.« — Když dítě urazilo otce, uznává, že nezasluhuje, aby otec prosbu jeho vyslyšel; proto se utikává k matce a prosí ji, aby se zaň přimlouvala. Tak i nám jest se utikati s důvěrou k matce naší, k Panně Marii, aby se za nás přimluvila u Otce nebeského, kterého tak často urážíme. Ale chceme-li, aby Panna Maria zůstala vždy dobrotivou naší matkou, musíme také hleděti, abychom byli též jejími věrnými a hodnými dětmi. Takovým hodným dítětem Panny Marie byl na př. sv. Stanislav. Milovalť Marii tak vroucně od

útlého dětinství svého, jak jen dobré dítě matku milovati může, a nazýval ji vždy svou matkou. Když se ho jednoho času tázal jistý kněz, zdali Pannu Marii miluje. řekl: »Jak bych mohl jinak odpovědět, nežli že jest matkou mojí?« Tím chtěl říci: »Jak bych jí neměl milovati — vždyť jest mojí matkou?« — Jak by nemělo dítě milovati matky své? A kterak můžeme nejlépe dokázati, že jsme hodnými a věrnými dětmi Panny Marie, Matky naší? Budeme-li vždy rádi činiti, co božský Syn její poroučí. (Panna Maria v Káni Galilejské pravila k služebníkům: „Cokoli vám řekne, učinite!“ To platí i nám.) — Chceme-li dále, aby se modlitba, kterou Pannu Marii ctíme a vzýváme, Matce naší líbila, hleďme, aby vycházela vždy ze srdce čistého. ze srdce hříchem neposkvrněného.

Říkáme: »Pros za nás hříšné.« Tím vyznáváme, že jsme všickni hříšní. a zároveň chceme tím Pannu Marii povzbuditi k útrpnosti, aby se za nás přimlouvala, poněvadž sami nezasluhujeme pro své hříchy, aby Bůh naše prosby vyslyšel. — Podobáme se tu žebrákům, kteří hledí jiné k útrpnosti pohnouti, ukazující, že si sami ničeho vydělati nemohou.

Říkáme: »Pros za nás nyní,« t. j. když se právě modlíme, ale také po celý čas života našeho; poněvadž vždy potřebujeme pomoci Boží, a tuto může nám Panna Maria vyprositi.

Konečně se modlíme: »Pros za nás i v hodinu smrti naší.« Prosíme tak, protože v hodinu smrti potřebujeme nejvíce pomoci Boží a tedy i přimluvy Panny Marie. Neboť na smrti závisí celá naše věčnost. Zemře-li kdo šťastně, t. j. bez těžkého hříchu, bude věčně blažen; umře-li kdo nešťastně, t. j. v těžkém hříchu, bez pokání, bude k věčným mukám odsouzen. A nepřítel pekelný hledí také obzvláště v hodinu smrti člověka ke hříchu

svěsti; proto prosíme Pannu Marii, aby se v hodinu smrti naší za nás přimlouvala, bychom šťastně, t. j. beze hříchu mohli umřítí.

Pozdravení andělské jest po modlitbě Páně nejkrásnější modlitbou. Modlitba Páně pochází od Krista Pána. A od koho pochází pozdravení andělské? Kdo pak promluvil ta první slova? Anděl. Ano, anděl je pronesl a to na rozkaz Boží, tedy jsou to slova samého Boha. První díl pozdravení andělského pochází tedy od Pána Boha samého. Druhý díl pochází od sv. Alžběty. Světice ta byla Duchem sv. osvěcena, když slova ona pronášela; neboť sama ze sebe nemohla věděti, že Panna Maria stala se Matkou Boží; to jí vnuknul Duch svatý. Třetí díl této modlitby jest od církve sv. A církev tato jest neomylna a Duchem sv. řízena.

Kdy pak ctíme zvláště Pannu Marii pozdravením andělským? Zvláště když se ráno, v poledne a večer zvoní. Tu se modlíváme: »Anděl Páně.« (Modlitba tato může se zde znovu vysvětliti. Opakování.)

Pannu Marii, Matku Boží, vzýváme obzvláště ve velikých potřebách, aby se za nás přimlouvala. Ale katoličtí křesťané vzývají také svaté. A proč vzývají katoličtí křesťané svaté?

Katoličtí křesťané vzývají svaté, poněvadž jsou přátelé Boží a poněvadž také za lidi u Boha prosí.

Svaté vzýváme, t. j. prosíme, aby se za nás přimlouvali u Pána Boha; vzýváme je, protože jsou přátelé Božími. Svatí nemohou nám sami ze sebe pomoci, ale mohou se za nás u Pána Boha přimlouvat; a za to jich

tedy prosíme. Když dítě urazilo otce, netroufá si k němu jíti a o něco ho prositi; ale má-li takové dítě bratra, kterého otec miluje, protože je hodný a poslušný, co by mohlo učiniti? Mohlo by prositi bratra svého, aby se za ně u otce přimluvil. A tak i my utíkáme se ku svatým a prosíme jich, aby se za nás přimlouvali; svatí jsou přátelé Boží, jsou Pánu Bohu milí; Pán Bůh je má rád, poněvadž Mu zde na světě věrně sloužili a přikázání Jeho zachovávali. A svatí také rádi u Pána Boha za lidi prosí. (Modlíváte se také k některému svatému? Ku kterému? A proč se ke svatým modlíváte? atd.)

Snad jste již slyšely modliti se litanie ke všem svatým; tu jmenujeme některé svaté jménem a prosíme jich, aby za nás orodovali. — Vidíváte také obrazy a sochy svatých. Když jdete podle takového obrazu máte si zpomenouti na svatého, jež obraz ten představuje; máte se k němu pomodliti alespoň kratičkou modlitbu a vzývati ho, aby vám nějaké milosti a potřebné pomoci u Boha vyprosil. (Vhodno tu obrátiti zřetel dítek obzvláště na obrazy a sochy svatých, jež vidívají v domě rodičů, ve chrámu Páně nebo někde v okolí, na tak zvané muky Boží.)

Svatí, jež vzýváme, dosáhli již života věčného v nebesích. Tento život věčný slíbil Bůh i nám, a slíbil nám také prostředky k dosažení života věčného potřebné. (Které pak jsou to?)

Svatí prostředků těchto užívali a dosáhli tím radostí nebeských; musíme tedy dle příkladu svatých se říditi. Svatí, kteří jsou nyní v nebi, bývali také kdysi na zemi, jako my. Právil jsem vám již, jak se dostali do nebe. Oni milovali Pána Boha, sloužili Mu věrně, zachovávali Jeho přikázání. To musíme i my činiti, chceme-li

k nim do nebe přijíti. Musíme Pána Boha milovati, Jemu věrně sloužiti a Jeho přikázání zachovávat. Potřebí tedy, abyste, milé dítky, věděly, co jest Boha milovati a jak můžeme lásku svou k Pánu Bohu dokazovati. O tom jedná následující hlavní částka katechismu.

III. hlavní částka.

O lásce.

První otázka této hlavní částky zní: Co jest křesťansky milovati? A na otázku tuto se odpovídá:

Křesťansky milovati jest, Boha jakožto nejvyšší dobro pro Něho samého, a bližního pro Boha milovati. Pro Boha všecko ochotně činiti, cokoli poručil.

Říkáme, že milujeme někoho, když ho máme rádi, když v něm máme zalíbení a hledíme mu radost učiniti, jemu se zalibiti. Tak milují na př. děti své rodiče; mají v nich zalíbení a činí, co jest rodičům milo, aby se jim zalibily a jim radost činily. Tak mívají i jiní lidé rádi ty, kdož jim dobře činí; nebo mívají zalíbení v rozličných věcech, na př. ve statecích, v bohatství atd. Ale to ještě není křesťansky milovati; vždyť i pohané milují takové lidi, kteří jim činí něco dobrého, nebo mají rádi nějaké věci pozemské, mají v nich zalíbení. Co jest tedy křesťansky milovati?

Křesťansky miluje, kdo miluje Boha, kdo má v Pánu Bohu zalíbení. A proč máme Pána Boha milovati? — Děti milují své rodiče, protože od nich mají tak mnoho dobrého, že rodiče o ně pečují, jim čeho třeba dávají,

že jim působí radost. Ale od Pána Boha máme všechno dobré; Bůh se o nás stará jako nejdobrotivější Otec, od Něho máme život, zdraví, pokrm pro duši i pro tělo; Bůh nám poslal Syna svého, abychom někdy mohli přijíti do nebe. Jak bychom Ho tedy neměli milovati? — Ale nejen proto máme Pána Boha milovati, že nám tolik dobrého prokazuje, že jest k nám nanejvýš dobrotiv; ale máme Ho milovati jakožto nejvyšší dobro, že jest nejdokonalejší bytost, že má nejlepší vlastnosti, že dokonalejší a lepší býti ani nemůže. V katechismu se praví, že máme Pána Boha milovati pro Něho samého. Lidé mívají také zalíbení v jiných lidech nebo v rozličných věcech pozemských (penězích, statcích atd.), ale těchto věcí nemilují pro ně samé, nýbrž proto, že z nich mají užitek; ale Pána Boha máme milovati pro Něho samého, t. j. proto, že jest nejdokonalejší, že má nejlepší vlastnosti; vždyť milujeme také lidi, kteří mají dobré vlastnosti, byť nám také nic dobrého nebyli prokázali. (Učitel miluje na příklad hodného, dokonalého žáka.) Ale Pán Bůh jest nejdokonalejší a také nám poručil, abychom Ho milovali. (Milovati budeš Pána Boha svého . . .)

Láska křesťanská žádá však také, abychom milovali i bližního. Ale kdo pak jest náš bližní? Bližní náš jest každý člověk, ať jest, kdo jest, ať jest náš přítel nebo nepřítel; každý jest náš bližní, každého tedy máme milovati. Nejbližší jsou nám rodičové, bratři a sestry. Ale nejen ti jsou naši bližní, nýbrž i každý jiný člověk, byť i sebe více od nás byl vzdálen, i kdyby byl naším nepřítelem. A proč máme milovati bližního? V katechismu se praví, že máme bližního milovati pro Boha, tedy ne proto, že nám snad prokázal dobrodiní, nýbrž, že tak Bůh chce, že tak naporučil, že to Jeho svatá vůle. Když tedy bližního milujeme, plníme

vůli Boží. Bůh nás stvořil všechny k podobenství svému; On jest naším otcem; a proto jsme všickni vespolek bratři a sestry. Zdali pak by se to líbilo otcí, kdyby se bratři a sestry vespolek uráželi a nenáviděli? Zajisté ne. A tak bychom se nemohli ani my Pánu Bohu líbiti, kdybychom sebe vespolek nemilovali.

Dále se praví, že máme pro Boha všechno rádi činiti, cokoli nám přikázal. Že milujeme Pána Boha a bližního, můžeme nejlépe dokázati, když činíme rádi a ochotně, co nám Pán Bůh poroučí. Jak mohou děti nejlépe dokázati rodičům, že je milují? Když poslouchají, když rády činí, co jim rodičové přikazují. Tak můžeme i my nejlépe dokázati, že milujeme křesťanský, že milujeme Boha a bližního, když všechno rádi a ochotně činíme, cokoli nám Bůh poroučí. Kdyby dítě řeklo rodičům, že je miluje, ale nechťelo by činiti, co otec nebo matka poroučejí, aneb poslechlo by jen nerádo, nečinilo by ochotně, co mu bylo poručeno, anebo kdyby rodičům odmlouvalo, jistě by mu nikdo nevěřil, že rodiče opravdu miluje. Poslušností může tedy dítě dokázati, že rodiče miluje. A tak můžeme i my nejlépe dokázati, že Pána Boha milujeme, když činíme ochotně, co nám Pán Bůh poroučí.

[Víte již, že každý člověk jest naším bližním, ať si jest přítel nebo nepřítel. To nám Kristus Pán krásně vysvětlil podobenstvím o milosrdném Samaritánu. Podobenství to vám budu vypravovati; ale napřed vám povím, kdo byli Samaritáni. Samaritány nazývali se obyvatelé krajiny Samari v zemi židovské. Tito Samaritáné ctili sice jako židé jednoho Boha, ale při tom se přidržovali rozličných pohanských bludů. Nechodili do Jerusalema do chrámu, jako jiní židé, nýbrž klaněli se Bohu na hoře, zvané Garizim. Židé nenáviděli Samaritány tyto a pokládali je za své nepřátely. — Mluví se dále v tom po-

dobenství o knězi a levitovi. Kdo byli ti kněží a levité? U nás sloužívají kněží mši svatou; někdy vidíváte, když jest slavná mše sv., také více kněží u oltáře; jeden slouží mši sv. a ostatní mu přisluhují; a tito přisluhující nazývají se levity. I ve starém Zákoně vzdávali kněží židovští Pánu Bohu rozličné oběti, a levité jim při tom přisluhovali. A o takovém knězi a levitu židovském se mluví v tom podobenství; Pán Ježíš vypravoval podobenství to těmito slovy: Jeden člověk šel z Jerusaléma do Jericha a na cestě upadl mezi lotry (zbojníky). Ti ho oloupili, pobrali mu, co měl, zranili ho a nechali na polo mrtvého ležeti na cestě. Tu šel židovský kněz okolo, viděl ho, ale pominul jej, nepomohl mu a ubíral se dále. Pak šel podle zraněného levita; i ten jej pominul. Potom se ubíral tou cestou Samaritán. Ten uviděl ubohého a měl s ním útrpnost. Ujal se ho tedy, vymyl rány jeho a obvázal; po té jej vložil na své dobytče a dovezl do nejbližší hospody. Tu dal hospodskému dva peníze a řekl k němu: »Postarej se o nešťastného tohoto člověka, a vynaložíš-li na ošetřování jeho více, vynahradím ti všechno až se navrátím.« Tímto vypravováním chtěl Kristus Pán ukázati, že každý člověk jest naším bližním, ať si jest přítel nebo nepřítel. —

Samaritán se neptal, kdo jest raněný ten, je-li jeho přítel nebo nepřítel; je-li jeho krajan, nebo je-li s ním stejné víry či není atd. Viděl, že jest člověk, který potřebuje pomoci; proto se nad ním smiloval a pomohl mu. (Obraz. Opakování.) — Koho tu vidíte na tom obraze? To jest Samaritán. Kdo byli ti Samaritáné? Co pak učinil ten Samaritán? atd. Jak učinil Samaritán, máme i my činiti.]

Každý člověk jest naším bližním, každého tedy máme milovati. A co jest bližního milovati?

Bližního milovati jest, bližnímu dobře chtiti, to jemu činiti, co mu příjemno a užitečno jest, a všeho zanechati, co mu nepříjemno neb škodlivé jest.

Bližního milovati jest tedy, bližnímu dobře chtiti. t. j. jemu vše dobré přát, radost mít, když se mu dobře daří, ničeho mu nezávidět; přát mu na př. zdraví, a je-li nemocen, aby se co nejdříve pozdravil atd.

Ale nepostačí, abychom bližnímu toliko všeho dobrého přáli, nýbrž máme mu také to činiti, co jest mu příjemno, t. j. co se mu líbí, co má rád. Kdyby někdo věděl, že bližní jeho mře hladem, nebo že se mu nedostává nějakých potřebných věcí, a přál by mu, aby se nasýtil, nebo, aby se mu dostalo, čeho potřebuje, ale sám by mu nepomohl, třebas by to mohl učiniti: zdali pak by činil bližnímu, co mu příjemno jest? Miloval by tedy bližního?

[Co sobě na př. přál onen pocestný, jenž upadl mezi lotry? Aby mu někdo pomohl. A kdo to učinil? Kdo tedy dokázal, že bližního miluje? Tak máme tedy i my činiti.]

Ale v katechismu se praví, že bližnímu máme činiti, co jest mu příjemno a užitečno. Častokráte může něco býti bližnímu příjemno, ale mohlo by mu to škodit; tu bychom pak mu nesměli činiti, co mu příjemno jest; protože by mu to nebylo užitečno. Lékař by na př. poručil, aby se nemocnému nedávalo studené vody; ale nemocný by si přál vody; bylo by mu tedy příjemno. kdyby mu někdo vody podal: bylo-li by mu to však také užitečno? Ne. Proto bychom mu toho nesměli učiniti. Jen tehdaž máme tedy bližnímu činiti, co mu příjemno, když jest mu to zároveň užitečno.

Chceme-li dokázati, že bližního milujeme, máme také všeho zanechati, co bližnímu nepříjemno neb

škodливо jest. Bližnímu jest jistě nepříjemno. když ho někdo uráží, když mu na př. dává potupná jména, když ho pomlouvá, o něm zlé mluví, bez potřeby naň žaluje atd.; tedy mu toho nemáme činiti. Bližnímu bývá škodливо, když mu na př. někdo něco pokazi, nebo něco vezme atd., toho tedy třeba zanechat. Ale někdy můžeme bližnímu něco činiti, co mu sice příjemno není, jestliže mu to jest užitečno. Tak na př. když rodičové dítky napominají, nebo je, když něco zlého učinily, trestávají, nebo když jim nedovolují choditi do špatných společností atd., to jistě není dětem příjemno; ale rodičové, kteří své děti milují, budou je přece kárati atd., protože by to dětem škodilo, kdyby toho nečinili. Anebo lékař dává nemocnému hořké léky, nebo pálí jeho rány; to bývá nemocnému nepříjemno, ale jest mu to k užtku.

Co jest to tedy bližního milovati? Co mu musíme činiti? Co musíme opustiti a zanechat, atd.?

Křesťanská láska jest tak potřebna, že člověk, který už má užívání rozumu, do království Božího přijiti nemůže, nemiluje-li Pána Boha a bližního. — Kristus Pán pravil: »Po tom poznají, že jste moji učenci, budete-li se milovati vespolek.« A sv. apoštol Jan píše: »Kdo nemiluje, zůstává ve smrti.« (I. List, 3, 14.)

Jak dokazujeme lásku k Bohu a k bližnímu?

Lásku k Bohu a k bližnímu dokazujeme zachováváním desatera Božích přikázání.

Můžeme tedy dokázati, že Boha a bližního milujeme, když zachováváme přikázání Boží. Dítky ukazují, že milují své rodiče, když často na rodiče myslí, když rady s nimi obcují a rozmlouvají, když jsou rady, jestliže jiní lidé o rodičích dobře mluví a smýšlejí, když hledí, aby rodičům dobrým chováním radost učinily. Ale nejlépe to mohou dokázati, když rodičů svých poslouchají.

Jakýs otec měl dva syny. Jeden z nich se jmenoval Karel, druhý Josef. Matka jim byla již umřela. Karel říkával často otci, že ho má rád, že by mu z lásky všechno milerád učinil. Josef sice otci neríkal, že ho má rád, ačkoli ho skutečně miloval. Tu jednou otec onemocněl. Synové chodili ještě do školy. Jednoho dne, když se chystali do školy, přikazoval jim nemocný otec, aby po školním vyučování přišli hned domů, aby ho nenechali dlouho samotného. Josef uposlechl a přišel hned po škole domů; ale Karel se dal do hry s jinými žáky a přišel pozdě teprve domů.

Který pak miloval v pravdě otce svého? Jak ukázal Josef, že otce miluje? I my můžeme tedy dokázati, že milujeme Pána Boha, když na Něj často myslíme, když rádi posloucháme, mluví-li se o Pánu Bohu (ve škole, na kázání). když rádi se tam zdržujeme, kde Pán Bůh přebývá. (Kde pak Pán Bůh mimo nebe obzvláště bydlí? V kostele; a proto máme rádi a často do kostela choditi.) Též tím dokazujeme lásku svou k Bohu, když s Pánem Bohem rádi rozmlouváme a se radujeme, když jiní Pána Boha chválí a velobí. (Kdy pak rozmlouváme s Pánem Bohem? Když se modlíme. Modlitbou tedy též ukazujeme svou lásku k Bohu.) Obzvláště však lásku svou k Bohu ukazujeme tím, když zachováváme Jeho přikázání. Kristus Pán praví: »Kdo moje přikázání má a je zachovává, tenť jest, který mne miluje.« (Jan, 14.) A když zachováváme přikázání Boží, dokazujeme také, že milujeme bližního; neboť Bůh nám přikazuje též, co máme bližnímu činiti, a co mu nemáme činiti. Přikázání Boží jsou mnohým z vás již známa; říkáváte je snad častěji při modlitbě doma i ve škole. (Která jsou to?) Buďte pozorní! Budu vám nyní vypravovati, kterak nám Bůh oznámil tato svá přikázání.

Slyšely jste již dříve, že lidé po potopě světa zase Pána Boha uráželi. ba že mnozí v Něho ani nevěřili. Tu sobě Bůh vyvolil jeden národ, aby v něm vira v pravého Boha se zachovala; byli to potomci Abrahámovi, kteří se pak jmenovali také lidem israelským. Koho pak posýlával Bůh k Israelským? Posýlával k nim proroky. To byli nábožní, bohabojní mužové, kteří lidu israelskému vůli Boží ohlašovali.

Proroci tito vynčovali lid israelský, oznamovali mu vůli Boží a povzbuzovali a napomínali jej, aby sloužil pravému Bohu. Zvěstovali také, kdy Bůh pošle toho zaslíbeného Messiaše a předpovídali o něm mnohé věci. Byliť to proroci. Jeden z těchto proroků jmenoval se Mojžiš.

Mojžiš pásł jedenkrátě ovce nedaleko hory, která se jmenovala Horeb: tu najednou spatřil tam keř, který začal plamenem hořeti; i díval se naň, ale pozoroval, že keř pořád hoří a že ho přece neubývá, že zůstává v ohni pořád celý. I divil se tomu a šel bliže, aby viděl, co se tam děje. Když přišel bliže, zaslechl hlas, který vycházel z hořícího kře a volal: »Mojžiši, Mojžiši!« Byl to hlas Boží. Mojžiš řekl: »Tu jsem.« A Bůh mluvil k němu: »Nepřibližuj se sem: zzuj obuv s nohou svých; neboť místo, na kterém stojíš, země svatá jest.« Mojžiš zzul tedy obuv a padl na tvář. Tu mu Bůh oznámil vůli svou. (Obraz.) Při tomto hořícím kři rozkázal Bůh Mojžišovi, aby šel k lidu israelskému, který byl tehdáž v Egyptě, kde musel mnoho snášeti. a aby lid ten přivedl k hoře Sinajské.

Mojžiš uposlechl a přišel s Israelskými k hoře Sinajské na poušti. Tu si udělali stany a bydleli kolem hory. Bůh pak jim rozkázal skrze Mojžiše, aby se modlili, aby očistili roucha svá, a třetího dne aby se rozestavili kolem

hory, ale hory aby se nedotýkali. Třetího dne ráno přikrýval horu Sinajskou hustý mrak a počalo hrozně hřimati a se blýskati; s hory se kouřilo a celá se trásla. Bylo také slyšeti hlas trouby, a Bůh mluvil k přestrašenému lidu s hory takto: »Já jsem Hospodin, Bůh tvůj! V jediného Boha věriti budeš! Nevezmeš jména Božího na darmo!« atd. Tímto způsobem oznámil Bůh lidu svá přikázání. Tato přikázání dal pak Bůh Mojžíšovi na dvou kamenných deskách napsaná. (Opakování. Obraz.)

Když Bůh dával lidu israelskému přikázání, blýskalo se a bylo slyšeti hřímání. Když jest bouře, když se hodně blýská, strachují se lidé, protože blesk může velikou škodu učiniti, ano i usmrtni. Proto dal také Bůh lidu israelskému svá přikázání za blesku a hřímání, aby se báli a přikázání Jeho nepřestupovali; lid měl z toho poznati, jak mocný jest Bůh, že je může trestati, když nebudou přikázání Jeho zachovávat. A Israelští báli se také skutečně a řekli k Mojžíšovi: »Všecko, co mluvil Hospodin, budeme činiti!« (Dospělejším pak se vypravuje, že Israelité toho slibu nesplnili a že brzy na to dopustili se modloslužby.)

Ale Bůh nedal přikázání svá toliko pro lid israelský; i my křesťané musíme je zachovávat, chceme-li býti spaseni. Tak nás učil, tak to nařídil Kristus Pán. Jednoho dne přišel k Němu jakýs mládenec, a tázal se: »Pane, co mám činiti, abych měl život věčný (abych přišel do království nebeského)?« Kristus Pán mu odpověděl: »Chceš-li do života vejti, zachovávej přikázání!« »A která?« tázal se mládenec. Kristus Pán mu pak vyjmenoval přikázání, jež dal Bůh ve starém zákoně skrze Mojžíše. Božský náš Spasitel vysvětlil nám též tato přikázání Boží a učil nás, že je máme dokonaleji zachovávat, než to činivali židé. Ale my křesťané nemáme desatero Božích přikázání zachovávat toliko z bázně, abychom nebyli trestáni, nýbrž

také z lásky k Pánu Bohu, Jenž jest sám v sobě nejvyšší dobro a Jenž k nám neskončeně dobrotiv jest. A Pán Bůh nám dává také svou milost, abychom přikázání Jeho s větší dokonalostí mohli zachovávat.

Které jest desatero Božích přikázání?

Desatero Božích přikázání jest:

1. V jednoho Boha věriti budeš atd. (Viz katechismus.)

V každém z těchto Božích přikázání se něco poroučí, co činiti máme, a něco zapovídá, čeho činiti nesmíme, čeho se varovati máme.

První přikázání Boží zní takto:

1. V jednoho Boha věriti budeš.

Co se nám v tomto přikázání poroučí? Abychom v jednoho Boha věřili, v Něho doufali a Jej milovali. Také se nám poroučí, abychom se Pánu Bohu klaněli, abychom toliko Jemu nejvyšší, božskou úctu vzdávali. Proti tomuto Božimu přikázání by se obzvláště prohřešil ten, kdo by nevěřil v Pána Boha, anebo by nevěřil všechno, co nám Pán Bůh zjevil, co Kristus Pán učil a čemu církev sv. nás učí. I ten by se proti tomuto přikázání prohřešil, kdo by nějakým tvorům božskou úctu vzdával, jako to činí pohané.

2. Nevezmeš jména Božího nadarmo.

Zapovídá se, bráti jméno Boží nadarmo. Nadarmo by bral jméno Boží, kdoby jméno to vyslovoval, když toho není třeba. Znáte-li pak některá jména, kterými Pána Boha jmenujeme? Hospodin, Ježíš, Spasitel, svatá Trojice a p.; to jsou jména Boží. Ale ani jiných svatých jmen nemáme bez potřeby vyslovovati. Na př. jména Maria, Josef atd. Ale zdali pak jest někdy třeba, jména tato vyslovovati? Ano, na př. když se modlíme, když dáváme pozdravení: Pochválen buď Pán Ježíš Kristus! Když v kostele, ve škole, nebo jinde o Pánu Bohu mluvíme atd.,

tu smíme jméno Boží vyslovovati; tu jest toho třeba, tu není to nadarmo. Můžeme je také vyslovovati, když v nějaké potřebě Pána Boha o pomoc vzýváme, když jsme v nějakém nebezpečení. když nás náhle potkalo nějaké neštěstí (když na př. vypukne oheň a p.). Ale když vyslovujeme jméno Boží, máme to vždy činiti s největší uctivostí; vždyť jméno Boží jest tak svaté a vznešené, že ani nejsme hodni, abychom ho vyslovovali. Židé nesměli ani jména Božího vyslovovati, aby ho nezneuctili. Nam křesťanům se to dovoluje, ale jen tenkrát, když jest toho třeba a když to činíme s náležitou uctivostí. Nemáte tedy, jak mnozí lidé činívají, při každé maličkosti volati: »Ježíš, Maria, Josef!« aneb vyslovovati jiná svatá jména při hře, v žertu atd., a ještě hůře činí, kdo tato sv. jména ve hněvu vyslovuje; o lidech, kteří to činívají, říkáme, že proklínají, zlořečí atd. Varujte se tedy toho, a napomínejte také jiné, aby toho nečinili.

3. Pomni. abys den sváteční světil.

Když Pán Bůh svět stvořil, odpočinul dne sedmého; proto máme také my šest dní pracovati a sedmý den odpočívati. V ten den máme Pánu Bohu sloužiti. To jest den sváteční. Takovým dnem svátečním jest u nás neděle. Ostatní dny, pondělí, úterý atd., jsou všedními dny; v tyto dny může každý své práce konati. U Židů bývala a jest posud sobota dnem svátečním, ale my slavíme neděli místo soboty. Tak to již apoštolové činili; již za jejich času byla pro křesťany místo soboty neděle ustanovena za den sváteční, a to se stalo proto, že v neděli vstal Kristus Pán z mrtvých a že také Duch sv. sestoupil v neděli na apoštoly. Neděli tedy máme světiti, t. j. máme do kostela choditi, modliti se, kázání a mši sv. slyšeti a jiné dobré skutky konati. Můžeme sice a máme každý den Pánu Bohu sloužiti; i když pracujeme, můžeme

a máme to ke cti a chvále Boží konati; zvláště však v neděli máme Pánu Bohu sloužiti a nemáme pracovati. Ale některé práce mohou se přece i v neděli konati: může se na př. vařiti, dobytek krmiti a p.; ale práce, jaké konávají na př. rolníci, služebníci, dělníci a řemeslníci, nemají se bez potřeby v neděli konati.

4. Cti otce svého i matku svou, abys dlouho živ byl, a dobře ti bylo na zemi.

Co se ve čtvrtém přikázání obzvláště poroučí?

Ve čtvrtém přikázání obzvláště se poroučí, aby děti rodiče své milovaly, ctily, jim sloužily, jich poslouchaly, a za ně se modlily.

Poroučí se předně, aby děti rodiče své milovaly, aby je měly rády a jim radost činily (zvláště dobrým chováním). A proč máte rodiče milovati? Protože zastupují místo Boží; máte je milovati pro Boha, že to Bůh chce. že vám to Bůh poroučí; ale máte je také proto milovati, že vám prokazují mnoho dobrého. Oni se o vás starají a dávají vám, čeho potřebujete.

Dále se poroučí ve čtvrtém přikázání, aby děti rodiče své ctily, aby jim úctu prokazovaly. A jak mohou děti rodičům úctu prokazovati? Když je na př. ráno pozdravují, jim ruce líbají, za všechno děkují, uctivě vždy s nimi mluví, uctivě se k nim chovají, jim neodmlouvají, o nich nikdy zle nemluví atd. A proč mají děti rodiče své ctíti? Zase proto, že rodičové u nich zastupují místo Boží. Dítě, které nectí svého otce a své matky, nectí také Pána Boha, který mu otce a matku dal, aby na Jeho místě o ně pečovali. Kdyby tedy děti rodičů svých nectily, kdyby se snad za rodiče styděly, kdyby si jich nevšímalý, třeba proto, že jsou chudobní, anebo že mají nějaké chyby: tím by se také proti

čtvrtému přikázání prohřešily; neboť by tím rodičů nectily, ale činily by jim hanbu.

Ve čtvrtém přikázání se také poroučí. aby děti rodičům svým sloužily. Jak mají děti rodičům svým sloužiti? Když někdo slouží, musí tomu, u koho slouží, při pracích pomáhati a činiti, co se mu nařídí. Děti mají sloužiti rodičům, musí tedy také rodičům při práci pomáhati, v nemoci je ošetřovati, ve stáří jim posluhovati atd.

Dále mají dítky rodičů poslouchati, t. j. mají to činiti, co jim rodičové přikazují, a toho nečiniti, co zakazují. Když tedy rodiče vám poroučejí, abyste chodily do kostela, do školy, abyste nějakou práci vykonaly, doma zůstaly atd., a vy tak učiníte, jste poslušny. Anebo když vám zakazují dělati škodu. dávati jiným potupná jména atd., a vy se toho opravdu varujete, jste poslušny a zachováváte čtvrté Boží přikázání. (Povídka z čítanky: Poslouchej!)

Dítky se mají za rodiče modliti. Slyšely jste již. že dítky mají rodičům pomáhati a jim sloužiti; ale dítky nemohou vždy rodičům pomoci. Jsou-li na př. rodičové nemocni, zarmoucení, chudobní atd.; mohou jim děti vždy pomoci? Nemohou. Ale kdo jim může vždy pomoci? Pán Bůh; a proto se mají děti za rodiče modliti; mají prositi Pána Boha, aby jim pomáhal a jim toho uděloval, čeho potřebují. I když rodičové zemřeli, mají se děti za ně modliti, by je Pán Bůh, jsou-li v očistci, brzy do nebe přijal. — To se tedy všechno ve čtvrtém přikázání dítkám poroučí. Kristus Pán sám dal dětem nejkrásnější příklad, jak se mají k rodičům svým chovati; On byl poslušen rodičů svých.

Poslušným synem byl také Josef egyptský. Jeho otec Jakub měl 12 synův; nejvíce z nich miloval syna Josefa, protože tento otce vždy poslouchal a vždy se

dobře choval. Poněvadž ho měl rád, dal mu shotoviti pěkný oděv rozličných barev. Toho mu záviděli jeho bratři. Když s nimi jednou pásal stáda otce svého, učinili bratři něco velmi zlého. Josef se nad tím velice zarmoutil a pověděl to otcí; učinil to proto, aby je otec pokáral, aby toho pak více nečinili. Ale bratři ho proto tak velice nenáviděli, že s ním již ani laskavého slova nepromluvili. Jednou odešli bratři Josefovi se stády svými daleko od domu otcova; ale Josef zůstal u otce. Tu řekl otec jednoho dne k němu: »Jdi a viz, jak se daří bratrům tvým a jejich stádům!« Josef věděl, že ho bratři rádi nemají; ale přece otce poslechl a šel hned za nimi. Neodmlouval tedy; ale učinil hned, co mu otec nařídil. A tak poslouchával vždy i při jiných příležitostech; později vám budu o něm více vypravovati. (Mohou se také uvéstí ještě jiné příklady poslušnosti.)

Bůh má poslušné děti rád a slibuje jim mnoho dobrého. — A co pak jest slíbeno dětem, jež toto přikázání zachovávají?

Dětem, jež toto přikázání zachovávají, slíben jest dlouhý život a štěstí.

[V písmě sv. čteme: »Cti otce svého i matku svou;« toť jest první přikázání s příslibem, aby ti dobře bylo, a abys dlouho živ byl na zemi. (Efes. 6.)] Bůh slíbil tedy dětem, které Jeho čtvrté přikázání zachovávají, dlouhý život, a slíbil jim také štěstí, t. j. že se jim již zde na zemi dobře povede, že jim bude ve všem nápomocen, že bude žehnati jejich pracím, že jich bude chrániti od neštěstí. Tobiáš na př. zachovával čtvrté přikázání a poslouchal vždy rodičů svých; proto ho Pán Bůh opatroval, ano poslal mu anděla, který ho chránil na cestě od všelikého neštěstí; dal mu také pozemské

statky a štěstí. Tak poslušen byl také Josef egyptský a jiní, jimžto se také proto dobře vedlo na zemi. (O Josefovi egyptském vypravuje se obšírněji, jestliže se to posud nestalo.)

Někdy se sice stává, že dítky, které čtvrté přikázání Boží zachovávají, nedocházejí vysokého stáří, že umírají v mladém věku (sv. Alois, sv. Stanislav atd.), anebo že se jim na zemi dobře nevede. Ale pro hodné, poslušné dítky bývá to štěstím, umírají-li v mladém věku. Pán Bůh jim chce za jejich poslušnost a za jejich ctnostný život dříve udělit odměny v nebesích. Někdy Bůh také proto dopouští, že i hodné dítky dříve umírají, aby dítky ty se snad v pozdějším věku nepokazily a života věčného nepozbyly. A když Bůh i na poslušné dítky posílá nemoci, chudobu atd., činí to k jejich dobrému, aby trpělivým snášením získaly si větší zásluhy pro království nebeské, aby tam na věčnosti dosáhly větší odměny.

Čeho jest se však obávati dětem, jež toho přikázání nezachovávají?

Dětem, jež toho přikázání nezachovávají, jest se obávati nejtěžších časných i věčných trestů.

Tedy děti, které tohoto přikázání Božího nezachovávají, t. j. které rodičů neposlouchají, za ně se nemodlí, jim vzdorují, jim neslouží a zármutek jim činí, musejí se obávati, že je Pán Bůh bude trestati. V katechismu se praví, že takovým dětem jest se obávati nejtěžších časných trestů. Takové děti bývají už zde na zemi trestány, Pán Bůh posílá na ně nemoc, chudobu aneb rozličná neštěstí. Ale děti, jež čtvrtého přikázání nezachovávají, musejí se obávati také věčných trestů v pekle. Když takové děti umírají bez pokání, bez po-

lepšení, bývají odsouzeny do pekla, kdež budou věčné tresty snášeti.

O jednom takovém nezdárném synu, který byl již zde na zemi potrestán, budu vám vypravovati. Nábožný král David, z jehož rodu pocházel Kristus Pán jakožto člověk, měl více synů. Jeden z nich se jmenoval Absolon. Tento syn byl by se rád sám stal králem; i bouřil lid proti otci a říkal, že by se všem lépe vedlo, kdyby on se stal králem. Tak pobouřil a svedl mnoho lidí; tito mu slíbili, že budou s ním proti králi Davidovi bojovati, aby pak on se stal králem. Absolon sebral tedy vojsko a vytáhl s ním proti vojsku otce svého Davida. Tím jistě velmi zarmoutil otce svého a prohřešil se velice proti čtvrtému Božímu přikázání. Ale Pán Bůh potrestal za to Absolona. Jeho vojsko bylo poraženo, a on sám musil utíkat před vojáky otce svého. Ujížděl na mezku hustým lesem, a poněvadž měl dlouhé vlasy, zapletly se mu tyto do větví; tu zůstal viseti a mezek utíkal dále. Vojáci Davidovi hnali se za ním a našli ho tu visícího na stromě. David jim sice, když táhli do boje, rozkázal, aby Absolona ušetřili; ale vůdce vojska Davidova pravil, že takový neposlušný a nezdárný syn nezasluhuje, aby byl déle živ, a probodl ho. Pak hodili tělo jeho do jámy a naházeli na ně hromadu kamení. Rodičové, kteří tu pak s dětmi svými okolo chodívali, ukazovali na kamení to a vypravovali jim, že pod ním leží neposlušný syn Absolon, a napomínali je, aby zachovávaly čtvrté Boží přikázání, a aby si často připomínaly, jak Bůh neposlušné děti již zde na zemi trestává.

Týká-li se čtvrté přikázání také jiných osob, než děti a rodičů?

Čtvrté přikázání týká se netoliko dětí a rodičů, ale i všech poddaných a všech jejich

duchovních i světských vrchností, jakož i všech učitelův, ano poněkud i těch osob, jež pro svůj věk a vážnost ctihodny jsou.

Čtvrté přikázání týká se tedy netoliko dětí a rodičův, ale také jiných osob, a sice obzvláště těch, které jako rodičové u dětí místo Boží zastupují. Předně týká se všech poddaných a všech jejich vrchností. Aby zde na světě byl mezi lidmi pořádek zachován, musí někdo býti, kdo poroučí, co se má činiti a co se nemá činiti. V každé společnosti musí býti nějaký představený, který se musí starati o zachovávání pořádku, který rozkazuje co se má státi a co se nemá díti. Tito představení nazývají se vrchností; ti pak, kteří jich musejí poslouchati, jmenují se poddaní. V katechismu se praví, že čtvrté přikázání týká se vrchností duchovních i světských. Vrchnosti jsou dvojce: duchovní a světské. Duchovní vrchnosti starají se o duchovní užitek věřících, o spásu duší jejich, a nařizují co věřící činiti, jak Pánu Bohu sloužiti mají, aby jedenkrát přijíti mohli do království nebeského.

A které pak jsou ty duchovní vrchnosti? V každé větší osadě je takovou vrchností farář, pro větší okresy neb celé krajiny ustanoveni jsou za vrchnosti biskupové, a pro všechny katolické křesťany po celém světě jest římský papež. Tento jest nejvyšší hlavou, nejvyšší vrchností všech katolických křesťanů. Světské vrchnosti starají se o pořádek zde na zemi, a musejí o to pečovati, aby nebyly různice mezi poddanými, aby nikomu se neubližovalo, aby škoda se nedělala a p.

Císař pán jest nejvyšší vrchností světskou; jeho zastupují v rozličných zemích místodržitelové. V jednotlivých okresích jsou hejtmani, v obcích pak představení (starostové) a v jednotlivých rodinách jest otec neb hospodář.

A všech těchto duchovních i světských vrchností týká se také čtvrté přikázání Boží. V katechismu praví se dále, že čtvrté přikázání týká se všech učitelův; učitelové zastupují ve škole místo rodičův a pečují o to, aby děti náležitě vychovávány a v potřebných věcech cvičeny byly.

Místo rodičů zastupují také mistrové, hospodáři a hospodyně; čtvrté přikázání týká se tedy i žákův, učeníkův a služebných. Dále se týká to čtvrté přikázání poněkud osob těch, jež pro svůj věk a vážnost ctihodny jsou, t. j. které zasluhují, aby byly ctěny. Které pak osoby jsou ctihodny pro svůj věk? To jsou starší lidé, kteří na světě již více zkusili, kterým Bůh dlouhého věku popřál. Takových starých lidí máme sobě vždy vážiti, jim vždy úctu vzdávati; Bůh nám to sám poroučí.

A čteme také v písmě sv., jak Bůh často trestával ty, kteří starých lidí nectili, kteří si z nich posměch tropili. Slyšte, m. d., jen jeden příběh, který nám Písmo sv. o tom vypravuje. Jeden z proroků se jmenoval Eliseus. Prorok tento byl ve stáří svém lysý, t. j. neměl již na hlavě vlasů, měl holou hlavu. Jednou šel do městečka Bethel. Když vystupoval na pahrbek, volali za ním rozpustilí pacholci: »Vstupuj lysý! Vstupuj lysý!« Eliseus se ohlédl a pohrozil jim. V tom vyšli z lesa medvědi a roztrhali 42 z těch nezbedných dětí. (Obraz.) —

Pak se toto přikázání týká také osob, které jsou pro svou vážnost ctihodny, které zasluhují, aby byly ctěny. Které osoby jsou to? Koho pak si vážíme? Toho, kdo je v nějakém úřadě postaven, kdo je spravedlivý, hodný, kdo jiným dobrodiní proukazuje atd. Takoví lidé zasluhují, abychom je ctili; jich se tedy také týká čtvrté přikázání.

Co jsou poddaní povinni svým představeným a vrchnostem?

Poddaní jsou povinni, ke svým představeným a vrchnostem, dobrým i zlým. tak se chovati, jako děti ke svým rodičům.

Poddaní mají tedy ke svým vrchnostem tak se chovati, jako děti ke svým rodičům. Jak se mají děti chovati ke svým rodičům? Co se jim přikazuje ve čtvrtém přikázání? (Odpověď.) Tedy i poddaní mají vrchnosti své ctíti, milovati, jim sloužiti, jich poslouchati a za ně se modliti. A tak mají se poddaní chovati nejen k dobrým představeným, nýbrž i ke zlým. Byť tedy byly vrchnosti zlé, přece jich mají poddaní poslouchati, poněvadž jest to vůle Boží (každá vrchnost ustanovena jest od Pána Boha). Za prvních časů měli křesťané pohanské vrchnosti, od kterých bývali pronásledováni a mučeni. Byly to tedy vrchnosti zlé; ale křesťané jich přece poslouchali, pokud jim nepřikazovali, aby činili něco zlého, co by bylo proti vůli Boží. Když jim třebas vrchnosti poroučely, aby platili daň, platili ji; když jim nařizovaly, aby táhli do boje proti nepřítelům, také uposlechli; ale když jim poroučely něco zlého, aby na př. se klaněli modlám, aby zapřeli viru v Krista Pána atd., tu neuposlechli. Tak máme i my vždy vrchností poslouchati a co nám vrchnost poroučí činiti, není-li to proti některému Božímu přikázání; nebo kdyby nám světské vrchnosti něco poroučely, co by bylo proti Božímu přikázání, tu bychom inusili říci, jako kdysi svatí apoštolové, když jim vrchnosti zapovídaly ohlašovati učení Pána Krista: »Slušf více poslouchati Boha než lidi!« Tak důležité jest tedy čtvrté přikázání Boží, tak mnohé povinnosti nám ukládá. (Opakování.)

5. Nezabiješ.

Zabiti jest tolik, jako někoho o život připravit. Žádný tedy nesmí ani jiného, ani sebe samého o život připravit. (Kain zabil Abela, bratra svého; Herodes kázal usmrtiti pacholata v Betlémě, Jidáš se oběsil.) Ale slovem »nezabiješ« nevyrozumívá se jen skutečně jiného aneb sebe o život připravit; zapovídá se tím také, sobě anebo bližnímu na těle uškoditi, sebe nebo někoho jiného svévolně poranit, sobě nebo jinému svévolně na zdraví škoditi; léztí na př. na vysoké stromy, odkud snadno může spadnouti, skákati do hluboké vody, kamením házetí, mnoho (nestřídmě) jísti a pítí, požívatí nezralého ovoce, nebo jiné k něčemu sváděti, co by jim na zdraví škoditi mohlo. V tomto přikázání se též zapovídá hněv, poněvadž z hněvu povstávají často hádky, rúznice a bitky, při čemž může často někdy poraněn ba i o život připraven býti. Herodes na př. v hněvu rozkázal, aby pacholíci v Betlémě byli usmrceni. Tedy hněv jest také proti pátému přikázání. Také nenávisti se může člověk prohřešiti proti pátému přikázání; kdo nenávidí bližního, hledí mu uškoditi (Kain, bratří Josefovi).

Ale člověk nemá jenom tělo, má také duši. Může-li pak někdo také duši bližního zabiti? Nemůže. Proč ne? Duše jest nesmrtelná. Ale přece se říká, že duše jest mrtva. Když se člověk dopustil velikého hříchu, tu ztrácí duše jeho milost Boží, a bez této milosti jest pak jako mrtva. Kdo tedy svádí bližního ke hříchu, zabíjí takřka jeho duši.

V pátém přikázání se zapovídá, sebe nebo bližního zabiti. Jest-li pak se v něm také zapovídá zvířata zabíjeti? Zvířata zabíjeti nezapovídá se v pátém přikázání. Zvířata smíme zabíjeti, když je toho třeba, když na př. masa z nich požíváme za pokrm. Také je můžeme za-

bíjeti, když jsou škodlivá (housenky, chrousty atd.). Ale při tom má se hleděti, aby se jim nedělalo mnoho bolesti, aby se zvířata ta nemusila dlouho trápit. Nesmíte tedy nikdy jakákoli zvířata trápit a trýzniti, jak to často zlé děti dělávají.

Pán Bůh chce, abychom i se zvířaty měli útrpnost. Pamatujte si tedy dobře průpovědku: »Dítě neškodí zvířeti, cítí bolest jako ty.« Kdo trýzní rád zvířata, trýznívá potom také lidi a dopouští se hříchu proti pátému přikázání. (Příklady.)

6. Nesesmilníš.

V tomto přikázání se zapovídá, činiti něco nečistého, nestydatého, neslušného. Když se malé děti neslušně odívají, když se odkrývají a obnažují, říkává se jim: »Styď se, to je nestydaté!« Malé děti tomu snad ještě nerozumějí; nevědí, že to Pán Bůh zapovídá: však vy sobě musíte již pamatovati, že nemáte nic nestydatého činiti. Ale pamatujte si také, že na takové ohavné, nestoudné věci nemáte ani mysliti, že nemáte o nestydatých, nečistých věcech mluvit, že nemáte nečisté písně zpívat, divati se na obrazy, na kterých se něco nestydatého, nečistého představuje. Vidíte-li něco takového, odvrátte hned od toho oči své; anebo slyšíte-li nějaké nestydaté řeči, nebo písničky, odejděte hned a neposlouchejte jich! Pamatujte si, že Pán Bůh vás všude vidí, že ví také, co si myslíte, a že by vás trestal, kdybyste měly v nestydatých myšlénkách zalíbení, anebo kdybyste něco nestydatého mluvily a činily, nebo něco takového mluvit neb činiti žádaly. Pamatujte vždy na anděla strážce, kterého byste tím zarmoutily, a který by vás potom opustil. Modlete se také vždy k Pánu Bohu, aby vás od takových hříchů chránil; prostě Ho vždy, abyste s Jeho pomocí mohli zachovati srdce čisté. Čtete také

vždy Pannu Marii, sv. Aloisia, sv. Stanislava, sv. Anežku a jiné svaté, a hleďte, abyste dle příkladu jejich čistým srdcem Pánu Bohu vždy sloužily.

7. Nepokradeš.

V tomto přikázání se zapovídá krásti, t. j. něco, co jiným přináleží, tajně vzíti a si podržeti. Kdyby někdo měl knihu, a jiný by mu ji tajně vzal a podržel by si ji, byl by tu knihu ukradl. (Kdo krade, nazývá se zloděj.) V sedmém přikázání nezapovídá se však toliko krásti, ale zapovídá se také, někomu škodu dělati, na př. ovoce někomu trhati, stromky kaziti, obili šlapati atd. Kdo jiným svévolně škodu dělá, dopouští se rovně tak hříchu, jako kdyby kradl. Hřešil by také proti sedmému přikázání, kdo by něco našel a nevrátil toho. Nalezená věc má se vrátiti tomu, kdo ji ztratil. Kdyby však ten, kdo něco našel, nevěděl, či ta věc jest, má dáti veřejně oznámiti, co bylo nalezeno, aby ten, komu ta věc náleží, mohl se o ni přihlásiti. Když si někdo něco vypůjčí, má to zase navrátiti; když toho neučiní, dopouští se také hříchu proti sedmému přikázání. Neberte tedy, m. d., nikdy, co jiným přináleží! Nedělejte nikdy jiným škody! Pomyslete si vždy: Mně by se to nelíbilo, kdyby mně někdo něco vzal nebo kdyby mně škodu učinil; nebudu to tedy ani jiným činiti!

8. Nepromluvíš krivého svědectví proti bližnímu svému.

Tímto přikázáním se zapovídá něco mluvit, o čem víme, že to pravda není; zapovídá se také na někoho krivě žalovati, špatně o někom mluvit, někoho pomlouvati, aneb o jiných hned něco zlého se domýšleti. Když někdo ví, že něco není pravda, a přece to za pravdu vydává, aby někoho tím podvedl a oklamal, o tom říkáme, že lže, že je lhářem. Prvním lhářem byl

ďábel; lhal prvním rodičům v ráji. (Jak pak se to stalo?) Kdo tedy lže, podobá se ďáblu. (Bratři Josefovi.) Nikdy nesmíte tedy, milé děti, lháti; máte raději trestu se podrobiti, než abyste lhaly a tím hříchu se dopustily.

9. Nepožádáš manželky bližního svého. A

10. Nepožádáš statku jeho.

V šestém přikázání zapovídají se nečisté skutky, a v sedmém přikázání zapovídá se krádež. Ale v devátém a v desátém přikázání zapovídají se také žádosti po nečistých věcech aneb po cizím statku.

[Ale každá žádost cizího statku nebo žádost nečistá nehývá vždy hříchem. Někdo spatří na př. nějakou věc, která se mu líbí; tu v něm snad povstane žádost po té věci, rád by ji měl; tím se ještě nedopouští hříchu. Ale kdyby pak hleděl takovou věc si přivlastniti nespravedlivým způsobem, tu by se již dopustil hříchu, byť pak také věci té neukradl. Anebo kdyby v někom povstala nějaká nečistá žádost, a on by hleděl tu žádost vyplniti, tím by se již prohřešil, byťby pak také žádosti té nesplnil. Kdo sobě však přejí, aby tato žádost v něm nebyla povstala, a hledí ji v sobě hned potlačiti, nedopouští se hříchu, protože k té žádosti nesvolil, že neměl vůli žádost tuto splniti.]

Kdyby tedy ve vás, m. d., někdy nějaká zlá žádost povstala, musíte se jí hned brániti a ji potlačovati. Pomyslete si vždy: Bůh takové žádosti zapovídá, On vidí i do srdce, musím tedy žádosti této odporovati.

Nyní již tedy znáte desatero Božích přikázání a víte, co se v těchto přikázáních poroučí a co se zapovídá. Ale kde nalézáme krátký obsah desatera Božích přikázání?

Krátký obsah desatera Božích přikázání nalézáme ve dvou přikázáních lásky.

Které jest první přikázání lásky?

První přikázání lásky jest: »Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého, ze vši duše své, ze vši mysli své a ze vši síly své.«

Toto přikázání lásky oznámil nám Kristus Pán sám. Jedenkrát se ho tázal jeden ze zákonníků: »Které jest nejprvnější přikázání v zákoně?« A Kristus Pán mu odpověděl: »Milovati budeš« Nejhlavnější přikázání tedy jest, abychom milovali Pána Boha. A jak Ho máme milovati? Kristus Pán řekl, »že máme Pána Boha milovati z celého srdce svého.« [Srdcem milujeme; láska pochází ze srdce. Nepostačí tedy říci toliko ústy, že Pána Boha milujeme, musíme Ho milovati ze srdce, a to z celého srdce; to jest, musíme Boha více milovati, než vše ostatní, co nám milo jest. Dítě miluje na př. otce nebo matku; ale ještě více má milovati Pána Boha. — Dále máme Pána Boha milovati »ze vši duše své.« Duše naše má rozum a vůli. Rozum máme k tomu, abychom Pána Boha poznávali, a rozeznávali, co jest dobré a co zlé. Máme tedy hleděti, abychom vždy víc a více Pána Boha a Jeho vůli poznávali. — Duše má také vůli; tuto svou vůli máme rádi podrobovati vůli Boží a činiti anebo snášeti, co Bůh chce. Kdo tak činí, miluje Pána Boha z celé duše své. — Pána Boha máme milovati »ze vši mysli své.« Říkáme často, že někdo jest smutné nebo veselé mysli. V mysli se buď radujeme, anebo rmoutíme. Milovati tedy Boha ze vši mysli, znamená tolik, jako míti radost, když na Pána Boha myslíme, když vidíme, jak Mu jiní rádi slouží, a rmoutiti se, když jsme Pána Boha urazili, nebo když vidíme, že

Ho jiní lidé urážejí. Tak milujeme Boha ze vši mysli své. — Boha máme dále milovati »ze vši síly své.« To jest, máme všechny síly duše své i těla svého vynakládati ke službě Boží; Pánu Bohu máme zasvětili své myšlenky, své žádosti, své řeči, své skutky; z lásky k Bohu máme konati práce své, snášeti kříže, sloužiti bližnímu atd.] Slova: »Milovati budeš . . . « znamenají, že Pána Boha máme nejvíce milovati, že Ho máme více milovati, než všechno, co nám milo, užitečno a příjemno jest, že Ho máme milovati nad e všechno, t. j. více než svůj život, než zdraví, než rodiče, než radosti, než statky atd. — (Abraham — mučenníci.)

Které jest druhé přikázání lásky?

Druhé přikázání lásky jest: »Milovati budeš bližního svého, jako sebe samého.«

Když byl Kristus Pán ohlásil první přikázání lásky, doložil ještě: »Druhé jest podobné tomu: Milovati budeš bližního svého, jako sebe samého.« Máme tedy milovati bližního, jako sebe samy. Kdo sama sebe miluje náležitým způsobem, jak nás tomu učil Kristus Pán, bude sobě jen toho přát, co mu užitečno jest, a bude se všeho varovati, co by mu mohlo škoditi, obzvláště však toho, co by mu mohlo škoditi na duši. Tak máme tedy i bližního milovati; máme mu přát a činiti, co jest mu milo a užitečno, zvláště co jest k užitku duši jeho, a nemáme mu činiti, co by mu obzvláště na duši škoditi mohlo. Způsobem tímto splníme druhé přikázání lásky.

V těchto dvou přikázáních lásky nalézá se tedy krátký obsah všech desíti Božích přikázání; kdo miluje Pána Boha a bližního, bude také všechna přikázání Boží zachovávat. Kdo miluje Pána Boha, bude Mu věrně sloužiti, bude Mu se klaněti, k Němu se modliti, nebude bráti Jeho sv. jména nadarmo, bude toto sv. jméno vždy

jen s největší úctou vyslovovati, sváteční den náležitě světití atd. A kdo miluje bližního, bude jistě především své rodiče milovati a ctíti, jich poslouchati a za ně se modliti; nebude jiných okrádati, jim škodu dělati, je klamati, o nich zlé věci mluvití atd. Slovem, kdo zachovává dvě přikázání lásky, bude také všechna Boží přikázání plniti.

Kterak vysvětlil Kristus Pán přikázání lásky k bližnímu ?

Kristus Pán vysvětlil přikázání lásky k bližnímu takto: »Všecko, cokoli chcete, aby vám lidé činili, i vy činite jim; toť zajisté jest zákon i proroci.«

My sobě dojista přejeme, aby nám lidé v potřebách pomáhali, aby se k nám přívětivě chovali, o nás dobře smýšleli a mluvili, nám nějakou službu prokázali atd. Čeho sami sobě přejeme, máme také bližnímu činiti. Kdybyste na př. přišly do nějakého velkého města, a nevěděly, kde jest ulice, do které chcete jíti, co pak byste učinily? Tázaly byste se tedy někoho, kde ulice ta jest. A kdyby vám někdo pověděl, kam máte jíti, a třeba by vás ještě kus cesty zavedl, libilo by se vám to? A kdyby tedy někdo vás takto se tázal, co byste také měly učiniti? Ano, co sami chceme, máme také jiným činiti. Kdyby někdo z vás měl hlad aneb žízeň, čeho pak by sobě přál? A kdybyste věděly, že někdo jiný má hlad nebo žízeň, co byste měly učiniti? (Viz povídku z čítanky: »Čiň dobře bližnímu.«) Co tedy sami chceme, máme také jiným činiti, a co by nám se nelíbilo, nemáme také jiným činiti. Nám by se nelíbilo, kdyby nám někdo nějakou škodu dělal, kdyby nás klamal, pomlouval atd. Bylo by to tedy dobře, kdybychom to jiným činili?

[Již ve starém zákoně napomínal Tobiaš svého syna takto: »Čeho nechceš, aby od jiného se dalo tobě, hled', abys ty nikdy jinému nečinil.«]

Když byl Kristus Pán zákonníkovi oznámil, že největší přikázání jest, milovati Boha a bližního, přidal ke slovům těm ještě: »Na těch dvou přikázáních všecek zákon záleží i proroci.« Co pak tím chtěl říci? — Již dříve, než Kristus Pán na svět přišel, oznámil Pán Bůh lidu israelskému vůli svou, dal mu zákon (přikázání svá) skrze Mojžiše. V tomto zákoně také nařídil, jak mají bližního milovati. Podobně učivali též proroci, že Bůh chce, aby se lidé vespolek milovali; učivali také, jak se mají milovati, co mají jeden druhému činiti, aneb čeho nemají jiným činiti. Ale vše to, co zákonem přikázáno bylo a co proroci učili, jest obsaženo ve slovech: »Všecko, co chcete, aby vám lidé činili, i vy činite jim!« Kdo se řídí dle tohoto pravidla, které nám dal Kristus Pán, ukazuje, že miluje bližního. Tažte se tedy, m. d., často samy sebe: »Co pak bych si přál, aby mně jiní činili?« anebo: »Bylo by mně to milé, kdyby mně někdo učinil, co tu chci jiným učiniti?« (Opakování.)

* * *

Mimo přikázání Boží máme ještě jiná přikázání, totiž přikázání církevní. Tato přikázání dala svatá církev. (Co pak jest sv. církev?) Může-li pak každý, kdo jest údem církve, dávatí přikázání? Kdo jenom? Představení. Kteří jsou představení v církvi? Nástupcové sv. apoštolů, t. j. římský papež a biskupové. Jen tito tedy mohou dávatí přikázání; moc tuto udělil jim Kristus Pán, když k nim řekl: »Cokoli svážete na zemi, bude svázáno i na nebi, a cokoli rozvázete na zemi, bude rozvázáno i na nebi,« t. j. co ku spasení věřících

ustanovíte, bude mít takovou platnost, jakobych já to byl sám ustanovil! Tato slova platí i o nástupcích sv. apoštolů. Církev svatá dosáhla tedy od Krista Pána moci, dávat příkázání. A příkázání, která dává církev, jmenují se příkázání církevní.

A jsme-li povinni, také příkázání církevní zachovávat?

Jsme povinni, také příkázání církevní zachovávat. poněvadž nám čtvrté příkázání Boží povinnost ukládá, abychom jak duchovní tak světské vrchnosti poslouchali, a poněvadž Ježíš Kristus zřetelně poručil, abychom církve poslouchali.

Příkázání církevní máme tedy zachovávat, jest to naší povinností. A kdo nám ukládá tuto povinnost? V katechismu se praví, že jsme povinni také příkázání církevní zachovávat, poněvadž nám čtvrté příkázání povinnost ukládá, abychom, jak duchovní, tak světské vrchnosti poslouchali. Jak zní čtvrté příkázání? Tu nepraví se sice nic o církvi; ale víte již, že čtvrté příkázání Boží netýká se toliko dětí a rodičů. Koho pak se ještě týká? — Tedy také duchovních vrchností. Duchovní vrchností jsou nástupcové sv. apoštolů (církev učící). Čtvrté příkázání Boží ukládá nám tedy také povinnost, abychom církve poslouchali. Nad to jest církev svatá též naší duchovní matkou, protože nás na křtu svatém k novému životu zrodila.

A jako každá matka dítky své miluje a o ně se stará, tak pečuje církev sv. také o nás a nařizuje, čeho třeba ku spáse duší našich; ve svých příkázáních určitěji nám ukazuje, kterak máme příkázání Boží zachovávat.

Proto máme sv. církve jako dobré matky vždy poslušni býti a přikázání její zachovávatí.

Ale také z jiné příčiny máme přikázání církevní zachovávatí a sice proto, že nám Kristus Pán zřetelně poručil, abychom církve poslouchali.

Kristus Pán pravil ku svým apoštolům: Kdo vás slyší, mne slyší a kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá. Těmito slovy chtěl Kristus Pán říci, že kdo poslouchá sv. apoštolův a nástupců jejich (kdo zachovává přikázání sv. církve), ten že poslouchá tím zároveň i Jeho, a kdo pohrdá církví, kdo nezachovává jejich přikázání, že se rovně tak dopouští hříchu, jakoby Jeho samého neposlouchal.

A při jiné příležitosti řekl Kristus Pán, že kdo církve neposlouchá, jest jako pohan a publikán, t. j. veřejný hříšník. Ale pohané a hříšníci nemohou vejíti do království nebeského; tedy ani ti, kdož neposlouchají církve a nezachovávají jejich přikázání, nemohou dojíti věčného spasení.

[Církev sv. má právo dávatí přikázání a nařizovati, co mají věřící činiti a čeho se varovati, aby mohli dosáhnouti věčného spasení. Kristus Pán sám dal jí to právo, dávatí přikázání. Víte již, že po svém z mrtvých vstání řekl ku sv. Petrovi: »Pasiž beránky mé! Pasiž ovce mé!« — Tím chtěl říci, aby sv. Petr jakožto nejvyšší pastýř spravoval celou církev a tedy také ustanovoval, čeho by ku spasení věřících třeba bylo. Jindy pak řekl k témuž apoštolovi: »Cokoli svážeš na zemi, bude svázáno i na nebi;« a totéž řekl pak i k jiným apoštolům, jak jste již dříve slyšely. — A církev sv. dávala také po všechny časy přikázání a ustanovovala, čeho ku spáse věřících třeba bylo; ona také vždy trestávala ty, kteří přikázání jejich neplnili.]

V rozličných dobách předpisovala církev sv. rozličné věci, které věřící zachovávatí měli. I za našich dob máme příkázání, která dala církev sv.

A kolik jest církevních příkázání, která obzvláště věděti a zachovávatí máme?

Církevních příkázání, která obzvláště věděti a zachovávatí máme, jest pět:

1. Svátky zasvěcené světiti.

Již v třetím příkázání Božím se poroučí, abychom sváteční den světili. (Pomni, abys den sváteční světil.) Který pak den sváteční se tu míní? Neděle. Neděle byla již za času sv. apoštolů za den sváteční ustanovena. Ale v prvním příkázání církevním jest řeč o jiných dnech svátečních. Mimo neděli máme totiž ještě jiné svátky. Na př. vánoce, svátky velikonoční, Božího Těla, Panny Marie, sv. apoštolů Petra a Pavla, sv. Cyrilla a Metoděje atd. Tyto svátky jmenujeme zasvěcené svátky, poněvadž je máme věnovati nebo zasvětití službě Boží. Tyto zasvěcené svátky máme tak světiti, jako neděli; nemáme tedy v tyto dny sváteční nepotřebných prací vykonávati, ale máme se modliti, na služby Boží choditi a dobré skutky konati.

Co máme obzvláště v zasvěcené svátky činiti, učí nás církev sv. ve druhém příkázání, kteréž zní:

2. V zasvěcený svátek celou mši svatou nábožně slyšeti.

Co pak jest mše svatá?

Mše svatá jest nekrvavá oběť nového zákona, vždy trvající památka krvavé oběti, kterou Ježíš Kristus na kříži dokonal.

Slyšely jste již, že Kristus Pán při poslední večeři proměnil chléb a víno ve své tělo a ve svou krev, a že nařídil, aby to také sv. apoštolové a jejich nástupcové činili na Jeho památku. A to se také čini vždy při mši

svaté. Tu proměňuje kněz chléb a víno v tělo a v krev Krista Pána. Pod způsoby chleba a vína obětuje se tu Kristus Pán nebeskému Otci svému k našemu spasení, jak se obětoval na kříži.

A proč se jmenuje mše sv. oběť?

Mše svatá se jmenuje oběť, poněvadž se v ní Bohu všemohoucímu tělo a krev Ježíše Krista na oltáři vzdává.

Oběť vůbec jest nějaký viditelný dar, který vzdáváme Pánu Bohu, abychom tím ukázali, že Ho uznáváme za nejvyššího Pána, Jemuž náleží nejvyšší úcta. I lidé dávají si vespolek nějaké dary, aby jimi projevíli svou lásku nebo úctu těm, jimžto dary ty dávají (rodičové dítčám, dítčky rodičům atd.). Ale dary, které se dávají lidem, nejsou obětí. Toliko ty dary nazývají se obětí, které se vzdávají Pánu Bohu na znamení nejvyšší úcty, kterou Mu povinni jsme. Při mši svaté vzdává se Pánu Bohu tělo a krev Krista Pána pod viditelnými způsoby chleba a vína; proto jest mše sv. také oběť. Mše svatá jmenuje se obětí nového zákona proto, že byla v novém zákoně od Krista Pána ustanovena a že se v novém zákoně Kristus Pán při oběti této svému Otci nebeskému ustavičně obětuje. I ve starém zákoně, před příchodem Krista Pána, bývaly Pánu Bohu přinášeny oběti. Víte již, že Kain a Abel vzdávali Pánu Bohu oběti, že Mu obětovali nějaké viditelné dary. (Co obětoval Kain? Co Abel?) A těmito dary chtěli dokázati, že uznávají Pána Boha za svého nejvyššího Pána, od Něhož všechno mají; chtěli tím Pánu Bohu nejvyšší úctu vzdáti. Podobné dary vzdávali i jiní Pánu Bohu. To byly tedy oběti starého zákona; ale mše sv. jest obětí nového zákona.

A proč se jmenuje mše sv. nekrvavá oběť?

Mše svatá se jmenuje nekrvavá oběť, poněvadž se při ní krev neprolévá, jak se to na kříži stalo.

Ve starém zákoně mívali oběti krvavé i nekrvavé. Když se obětovalo nějaké zvíře (na př. beránek), bylo napřed zabito, při čemž se krev prolila; taková oběť bývala tedy krvavá (Abel); ale když se obětovaly nějaké věci neživé, na př. obilí, víno, kadidlo, olej atd., to byly oběti nekrvavé (Kain). Při mši svaté se krev neprolévá, mše svatá jest tedy oběť nekrvavá. [Na kříži obětoval se Kristus Pán krvavým způsobem, prolil za nás svou krev. Tím vzdal nebeskému Otci svému nejvyšší úctu; tím napravil urážku, která Pánu Bohu hříchem učiněna byla, tím učinil zadosť za naše hříchy a smířil nás s Otcem nebeským. Na kříži dokonala tedy Kristus Pán oběť krvavou. Potom již nebylo třeba obětí, které ve starém zákoně vzdávány byly, a kterými oběť na kříži se předobrazovala. Ale Kristus Pán chtěl, abychom i my po všechny časy měli oběť, kterou bychom Otcí nebeskému vždy mohli vzdávati. Proto ustanovil při poslední večeři oběť nekrvavou, oběť mše svaté. Již při poslední večeři obětoval se za nás Kristus Pán pod způsoby chleba a vína, a následujícího dne obětoval se krvavým způsobem na kříži. A při oběti mše svaté se vždy za nás nekrvavým způsobem Otcí nebeskému obětuje pod způsoby chleba a vína; při mši svaté obnovuje se nekrvavým způsobem oběť krvavá, kterou Kristus Pán na kříži vykonal; zároveň jest nekrvavá oběť mše svaté vždy trvajícím památkou krvavé oběti na kříži; oběť tato nám vždy připomíná, jak velice nás Kristus Pán miloval, a jak velice nás posud miluje, když se vždy ještě za nás obětuje, a obětí touto nás vždy účastnými činí těch milostí, jichžto nám svou smrtí na kříži zasloužil.]

Abychom milostí, které nám Kristus Pán svou smrtí na kříži zasloužil, mohli dosáhnouti, máme častěji na mši sv. choditi; při mši svaté stáváme se těch milostí účastnými; proto nám církev svatá ve druhém přikázání poroučí, abychom aspoň v neděli a ve svátek mši svatou slyšeli.

A jak máme mši sv. slyšeti, abychom ty milosti také obdrželi?

Máme celou mši sv. slyšeti, žádného znamenitého dílu mše sv. z vlastní viny nezanedbati. Není dost na tom, abychom, když mše svatá se slouží, jen přítomni byli; ale musíme ji: 1. pozorně, 2. uctivě a 3. pobožně slyšeti.

Mši sv. máme tedy slyšeti celou. Celou mši sv. slyší, kdo jest přítomen od počátku až do konce. Mše sv. se začíná, když kněz se modlí s ministrantem u nejnižšího stupně, a končí se s požehnáním kněze, po kterém pak se ještě čte evangelium. V katechismu se praví, že nemáme zanedbati žádného znamenitého dílu mše svaté. Kterí dílové mše sv. jsou nejznamenitější, vysvětlím vám až příští hodinu.

Ale jen ten by nevyplnil druhého přikázání církevního, kdo by mši sv. nebo některého znamenitého dílu jejího zanedbal z vlastní viny. Kdyby totiž někdo mohl být přítomen při celé mši svaté, a přece by toho zanedbal, dopustil by se hříchu. Kdyby však někdo na př. byl nemocen, anebo by musel nemocného obsluhovati, anebo kdyby pro nějakou jinou příčinu nemohl na mši sv. jíti, nebo v pravý čas přijíti, ten by se neprohřešil proti druhému přikázání církevnímu. (Opakování.)

Ale nemáme jen proto do kostela na mši svatou choditi, abychom se nedopustili hříchu, nýbrž také proto,

že se nám při mši sv. udělují mnohé milosti. Při mši sv. obětuje se Kristus Pán sám za nás a uděluje nám těch milostí, které nám zjednal svou smrtí na kříži.

Těchto milostí nedosahuje však každý, kdo jest v kostele, když mše sv. se slouží, nýbrž toliko ten, kdo mši svatou slyší náležitým způsobem. V katechismu se praví, že máme mši sv. slyšeti pozorně, uctivě a pobožně.

Pozorně slyší mši svatou, kdo má pozor na to, co se na oltáři koná, kdo nemyslí na jiné věci (na hru, na jídlo atd. Srovnej: Pozorný žák).

Uctivě slyší mši sv., kdo se při ní slušně a uctivě chová. Slušně se chová při mši svaté, kdo buďto klečí, nebo slušně stojí nebo sedí, kdo má sepjaté ruce, kdo se dívá na oltář nebo do modlitební knihy. Neuctivě by se však choval, kdo by v kostele při mši sv. šeptal, se ohlížel, bez potřeby mluvil, neslušně stál nebo seděl, na zeď nebo na lavici se neslušně opíral atd. — Kdyby někdo z vás byl na místě, kde jest přítomen nějaký vzácný a vznešený pán, zdali pak by se při tom choval nějak neslušně? A hle! ve chrámu Páně jest přítomen Pán nejvznešenější, král nebe a země; na oltáři přítomen jest Kristus Pán, Syn Boží, který se za nás při mši sv. obětuje. Jak veliká by to tedy byla urážka, kdybyste se při mši sv. neuctivě chovaly!

Pamatovaly jste si, jaký hlas slyšel Mojžiš, když se přibližoval k hořícímu keři? Co mu pravil Bůh? »Nepřistupuj sem; sezuj obuv s nohou svých; nebo místo, na kterém stojíš, země svatá jest.« Tak jest také chrám Páně místo svaté; místo, na kterém Bůh zvláště přebývá, a kde Kristus Pán pod způsoby chleba přítomen jest. Proto se na tomto místě a zvláště při mši svaté máte vždy s největší uctivostí chovati. Ale nejen pozorně

a uctivě máte slyšeti mši svatou, nýbrž máte ji také pobožně slyšeti.

Pobožně slyší mši sv., kdo při ní na Pána Boha myslí, pobožně se modlí nebo zpívá, Pána Boha chválí, Jemu za Jeho dobrodini děkuje, za potřebné milosti Ho prosí, utrpení a smrt Krista Pána sobě připomíná, hříchů svých lituje atd. (Opakování.)

Abyste, milé děti, mši svatou mohly pobožně a s užitekem pro duši slyšeti, abyste ji mohly slyšeti, jak církev sv. předpisuje, oznámím vám, co si obzvláště při znamenitějších dílech mše sv. můžete připomínati, jaké modlitby můžete při nich konati. Mše sv. má více dílů; některé z nich jsou však důležitější neboli znamenitější než jiné. V katechismu se uvádějí jen nejhlavnější dílové mše svaté. A kteří pak jsou nejhlavnější dílové mše svaté?

Nejhlavnější dílové mše svaté jsou: evangelium, offertorium aneb obětování, pozdvihování a přijímání.

První z nejhlavnějších dílů mše sv. jest tedy evangelium.

Vidíváte, že kněz se modlivá při mši sv. napřed u nejnižšího stupně, potom se modlí u prostřed oltáře a pak na pravé straně*) z knihy. Tuto knihu přenáší potom ministrant na druhou stranu oltáře, tam pak se čte nějaká část z pisma sv., ze života a učení Krista Pána: to jest evangelium. Toto evangelium jest tedy první z nejhlavnějších částí mše svaté.

Kdy bývá při mši svaté evangelium, poznáte z toho, že lidé při tomto dílu mše svaté vstávají. — Po evangeliu kněz odkrývá kalich, který posud prikryt byl, bere pak

*) Později se dětem vysvětlí, že tato strana jest vlastně levou stranou oltáře.

do rukou chléb (hostii) s mísečkou, která jest na kalichu, pozdvihuje ji a prosí Pána Boha, aby tuto oběť milostivě přijal. Po té nalévá do kalicha vína, a prosí zase Pána Boha, aby oběť tuto laskavě přijal. To jest druhý z nejhlavnějších dílů mše sv. a jmenuje se obětování, aneb offertorium; tak se jmenuje proto, že se tu obětuje chléb a víno, kteréžto dary mají pak se proměnit v tělo a v krev Krista Pána. Když druhý hlavní díl tento počíná, dává ministrant znamení zvonkem. — Po obětování tom vidíváte, že si kněz umývá ruce a že pak koná rozličné modlitby; při těchto modlitbách říká také slova, která jsou vám již známa; totiž: Svatý, svatý svatý, atd. Tu zvonívá se po druhé. Když pak ministrant na to zase, tedy po třetí zvoní, nastává třetí a nejhlavnější díl mše svaté, totiž pozdvihování. Zvonívá se při něm, aby věřící ve chrámu Páně věděli, co se při oltáři děje. Při tomto třetím a nejhlavnějším dílu mše svaté bere kněz chléb do rukou a říká nad ním slova, která Kristus Pán při poslední večeři nad chlebem pronesl; totiž slova: »Totoť jest tělo mé.« A když kněz ve jménu Ježíše Krista slova tato nad chlebem pronesl, tu chléb ten již není chlebem, nýbrž tělem Krista Pána; chléb se tedy proměnil v tělo Krista Pána; ale způsob chleba zůstala nezměněna. — A podobně činí pak kněz s vínem, které jest v kalichu. Říká nad ním slova, která Kristus Pán při poslední večeři nad vínem pronesl: »Toť jest krev má nového zákona;« a tu přestává již víno býti vínem; proměňuje se v krev Krista Pána; ale způsoby vína zůstávají nezměněny. A proto, že se při tomto dílu mše sv. proměňuje chléb a víno v tělo a v krev Krista Pána, jmenuje se tento nejhlavnější díl mše svaté proměňování. Vidíváte pak, že kněz kleká na kolena a klaní se Kristu Pánu a že pak způsoby chleba a vína

pozdvihuje; to činí proto, aby je přítomní věřící viděti mohli, a aby také Ježíši Kristu, který pod způsoby těmito přítomen jest, se klaněli. K tomu mají také povzbuzení býti znamením, které se dává zvonkem. Proto pak, že kněz způsobu chleba a vína pozdvihuje, nazývá se hlavní díl tento také pozdvihováním. Po pozdvihování koná kněz zase rozličné modlitby; modlí se také Otčenáš, potom se bije třikráte v prsy a říká pokaždé při tom: »Beránku Boží, jenž snímáš hříchy světa, smiluj se nad námi!« — A když pak vykonal předepsané modlitby, bere sv. hostii do levé ruky a pravou rukou bije se třikráte v prsy a říká pokaždé: »Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou, ale toliko rcí slovem a uzdravena bude duše má.« Potom přijímá tělo a krev Krista Pána; toť jest poslední z nejhlavnějších dílů mše svaté, — a jmenuje se přijímání. Při tomto přijímání se opět zvoní. — Evangelium, offertorium aneb obětování, pozdvihování a přijímání jsou tedy nejhlavnější díly mše svaté. Kdyby tedy někdo jednoho neb druhého z těchto dílů z vlastní viny zanedbal, kdyby přišel až po evangeliu aneb odešel před přijímáním, neslyšel by celé mše svaté. (Opakování.)

Církev svatá poroučí, abychom mši svatou slyšeli pobožně. Při mši sv. máme tedy na Pána Boha mysliti a nějaké modlitby konati; nebo máme o tom přemýšleti, co se při mši sv. děje. Povím vám tedy, co aspoň při nejhlavnějších dílech mše sv. modliti se máte. Nejhlavnější díly tyto již znáte. Když se má čísti evangelium, vstávají přítomní a dělávají sv. kříž. Tak to máte i vy činiti, a při tom máte Pánu Bohu slibiti, že budete učení svatého evangelia, t. j. učení Krista Pána, rády poslouchati a dle něho se řídit. — Při obětování máte samy sebe Pánu

Böhu obětovati: t. j. máte Mu obětovati své myšlénky, své žádosti, řeči i skutky, máte sobě uminiti, že budete všechno z lásky k Pánu Bohu činiti nebo snášeti. Při pozdvihování vidíváte, že kněz, když proměnil chléb a víno v tělo a v krev Krista Pána, kleká a že se klaní Kristu Pánu, který na oltáři pod způsoby chleba a vína přítomen jest. I vy máte se tu Kristu Pánu klaněti, bítí se v prsy a litovati hříchů svých, za které Kristus Pán smrt na kříži podstoupil. Můžete při tom říci: »Klaním se Tobě, Pane Ježíši Kriste, který jsi zde přítomen pod způsoby chleba a vína.« Anebo můžete říci: »Ježíši, v Tebe věřím, v Tebe doufám, Tebe nade všechno miluji.« Anebo se můžete modlití: »Ježíši, Tobě jsem živ, Ježíši, Tobě umírám, Tvůj (tvá) jsem v životě i v smrti.« Když se bijete v prsy, můžete při tom třikráte říkati: »Bože, buď milostiv mně hříšnému!« Při přijímání, když kněz požívá těla a krve Krista Pána, můžete v sobě vzbuditi žádost, abyste mohly také tělo Krista Pána přijmouti, a můžete při tom volati s knězem: »Pane, nejsem hoden« (Opakování.)

(Dětem dospělejším, které již i s jinými díly mše svaté seznámeny byly, řekne se také, jaké modlitby i při těchto dílech konati, a nač při nich mysliti mají.)

Když se kněz modlí s ministrantem u stupně a říká obecnou zpověď (konfiteor), můžete také vyznávati, že jste zhřešily, můžete litovati hříchů svých a prositi Pána Boha, aby vám je odpustil. Když kněz s ministrantem říká: »Kyrie« můžete také se modlití: »Pane smiluj se nad námi, Kriste smiluj se nad námi, Pane smiluj se nad námi!« Když kněz říká chvalozpěv andělský: »Gloria,« můžete také v srdci svém Pána Boha chváliti a říci: »Sláva na výsostech Bohu, a na zemi pokoj lidem dobré vůle!« Po evangeliu říkává se někdy Credo, t. j. »Věřím« ;

při tom můžete také pozorně a pobožně říkati snešení apoštolské »Věřím v Boha Otce všemohoucího. . . « —

Když si kněz při obětování umývá ruce, máte si připomenouti, že vaše modlitba bude se jen tehdaž l'ánu Bohu libiti, když bude pocházeti z čistého srdce, které není poskvrněno hříchem; proto máte při tom hříchů svých litovati a umíniti sobě, že se jich budete budoucně varovati. Když se při mši sv. říká »Sanctus«, můžete také se modliti; »Svatý, svatý, svatý jest Pán Bůh zástupů; plna jsou nebesa a země velebnosti a slávy tvé!« Po Sanctus modlí se kněz za živé, zvláště pak za nejvyšší hlavu církve, za svého vrchního pastýře (biskupa) a za císaře pána; tu máte i vy za ně se modliti. Po pozdvihování pak se zase modlí kněz za všechny věrné zemřelé; číňte i vy tak: modlete se za zemřelé, obzvláště za rodiče, bratry, sestry, příbuzné, dobrodince atd. — Pak říká kněz Pater noster, t. j. Otčenáš; tuto modlitbu můžete i vy konati. Když se pak kněz bije třikrát v prsy a říká »Agnus Dei« (Beránku Boží), můžete také třikrát v tichosti říkati: »Beránku Boží, jenž snímáš hříchy světa, suniluj se nad námi!« A když kněz ku konci mše sv. dělá nad věřícími kříž a dává jim požehnání, máte kleknouti a prositi Krista Pána, aby i vám žehnal, jako kdysi žehnával dítkám; aby vás ve své milosti zachoval, a aby vám uděloval všeho, čeho potřebujete. (To se pak opakuje a katecheta přihlédá k tomu, aby dítky modlitbičky udané v paměť svou všípily.)

[Kdo mši svaté vždy pobožně přítomen bývá, a obzvláště v neděle a ve svátky jí nezanedbává, tomu uděluje Bůh mnohých milostí, žehnává často i pracím jeho, a uděluje mu někdy proto i zde na světě požehnání. O jistém obuvniku se vypravuje, že ani v neděle a ve

svátky na služby Boží nechodíval, že i v ty dny pracoval, aby sobě a rodině své mohl k živobytí potřebné věci vydělati. Ale třeba tak pilně pracoval, přece se mu špatně vedlo; práce jeho se mu nedařily a proto musil často i s rodinou svoji nouzi trpěti. Nedaleko něho býval krejčí, dobrý jeho známý. Tento byl také velmi pilný a pracovitý; ale v neděle a ve svátky nikdy nepracoval, nýbrž chodíval pilně na služby Boží. Měl četnou rodinu, ale přece nemíval nikdy nedostatku. Jednoho dne tázal se obuvník krejčího: »Prosím tě, příteli, řekni mi, čím je to, že se ti tak dobře vede; vždyť máš přece četnější rodinu nežli já, a v neděle a ve svátky nikdy nepracuješ. Nás není v domě tolik, a já pracuji i v neděle a ve svátky, a přece musím s rodinou svou často nouzi trpěti.« — »Milý příteli,« odpověděl mu na to krejčí: »já vím o velikém pokladu, a z toho brávám sobě vždy v neděli, čeho mi po celý týden třeba; chceš-li, zavedu tě také na místo, kde poklad ten jest. Půjď jen v neděli před službami Božími ke mně.« Obuvník v neděli přišel a krejčí mu řekl: »Pojď se mnou dnes na mši svatou.« Obuvník uposlechl. Po mši sv. řekl krejčí k obuvníkovi, aby budoucí neděli v týž čas zase k němu přišel. Když obuvník přišel, zval jej krejčí opět, aby s ním šel do kostela na mši svatou. Ale obuvník se zdráhal a řekl: »Chci, abys mne zavedl k onomu pokladu, o kterém jsi se zmínil. Do kostela znám cestu sám; není třeba, aby mne tam někdo vořil.« Tu mu řekl krejčí: »Vidiš, milý příteli; právě tam v kostele jest ten skrytý poklad. Tím, že světim neděle a svátky, že navštěvuji služby Boží, jak církev sv. poroučí, docházím mnohých milostí, a Bůh mi uděluje svého požehnání.« Obuvník o tom přemýšlel a poznal, že chybuje, poněvadž zanedbává služby Boží, a od té

doby nepracoval již v neděle a ve svátky, ale chodíval pořádně na služby Boží.]

Třetí přikázání církevní zní takto :

Čtyřicetidenní půst, čtvero suchých dnů a jiné ustanovené posty zachovávat, též v pátek a v sobotu od masitých pokrmů se zdržovati.

Víte, m. d., že Kristus Pán se postil na poušti po 40 dní a nocí. Proto i církev sv. nařídila, abychom se před svátky velikonočními 40 dní postili. Dále máme zachovávat půst čtvera suchých dnů; každého čtvrtí roku jest ustanoven týden, v němžto (ve středu, v pátek a v sobotu) bývá půst; tento půst se jmenuje půst čtvera suchých dnů, protože křesťané za starých dob v ty dny toliko nějaké suché pokrmy jídávali. Také bývají ještě některé jiné posty (na štědrý večer, ve sv. týden před velikou nocí, v sobotu před svatodušními svátky atd.).

Pak přikazuje také ještě církev sv., abychom v pátek a v sobotu od masitých pokrmů se zdržovali. U nás jest však v sobotu požívání masa dovoleno.

Čtvrté přikázání církevní zní :

Nejméně jednou v roce svému nařízenému knězi se zpovídati, a v čase velikonočním velebnou Svátost oltářní přijímati.

Tímto přikázáním poručí církev sv., aby každý katolický křesťan aspoň jednou v roce vykonal svatou zpověď, a aby v čas velikonoční přistoupil ke stolu Páně a přijal velebnou Svátost oltářní. Kdo by toho vlastní vinou zanedbal, dopustil by se těžkého hříchu. I děti, které již

u sv. přijímání byly, mají napotom každý rok aspoň jednou se zpovídati a v čas velikonoční velebnou Svátost oltářní přijmouti. (Čas tento velikonoční trvá u nás ode středy popeleční až do soboty před svátkem sv. Trojice.)

Páté přikázání církevní zní takto :

V zapovězený čas svatebního veselí nedržeti.

Který jest ten zapovězený čas, dovíte se později. V tom čase zapovídá se svatební veselí, tance a jiné hlučné veselosti.

* * *

Kdo chce života věčného dojiti, musí plniti vůli Boží. Tuto svou vůli oznámil nám Bůh obzvláště v desateru svých přikázání; a církev sv. dala nám patero přikázání.

Přikázání, kterými nám Bůh vůli svou zřejmě oznamuje, nazývají se také zákonem Božím. Tento zákon Boží musíme tedy plniti a všeho se varovati, co se zákonem tím se nesrovnává, co mu na odpor jest.

A co jest na odpor zákonu Božímu?

Zlé jest na odpor zákonu Božímu.

A co jest zlé?

Opravdové a jediné zlé jest hřích.

Zlem vůbec nazýváme vše, co nám nepříjemné jest, aneb co nám škodí; na př. chudoba, nemoc, bolesti atd. Ale chudoba, nemoci, bída a trápení nejsou vždy opravdivě zlé. V katechismu se praví, že pravé a jediné zlé jest hřích. Praví se, že hřích jest pravé zlé, proto že nám škodí na duši, že nás zbavuje života věčného. Nemoci, chudoba a rozličná soužení neškodí člověku na

duši; i nemocný, chudý a bídny může se Pánu Bohu libiti a přijíti do království nebeského. Ano, někdy bývají chudoba, nemoc a rozličná neštěstí na světě duši naší k užitku. Mnohý hříšník, na kterého Pán Bůh seslal chudobu, hlad, nemoc atd. polepšil života svého; bylo mu to tedy k užitku. (Marnotratný syn.) A člověk spravedlivý, který nemoci, bídu atd. trpělivě snáší, může si tím získati zásluhy pro království nebeské, může tam na onom světě dojiti větší odplaty; má tedy z toho. Co lidé za zlé pokládají, užitek. Co tedy mnozí lidé mají za zlé, nebývá vždy pravé zlé. Pravé zlé jest toliko hřích; hřích nepřináší nikdy užitku, hřích vždy člověku na duši škodí: hřích zbavuje nás milosti Boží a života věčného.

Praví se také, že hřích jest jediné zlé, poněvadž jen hřích duši škoditi může. Hřích jest také proto jediné zlé, poněvadž z hříchu pochází všechno ostatní, co jest nám nepřijemné; hřích jest příčinou všeho zlého na světě. Kdyby nebyli první rodičové v ráji zhřešili, nebylo by na světě ani chudoby, ani nemocí, ani těžkých prací, ani zimy, ani horka, ani žádného jiného trápení: hřích jest začátkem všeho zlého. (Opakování.)

Pravé a jediné zlé jest tedy hřích.

A co jest hřích vůbec?

Hřích vůbec jest dobrovolné přestoupení zákona Božího.

Otázka v katechismu nezní: Co jest na př. krádež, neposlušnost atd., ale co hřích vůbec jest.

A na otázku tuto odpovídá se v katechismu, že hřích vůbec jest dobrovolné přestoupení zákona Božího. Hříchu se dopouští, kdo zákon Boží přestupuje, t. j. kdo činí něco, co Bůh zapověděl, anebo nečiní toho, co Bůh poroučí. Víte na př., co Bůh poroučí ve čtvrtém přikázání. Řekni N.! co se poroučí ve čtvrtém přikázání Božím?

Poroučí se. aby děti atd. To jest tedy vůle Boží, tak zní zákon Boží. Když tedy děti rodičů svých neposlouchají, když jich nectí, jim nepomáhají, za ně se nemodlí; přestupují zákon Boží, jednají na odpor zákonu Božímu a dopouštějí se hříchu. — Anebo : co se zapovídá v sedmém přikázání? Zapovídá se krásti, škodu dělati atd. Když však někdo přece cizí věci si přivlastňuje, jiné šidí, škodu jiným dělá atd., přestupuje tím zákon Boží a dopouští se hříchu. První naši rodičové v ráji dopustili se také hříchu tím, že přestoupili zákon (vůli) Boží. — Co jim zakázal Pán Bůh? — A oni přece s toho stromu jedli; přestoupili tedy zákon Boží.

Ale každé přestoupení zákona Božího není hříchem ; toliko dobrovolné přestoupení zákona Božího nazývá se hříchem. Toliko ten se dopouští hříchu, kdo zákon Boží přestupuje dobrovolně, t. j. vědomě a úmyslně. Vědomě přestupuje zákon Boží ten, jenž ví, že Pán Bůh něco poručil a přece toho nečiní, anebo když ví, že Pán Bůh něco zapověděl, a přece to činí. Někdo ví na př., že má den sváteční světit, že to Bůh přikázal ; a jestliže přece v neděli bez potřeby těžké práce koná, a služby Boží zanedbává, přestupuje zákon Boží vědomě a dopouští se hříchu. Kdyby však na př. nějaké dítě, které ještě nedospělo k užívání rozumu, vzalo někde peníze, nedopustilo by se hříchu. Proč ne? Vždyť přestoupilo zákon Boží, který zapovídá krásti (nepokradeš). Dítě přestoupilo sice zákon Boží, ale nepřestoupilo ho vědomě ; nevědělo, že cizích věcí nemá bráti, že to Pán Bůh zapověděl ; učinilo to tedy z nevědomosti a nedopustilo se tím hříchu. Úmyslně přestupuje zákon Boží, kdo si umíní, že zákon Boží přestoupí, kdo s úmyslem něco zlého činí. Někdo na příklad pošlape někomu naschvál (úmyslně) obilí ; tím se dopouští hříchu. Ale kdyby někdo šel na př. kolem

okna a náhle by uklouzl a okno rozbil; tím učinil by bližnímu škodu. přestoupil by zákon Boží; neboť zákon Boží zapovídá, bližnímu škodu dělati; ale tímto přestoupením zákona Božího by se přece nedopustil hříchu. Proč ne? Proto, že to nerád učinil, neměl úmyslu škodu učiniti; nepřestoupil by tedy zákona Božího dobrovolně.

První lidé v ráji přestoupili zákon Boží dobrovolně. Eva věděla, že jim Pán Bůh se stromu, který byl uprostřed ráje, jísti zapověděl, a přece se nechala svěsti a jedla se stromu toho; přestoupila tedy zákon Boží vědomě; a přestoupila ho také úmyslně; dopustila se tedy hříchu; a rovněž tak dopustil se hříchu i Adam. když z ovoce stromu zapovězeného jedl. (Opakování.)

Koliký jest hřích?

Hřích jest dvojí: 1. hřích prvopočátečný, 2. hřích skutečný.

Co jest hřích prvopočátečný?

Hřích prvopočátečný jest onen hřích, kterého Adam v ráji a my v Adamovi se dopustili, a který jsme od něho zdědili.

První rodičové dopustili se v ráji hříchu. (Jakým způsobem?) To byl první hřích, kterého se lidé dopustili; proto se jmenuje prvopočátečný. Ale v Adamovi dopustili jsme se hříchu toho i my. Adam byl praoctem všech lidí; všickni pocházíme od Adama; všickni jsme tedy po něm ten hřích zdědili; proto hřích ten nazývá se také dědičným hřichem. Každý ho dědí, každý člověk, když přichází na svět, bývá tímto hřichem poskvrněn a nemůže se proto líbiti Pánu Bohu; proto by také nikdo nemohl přijíti do nebe, kdyby se mu ten hřích neodpustil. (Kde se nám odpouští hřích tento?)

Zdědila-li také Panna Maria, Matka Boží, hřích Adamův?

Maria, Matka Boží, hřích Adamův nezdělala; pro zásluhy Ježíše Krista, Syna svého, byla od poskvrnění hřichu prvopočátečního uchována a tudý bez poskvrny hřichu počata.

Všichni lidé, když přicházejí na svět, bývají hřichem tímto poskvrnění; jenom Panna Maria nezdělala hřichu toho, a to proto, že měla býti matkou zaslíbeného Vykupitele, Matkou Boží. Pán Bůh chtěl, aby Matka Syna Jeho byla úplně čista; proto ji ochránil i od hřichu prvopočátečního; ona tedy nebyla tímto hřichem poskvrněna. Již v ráji pravil Pán Bůh hadovi, že žena potře hlavu jeho, t. j. že ho přemůže. Tato žena byla Panna Maria, která skrze Syna svého Ježíše Krista přemohla hada pekelného. Kdyby Panna Maria byla na sobě měla hřích prvopočátečný, byla by bývala aspoň na ten čas, pokud by hřichem tím byla poskvrněna, v poddanství ďábla; ale Panna Maria neměla nikdy býti v takovém poddanství; ona měla hlavu hada pekelného potřiti, měla moc jeho zničiti. Byla tedy i od hřichu prvopočátečního zachráněna, byla bez hřichu prvopočátečního nebo dědičného počata. Na památku toho koná se v katol. církvi každého roku dne 8. prosince slavnost neposkvrněného Početí Panny Marie.

V litanii lauretanské voláme k Panně Marii také: »Královno bez hřichu prvopočátečního počatá, oroduj za nás!« [Předobrazem tohoto tajemství a této přednosti Panny Marie byla ve starém zákoně Esther.] Jen Panna Maria byla bez hřichu prvotního počata; všichni ostatní lidé přicházejí na svět poskvrnění hřichem prvopočátečním; ale hřích ten byl nám, jak vám již známo, odpuštěn na křtu sv.; v této svátosti jsme byli od tohoto hřichu očistěni. Po

křtu sv. máme pak hleděti, abychom dle příkladu Panny Marie také vždy zachovali srdce čisté; máme také vždy Pannu Marii prositi, aby se za nás přimlouvala. bychom potřebné k tomu milosti dosáhli. (Opakování.)

Co jest hřích osobní?

Hřích osobní jest přestoupení zákona Božího, jehož se hříšník sám dobrovolně dopouští.

Hřích dědičný jsme zdědili, toho jsme se sami osobně nedopustili. Ale když někdo sám něco zlého činí (na př. neposlouchá rodičů, bere jméno Boží nadarmo, krade, dělá jiným škodu, lže a nadává atd.), dopouští se hříchu; a takový hřích, kterého se hříšník dopouští sám vědomě a svévolně, nazývá se hřích osobní nebo skutečný.

Jak se dopouštíme hříchu osobního?

Hříchu osobního dopouštíme se myšlením, řečí, skutky, aneb opominutím toho. co činiti povinni jsme.

Hříchu osobního dopouštíme se tedy myšlením. Jak pak se může někdo dopustiti hříchu myšlením? Když něco špatného a zlého myslí, a v takových myšlénkách má zalíbení. Každá zlá myšlénka ještě není hřichem, jak jste již slyšely; ale když někdo má v takových myšlénkách zalíbení, když jich nehledí odvrátiti dopouští se hříchu. Hříchu se můžeme také dopouštěti žádostmi; když někdo něčeho žádá, co jest zapovězeno: když by na př. si žádal cizího statku, anebo když by žádal viděti nebo činiti něco neslušného, zač by se musel stydět, anebo když by žádal, aby se mohl na někom pomstiti, někomu škodu učiniti atd., a nepotlačoval by takových žádostí, tu by se dopustil

hřichu žádostí. (Vzhledem k myšlénkám a žádostem viz 9. a 10. přikázání Boží.)

Hřichu se můžeme dopustiti řečí nebo slovem; tak by se dopustil hřichu, kdo by na př. něco zlého nebo špatného mluvil. Kdyby lhal, někoho pomlouval, potupná jména někomu dával, nestydatě řeči mluvil, necudné písně zpíval, rodičům odmlouval, jméno Boží nadarmo bral, proklínal, zlořečil atd.

Skutečného hřichu může se člověk dále dopustiti skutkem. Skutkem dopouští se hřichu, kdo něco zlého a špatného činí, kdo činí co Bůh zakázal, co Pánu Bohu se nelíbí. Skutkem byste se tedy dopustily hřichu, kdybyste na př. něco cizího sobě přivlastnily, někoho ranily, cizí ovoce trhaly nebo nějakou jinou škodu dělaly, v kostele se neslušně chovaly, nestřídmě jedly a pily atd.

Hřichu skutečného dopouštíme se také »opomenutím toho, co činiti povinni jsme.« Každý člověk má jisté povinnosti; nečiní-li jich dopouští se hřichu. Kdyby na př. otec dítěti poručil: »Jdi do zahrady, a okopávej tam zeleninu; ono by však nešlo, hřešilo by, kdyby také nic zlého nečinilo. Hřešilo by proto, že nečinilo, co mu otec poručil, co bylo povinno učiniti. (Děti jsou povinny rodičů poslouchati.) Některý zák na př. nejde v neděli do kostela, ač by jíti mohl; zůstane doma a počítá. Dopouští se tím hřichu? — Ano. — Proč? — Protože jest to jeho povinností, v neděli mši sv. slyšeti; ale on toho opomenul (zanedbal).

Kdyby nějaký služebník pánu svému nečinil sice nic zlého, ale zahálel by a zanedbával práce, která mu byla uložena, líbil by se takový služebník pánu nebo hospodáři svému? Jistě ne. Tak bychom se ani my Pánu Bohu nelíbili a dopouštěli bychom se hřichu, kdybychom nečinili, co činiti povinni jsme. (Opakování.)

Všechny skutečné hříchy nejsou stejny; některé jsou lehčí neb menší, jiné pak těžší nebo větší. Některé skutečné aneb osobní hříchy nazývají se hlavními. Takových hlavních hříchů jest sedm.

Které pak jest sedmero hlavních hříchů?

Sedmero hlavních hříchů jest:

1. Pýcha. 2. Lakomství. 3. Smilstvo. 4. Závist. 5. Obžerství. 6. Hněv. 7. Lenost.

1. Pýchy se dopouští, kdo vždy touží po cti a slávě u lidí, kdo sám sebe vynáší, nad jiné se vypíná a jinými opovrhne. (Farizeus ve chrámě.)

2. Lakomství se dopouští, kdo vždycky hledí, aby nabyl více statků pozemských, a z toho, co má, nerád jiným dává.

3. Smilstva se dopouští, kdo má zalíbení v nečistých věcech, a páchá něco, co se v 6. přikázání Božím zapovídá.

4. Závisti se dopouští, kdo se rmoutí nad tím, že se bližnímu dobře vede, kdo mu nepřeje jeho štěstí, nebo se raduje z jeho neštěstí.

5. Obžerství se dopouští, kdo jídla a pití nestřídmě požívá, kdo mnoho jí a pije.

6. Hněvu se dopouští, kdo se hned rozhořčuje (zlobí), když se mu nestalo něco po vůli, a hledí se pomstiti.

7. Lenosti se dopouští, kdo nerád pracuje, nerád činí, co činiti má; kdo zanedbává služby Boží, nechodí na mši sv., na kázání, nepřijímá sv. svátostí, nestará se o své spasení.

Tyto hříchy nazývají se hlavními hříchy proto, že z nich pochází mnoho jiných hříchů.

Kain na př. byl závistiv; záviděl bratru svému, že oběť jeho byla milejší Pánu Bohu; tato závist byla pak příčinou, že se hněval na bratra svého, že ho ne-

náviděl, že se před ním přetvařoval, že neuposlechl, když ho Pán Bůh napomínal, aby závisť a hněv v sobě potlačoval. A co učinil konečně Kain? — Ze závisti tedy bratra svého usmrtil. A k čemu svedlo Jidáše lakomství? Zradil i Krista Pána, a konečně se připravil o život, oběsil se (Bratří Josefovi, Fariseové a zákonníci, Herodes atd.)

Kdo se oddává lenosti, dopouští se již tím hříchu, že zanedbává svých povinností; v duši lenivého člověka povstávají rozličné zlé myšlenky a žádosti, a konečně se takový lenivý člověk dopouští také zlých skutků. Poněvadž lenivý nepracuje, služby Boží zanedbává, neděluje mu Bůh požehnání a pak se mu nedostává čeho potřebuje; proto se pak často dopouští krádeže atd. A podobným způsobem bývají i ostatní hlavní hříchy příčinou mnoha jiných hříchů.

Zákonu Božímu jest na odpor hřích.

Hřích jest přestoupení zákona Božího; hřích se tedy nesrovnává se zákonem Božím.

A co se srovnává se zákonem Božím?

Se zákonem Božím se srovnávají ctnosti a dobré skutky.

Slyšely jste již, že Kristus Pán nás učil ctnostem, které máme konati. (Viz str. 100.)

Které děti na př. konají ctnost poslušnosti?

Tuto ctnost konají takové děti, které vždy rády rodičů a představených poslouchají, a sice proto, že se to Pánu Bohu líbí, že to Bůh poručil.

Jmenujte mi některé jiné ctnosti!

A kdo koná na př. ctnost střídmosti?

Kdo vždy jen tolik pokrmu a nápoje požívá, kolik jest k zachování života třeba, a kdo tak činí proto, že se to srovnává s vůlí Boží, se zákonem božským.

Takové ctnosti, kterým nás učil Kristus Pán, a které máme konati, jsou na př. ještě:

Trpělivost, dobrotivost, pokora, tichost, snášenlivost, štědrost, pracovitost atd. Ale nejvzácnější mezi všemi těmito ctnostmi jsou tři ctnosti, které se jmenují božské ctnosti.

A které jsou tři božské ctnosti?

Víra, naděje a láska jsou tři božské ctnosti.

Kdo má (koná) ctnost víry? Ten, kdo věří vše, co Pán Bůh zjevil, a sice proto, že to zjevil Pán Bůh, kterýž jest věčná pravda, a neskončená moudrost a proto nikoho oklamati, ani sám oklamán býti nemůže.

Kdo má (koná) ctnost naděje? Ten, kdo očekává pevně a důvěrně všeho, co Pán Bůh slíbil, a kdo toho proto očekává, že to slíbil Pán Bůh, kterýž jest všemohoucí, neskončeně dobrotivý, ve vyplnění slibů svých věrný a nejvyšší milosrdný, a kterýž proto vyplniti může a chce, co slíbil.

Božská ctnost lásky záleží v tom, že milujeme Pána Boha a bližního. Pána Boha pro Něho samého, t. j. proto, že má nejdokonalejší, vlastnosti a že je k nám nejvyšší dobrotivý, a bližního pro Boha, t. j. proto, že to Pán Bůh chce.

Tyto tři ctnosti byly nám od Pána Boha uděleny již na křtu sv. Tenkrát jsme však ještě nevěděli, že máme v Pána Boha věriti, v Něho doufati, a Jej milovati; malé dítě o tom ještě neví, proto že nemá užívání rozumu. Ale později, když dospěje k užívání rozumu, má tyto tři božské ctnosti vzbuditi; t. j. má si umíniti, a takřka Pánu Bohu říci, že bude v Něj věriti, doufati a Jej milovati.

Pak má také později ve svém životě častěji tyto tři božské ctnosti v sobě vzbuzovati, na př. kdykoliv

jde ku sv. zpovědi a ku sv. přijímání; na svůj svátek atd.

A kterak můžeme tyto tři božské ctnosti v krátkce vzbuditi? (Viz katechismus.)

(Radno jest, vzbuzovati tyto tři božské ctnosti s dětmi častěji před vyučováním nebo po něm, a to způsobem ve výstahu z velikého katechismu uvedeným, aby děti ve všech třídách (odděleních) stejnými slovy tyto tři ctnosti vzbuzovaly. Ale může se jim také říci, že lze tyto tři božské ctnosti v krátkce takto vzbuditi:)

•Věřím, ó Bože, všechno, co jsi zjevil, co Kristus Pán učil, a co církev sv. nám k věření předkládá; věřím to všechno proto, že Ty jsi věčná pravda a neskončená moudrost•

•Doufám, ó Bože, všechno, co jsi slibil, protože jsi všemohoucí, nejvyšší dobrotivý, ve vyplnění slibů svých věrný a neskončeně milosrdný.•

•Miluji Tě, ó Bože, protože jsi nejvyšší dobro, a že nám všechno dobré dáváš. —

[Ale tyto tři božské ctnosti můžete i jinak ještě vzbuzovati. Můžete je také na př. vzbuzovati, když říkáte pozorně snešení apoštolské. Říkáte-li: •Věřím v Boha, Otce všemohoucího• atd., nevzbuzujete tím toliko víru, nýbrž i naději a lásku. Vyznáváte tím, že Bůh jest vaším otcem všemohoucím, od Něhož všeho dobrého a potřebného očekávati můžete; můžete od Něho doufati potřebné milosti, odpuštění hříchu; můžete doufati, že vás někdy vzkřísí z mrtvých a že vám dá život věčný. A připomínáte-li si při tom lásku Jeho, z nížto i Syna svého a Ducha svatého poslal k vašemu spasení, budete tím také povzbuzeny, abyste Ho milovali.

A rovněž tak vzbuzujete tři božské ctnosti, když se pobožně modlite Otče náš. Vzbuzujete víru v Otce

svého, kterýž jest na nebesích; očekáváte důvěrně, že vás přijme do království svého, že vám udělí chleba vezdejšího, že vám odpusti viny vaše, že vás bude siliti v pokušení, a že vás zbaví všeho zlého; a připomínáte-li si při tom lásku Jeho, budete také vzbuzeni k lásce a budete prositi, aby se posvětilo jméno Jeho, aby byl ode všech lidí chválen a veleben, a aby všickni konali svatou vůli Jeho.

Se zákonem Božím srovnávají se také dobré skutky. Co pak nazýváme dobrým skutkem?

Činíme-li něco, co se Pánu Bohu líbí a čím si můžeme zasloužiti život věčný, konáme dobrý skutek.

Jmenujte mi některé takové skutky!

Do kostela choditi, modliti se, poslouchati, jiným pomáhati, almužnu dávati, postiti se atd. Takové činy neboli skutky líbí se Pánu Bohu; proto se nazývají dobrými skutky. Takové skutky jsou také duši naší užitečny; mohou nám dopomoci k životu věčnému.

Kdo dobrých skutků nekoná, třeba by je konati mohl, nemůže se líbiti Pánu Bohu, a nemůže přijíti do nebe.

Ale kdo se chce Pánu Bohu líbiti dobrými skutky a tím království Božího si zasloužiti, musí skutky ty konati se srdcem čistým: musí hleděti, aby neměl srdce těžkým hříchem poskvrněné; musí je také konati z lásky k Pánu Bohu, a ne snad proto, aby byl od lidí chválen, anebo aby z toho měl zde na světě nějaký užitek.

Kterí jsou nejpřednější dobří skutkové?

Nejpřednější dobří skutkové jsou:

Modliti se, postiti se, almužnu dávati.

Modlitbou se vyrozumívají veškeré pobožnosti. Tento dobrý skutek koná, kdo se modlí, kdo sv. písňě ku

chvále Boží prozpěvuje, kdo na kázání chodí, pobožné knihy čte, svátosti přijímá atd.

Půst nezáleží jen v tom, abychom v některé dny masa nejedli, aneb abychom jen méně jedli, než obyčejně; i ten se postí, kdo na příklad nemoc, bídu atd. trpělivě snáší, aneb rád si nějakých příjemných věcí z lásky k Pánu Bohu odpírá atd.

Almužnu dává nejen ten, kdo žebrákovi dá nějaký dárek; ale dobrý ten skutek koná také každý, kdo bližnímu v jakékoli potřebě z lásky k Bohu pomáhá, kdo na př. nemocné navštěvuje a ošetřuje, zarmoucené těší, neumělé poučuje, za jiné se modlí atd. (Opakování.)

Ctnosti a dobré skutky podobají se chutnému ovoci, jakéž dobrý strom vydává. Kristus Pán řekl: »Strom, který nenese dobrého ovoce, bude vyfat a na oheň uvržen.« A podobným způsobem bude také křesťan, který nekoná ctností a dobrých skutků, od Pána Boha zavržen. (Srovnej: poslední soud, „Lačněl jsem, a nedali jste mi jísti,“ atd.)

Nechcete-li tedy, m. d., býti od Pána Boha zavrženy, cvičte se vždy v konání křesťanských ctností a dobrých skutků; tím se Pánu Bohu zalíbíte a zasloužíte si život věčný.

Oprava značnějších omylův.

Na str.	58.	v	3.	řád.	zdola místo: od Něho má býti od něho.
" "	97.	"	13.	"	shora čti: Vlast jest ona země, ku které ná- leží domov náš, t. j. místo, kde jsme se narodili a kde jsme vychováni byli.
" "	142.	"	1.	"	shora místo: za čti: <i>na</i> .
" "	152.	"	5.	"	zdola místo: neboli čti: nebo.
" "	183.	"	13.	"	" " " " " "
" "	187.	"	11.	"	shora vynecháno za slovem <i>jest</i> dvoutečka.
" "	198.	"	13.	"	zdola položena za slovem dospělo čárka, která má býti až za slovem rozumu v ř. 12. zdola.
" "	209.	"	11.	"	zdola místo: přemýšlel čti: přemýšlel.
" "	217.	"	13.	"	shora " resty " tresty.
" "	279.	"	15.	"	" " někdy " někdo.
" "	282.	"	12.	"	zdola " přejí " přeje.

— 208 —

Tiskem benediktinské knihtiskárny v Brně

vyšel od spisovatele tohoto výkladu také spisek:

Zvony a věže kostelní v církvi katolické.
Cena 20 kr.

Dále pro dobu svatopostní doporučujeme:

Kázání na svátky svatých Božích, konané od kněze
P. Skargy, člena T. J., které zčeštil P. Frant. Altna,
farář v Krásné. Stran 244. Cena 1 zl. 50 kr.

Kázání na neděle a svátky od P. Suchánka. Stran 480.
Cena 2 zl.

Slomšekovy homilie na evandělia roku církevního.
Cena 1 zl. 70 kr.

Slomšekovy kázání na slavnosti některých svatých.
Stran 50. Cena 30 kr.

Hořké umučení Pána našeho Ježíše Krista,
podle vidění Kateřiny Emmerichovy. Na český
jazyk převedl P. Petr Hlobil, O. S. B. Cena 90 kr.

Hora Kalvarie v Jaroměřicích u Jevíčka na Moravě.
Dle knihy pamětní sestavil P. Josef Pucek, kooperator
na Hoře Kalvarii. Cena 50 kr.

Filosofie podle zásad sv. Tomáše Akvinského. Část
prvá. Materialní logika, noetika a všeobecná metafysika. Napsal Dr. Josef Pospíšil, professor theologie
v Brně. Cena 3 zl. 50 kr.

Liturgika pro střední školy. Vzdělal Alois Hrudíčka,
professor náboženství na c. k. české reálce v Brně.
Cena 70 kr.

Spis tento došel schválení od všech česko-moravských
biskupských ordinariátů i od c. k. vlády a jest za učební
knihu zaveden na všech středních školách českých.
